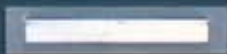

JAARVERSLAG 2009

AFM

50

AFM

JAARVERSLAG 2009

Inhoudsopgave

Samenvatting & leeswijzer	6
Voorwoord	9
Verslag van de Raad van Toezicht	12
DEEL I ACTIVITEITENVERSLAG	14
1. Van missie naar actie	16
1.1. Missie	16
1.2. Agenda 2009	17
2. Algemene ontwikkelingen	18
2.1. Marktonwikkelingen	19
2.2. Risicoverklaring	21
2.3. De internationale omgeving	27
2.4. Ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving	30
2.5. Organisatie	37
2.6. AFM en maatschappij	38
3. Kerncijfers en effecten	42
3.1. Kerncijfers	43
3.2. Toelichting	43
3.3. Onderzoek stakeholders	47
4. Financiële dienstverlening	50
Grote druk adviseurs en bemiddelaars om te veranderen	50
Klantbelang centraal	54
Focus op agressieve handelspraktijken en misleidende informatie door vrijgestelde aanbieders beleggingsproducten	60
Financiële ondernemingen moeten beter invulling geven aan open normen <i>correct</i> , <i>duidelijk en niet misleidend</i>	63
Informatie over pensioenen nog niet op orde	66

5. Kapitaalmarkten	69
Toename aantal prospectusgoedkeuringen, minder biedingen door economisch klimaat	69
Accent op marktmanipulatie	71
Meldingsregelingen beter nageleefd	74
Concurrentie tussen handels- en afwikkelplatforms neemt verder toe	76
Leereffect toezicht financiële verslaggeving nog te beperkt	79
Toezicht accountantsorganisaties komt op stoom	82
6. Governance en bedrijfsvoering	87
6.1. Governance	87
6.1.1. Corporate Governance Code	87
6.1.2. Interne sturing en verantwoording	88
6.1.3. Risicobeheersing	90
6.2. Verantwoording rechtmatigheid financieel beheer	92
6.3. In control verklaring	92
6.4. Onafhankelijke accountantscontrole AFM	92
6.5. Compliance	92
6.6. Klachtenregeling	93
6.7. Bedrijfsvoering	93
DEEL II JAARREKENING	98
DEEL III OVERIGE GEGEVENS	142
Accountantsverklaring	144
Bestemming van het exploitatiesaldo	145
DEEL IV BIJLAGEN	146
Overzicht AFM prestatie-indicatoren 2009	148
Samenstelling, verantwoordelijkheden en nevenfuncties Raad van Toezicht en managementgroep	150
Organigram	153
Veelgebruikte afkortingen	154

Samenvatting & leeswijzer

Dit is het jaarverslag van de Autoriteit Financiële Markten (AFM). In dit jaarverslag verantwoorden wij ons over de activiteiten in 2009.

Het jaarverslag laat zien hoe we invulling en uitwerking hebben gegeven aan de beloftes die zijn gedaan in de agenda, die is opgenomen in de begroting voor 2009. Wij belichten daarbij de belangrijkste ontwikkelingen die de AFM in haar toezicht is tegengekomen. We verdelen onze activiteiten, dus ook dit jaarverslag, in twee werkerreinen: financiële dienstverlening en kapitaalmarkten.

Deel I | Activiteitenverslag

De activiteiten en resultaten van de AFM zijn te vinden in het activiteitenverslag. Hoofdstuk 1 gaat in op de verantwoordingscyclus, hoofdstuk 2 belicht de algemene ontwikkelingen. Hoofdstuk 3 biedt de kerncijfers van onze activiteiten, inclusief de belangrijkste waar te nemen effecten daarvan. De hoofdstukken 4 en 5 belichten de activiteiten op het gebied van respectievelijk het toezicht op financiële dienstverlening en kapitaalmarkten.

Het aantal formele en informele toezichtmaatregelen is in 2009 fors gestegen. Het is de AFM er niet om te doen om zoveel mogelijk boetes op te leggen, maar om effecten in de markt te bewerkstelligen. Het aantal boetes geeft wel een indicatie voor de toezicht- en met name de handhavingskracht van de AFM.

Er werden 52 boetes opgelegd, tegenover twintig in 2008. Zo waren er 23 boetes voor onzorgvuldige adviezen door financiële dienstverleners. Op het gebied van kapitaalmarkten legde de AFM onder meer boetes op voor het niet tijdig melden van koersgevoelige informatie en te late meldingen van kapitaalbelangen. De AFM gaf negen keer een publieke waarschuwing over een of meerdere illegale activiteiten en er werden 38 vergunningen ingetrokken. De AFM deed vijftien keer aangifte bij het Openbaar Ministerie. De AFM had in 2009 door de komst van de Wet handhaving consumentenbescherming voor het eerst ook de mogelijkheid op te treden tegen partijen waarvoor geen vergunning- of prospectusplicht geldt.

De gerealiseerde lasten in 2009 zijn met 71,7 miljoen euro (2008: 78,4) acht procent lager dan begroot. De lasten blijven hierdoor ruim onder het door het ministerie van Financiën opgelegde kostenkader. De lagere realisatie wordt met name veroorzaakt door een vrijval van de voorziening in verband met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen. Dit is het directe gevolg van een verbeterd betaalgedrag van de onder toezicht staande instellingen. De toezichtinzet is nagenoeg gelijk geweest aan de begroting.

Het percentage direct toezicht is in de afgelopen jaren gestabiliseerd en kwam ook in 2009 uit op 52 procent. Onder direct toezicht worden de totaal gewerkte uren van AFM-medewerkers verstaan die worden besteed aan het houden van toezicht dat direct aan bepaalde categorieën van instellingen kan worden gerelateerd.

De daling van het aantal onder toezicht staande instellingen heeft zich ook in 2009 verder doorgezet. Bedroeg de afname in 2008 nog 400 instellingen, in 2009 is het aantal onder toezicht staande instellingen met 600 gedaald tot 14.100.

In 2009 heeft de AFM voor de derde keer een 'stakeholders-enquête' gehouden. In dit tweejaarlijkse onderzoek kunnen belanghebbenden hun mening geven over het functioneren van de AFM en de financiële markt. De ondervraagde consumenten waardeerden de AFM gemiddeld met een 6,6. De zakelijke stakeholders waarden de AFM gemiddeld met een 6,2. Deze waardering varieert van een 5,1 van bemiddelaars tot een 6,9 van overheidsinstanties. In 2007 kreeg de AFM van consumenten gemiddeld een 7,1, van zakelijke stakeholders kreeg de AFM toen een 6,5.

Financiële dienstverlening

De AFM besteedde in 2009 veel aandacht aan de verbetering van de algehele kwaliteit van het financieel advies. De maatschappelijk druk om te veranderen is groot. De AFM streeft naar zichtbare verbetering van het algemene adviesniveau, het deskundigheidsniveau en de kwaliteit van de be-

drijfsvoering van adviseurs en bemiddelaars.

Het vertrouwen van de consument in financiële instellingen is ernstig geschaad door de kredietcrisis en verschillende voorbeelden van daadwerkelijk slecht adviserende instellingen. De noodzaak om de klantgerichtheid in de financiële sector te vergroten, vergt niet alleen woorden maar vooral ook daden. Ondernemingen zullen daartoe veelal hun bedrijfsmodellen moeten aanpassen. Productaanbieders moeten de klant centraal stellen en de kwaliteit van financiële dienstverlening moet nog beter. Dure en ondoorzichtige financiële (beleggings)producten zijn niet in het belang van de consument en stellen het belang van de klant dus niet echt centraal.

Sinds 1 juli 2008 gelden voor een aantal producten regels met betrekking tot de transparantie van provisies. Omdat het hierbij om zogenaamde 'open normen' gaat die ondernemingen zelf kunnen invullen, heeft de AFM een leidraad passende provisie beleggingsondernemingen en een leidraad passende provisies financiële dienstverleners uitgebracht, die meer invulling geven aan deze normen. Pas vanaf 1 januari 2010 vallen ook de zogenaamde betalingsbeschermers onder de provisieregels.

Vanaf mei 2009 heeft de AFM branchebrede controles uitgevoerd bij bemiddelaars in financiële producten. Dit heeft geleid tot een groot aantal normoverdragende gesprekken, waarin de AFM mogelijkheden voor verbeteringen aan de orde heeft gesteld.

Samen met De Nederlandsche Bank lanceerde de AFM in het voorjaar principes voor beheerst beloningsbeleid in de financiële sector. De principes vormen het uitgangspunt bij het beoordelen van het beloningsbeleid van financiële ondernemingen. Perverse beloningsprikkel worden gezien als één van de oorzaken van de financiële crisis. De principes en het toezicht daarop richten zich dan ook primair op het bestrijden van die prikkels die aanleiding kunnen geven tot het nemen van ongewenste en onverantwoorde risico's en die ertoe kunnen leiden dat het klantbelang wordt veronachtzaamd.

De AFM heeft ook nieuwe voorstellen ontwikkeld voor de verstrekking van hypotheeklen. Deze vindt de AFM noodzakelijk om consumenten te beschermen tegen te grote betalingsrisico's bij de financiering van hun woning. Zij stelt daarom voor de bestaande inkomensnorm (Gedragscode Hypothecaire Financieringen) op onderdelen aan te passen. Ook voorzien de plannen in een nieuwe

schuldrichtlijn, waarbij in het advies over een hypotheek ook de maximaal gewenste verhouding tussen de schuld en de waarde van de woning wordt meegenomen.

In het toezicht op informatieverstrekking door pensioenfondsen concludeerde de AFM dat die nog niet goed genoeg is. Ook de zorgplicht door pensioenverzekeraars is nog niet altijd toereikend. De pensioenadvisering aan het midden- en kleinbedrijf moet bovendien veel beter.

Kapitaalmarkten

De AFM heeft in 2009 veel aandacht besteed aan de consequenties van de kredietcrisis voor de financiële verslaggeving en de rol van de accountant. De rol van de accountant in de kredietcrisis, kwam uitvoerig aan bod. Naar aanleiding van het onderzoek dat de AFM deed naar de jaarrekeningcontrole 2007 van financiële ondernemingen naar aanleiding van de kredietcrisis merkt de AFM op dat accountants kritisch zullen moeten zijn en blijven bij de controle van de jaarrekeningen van financiële ondernemingen. Op een aantal punten moet de accountantscontrole worden verbeterd.

De AFM concentreerde zich bij de controle van de jaarverslagen over 2008 voor een belangrijk deel op de toelichtingen in de financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. Die moeten bij een aantal punten in de financiële verslaggeving substantieel verbeteren. Ook moeten ze concreter worden. In Europees verband werkte de AFM mee aan CESR-onderzoek waaruit bleek dat de naleving van de toelichtingsvereisten op grond van de International Financial Reporting Standards beter kan.

De AFM bevordert de eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten, waarop beleggers kunnen vertrouwen. Marktmissbruik – gebruik van voorwetenschap, manipulatie of misleiding – is verboden. Beursgenoteerde bedrijven moeten koersgevoelige informatie (kgi) tijdig en correct naar buiten brengen.

Het toezicht op de handel in effecten concentreerde zich voor een belangrijk deel op mogelijke marktmanipulatie. De AFM bracht mede in dat verband een leidraad manipulatieve handelspatronen uit over de manier waarop de AFM het verbod op marktmanipulatie interpreteert en in de praktijk toepast. In haar rol van commissaris van de beurshandel legde de AFM de handel in effecten stil op momenten dat niet alle beleggers gelijktijdig van dezelfde koersgevoelige informatie werden voorzien. Het verbod op short selling verviel, maar de

meldingsregeling voor netto shortposities bleef gehandhaafd.

Risicoverklaring

In haar jaarverslag over 2008 heeft de AFM voor het eerst verschillende risico's op de financiële markten benoemd. Het jaarverslag over 2009 laat zien hoe deze risico's zijn aangepakt. Het jaarverslag 2009 bevat, net als de begroting voor 2010, opnieuw een risicoverklaring.

Organisatie

Het aantal werknemers is in 2009 toegenomen van gemiddeld 434 fte in 2008 naar 456 fte in 2009. Zowel de situatie op de arbeidsmarkt als de vergroting van de wervingsinspanningen hebben ervoor gezorgd dat een groot aantal vacatures is ingevuld. Inclusief uitzendkrachten bedroeg de gemiddelde bezetting in 2009 493 fte tegenover 473 fte in 2008.

Het activiteitenverslag bevat verwijzingen naar de kosten per toezichtcategorie. Deze zijn verder uitgewerkt in de jaarrekening. Ook zijn de belangrijkste prestatie-indicatoren in de relevante delen van het activiteitenverslag te vinden.

Dit jaarverslag bevat ook een aantal korte interviews met medewerkers van de AFM. Zij geven hier een toelichting op een aantal specifieke onderwerpen waarmee de AFM in 2009 te maken kreeg.

Deel II | Jaarrekening

De jaarrekening biedt het complete baten- en lastenoverzicht over 2009 en de afwijkingen ten opzichte van de begroting voor 2009. De jaarrekening geeft ook inzicht in de balanspositie per 31 december 2009.

Deel III | Overige gegevens

Hierin vindt u de accountantsverklaring en het voorstel voor de bestemming van het exploitatiesaldo.

Deel IV | Bijlagen

Om de toegankelijkheid van de informatie verder te vergroten, is op de website www.afm.nl wederom een digitale versie van het jaarverslag beschikbaar.

Voorwoord

Wartoe hebben onze inspanningen in 2009 geleid? Wat zijn de effecten van het toezicht door de AFM? Deze vragen willen wij in dit jaarverslag beantwoorden. Wat verandert er in de markt? Is er sprake van zorgvuldige dienstverlening wanneer ondernemingen hun producten aanbieden, daarin bemiddelen of daarover adviseren? Kunnen beleggers vertrouwen op eerlijke kapitaalmarkten, met eerlijke informatie?

De vraag naar de effecten van het toezicht van de AFM is belangrijk, juist in tijden van crisis. De kredietcrisis dwingt alle betrokkenen bij financiële markten in de spiegel te kijken. Dat geldt voor ondernemingen en ondernemers in de financiële sector die onverantwoorde risico's blijken te hebben genomen. Ook consumenten doen er goed aan bij zichzelf te rade te gaan. Net als, en zeker niet in de laatste plaats, publieke autoriteiten. Want ook zij hebben onvoldoende gedaan om onnodige risico's in te perken.

Zo moeten ook toezichthouders lering trekken uit wat er is gebeurd. De AFM heeft zich in het afgelopen jaar afgevraagd waar het beter kan. In dit jaarverslag leest u daarom niet alleen over onze successen maar ook over de lessen die wij hebben geleerd. Dit document biedt dus niet alleen inzicht in de resultaten die wij hebben geboekt, maar ook in de veranderingen die wij hebben doorgevoerd. Ook geven wij inzicht in de veranderingen die op stapel staan.

Het aantal toezichtmaatregelen is in 2009 toegenomen. Zo hebben wij 52 boetes opgelegd, tegenover twintig in 2008 en zes in 2007. We zien hier dus een duidelijk stijgende lijn. In voorafgaande jaren hebben we veel energie gestoken in het verlenen van vergunningen. Het nieuwe stelsel van de Wet op het financieel toezicht en de Wet toezicht accountantsorganisaties noodzaakten allereerst tot het vaststellen van de spelers die actief mogen zijn op het speelveld van de financiële markten; ondernemingen moesten een vergunning aanvragen. Veranderende regelgeving – bijvoorbeeld voor adviezen en provisies – bracht ons meer open normen, die we eerst verduidelijkt hebben in algemene rapportages en leidraden. Pas hierna konden wij deze regels stelselmatig handhaven.

Maar boetes en andere formele maatregelen zijn voor ons geen doel op zich. De AFM richt zich op effecten in de markt – dus op klantgerichte dienstverlening en op eerlijke en efficiënte kapitaalmarkten. Niet onze *output* – de productie van de AFM –, maar de *outcome* – het effect van ons werk – staat centraal.

Onze focus op effecten brengt met zich mee dat het aantal boetes niet oneindig zal blijven stijgen. Financiële markten zijn markten in transitie en moeten een omslag maken naar een steeds meer klantgerichte dienstverlening. Ook kunnen we in daartoe geschikte omstandigheden andere instrumenten dan boetes inzetten om de gewenste effecten te bereiken.

Niet alle acties zijn in cijfers te vangen. We lieten in 2009 ook zien wat beter moet in financiële verslaggeving, in het werk van accountantskantoren, maar ook in bijvoorbeeld informatie over pensioenen. We deden onderzoeken naar markt-misbruik, die naar verwachting in 2010 ook zullen leiden tot boetes of strafvervolging. We hebben een consultatiedocument met mogelijke maatregelen tegen excessieve tophypothekeken uitgebracht. De AFM heeft samen met DNB ook principes gepubliceerd voor beheerst beloningsbeleid in de financiële sector. Perverse beloningsprikkel worden gezien als één van de oorzaken van de financiële crisis.

De AFM beleefde in 2009 ook de primeur van de eerste handhavingmaatregelen op het terrein van de Wet handhaving consumentenbescherming. Op terreinen waar de AFM voorheen geen bevoegdheden had, omdat er geen vergunning- of prospectusplicht gold op grond van de Wet op het financieel toezicht, hebben we nu toch enkele mogelijkheden om oneerlijke handelspraktijken aan te pakken. Een belangrijk aandachtsgebied zijn de ondernemingen die beleggers ertoe verleiden meer dan 50.000 euro ineens in te leggen. Zij

hebben nog steeds geen vergunning of prospectus nodig van de AFM, maar vallen wel onder de nieuwe wettelijke eisen.

We hebben belangrijke resultaten geboekt, maar we moeten vooral vooruitkijken. We ontwikkelen ons als toezichthouder. Ook als handhavinginstantie. Maar wij zullen ons moeten blijven vernieuwen. Financiële markten staan niet stil. We zullen ons moeten blijven richten op het signaleren en bestrijden van risico's om deze markten werkelijk eerlijker en transparanter te maken.

De AFM beleeft in 2009 en 2010 ook een minder vaak voorkomende ervaring: zij wordt ook zelf onderzocht. De commissie-Scheltema is ingesteld om te oordelen over het functioneren van regelgeving en toezicht in het kader van het faillissement van DSB. De heer Scheltema heeft ook tot taak gekregen een toets uit te voeren op de hernieuwde oordelen over de betrouwbaarheid respectievelijk deskundigheid van bestuurders en/of commissarissen van DSB die thans nog een beleidsbepalende functie bekleden in de financiële sector. Daarnaast loopt er een parlementair onderzoek naar de oorzaken van de kredietcrisis. Ten slotte worden in 2010 de resultaten bekend van de (wettelijke) evaluatie naar de samenwerking tussen DNB en AFM en naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Wet toezicht financiële verslaggeving.

Deze onderzoeken zullen kansen bieden om onze praktijk verder te verbeteren en om regelgeving te optimaliseren. Zo zien wij mogelijkheden om de informatie-uitwisseling tussen onderdelen van de AFM te verbeteren. Wij zouden het goed vinden als kritisch wordt gekeken naar wettelijke Chinese muren die ons niet toestaan om bepaalde informatie binnen de organisatie te delen.

De AFM wil ook een innovatieve toezichthouder zijn. We leren om steeds voortvarender te zijn. Ook zetten we een bestuurdersmonitor op, die ons in staat stelt niet alleen de dossiers, maar ook de governance van ondernemingen – inclusief de staat van dienst van bestuurders – nog nauwlettender te volgen. De teloorgang van DSB toont bovendien aan dat we als toezichthouder ook scherp aandacht moeten hebben voor de bedrijfsmodellen die achter de gedragingen schuil gaan; leiden zij tot risico's in de manier waarop klanten worden behandeld?

Aan een van de geleerde lessen hebben we in het jaarverslag over 2008 al aandacht besteed. We hebben de risicoverklaring ontwikkeld, waarin wij de risico's die wij signaleren expliciet maken. We zijn er trots op dat we met dat jaarverslag de Kordes-trofee voor het beste jaarverslag uit de publieke sector hebben gewonnen. De trofee is voor ons een aanmoediging om verder te gaan op

de ingeslagen weg en het jaarverslag te blijven vernieuwen. Dit jaar treft u in dit jaarverslag – net als in de begroting – wederom een risico-verklaring aan. Een vernieuwing in het jaarverslag over 2009 is de extra aandacht die wij schenken aan het inzichtelijk maken van de effecten van ons werk.

Onderzoek onder belanghebbenden maakt duidelijk dat zij grote waarde hechten aan prioriteiten en transparantie. In de begroting voor 2010 hebben we voor deze thematische aanpak gekozen; we onderscheiden een achttal thema's waarop we ons toezicht richten. Deze thema's vindt u ook terug in dit jaarverslag.

In dit jaarverslag ziet u dat wij ons onder meer inzetten voor verbetering van het Europees toezicht en het aanpakken van zware schendingen van integriteit. Op het terrein van kapitaalmarkten willen we dat kwaliteit van informatie voor beleggers verder wordt verbeterd, dat internationale handelsplatformen eerlijker en efficiënter worden en dat toezicht op marktmisbruik meer zichtbaar wordt. Op het terrein van financiële dienstverlening moeten productaanbieders de klant centraal stellen, moet de kwaliteit van financiële dienstverlening beter worden en moeten de hoogte en risico's van pensioenen transparanter worden.

De uitkomsten van de onderzoeken naar de AFM zijn voor ons uiteraard zeer belangrijk. Maar onze onderzoeken en andere werkzaamheden gaan natuurlijk gewoon door. Het jaarverslag is voor ons de afsluiting van een cyclus waarin we verwachtingen managen, verantwoordelijkheid nemen en verantwoording afleggen.

In dit jaarverslag vindt u korte interviews, dit jaar niet met externe *opinion leaders*, maar met mensen die bij de AFM werken. Ons werk is mensenwerk. Wij hopen u via deze mensen, die met hun collega's hard hebben gewerkt aan de resultaten van de AFM, een kijkje in de toezichtkeuken te bieden.

Graag maak ik van de gelegenheid gebruik de collega's binnen de organisatie en ook onze Raad van Toezicht te bedanken voor hun inzet en enthousiasme. Samen hebben wij gewerkt aan het toezicht, maar ook aan een Veranderagenda onder de naam Samen, Slimmer, Strakker (SSS). Ik zie ernaar uit om ook in 2010 te laten zien dat onze samenwerking belangrijke effecten sorteert, die ervoor zorgen dat de belangen van klanten, consumenten en beleggers, centraal komen te staan.

Hans Hoogervorst
Voorzitter van het bestuur

*Ook toezichthouders
moeten lering
trekken uit wat
er is gebeurd*

Verslag van de Raad van Toezicht

Het jaar 2009 stond ook voor de Raad van Toezicht in het teken van het verbeteren van de klantgerichtheid in de financiële sector. Uitgangspunt voor de werkzaamheden van de Raad van Toezicht vormden de doelstellingen van de AFM. De Raad stelde een toezichtagenda op die werd gehanteerd bij de bepaling van de te bespreken onderwerpen in de Raad.

Het toezicht op kapitaalmarkten vormde een belangrijk onderwerp voor de Raad. Zo is onder andere het toezicht op de financiële infrastructuur uitvoerig behandeld in het kader van nieuwe wetgeving. Diverse andere onderdelen van het toezicht die ter sprake kwamen tijdens de vergaderingen van de Raad van Toezicht waren onder meer het toezicht op de accountantsorganisaties, het integriteittoezicht, het transparantietoezicht op financiële producten, het toezicht op de pensioenuitvoerders en het toezicht op emissies en openbare biedingen.

Evenals in 2008, zijn in 2009 de kredietcrisis en de gevolgen daarvan veelvuldig besproken in de Raad van Toezicht. Zo besprak de Raad meerdere malen het beloningsbeleid voor financiële instellingen en de gevolgen daarvan voor het gedrag van instellingen in de financiële markten. De aanpak voor tophypotheken is uitgebreid aan de orde geweest. Het toezicht op DSB is regelmatig besproken met de Raad, evenals de interne evaluatie en het onderzoek naar bij DSB betrokken beleidsbepalers. Verder heeft de Raad van gedachten gewisseld over de onderzoeken van de Commissie Scheltema inzake DSB en de Commissie De Wit inzake de kredietcrisis. De Raad keurde de uitvoeringstoets voor de nieuwe taak 'toezicht op betaaldiensten' goed. De Raad is bij elke vergadering kort geïnformeerd over een aantal actuele toezichtkwesities.

In 2009 heeft de AFM hard gewerkt aan de Veranderagenda onder het motto Samen, Slimmer, Strakker. De Raad is hierover regelmatig geïnformeerd. Het automatiseringsproject ATOM en het

project Herijken Planning & Control-cyclus zijn specifiek besproken in de Raad. De Raad besprak verder onder meer een voorstel voor een nieuwe complianceregelgeving, de resultaten van het medewerkersonderzoek, de evaluatie van de IAD, de samenwerking tussen AFM en DNB en het periodieke overzicht van juridische procedures.

De Raad besprak buiten aanwezigheid van de managementgroep het functioneren van zowel de Raad van Toezicht als van de remuneratie- en benoemingencommissie, de Auditcommissie en de managementgroep. Hiervoor werd gebruik gemaakt van evaluatieformulieren die door RvT-leden en managementgroepleden zelf waren ingevuld. De conclusies hiervan zijn met de managementgroep besproken. In het kader van de reguliere evaluatie hebben begin 2009 twee leden van de Raad gesprekken gevoerd met de afzonderlijke leden van het bestuur waarin het functioneren van het desbetreffende bestuurslid is geëvalueerd.

De Raad van Toezicht kwam in 2009 zeven maal plenair bijeen. Daarbij heeft de Raad goedkeuring verleend aan het jaarverslag en de jaarrekening over 2008 en de begroting voor 2010. Bij de behandeling van de jaarrekening was de certificerende accountant van de AFM aanwezig. De Raad besprak de vier kwartaalrapportages inclusief de geselecteerde risico's uit de gehouden risk self assessments in 2007. Daarnaast besprak de Raad de visie en strategie, de risico's en de risicosystemen onder meer in het kader van de bespreking van de begroting 2010.

De Raad keurde een aanpassing van het reglement van de Auditcommissie goed. De Auditcommissie vergaderde zes maal, en besprak daarbij vooral zaken in het kader van de planning & controlcyclus, de rapporten van de interne auditdienst en de managementletters van de certificerend accountant. Ook kwam de stand van zaken rond de heffingen geregeld aan de orde. Voor de informatie als bedoeld in best practice bepalingen III.1.3 en III.5.2 (samenstelling van de commissies) van de Corporate Governance Code wordt verwezen naar de bijlage 'Samenstelling, verantwoordelijkheden en nevenfuncties van de Raad van Toezicht en managementgroep' op pagina 148 van dit jaarverslag. Naar het oordeel van de raad zijn alle leden van de raad onafhankelijk in de zin van best practice bepaling III.2.2.

De remuneratie- en benoemingencommissie selecteerde kandidaten voor de opvolging van de Raad van Toezichtleden de heer Winter, mevrouw Kemna en de heer Baan. Leden van de Raad waren aanwezig bij vergaderingen van de managementgroep met de Ondernemingsraad en diverse informele evenementen van de AFM.

Met verslagenheid heeft de Raad kennis genomen van het overlijden van de heer Bindenga op 15 december 2009, lid van de Raad van Toezicht. De Raad is de heer Bindenga erkentelijk voor zijn werkzaamheden en grote betrokkenheid bij de AFM.

De heer Winter, mevrouw Kemna en de heer Baan traden af. Hierdoor vonden in 2009 een groot aantal wisselingen in de samenstelling van de Raad van Toezicht plaats. De eerste termijn van de heer Winter liep per 1 november af. De heer Winter stelde zich niet beschikbaar voor een nieuwe termijn. De Raad bedankt de heer Winter voor de inbreng van zijn juridische kennis, marktkennis en zijn werkzaamheden als lid en voorzitter van de remuneratie- en benoemingencommissie in de Raad van Toezicht. De heer Winter heeft ook in breder kader een waardevolle bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de AFM. Per 1 november trad ook mevrouw Kemna af omdat zij werd benoemd in de functie van CIO van APG en CEO van APG Asset Management. De Raad is erkentelijk voor de inbreng van haar kennis van de financiële markten en het werk dat mevrouw Kemna heeft gedaan in de korte tijd dat zij lid en vicevoorzitter is geweest van de Raad. De heer Baan trad op eigen verzoek terug uit de Raad in verband met het aantal en het gewijzigde karakter van zijn nevenfuncties per 1 december 2009. Het voorzitterschap van de heer Baan eindigde op 1 januari 2010. In december 2009 is zijn functie, in overleg met Compliance, zo

ingericht dat er geen belangenverstrengeling heeft kunnen plaatsvinden. De Raad bedankt de heer Baan voor zijn jarenlange intensieve betrokkenheid bij de AFM achtereenvolgens als lid en voorzitter van de Raad van Toezicht. De heer Baan heeft op een zeer actieve en succesvolle wijze zijn ervaring uit het bedrijfsleven naar de context van de AFM weten te vertalen.

Om de vrijgekomen posities in de Raad op te vullen heeft de Raad een profielschets gehanteerd bij de werving van nieuwe leden. Er is specifiek gekeken naar deskundigheid op het gebied van financiële markten, actuele marktkennis, kennis van de werking van de overheid, politieke processen, juridische zaken, financiële zaken en personeel & organisatie om te komen tot een complementair team. Per 1 november 2009 is mevrouw Van Everdingen toegetreden tot de Raad van Toezicht en per 26 januari 2010 is zij benoemd als vice-voorzitter. Zij is gespecialiseerd in transacties op kapitaalmarkten en werkte als advocaat onder meer voor banken en voor het ministerie van Financiën. Per 1 november 2009 is ook de heer Tiemstra toegetreden tot de Raad van Toezicht. Hij was tot 2008 CFO in de Raad van Bestuur van Hagemeyer N.V. Per 1 januari 2010 is de heer Möller tot voorzitter van de Raad van Toezicht benoemd. De heer Möller was tot september 2009 voorzitter van de Raad van Bestuur van Robeco Groep N.V. in Rotterdam en daarvoor was hij onder meer werkzaam bij Euronext en MeesPierson. In 2003 had de heer Möller zitting in de commissie-Tabaksblad, die de Corporate Governance Code tot stand bracht. Er is op dit moment één vacature binnen de Raad van Toezicht. In overeenstemming met de profielschets is het streven dat deze vacature in 2010 door een vrouw zal worden vervuld.

Tot slot bedankt de Raad van Toezicht de managementgroep voor de constructieve samenwerking en spreekt de Raad zijn waardering uit voor de inzet van de managementgroep en de medewerkers voor het toezicht van de AFM.

drs. G.A. (George) Möller (voorzitter)

mr. D.C.C. (Diana) van Everdingen

(vice-voorzitter)

drs. F.M.J. (Fred) Böttcher

drs. J.S.T. (Tjalling) Tiemstra RA

DEEL I | ACTIVITEITENVERSLAG

1. Van missie naar actie

Wat doet de AFM, waartoe en hoe? Het antwoord op deze vragen staat in de missie, die ingaat op de taak, het werkterrein en de kernwaarden van de AFM. In de plannings- en verantwoordingscyclus van de AFM wordt de missie vertaald in een agenda en begroting, met zoveel mogelijk concrete doelstellingen. Dit jaarverslag betreft de verantwoording over de activiteiten op basis van de agenda en begroting voor 2009.

1.1. Missie

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Wij zijn de onafhankelijke gedragsstoezichthouder op de markten van sparen, lenen, beleggen en verzekeren. De AFM bevordert zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en ziet toe op een eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten. Ons streven is het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten te versterken, ook internationaal. Op deze manier draagt de AFM bij aan de welvaart en de economische reputatie van Nederland.

De AFM is actief op twee terreinen:

Financiële dienstverlening

De AFM bevordert de zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten. Bedrijven en personen die financiële diensten verlenen, moeten deskundig, betrouwbaar en integer zijn. De informatie van financiële ondernemingen en pensioenverzekers dient feitelijk juist, begrijpelijk en niet misleidend te zijn. De ondernemingen moeten handelen in het belang van hun klanten (zorgplicht).

Kapitaalmarkten

De AFM bevordert de eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten, waarop beleggers kunnen vertrouwen. Wij handhaven de spelregels voor degenen die actief zijn op de markt van aandelen en andere effecten en afgeleide producten. Markt-misbruik – gebruik van voorwetenschap, manipu-

latie of misleiding – is verboden. Beursgenoteerde bedrijven moeten koersgevoelige informatie (kgi) tijdig en correct naar buiten brengen. Wij handhaven de regels voor de uitgifte van effecten en openbare biedingen, voor financiële verslaggeving en voor accountants die de verslaggeving controleren.

Kernwaarden

De AFM hanteert in haar toezicht vijf kernwaarden:

1. Verantwoordelijkheid

Wij gaan uit van de eigen verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven. Burgers dienen zich ook zelf te verdiepen in de financiële producten waarvoor zij belangstelling hebben. Bedrijven zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun producten en diensten en daarmee voor het vertrouwen in de financiële markten. Ons toezicht is op maat: het toezicht is meer op afstand naarmate we kunnen vertrouwen op naleving.

2. Doortastendheid

Als handhaver van wet- en regelgeving treedt de AFM waar nodig doortastend op. Bij het toezicht op de naleving van de wet hebben wij verschillende instrumenten tot onze beschikking. De inzet van onze instrumenten is steeds gericht op effectieve beïnvloeding, opdat de regels worden nageleefd.

3. Zorgvuldigheid

Bij doortastendheid hoort zorgvuldigheid; een doortastende toezichthouder dient zelf zorgvuldig te zijn. De AFM brengt altijd eerst de feiten in beeld alvorens hierover een oordeel te vormen en tot acties over te gaan. De AFM heeft daarbij steeds oog voor een gelijk speelveld tussen marktpartijen.

4. Oriëntatiepunt

Wij willen een oriëntatiepunt zijn voor de markt. Wij geven waar nodig duidelijkheid over wat moet of mag, en wat niet mag. We voeren een dialoog met degenen die onder toezicht staan en met anderen die belang hebben bij het werk van de AFM. Wij zijn zo voorstelbaar mogelijk.

5. Doelmatigheid

We zijn ons bewust van de kosten van toezicht, van de directe kosten van de AFM én van de kosten van de naleving van wetgeving. Dit bewustzijn vertaalt zich in de ambitie de financiële en andere (administratieve) lasten, zoveel mogelijk te beperken, en onze middelen zo doelmatig mogelijk in te zetten. Wij werken daarvoor samen met andere toezichthouders en handhavers, zowel in Nederland als over de grens.

1.2. Agenda 2009

De AFM legt in dit jaarverslag verantwoording af over haar activiteiten in 2009. In de Agenda 2009, die is opgenomen in de begroting van dat jaar, verwoordde de AFM de volgende voornemens.

Financiële dienstverlening:

- Aantoonbaar passend advies geven moet de norm worden.
- Kredietaanbieders houden zich aan de zelfreguleringscodes voor overkreditering.
- Een significant aantal slechte adviseurs en bemiddelaars trekt zich terug van de markt of wordt zichtbaar van de markt verwijderd.
- Opbrengsten, risico's en kosten van financiële producten worden duidelijker.
- Een grote meerderheid van de pensioen-uitvoerders haalt het niveau van informatieverstrekking dat nu alleen door de top van de sector wordt gehaald.
- Het leveren van een bijdrage aan de vergroting van de bewustwording bij de consument van zijn eigen verantwoordelijkheid.

Kapitaalmarkten:

- De kwaliteit van naleving van de IFRS-bepalingen zal verder toenemen.
- Accountantsorganisaties zetten hun verbeterlagen door en het toezicht zet belangrijke stappen om in te kunnen spelen op het internationale karakter van de accountancy.
- Marktmanipulatie wordt effectiever aangepakt.
- Veranderingen in handels- en afwikkelplatforms voltrekken zich zonder schadelijke consequenties voor transparantie en *level playing field* voor beleggers.
- Emissies en openbare biedingen: de balans tussen beleggersbescherming, snelheid, kosten en voorspelbaarheid voor marktpartijen verbeterd.

In het 'Middellange Termijn beleidsplan' heeft de AFM speerpunten voor de periode 2007-2009 vastgesteld. Deze speerpunten zijn jaarlijks vertaald in de agenda en begroting. Het beleidsplan 2007-2009 is inmiddels afgesloten. De AFM heeft ervoor gekozen geen nieuw meerjarenplan vast te stellen, maar de doelstellingen, ook op de middellange termijn, te incorporeren in de jaarplannen en in de begroting. In de begroting 2010 zijn thema's aangeduid die in dit jaar centraal staan. Per jaar evalueren wij in hoeverre deze thema's ook in het volgend jaar prioriteit dienen te krijgen.

2. Algemene ontwikkelingen

Onderzoeken rond de AFM

In 2009 zijn enkele onderzoeken gestart waarin ook de rol van de AFM aan de orde komt. Ten tijde van het vaststellen van dit jaarverslag waren deze nog niet afgerond.

Tijdelijke Commissie Onderzoek Financieel Stelsel

De Tijdelijke Commissie Onderzoek Financieel Stelsel is ingesteld op 24 juni 2009. Met dit onderzoek wil de Tweede Kamer een bijdrage leveren aan de verbetering van het financiële stelsel in het algemeen en van Nederland in het bijzonder. Het onderzoek is gesplitst in twee delen. Fase I focuste op de oorzaken van de kredietcrisis. De commissie hield hiervoor begin 2010 een reeks openbare gesprekken. Onder anderen AFM-voorzitter Hans Hoogervorst en voormalig voorzitter Arthur Docters van Leeuwen kwamen aan het woord. In het tweede deel van het onderzoek staan de maatregelen van het kabinet in de financiële sector en de rol van de Tweede Kamer centraal.

Commissie Scheltema

De minister van Financiën gaf in het najaar van 2009 opdracht tot een onderzoek naar de gang van zaken bij de faillietgegane DSB Bank, de handelwijze van (voormalige) bestuurders en commissarissen, de handelwijze van DNB en AFM in het DSB Bank-dossier en hun onderlinge samenwerking terzake, de rol van het ministerie van Financiën en, tot slot, de toereikendheid van de relevante regels uit de Wet op het financieel toezicht (Wft). Het onderzoek is opgedragen aan de Commissie DSB Bank en staat onder leiding van professor M. Scheltema.

Bestuurdersonderzoek

DNB en AFM hebben zogenaamde bestuurdersonderzoeken verricht naar aanleiding van het faillissement van DSB Bank. Het gaat hier, in het kader van reguliere wettelijke taken, om een hernieuwd oordeel over de betrouwbaarheid respectievelijk deskundigheid van bestuurders en/of commissarissen die nog een beleidsbepalende functie bekleden in de financiële sector. Vanwege de wettelijke geheimhoudingsplicht kunnen de toezichthouders over de uitkomsten van dit onderzoek niet zonder meer naar buiten treden. Om het parlement toch over de uitkomsten van deze toezichtactiviteiten te kunnen rapporteren, worden de werkzaamheden en de daaruit voortvloeiende resultaten getoetst door professor Scheltema, als onafhankelijke derde. Hij toetst of DNB en AFM hun werkzaamheden zorgvuldig hebben uitgevoerd en of zij in redelijkheid tot hun oordelen ten aanzien van de getoetste personen hebben kunnen komen.

Het eerste bestuurdersonderzoek had betrekking op de heer G. Zalm, voormalig CFO bij DSB Bank. De uitkomst van de herbeoordeling van DNB, de vergunningverlenende en daarmee leidende toezichthouder in deze, was positief, mede in acht nemend dat de AFM op grond van haar toezichtsterrein tot een negatieve aanbeveling kwam. Het volledige rapport van de heer Scheltema is op 1 maart 2010 aan de Tweede Kamer toegezonden. De vaste commissie voor Financiën heeft hierover in maart 2010 van gedachten gewisseld met achtereenvolgens de minister van Financiën, professor Scheltema en de voorzitters van DNB en AFM.

2.1. Marktontwikkelingen

De ontwikkelingen rond de financiële crisis, zowel internationaal als in Nederland, laten zien dat gedrag in de financiële wereld grote gevolgen kan hebben voor de economische welvaart. Ook in Nederland hebben we hiervan de consequenties gezien. Zowel de directe financiële kosten van de steunoperaties, als de kosten van de economische recessie zijn uitzonderlijk hoog.

De Nederlandse financiële sector is in de kredietcrisis zwaar geraakt. We kregen in 2009 ook te maken met het faillissement van een Nederlandse bank (DSB). De komende jaren staan in het teken van herstel en aanpassing, het verdwijnen van zwakkere partijen, het ontvlechten van grote organisaties, en het opbouwen van nieuwe, afgeslankte financiële instellingen. Het verdienmodel van sommige instellingen is niet houdbaar gebleken. Vele instellingen zullen zich moeten afvragen in hoeverre hun aanpak duurzaam is. Dit geldt voor de gehele sector: van de individueel werkende tussenpersoon tot de grote conglomeraten. Een verdienmodel is naar het oordeel van de AFM pas duurzaam als het de belangen van de klant centraal stelt.

De kredietcrisis heeft aangetoond dat de internationalisering van regulering en toezicht is achtergebleven bij de internationalisering van instellingen en markten. De AFM hecht daarom grote waarde aan Europees toezicht van hoge kwaliteit. De crisis heeft ook benadrukt dat er op de kapitaalmarkten behoefte bestaat aan betere informatie. Hierbij gaat het niet zozeer om de kwantiteit, maar vooral om de kwaliteit van informatie.

Internationaal is grote druk uitgeoefend op de International Accounting Standards Board (IASB) om de regelgeving over het waarderen van financiële instrumenten aan te passen. De IASB heeft in de zomer van 2009 voorgesteld het waarderingssysteem te vereenvoudigen

door voortaan twee in plaats van vier verschillende waarderingmethoden te gebruiken. Een aantal Europese landen heeft echter bezwaar tegen de nieuwe voorstellen, waardoor de regels nog niet van toepassing zijn in de Europese Unie. De AFM is er een voorstander van de aanpassingen zo snel mogelijk in de Europese wetgeving te verankeren.

Veel instellingen zullen zich moeten afvragen in hoeverre hun aanpak duurzaam is

De effectenhandel staat sinds de implementatie van de MiFID (Markets in Financial Instruments Directive) onder verhevigde concurrentiedruk. Onder deze druk ligt verdergaande consolidatie voor de hand. Tegelijkertijd ontstaan meer alternatieve handelsplatformen. Deze ontwikkelingen onderstrepen het belang van de transparantie en efficiëntie van de handelsplatformen.

Nederlandse huishoudens zijn op meerdere vlakken financieel geraakt door de crisis. De betaalbaarheid van pensioenen, uitgedrukt in de dekkingsgraad, is sterk gedaald, van gemiddeld 130 procent in 2006 tot 111 procent in december 2009. Dit komt aan de ene kant door in waarde gedaalde beleggingen, anderzijds door een gedaalde rekenrente, waardoor de waardering van de toekomstige pensioenverplichtingen sterk is gestegen.

Belegd vermogen in beleggingsfondsen en aandelen neemt weer toe

In het eerste kwartaal van 2009 bedroeg het totaal belegde vermogen van de Nederlandse particuliere beleggers zo'n 96 miljard euro. Dit is een afname van meer dan 30 procent ten opzichte van het hoogtepunt in 2007, toen het vermogen 145 miljard bedroeg. In het tweede en derde kwartaal van 2009 nam het belegd vermogen weer toe met 18 procent, tot circa 115 miljard euro. Het ligt daarmee nog 21 procent onder het niveau van tweede kwartaal van 2007. Deze ontwikkelingen reflecteren zowel waardefluctuaties van beleggingen, als de netto toevoegingen en onttrekkingen aan het belegd vermogen. Uitschieters zijn het belegde vermogen in beleggingsfondsen en in aandelen, die toenamen met respectievelijk 19 procent en 24 procent.

In het eerste kwartaal van 2009 is het aantal beleggende huishoudens voor het eerst onder de één miljoen huishoudens gedaald. Begin 2008 belegden nog 1,36 miljoen huishoudens. Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat veel huishoudens op een dieptepunt van de beurs zijn uitgestapt (de AEX stond op dat moment net boven 199 punten). Vermoedelijk werd een deel van het belegde vermogen omgezet in spaargelden. In het tweede en derde kwartaal leefden de beurzen weer op.

Bron: Statistisch Nieuwsbericht DNB

Naast de financiële bezittingen is ook het 'stenen vermogen' aangetast. De huizenprijzen daalden verder in 2009. Voor 2010 wordt nog geen herstel voorzien. De onzekere prijsontwikkeling op de huizenmarkt onderstreept de noodzaak voor verantwoorde kredietverlening en passende advisering.

Er was bovendien een verschuiving te zien van beperkt opvraagbare spaarrekeningen naar direct

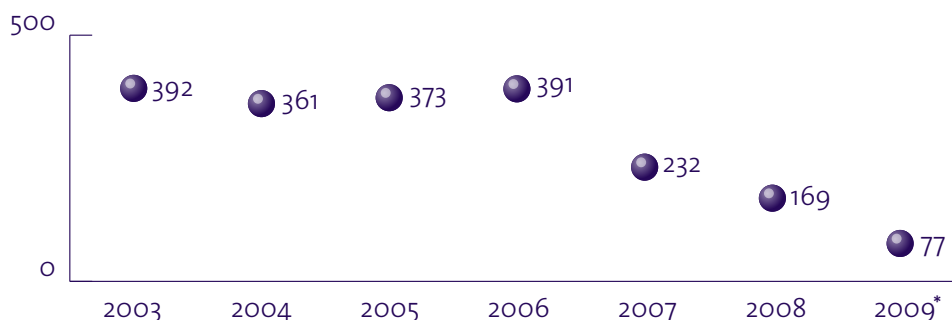
opvraagbare spaarrekeningen. De categorie direct opvraagbare spaarrekeningen, steeg in 2009 met bijna 55 miljard euro, naar 232 miljard euro (tot en met november). Het tegoed op beperkt opvraagbare spaarrekeningen nam juist af met 41 miljard euro naar 57 miljard euro. Deze verschuiving duidt erop dat consumenten meer (spaar)geld hebben gestald op rekeningen waar ze snel bij kunnen.

Verkoop beleggingsverzekeringen daalt snel

De AFM voerde in 2006 en 2008 onderzoeken naar beleggingsverzekeringen uit. Het laatste was een feitenonderzoek naar de werking van beleggingsverzekeringen, waarvan de resultaten in oktober van datzelfde jaar gepubliceerd werden. Doel was om van een representatief aantal producten de precieze kosten te berekenen. Tijdens en na het onderzoek maakten de meeste verzekeraars bekend met compensatieregelingen te komen, om geleden financiële schade als gevolg van te hoge kosten te vergoeden.

De bij de levensverzekeraars afgesloten verzekeringen in beleggingseenheden (beleggingsverzekeringen) zijn vanaf 2006 flink afgenomen, zowel in aantal als in volume. In 2006 was het aantal verkochte polissen nog circa 391 duizend, in 2009 is dit aantal gedaald tot zo'n 78 duizend, een afname van ongeveer 80 procent. Ook het verzekerd kapitaal nam sterk af. In 2006 was het verzekerd kapitaal nog circa 25 miljard, in 2009 is dit afgenomen tot circa 9,7 miljard euro, een afname van zo'n 60 procent. Het onderstaande plaatje laat duidelijk de afname zien van het aantal verkochte polissen.

Aantal verkochte polissen beleggingsverzekeringen (x1000)

* cijfers voor 2009 geëxtrapoleerd van gegevens tot en met november 2009

Bron: CVS

In het belang van eerlijke en efficiënte kapitaalmarkten en van een zorgvuldige behandeling van de consument, is het aan alle marktpartijen in de financiële wereld om het beter te gaan doen. De AFM heeft in 2009 enkele belangrijke stappen gezet. Wij presenteerden bijvoorbeeld samen met DNB principes voor beloningsbeleid, niet alleen voor de top, maar ook voor de andere medewerkers in de financi-

ele wereld. De AFM heeft ook een voorstel ter consultatie gepubliceerd voor de aanscherping van de normen bij (top)hypotheekverstrekking. En zij heeft meer dan voorheen onderzoeken gedaan naar financiële adviezen over hypotheeken, krediet en betalingsbeschermende verzekeringen. Deze onderzoeken hebben geleid tot veel boetes en andere maatregelen op basis van signalen van slechte praktijken.

2.2. Risicoverklaring

Het toezicht van de AFM is risicogestuurd. Risicogestuurd toezicht betekent dat de AFM een analyse van de markt maakt op basis waarvan de thema's in het toezicht worden gekozen. De AFM wil vooral daar aanwezig zijn waar de risico's het grootst zijn. Overal aanwezig zijn is niet haalbaar en zou ook te kostbaar zijn. Op basis van concrete signalen past zij vervolgens gedurende het jaar de prioriteiten aan. Deze risicoverklaring bevat de risico's op het gebied van financiële dienstverlening en kapitaalmarkten, alsook op het gebied van organisatie en bedrijfsvoering. Er is ook een overzicht opgenomen met de suggesties die de AFM doet om de geldende wetgeving aan te passen. De risicoverklaring wordt afgesloten met de thema's die de AFM voor 2010 heeft vastgesteld.

De risicoverklaring bevat risico's in de markt waartegen de AFM actie onderneemt, maar ook risico's waartegen de AFM (nog) niet kan optreden maar die wel relevant zijn voor het functioneren van financiële markten.

Natuurlijk zijn er ook risico's die doorlopend aandacht krijgen en die tot optreden van de AFM leiden bij specifieke misstanden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de schending van integriteitregels door bedrijven en personen en marktmisbruik op de beurs. De toezichtinspanning van de AFM op de deelmarkten van beleggingsobjecten, hypotheeken, gestructureerde producten, pensioenen en vastgoed-CV's blijft eveneens onverminderd hoog. De AFM zal veel prioriteit geven aan de informatie-uitwisseling en andere vormen van samenwerking met collegatoezichthouders in binnen – en buitenland om tot een gezamenlijke aanpak van risico's te komen.

Financiële dienstverlening

Producten

De AFM signaleert barrières die banken, verzekeraars en andere aanbieders van financiële producten ervan lijken te weerhouden om significante stappen te zetten bij het centraal stellen van de klant. Verschillende aanbieders hebben aangegeven hieraan te willen werken. De consument moet de mogelijkheid hebben om kwalitatief goede producten aan te schaffen. Onder meer in het jaarverslag over 2008 heeft de AFM gewezen op risico's op *misselling*, die mede worden ingegeven door commerciële overwegingen, beloningsstructuren en andere prikkels. De AFM verwacht dat zelfregulering onvoldoende effect zal hebben en heeft de minister voorgesteld de regelgeving met betrekking tot de zorgplicht wat dit betreft aan te passen. Wij pleiten voor een open norm die aanbieders verplicht het proces van productontwikkeling zo in te richten dat voldoende recht wordt gedaan aan het belang van de klant. Verankering in regelgeving stelt de AFM in staat in een eerder stadium risicogestuurd toe te zien in het proces van productontwikkeling, marketing en distributie.

De AFM vindt het van belang dat met name aanbieders een werkelijk klantgerichte bedrijfsvoering tot stand brengen. Deze verandering vergt een aanpassing van het bedrijfsmodel en daarmee ook van de producten die aangeboden worden. Recente ervaringen hebben de AFM nog eens bevestigd dat de AFM zich niet alleen moet richten op concrete gedragingen, maar ook op de bedrijfsvoering, waaronder de productontwikkeling, waaruit de gedragingen voortkomen. Het bedrijfsmodel moet bijdragen aan waarborgen voor klantgerichte dienstverlening, maar staat nu juist vaak in de weg.

De informatievoorziening over gestructureerde producten schiet in bepaalde gevallen nog tekort. De AFM blijft zich inspannen om de transparantievereisten en zorgplichtbepalingen voor gestructureerde producten in Europees verband te verbeteren.

Kwaliteit dienstverlening

Financiële dienstverleners moeten de omslag maken van transactiegerichte productverkopers naar meer relatiegerichte adviseurs en bemiddelaars. De AFM blijft alert op signalen over niet passende adviezen. De AFM ziet erop toe dat consumenten klantgericht geadviseerd worden over financiële producten. Het voorkomen van overkreditering – te hoge leningen – is daarbij een belangrijke doelstelling. De AFM constateert ook dat adviezen van een deel van de beleggingsondernemingen nog onvoldoende in lijn zijn met het klantprofiel van de consument.

De AFM houdt ook toezicht op de nieuwe regels die gelden voor provisies, zoals bij inkomensverzekeringen (bijvoorbeeld tegen koopsom). In 2010 onderzoekt de AFM of, en in hoeverre, de praktijk van hypotheekadviezen is verbeterd sinds de rapportage daarover van november 2007. Naar het oordeel van de AFM moeten de deskundigheidseisen van adviseurs verder worden opgeschroefd. Dit geldt met name bij beleggingsadvies. De AFM stelt voor een verplichte registratie voor individuele adviseurs te overwegen. Deze registratie kan consumenten helpen de betrouwbaarheid en deskundigheid van een adviseur beter te beoordelen.

De AFM heeft geconstateerd dat beloningen binnen een bedrijf vaak commerciële prikkels bevatten die kunnen leiden tot onzorgvuldig gedrag jegens klanten. Zij heeft daarom samen met DNB principes voor een beheerst beloningsbeleid vastgelegd en heeft gepleit voor een wettelijke verankering van het toezicht op beloningen. Het is ook vanuit het gedragstoezicht belangrijk te bekijken hoe prikkels voor risicovol gedrag kunnen worden beperkt en belangenconflicten kunnen worden voorkomen.

De AFM heeft in 2009 ook aandacht gevraagd voor het risico van tophypotheek. Een consultatie eind 2009 leidt begin 2010 tot een aanscherping van de criteria voor hypothecaire kredietverstrekking. De AFM ziet toe op de naleving van de regels.

De AFM constateert dat aan de 'onderkant' van de markt sprake is van evident slechte advisering, twijfels aan de betrouwbaarheid en deskundigheid of illegale bemiddeling zonder vergunning. Zij treedt hiertegen actief op, onder meer door ontduikingsconstructies aan te pakken.

Gestructureerde producten

In de risicoparagraaf van het jaarverslag over 2008 heeft de AFM gewezen op risico's die verbonden zijn aan ingewikkelde, niet-transparante beleggingsproducten, zoals gestructureerde producten. De AFM constateert dat ondernemingen in de huidige onzekere marktomstandigheden, met een lage markttrente, (gestructureerde) beleggingsproducten met een hoger verwacht rendement aanbieden aan consumenten. Het wekt geen verbazing dat zij nu vaker een rendement krijgen aangeboden dat in een bepaald scenario hoger kan zijn dan het huidige rendement van een spaarrekening, maar waarbij de garantie minder stevig is dan bijvoorbeeld die van het depositogarantiestelsel.

Ook worden variaties op een traditionele spaarrekening bedacht waarbij de consumenten mogelijk een hoger rendement behalen bij een soms veel hoger risicoprofiel, waarbij een kans bestaat op een veel lager rendement in vergelijking met dat van een traditionele spaarrekening. Meer in het algemeen is er nog steeds een risico dat consumenten (beleggings)producten krijgen aangeboden waarvan zij de kenmerken onvoldoende overzien. In enkele gevallen is de inherente toegevoegde waarde van producten nauwelijks aanwezig.

De AFM vindt het belangrijk dat consumenten op een correcte, duidelijke en niet misleidende wijze worden geïnformeerd over de werking, risico's en voorwaarden van gestructureerde producten. Het onderscheid tussen spaar- en beleggingsproducten moet overduidelijk duidelijk zijn voor de consument. Het is belangrijk dat er een evenwicht is tussen enerzijds de mogelijk te behalen voordelen en anderzijds de nadelen die kunnen optreden wanneer een bepaald verwacht scenario niet uitkomt.

Governance

De AFM richt zich als gedragstoezichthouder op gedragingen. Maar de kredietcrisis heeft aangetoond dat ook systematisch moeten worden gekeken naar de governance achter het gedrag en de bedrijfsvoering. Een gezond verdienmodel is essentieel om te kunnen zorgen voor zorgvuldige dienstverlening.

Dat betekent dat de AFM zich voortdurend moet afvragen of zij ook voor bestuurders consequenties moet verbinden aan bepaalde bevindingen. De balans moet geregeld worden opgemaakt. De AFM kan deze beoordeling gebruiken in het kader van haar toezicht op deskundigheid en betrouwbaarheid van personen en op een integere bedrijfsvoering. De AFM zal een methode ontwikkelen om deze bestuurdersmonitor vorm te geven.

Pensioen

Deelnemers moeten een afgewogen keuze kunnen maken over de opbouw van een pensioen, op basis van inzicht in wat zij redelijkerwijs kunnen verwachten. Zij moeten zich een beeld kunnen vormen van hun pensioen en waar voor hun geld krijgen. Op die manier moeten deelnemers een afgewogen beslissing kunnen nemen over het wegwerken van eventuele tekorten in de pensioenopbouw. In 2009 zorgden de economische omstandigheden voor extra pensioenrisico's. De AFM constateert dat verbeteringen nodig zijn op het gebied van informatieverstrekking over pensioenen, maar ook in de interesse voor en het begrip van pensioen. De AFM let niet alleen op de kwaliteit van producten, maar ook op de advisering daarover.

Integriteit

De AFM ziet ernstige schendingen van de integriteitsregels bij ondernemingen en personen in de financiële sector die al dan niet over een vergunning of prospectus beschikken. Het gaat dan om strafrechtelijke overtredingen. Het is voor de AFM cruciaal in dergelijke gevallen over voldoende informatie te beschikken; samenwerking met andere instanties is hier in veel gevallen essentieel. In gevallen waarin de AFM aangifte van mogelijke strafbare feiten doet, is opvolging daarvan vervolgens in handen van het Openbaar Ministerie.

Er zijn gebieden waar de AFM geen bevoegdheden heeft om op te treden, maar waar zij wel risico's signaleert. Zo heeft zij beperkte bevoegdheden om toezicht te houden op aanbieders die een inleg vragen van meer dan 50.000 euro of op uitgevende instellingen die effecten uitgeven die een emissieomvang kennen van minder dan 2,5 miljoen euro. De AFM ziet risico's in de markt van ondernemingen die gebruikmaken van deze vrijstelling.

Met de Wet handhaving consumentenbescherming (Whc) heeft de AFM sinds eind 2008 (beperkte) mogelijkheden om toezicht te houden op oneerlijke handelspraktijken van deze ondernemingen, die daarvoor niet onder het toezicht van de AFM vielen. Daarmee kan grove misleiding worden aangepakt. Met de Whc kan de AFM ook onderzoek beginnen bij deze groep aanbieders bij vermoedens van tekortschietende informatie voor hun beleggers. De AFM pleit ervoor de grens van 50.000 euro fors te verhogen.

In aanvulling daarop wordt in 2010 in de Wft een bepaling opgenomen die regelt dat reclame-uitingen voor financiële producten die onder vrijstelling van toezicht vallen een vrijstellingsvermelding moeten opnemen. Dit geldt voor financiële producten die aangeboden worden aan het publiek. De vrijstellingsvermelding waarschuwt de consument dat dit product niet onder het toezicht van de AFM valt. De regelgeving van de vrijstellingsvermelding geldt overigens niet voor alle vrijgestelde producten. Uitgezonderd is bijvoorbeeld de toelating van effecten tot de handel aan een gereguleerde markt. De AFM heeft hierover in februari 2010 een consultatiedocument uitgebracht.

Kapitaalmarkten***Kwaliteit (financiële) informatie kapitaalmarkten***

De eerlijke en efficiënte werking van kapitaalmarkten is in hoge mate afhankelijk van de volledigheid, tijdigheid, begrijpelijkheid en juistheid van de beschikbare (financiële) informatie. De AFM besteedt daarom veel aandacht aan de verschillende soorten

(financiële) informatie, zoals emissieprospectussen, financiële verslaggeving, persberichten en biedingsberichten.

De AFM zou graag een aantal verbeteringen in de wetgeving zien om het toezicht verder te versterken. Zo wordt het toezicht op accountantsorganisaties gehinderd door het feit dat relevante informatie uit het toezicht op financiële verslaggeving niet mag worden gebruikt bij het toezicht op accountantsorganisaties. De AFM pleit ervoor deze belemmeringen weg te halen.

Ook bij de uitvoering van het toezicht op de financiële verslaggeving signaleert de AFM enkele knelpunten. De standaarden voor financiële verslaggeving moeten verder worden verbeterd, onder meer op het punt van waardering tegen 'fair value'. Deze verbetering vergt een aanpassing van de internationale IAS-standaarden, zoals ook aanbevolen door de Financial Crisis Advisory Group (FCAG).

Het toezicht op financiële verslaggeving is gebaat bij een uitbreiding van de periode waarbinnen de AFM haar onderzoek naar een jaarverslag kan doen van zes naar negen maanden. De zes maanden die de AFM nu heeft voor het onderzoek is, mede vanwege Europese afstemming die plaats moet vinden, te kort. Daarnaast vindt de AFM het wenselijk dat in de Wet toezicht financiële verslaggeving (Wtfov) een verplichting wordt opgenomen voor ondernemingen om op verzoek van de AFM specifieke documenten te verstrekken als door het verstrekken van deze documenten de gerezen twijfel van de AFM naar haar oordeel kan worden weggenomen.

Internationale handelsplatformen

Naast de traditionele beurs bestaan sinds de invoering van de Markets in Financial Instruments Directive (MiFID) ook andere handelsplatformen voor de handel in effecten. In deze meer gefragmenteerde markt verdienen transparantie en bescherming van de belegger extra aandacht. Beleggingsondernemingen zijn verplicht tot '*best execution*' bij het uitvoeren van orders van cliënten.

De AFM is met name alert op signalen dat de doelstellingen van de MiFID niet worden bereikt of negatieve effecten hebben op de werking van de Nederlandse effectenhandel. De AFM zet zich daarnaast actief in om waar nodig aanpassingen van regelgeving in Europees verband te realiseren. Desnoods moeten op nationaal niveau voorzieningen worden getroffen.

Marktmisbruik

Eerlijke markten zijn van groot belang voor het vertrouwen en daarmee het goed functioneren van de markten voor financiële instrumenten en de bescherming van beleggers. Wanneer dit vertrouwen ontbreekt, kan dit tot gevolg hebben dat beleggers en kapitaalvragers niet langer bereid zijn om deel te nemen aan activiteiten op deze markten.

De AFM wil de effectiviteit van het toezicht op marktmisbruik verder vergroten, ook door versterking van internationale samenwerking.

De meer gespreide handel als gevolg van de invoering van de MiFID maakt het moeilijker om een volledig beeld te krijgen van transacties. De AFM beschikt op grond van de MiFID over een systeem van transactierapportage. Zij heeft, naast geautomatiseerde eigen systemen, ook *real time* informatie van handelsplatformen nodig. De afwikkeling van effectentransacties blijft ook een punt van grote aandacht voor de AFM. De AFM is voorstander van het verplicht stellen van het doorgeven van een Client ID door beleggingsondernemingen.

Potentieel strijdige belangen

De AFM vindt het belangrijk dat zorgvuldig wordt gekeken naar mogelijke conflicts of interest bij banken. De vermenging van functies binnen het bankbedrijf brengt risico's met zich mee van potentieel strijdige belangen. Denk bijvoorbeeld aan de verhouding tussen investment banking en retail banking binnen één concern. Een bank moet uiteraard oog hebben voor haar eigen belang en dat van aandeelhouders, maar heeft het belang van klanten centraal te stellen.

Bevorderen kwaliteit Europees toezicht

Het financiële toezicht staat als gevolg van de crisis aan de vooravond van ingrijpende veranderingen. Er zijn belangrijke deelmarkten waarop nog geen of onvoldoende toezicht bestaat. De kredietcrisis heeft aangetoond dat aandacht nodig is voor deze gaten in het toezicht en wat de

implicaties zijn van de globalisering van de financiële markten. Het Europese toezicht moet verder gecentraliseerd worden en de bevoegdheden moeten worden uitgebreid, om de stabiliteit van het systeem te waarborgen. Dit zal leiden tot aanpassingen van (inter)nationale wet- en regelgeving.

Op sommige beleidsterreinen, zoals de herinrichting van het financieel toezicht in Europa, zijn de voorstellen al concreet. Op andere beleidsterreinen is slechts sprake van contouren of voorstellen waarvan onduidelijk is of en in welke vorm zij uiteindelijk tot regelgeving gaan leiden (zoals bij de Europese voorstellen om dezelfde transparantieplichtingen en adviesregels op te leggen aan alle retailproducten met een beleggingscomponent en de voorstellen om ook alternatieve beleggingsinstellingen als hedgefondsen onder toezicht te brengen). Duidelijk is in ieder geval dat de invloed van deze wijzigingen op de Nederlandse financiële markt en de toezichthoudende rol van de AFM groot zal zijn.

Aangezien de (Europese) veranderingen direct invloed hebben op de Nederlandse markt en de reikwijdte en kwaliteit van het toezicht door de AFM, is het van belang om betrokken te zijn bij de ontwikkeling van dergelijke initiatieven.

De kredietcrisis toont aan dat onderwerpen van gedragstoezicht consequenties kunnen hebben voor de stabiliteit van het financiële systeem. Het is aan toezichthouders om vanuit hun eigen verantwoordelijkheid bij te dragen aan transparantie, die ook belangrijk is voor de stabiliteit van het systeem. Producten die buiten de beurs om zijn verhandeld, zoals de handel in verzekeringen tegen kredietrisico's, bleken grote risico's met zich mee te brengen. Er is meer toezicht nodig op deze handel. Het is dan ook goed dat in Europees verband de connectie wordt gelegd tussen gedragstoezicht en de bewaking van stabiliteit.

Andere aspecten van toezicht

De AFM heeft in 2009 een interne veranderagenda gehanteerd om de effectiviteit en efficiency te versterken. In de risicoverklaring zijn enkele wensen op het terrein van wet- en regelgeving aangeduid die kunnen leiden tot verbetering van het toezicht op specifieke gebieden. Op een viertal meer institutionele punten zijn kansen om het toezicht zelf effectiever en efficiënter te maken:

Samenwerking in twin peaks

Het Nederlandse 'twin peaks'-model voorziet in een verdeling van het financiële toezicht tussen DNB en AFM. DNB is verantwoordelijk voor het prudentiële toezicht, de AFM voor het gedragstoezicht. Het spreekt vanzelf dat samenwerking met DNB van groot belang is. In bepaalde situaties beschikt alleen de prudentiële toezichthouder over de benodigde bevoegdheden. Informatie-uitwisseling en andere vormen van samenwerking zijn dan nodig om tot een gezamenlijke aanpak te komen. De AFM constateert dat de samenwerking goed verloopt, maar ziet ook mogelijkheden om deze relatie verder te optimaliseren. Zo kunnen AFM en DNB nog systematischer informatie uitwisselen.

Aansprakelijkheid

De AFM constateert dat de (civiele) aansprakelijkheid van toezichthouders negatieve consequenties kan hebben voor de kracht van het toezicht. Daarom bepleit de AFM een beperking van deze wettelijke aansprakelijkheid.

Openbaarheid en geheimhouding

Het wettelijke geheimhoudingsregime beperkt de AFM in de mogelijkheden om te communiceren over haar activiteiten. Het zou goed zijn dit regime tegen het licht te houden.

Regelgeving

De AFM beschikt over mogelijkheden om – uiteraard binnen de wettelijke kaders – uitvoerende regels vast te stellen. Daarnaast bestaat de bevoegdheid regels vast te stellen voor bijzondere omstandigheden. De AFM pleit ervoor de ruimte voor – snelle – nadere regelgeving enigszins te verruimen, uiteraard zonder geweld te doen aan het primaat van de politiek.

De AFM treedt in overleg met het ministerie van Financiën en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid als zij vindt dat het regelgevend kader moet worden aangepast. Op onderstaande punten is de AFM met het ministerie van Financiën in overleg:

Klant centraal	Zorgplicht als basis voor toezicht op proces van productontwikkeling
Beloningen/bonussen	Wettelijke verankering van toezicht op beloningen die kunnen leiden tot onzorgvuldig gedrag jegens klanten, zodat de AFM daartegen kan optreden
Deskundigheid adviseurs	Verhoging eisen voor deskundigheid, met name bij beleggingsadvies
Registratie adviseurs	Verplichte registratie voor individuele adviseurs, zodat consumenten betrouwbaarheid en deskundigheid beter kunnen beoordelen
Verbetering toezicht financiële verslaggeving	Verruiming bevoegdheden: Reguliere bestuursrechtelijke mogelijkheden om informatie op te vragen Onderzoekperiode verlengen van zes naar negen maanden Heroverwegen functiescheiding
Aansprakelijkheid	Beperking aansprakelijkheid AFM voor claims
Regelgevende bevoegdheid	Meer ruimte om lagere regelgeving tot stand te brengen

Bedrijfsvoering

Naast de risico's die direct gerelateerd zijn aan het toezicht op de markt, signaleert de AFM ook risico's in haar eigen bedrijfsvoering. Deze risico's hebben zowel betrekking op de toezicht- als op de ondersteunende processen. Zij zijn van belang omdat zij effect hebben op de efficiëntie en professionaliteit van het uitvoeren van de taken van de AFM.

Op basis van het systeem van risicobeheersing, dat wordt toegelicht in paragraaf 6.1.3., zijn in dit kader voor 2009 de volgende risico's geïdentificeerd:

Processen en informatiesystemen

De continu veranderende omgeving vraagt om structurele aandacht van de AFM om (toezicht)processen en informatiesystemen aan te passen. Uiteraard is er sprake van samenhang hiertussen. De AFM heeft geconstateerd dat een inhaalslag moet worden gemaakt; de systemen voldoen niet aan de eisen die de organisatie daaraan stelt. Het programma AFM-Toezicht-Ondersteunende Modules (ATOM) heeft de hoogste prioriteit bij de informatisering van de AFM. Dit programma heeft tot doel toezichtprocessen optimaal met ICT te ondersteunen. Daarbij hoort dat zoveel mogelijk met generieke applicaties wordt gewerkt, die ingezet worden voor processen in verschillende toezichttaken. In de eerste fase worden een nieuw elektronisch loket en een nieuw CRM-systeem ontwikkeld, en zullen deze worden toegepast voor de processen van vergunningverlening en registreren. Geleidelijk zullen de ATOM-applicaties diverse verouderde systemen vervangen. Het programma vergt forse inspanning in tijd en geld. Een succesvolle implementatie zal de effectiviteit en efficiëntie van de toezichtprocessen merkbaar verbeteren.

Kwaliteit en kwantiteit personeel

Het in dienst nemen – en houden – van voldoende medewerkers van hoge kwaliteit blijft een voortdurend aandachtspunt. De kwaliteit van het toezicht hangt tenslotte in zeer hoge mate af van de kwaliteit van het personeel. De AFM constateert dat zij voor het grootste deel van haar activiteiten goed in staat is om mensen van hoge kwaliteit aan te trekken. Op bepaalde specifieke terreinen kost dit meer moeite, maar handhaaft zij strenge criteria. De crisis heeft geholpen om het profiel van de organisatie duidelijker in beeld te brengen. De AFM stelt vast dat in toenemende mate talent bewust kiest voor een dergelijk profiel. Eind 2009 is een nieuwe arbeidsmarktcampagne gelanceerd. Ook is een managementontwikkeltraject gestart.

Doorlooptijd signaal – zichtbare actie AFM

De AFM is zich ervan bewust dat de handelingssnelheid na signalen en de zichtbaarheid van haar acties belangrijk factoren zijn voor de gepercipieerde kwaliteit en effectiviteit van het gedrags-toezicht. Zij werkt aan het verkorten van de doorlooptijden. Deze ambitie laat onverlet dat steeds

afwegingen moeten worden gemaakt tussen doortastendheid en zorgvuldigheid. Een verkeerde beslissing kan grote gevolgen hebben voor de financiële sector en voor de reputatie van de AFM en van het toezicht in het algemeen.

Inzicht in (inter-)nationale financiële markten

Over het algemeen is één van de belangrijke risico's voor een toezichthouder dat deze onvoldoende inzicht heeft in en kennis heeft van de betreffende (inter)nationale financiële markten. De AFM zoekt daarom structureel naar nieuwe wegen om relevante informatie te vergaren. De AFM participeert niet alleen actief in (inter)nationale netwerken, maar maakt ook macro-economische analyses van de markt en gaat steeds gericht actief op zoek naar signalen.

Compliance AFM

De AFM stelt hoge eisen aan de onder toezicht staande instellingen op het gebied van integriteit en compliance. Het vertrouwen van consumenten in de financiële markten is immers van essentieel belang voor de goede werking ervan. Omdat de AFM als toezichthouder een voorbeeldfunctie heeft, besteedt zij veel aandacht aan het toezicht op de naleving van de eigen integriteits- en compliance-eisen. In 2009 is aan dit onderwerp extra aandacht besteed in de vorm van integriteitsworkshops voor alle medewerkers van de AFM. In 2010 wordt deze lijn voortgezet.

Thema's in 2010

De AFM gebruikt de geïnventariseerde risico's om de prioriteiten in haar toezicht te bepalen. Zij heeft op basis van de risicoanalyse voor 2010 acht thema's gekozen:

- Productaanbieders gaan de klant centraal stellen.
- Kwaliteit van financiële dienstverlening wordt beter.
- Hoogte en risico's van pensioenen worden transparanter.
- Meer doelgerichte en snellere aanpak zware schendingen integriteit.
- Kwaliteit (financiële) informatie kapitaalmarkten wordt verbeterd.
- Internationale handelsplatformen worden eerlijker en efficiënter.
- Toezicht op marktmisbruik wordt meer zichtbaar.
- Bevorderen kwaliteit Europees toezicht.

Een aantal van de gekozen thema's krijgt naar verwachting meerdere jaren prioriteit, omdat de AFM substantiële veranderingen in de markt wil bereiken. In het jaarverslag over 2010 zal de AFM verantwoording afleggen over haar activiteiten op het gebied van deze acht thema's. In het begrotingsproces voor 2011 zullen de thema's opnieuw worden bekeken in het licht van nieuwe ontwikkelingen.

2.3. De internationale omgeving

Als de mondiale financiële crisis iets duidelijk maakt, is het wel dat internationale samenwerking van groot belang is. Een wereldwijde crisis vraagt bij uitstek om een internationale aanpak en oplossingen. De praktijk leert dat de internationale coördinatie, samenwerking en afstemming tussen de financiële effectentoezichthouders nog sterk verbeterd kan worden.

De AFM is via internationale organisaties nauw aangesloten op de vele internationale ontwikkelingen met betrekking tot toekomstige regulering van financiële ondernemingen, com-

plexe producten en markten die nu niet of onvoldoende onder toezicht staan.

Gezien de beperkte middelen van de AFM en de vele internationale initiatieven, moet de AFM scherpe keuzes maken om haar internationale activiteiten te verantwoorden en om uit te leggen waarom zij aan bepaalde internationale activiteiten wel en aan andere juist niet deelneemt. Criteria om al dan niet deel te nemen aan een bepaald internationaal overlegforum zijn de relevantie van het betreffende onderwerp voor de Nederlandse financiële markt of voor de AFM, de noodzaak van Nederlandse deelname om het voor de AFM

gewenste resultaat te bereiken en de mogelijkheid de internationale invloed in brede zin te vergroten door uitbouw van het netwerk.

Committee of European Securities Regulators (CESR)

Door in CESR te participeren heeft de AFM de mogelijkheid in een vroeg stadium inzicht te krijgen in nieuwe regelgeving en deze te beïnvloeden. Eén van de doelstellingen van CESR is het verzekeren van consistente en tijdige implementatie van Europese financiële wetgeving in de lidstaten. Zij probeert dit onder meer te bereiken door het opstellen van uniforme interpretaties, standaarden en aanbevelingen door de toezichthouders binnen CESR.

In 2009 heeft CESR onder meer een rapport gepubliceerd waarbij een internationale vergelijking is gemaakt van de toezichtsbevoegdheden van de verschillende toezichthouders, de toezichtpraktijk en de sanctiemogelijkheden die voortvloeien uit de MiFID. Een belangrijke conclusie uit het rapport is dat het toezicht in Europa gefragmenteerd is en dat van een geharmoniseerde toepassing van Europese regels geen sprake is. Iedere jurisdictie bepaalt zelf hoe het financiële toezicht wordt ingericht in haar land, waardoor er uiteenlopende toezichtsmodellen terug te vinden zijn. Deze variëren van geïntegreerde toezichthouders, het Nederlandse 'Twin Peaks model' tot sectoraal toezicht.

Het gegeven dat landen geen vergelijkbare toezichtstructuur hebben, bemoeilijkt de internationale samenwerking. Het door lidstaten toegepaste sanctieregime, dat niet nader wordt gespecificeerd in de Europese richtlijnen, vertoont substantiële verschillen, zowel wat betreft de te nemen maatregelen als wat betreft de hoogte van bestuurlijke en strafrechtelijke boetes. Toezichtconvergentie en harmonisatie van Europese regelgeving zijn van groot belang om in de toekomst een *race to the bottom* en toezichtsarbitrage te vermijden, waardoor partijen kiezen voor het land met het minst strenge toezicht.

De werkzaamheden van CESR concentreerden zich in 2009 voornamelijk op de kredietcrisis en de discussie over de toekomstige structuur van het Europees toezicht. In vervolg op het rapport van de commissie De Larosière heeft de Europese Commissie in september 2009 een belangrijk pakket wetgevingsvoorstellen aangenomen om het toezicht op de financiële sector in Europa te versterken. Dit zal naar verwachting leiden tot de oprichting van een *European Systemic Risk Board* (ESRB) en drie nieuwe Europese autoriteiten voor het financiële toezicht. Hierbij zal CESR worden getransformeerd tot de *European Securities and Markets Authority* (ESMA). Zij krijgt in die gedaante

verregaande bevoegdheden, waaronder het directe toezicht op *credit rating agencies* (CRA's). De voorziene startdatum van ESMA is 1 januari 2011.

Verder adviseerde CESR de Europese Commissie over onder meer het UCITS IV voorstel (de regulering van bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten), de implementatie van de regelgeving voor CRA's en *non-equities markets transparency* in het kader van de MiFID.

Initiatieven van de Europese Commissie

De lidstaten en de Europese Commissie hebben – naast voorstellen voor de centralisering van het Europees toezicht en het reguleren van credit rating agencies – ook voorstellen ontwikkeld met betrekking tot het onder toezicht stellen van (bijna) alle beleggingsinstellingen die deelnemingsrechten aan professionele beleggers aanbieden (Alternative Investment Fund Managers, AIFM). Daarnaast liggen er voorstellen voor een geharmoniseerd Europees wettelijk kader voor beleggingsproducten zoals gestructureerde producten en beleggingsverzekeringen.

Op dit moment worden (voor een consument) vergelijkbare beleggingsproducten op product- en distributieniveau verschillend behandeld en zijn de wettelijke eisen niet toegespitst op de particulier en eindbelegger. Ook zijn voorstellen ontwikkeld voor de regulering van de 'over the counter'-derivatenhandel, zoals het bevorderen van centrale afwikkeling, het stimuleren van handel via gereguleerde markten en meer transparantie van de handel.

International Organization of Securities Commissions (IOSCO)

Op mondiaal niveau is IOSCO de belangrijkste organisatie voor effectentoezichthouders. Daarnaast vormt zij een belangrijke schakel met andere relevante internationale organisaties. IOSCO is de internationale 'standard setter for securities markets'. Dit wil zeggen dat zij algemene principes afsprekt die fungeren als uitgangspunt voor nationale toezichthouders met betrekking tot toezicht op effectenmarkten. IOSCO is ook een krachtig internationaal netwerk voor informatie-uitwisseling tussen toezichthouders.

Behalve de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de totstandkoming van internationale standaarden, biedt het Technical Committee (TC) het platform voor een belangrijk internationaal netwerk buiten de EU. Het comité, waarin de toezichthouders van de achttien grootste kapitaalmarkten van de wereld vertegenwoordigd zijn, bepaalt het beleid van IOSCO. Hans Hoogervorst is vice-voorzitter van het TC. Deelname hierin biedt de gelegen-

heid voor (invloed op) overleg met internationale organisaties als de G20, het Financial Stability Board, het IMF en de Wereldbank.

Medio 2009 heeft IOSCO aanbevelingen voor het internationale toezicht op de kredietverzekeringsmarkt en securitisatie gepubliceerd. Deze aanbevelingen zijn aanvaard door de Financial Stability Board, het aanspreekpunt van de G20 voor toezichtskwesties. Daarnaast is – mede op basis van een inventarisatie van de verschillende nationale wettelijke kaders voor hedge funds – een rapport gepresenteerd met principes voor de regulering van hedge funds. Ook heeft IOSCO een viertal basisprincipes opgesteld waarmee de belangrijkste uitgangspunten voor een toezichtkader met betrekking tot *short selling* mondiaal zijn vastgelegd.

De IOSCO Principles worden overigens onderworpen aan een strategische heroriëntatie en revisie, waarbij onder meer aandacht uitgaat naar systeemrisico's. De nieuwe principes moeten vanaf 2011 gaan gelden.

International Forum for Independent Audit Regulators (IFIAR)

IFIAR is een forum van onafhankelijke toezichthouders op accountantsorganisaties. De toezichthouders delen hierin hun kennis over de

accountantsmarkt en het toezicht hierop. IFIAR moet ook de samenwerking bij het toezicht en het samenwerken met andere internationale organisaties bevorderen. AFM-directeur Steven Maijor is in 2009 benoemd tot voorzitter van IFIAR. De AFM voert ook het internationaal secretariaat, waarvoor zij een financiële compensatie van de overige IFIAR-leden ontvangt.

Deelname aan IFIAR draagt voor de AFM bij aan de effectieve en efficiënte uitvoering van het toezicht, voornamelijk op accountantsorganisaties die multinationals controleren. IFIAR is in 2009, behalve met de grote accountantskantoren, het gesprek aangegaan met de belangrijkste gebruikers van jaarrekeningen, namelijk beleggers en in het bijzonder grote institutionele beleggers.

Financial Crisis Advisory Group (FCAG)

De FCAG is ingesteld door de International Accounting Standards Board (IASB) en de Financial Accounting Standards Board (FASB). Zij heeft als taak de IASB en de FASB te adviseren over *standard setting*-implicaties van de kredietcrisis en de onafhankelijkheid van *accounting-standard setting*. De FCAG heeft onder co-voorzitterschap van Hans Hoogervorst in juli 2009 haar aanbevelingen gepubliceerd.

Aanbevelingen FCAG

Belangrijke aanbevelingen van de FCAG aan de IASB en de FASB waren onder meer:

- Prioriteit te geven aan de vereenvoudiging van de standaarden voor de waardering van financiële instrumenten, want de complexiteit daarvan gaat ten koste van transparantie.
- Extra inspanningen van zowel politiek als standard setters om de convergentie tussen IFRS en US GAAP te bewerkstelligen. De kredietcrisis heeft aangetoond hoe groot de onderlinge verwevenheid en afhankelijkheid is tussen wereldmarkten. Uniforme verslaggevingstandaarden zijn daarbij onmisbaar.

Samenwerking Turkije

Als kandidaat-lidstaat van de Europese Unie staat Turkije de komende jaren voor de uitdaging om het financiële toezicht verder op te bouwen en te laten voldoen aan Europese wet- en regelgeving. In dit kader is de AFM in 2007 een samenwerkingsrelatie aangegaan met de Turkse collega-toezichthouder, de Capital Markets Board (CMB). Op basis van een succesvol tweejarig project heeft de CMB de AFM in 2009 opnieuw verzocht technische assistentie te verlenen. Het huidige project loopt tot begin 2010 en richt zich op het verbeteren van het toezicht op marktmisbruik. Het project wordt gefinancierd door de EVD, een agentschap van het ministerie van Economische Zaken.

Als middelgrote speler moet er internationaal een tandje bij

→ **Gert Luiting**

Manager Internationale Zaken

‘De kredietcrisis heeft duidelijk gemaakt dat het toezicht op de financiële sector meer op inter-

nationaal niveau zou moeten worden geregeld. Wij zijn dan ook blij met de voorstellen van de Europese Commissie om het toezicht in Europa meer handen en voeten te geven. Want als er nu niets verandert, gebeurt het nooit. Het is een reëel risico dat de voorstellen door politieke compromissen uiteindelijk teveel worden uitgekleed en er van het Europees toezicht weinig overblijft.

Om toekomstige financiële crises te voorkomen is internationale samenwerking cruciaal en moeten internationale afspraken een meer bindend karakter krijgen. De wereldwijde koepel van beurstoezichthouders IOSCO speelt een belangrijke rol in het creëren van internationale oplossingen door bijvoorbeeld het opstellen van gezamenlijke principes en standaarden. IOSCO zal de komende jaren haar strategische richting bepalen, waarbij de positionering van IOSCO als standard setter tegenover de G20 en de Financial Stability Board een grote uitdaging is.

De AFM richt haar pijlen vooral op de Europese organisatie van toezichthouders CESR. Wij zijn ons zeer bewust van het belang van een actieve bijdrage op het internationale toneel, omdat veel regelgeving die wij uitvoeren op Europees niveau wordt bepaald. Als middelgrote speler moet je daarbij net een stapje extra zetten en je slim positioneren. We trekken hierbij samen op met het ministerie van Financiën en DNB – zo bereik je als Nederland veel meer.’

2.4. Ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving

Aanscherping sanctiemogelijkheden

Per 1 juli 2009 is de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gewijzigd, onder meer door uitbreiding van het hoofdstuk over handhaving. Met deze wijziging is het voor de AFM en DNB onder meer mogelijk geworden om ook een bestuurlijke sanctie, zoals een boete, op te leggen aan de natuurlijke persoon of personen die feitelijk leiding hebben gegeven aan de overtreding door een rechtspersoon. De AFM kan dus voortaan ook een boete opleggen aan de bestuurder(s) van een financiële instelling die een overtreding heeft begaan. Voor natuurlijke personen en rechtspersonen gelden dezelfde boetebedragen. De AFM en DNB sluiten in de beoordeling van een concrete casus aan bij het bestaande handhavingbeleid.

Op 1 augustus 2009 zijn bovendien de Wet wijziging boetestelsel financiële wetgeving (Boetewet) en het Besluit bestuurlijke boetes financiële sector in werking getreden. De Boetewet introduceert een uniform systeem voor het vaststellen van bestuurlijke boetes in een reeks financiële toezichtwetten, waaronder de Wet financieel toezicht, de Wet toezicht accountantsorganisaties en de Pensioenwet. Bovendien zijn de boetemaxima van deze financiële toezichtwetten fors verhoogd. Afhankelijk van de overtreding kunnen de boetebedragen nu oplopen tot vier miljoen euro en tot acht miljoen euro als al eerder een overtreding is begaan. Daarnaast kunnen de AFM en DNB de boete vaststellen op twee keer het bedrag van het met de overtreding verkregen voordeel, indien dat meer dan twee miljoen euro bedraagt. Doel van de Boetewet is om de AFM en DNB in staat te stellen om boetes op te leggen die in verhouding staan tot de ernst van de overtreding en een voldoende afschrikwekkende werking hebben.

Toezicht BES-eilanden

Naar verwachting zullen de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (BES) in oktober 2010 'openbare lichamen' van Nederland worden. Het proces van deze staatkundige hervorming kent twee fasen. In de overgangsfase blijft in beginsel de bestaande Antilliaanse wetgeving van kracht. In de eindfase wordt de inhoudelijk aangepaste regelgeving van kracht. Deze eindfase gaat vermoedelijk in 2012 in.

De AFM wordt verantwoordelijk voor het gedragstoezicht op de financiële markten op de BES-eilanden. Hierbij zal nauw worden samengewerkt met DNB, die verantwoordelijk wordt voor het prudentieel toezicht. De voorbereiding van het toezicht zal in 2010 en 2011 de nodige werkzaamheden met zich mee brengen, die onder andere betrekking hebben op de voorbereiding van wetgeving en toezicht. Dat betekent onder meer dat de AFM met de Bank van de Nederlandse Antillen (BNA) overlegt over samenwerking bij de uitvoering van het toezicht.

Regelgeving financiële ondernemingen

Provisiebetalingen en beloningstransparantie

Per 1 januari 2009 zijn formeel de regels over de transparantie van provisies van kracht geworden. Tot 1 april gold een overgangsregeling waarbij betrokken tussenpersonen hun beloning al duidelijk moesten maken. De AFM is in die periode coulant geweest als dat door om-

consument aanschaf. Vanaf 1 april 2009 moesten adviseurs en bemiddelaars van hypotheek, levensverzekeringen, beleggingsverzekeringen en andere complexe financiële producten transparant zijn over hun provisies. Iedere consument die advies inwint bij een tussenpersoon moet voortaan inzage krijgen in de totale beloning die banken en verzekeraars betalen als de bemiddelaar een product adviseert.

Banken en verzekeraars hoeven overigens niet transparant te zijn over de beloning die hun eigen adviseurs krijgen. Wel zijn ze verplicht hun klanten te informeren dat er kosten aan het advies zijn verbonden. Dit leidt tot een ongelijk speelveld met intermediairs. Potentieel brengt dit de markt schade toe als consumenten gaan geloven dat advies bij bijvoorbeeld banken gratis is en zij voor hetzelfde bij intermediairs moeten betalen. Ook zullen aanbieders transparant moeten zijn over de hoogte van de kosten van het product zelf.

Per 1 januari 2010 zijn de regels voor provisiebetaling en beloningstransparantie verder uitgebreid. Ze gelden vanaf die datum ook voor (natuur)uitvaartverzekeringen en arbeidsongeschiktheids-, werkloosheids- en overlijdensrisicoverzekeringen die samen met een krediet worden gesloten. Daarnaast is een bonusverbod geïntroduceerd en moeten aanbieders die zonder tussenkomst van adviseurs hun eigen financiële producten verkopen meer informatie geven aan de klant over de dienstverlening die de consument van hen kan verwachten. Een bonus is een niet aan een post gerelateerde provisie.

Licht regime beleggingsinstellingen (beleggingsfondsen)

De AFM heeft het afgelopen jaar gewerkt aan de voorbereiding van het zogenaamde licht regime voor beleggingsinstellingen. Op basis van dit regime kunnen (beheerders van) beleggingsinstellingen vrijwillig kiezen voor toezicht van de AFM. Zij kunnen dit doen door een verklaring van ondertoezichtstelling aan te vragen bij de AFM. Dit regime geldt voor (beheerders van) beleggingsinstellingen die alleen worden aangeboden aan zogenoemde gekwalificeerde beleggers (bijvoorbeeld institutionele beleggers). Deze (beheerders van) beleggingsinstellingen hebben geen vergunning, omdat ze zijn uitgezonderd van de vergunningplicht in de Wft. In de praktijk bleek echter wel behoefte te zijn aan een vergunning van de AFM.

Met name buitenlandse institutionele beleggers mogen soms op basis van buitenlandse regelingen alleen beleggen in beleggingsinstellingen die onder een vorm van toezicht

Boetemaxima financiële toezicht- wetten zijn fors verhoogd

standigheden niet mogelijk was, bijvoorbeeld omdat de beloningsafspraken met de aanbieder nog niet bekend waren.

Adviseurs en bemiddelaars die werken op provisiebasis worden betaald door de aanbieders (banken en verzekeraars) van de producten die ze verkopen. Consumenten die van deze tussenpersonen advies krijgen, betalen niet rechtstreeks voor dit advies. De kosten van onder meer de beloning van de adviseur zijn verwerkt in de prijs van de financiële producten die een

staan. Het verlicht toezichtregime is dan ook een faciliteit voor de Nederlandse asset managers. Daarnaast verkrijgen institutionele beleggers extra zekerheid dat (de beheerder van) de beleggingsinstelling aan enkele basisvereisten voldoet. Het vrijwillige toezichtregime bevat minder zware eisen dan die gelden voor beleggingsinstellingen die worden aangeboden aan het publiek. Beoogde inwerkingtreding van het lichte regime was 1 juli 2010. Door de val van het kabinet heeft dit wetgevingstraject vertraging opgelopen.

Implementatie Richtlijn betalingsdiensten

Voor het verrichten van betalingsdiensten gelden sinds 1 november 2009 nieuwe regels. Op grond van de richtlijn betalingsdiensten geldt voor aanbieders een vergunningplicht. DNB is de vergunningverlenende toezichthouder en houdt prudentieel toezicht op de aanbieders. De AFM is verantwoordelijk voor het gedragstoezicht. Onder betalingsdiensten vallen girale betalingen, het betalen met een betaalpas en de automatische incasso's. De richtlijn is ingevoerd om binnen de Europese Unie de regels voor betalingsdiensten gelijk te trekken, zodat het betalingsverkeer efficiënt, gemakkelijk en snel kan verlopen.

De richtlijn legt aanbieders van betalingsdiensten allerlei informatieverplichtingen op, waaronder precontractuele informatie (zo moet men voorafgaand aan de transactie valutawisselkoerskosten inzichtelijk maken). Daarnaast zijn er regels over de rechten en verplichtingen van gebruikers van betalingsdiensten en betalingsdienstaanbieders. Er mogen bijvoorbeeld geen kosten worden verrekend, tenzij dit vooraf is afgesproken.

Beheerst beloningsbeleid

De AFM heeft samen met DNB in 2009 principes gepubliceerd voor beheerst beloningsbeleid in de financiële sector. De principes vormen het uitgangspunt bij het beoordelen van het beloningsbeleid van financiële ondernemingen. Beloningen kunnen ertoe leiden dat mensen de verkeerde doelstellingen hanteren. Perverse beloningsprikkels worden gezien als één van de oorzaken van de financiële crisis. De principes en het toezicht daarop richten zich dan ook primair op het wegnemen van die prikkels die aanleiding kunnen geven tot het nemen van ongewenste en onverantwoorde risico's en die ertoe kunnen leiden dat het klantbelang wordt achtergesteld.

De principes geven alle financiële ondernemingen een leidraad voor een prudent en klantgericht beloningsbeleid. Financiële ondernemingen moeten de principes concreet toepassen op hun situatie en daartoe hun beloningsbeleid kritisch tegen het licht houden en waar nodig aanpassen.

De AFM heeft na de publicatie van de principes in september samen met DNB een brief gestuurd aan

financiële ondernemingen en pensioenfondsen om deze erop te attenderen dat het beloningsbeleid moet voldoen aan de principes. In het toezicht van de AFM op grote financiële ondernemingen zijn de beloningen en de principes ook onderwerp van gesprek geweest. Wanneer het beloningsbeleid van een onderneming kan leiden tot substantiële gedragsrisico's, ziet de AFM dit als reden tot versterkt toezicht op de onderneming als geheel.

De AFM had in 2009 nog niet voldoende mogelijkheden om, met inzet van haar wettelijke handhavingsbevoegdheden, op te treden op het gebied van beloningsbeleid. Om die reden wil het ministerie van Financiën beheerst beloningsbeleid vastleggen in het Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen (Bgfo). Dit zal naar verwachting uiterlijk 1 januari 2011 gerealiseerd zijn.

Ook de Code Banken, die per 1 januari 2010 van kracht is, bevat principes voor een 'zorgvuldig, beheerst en duurzaam beloningsbeleid'. Die principes kunnen als aanvulling worden gezien voor de principes van AFM en DNB die een breder toepassingsgebied hebben.

Principes beloningsbeleid geven leidraad voor prudent en klantgericht beloningsbeleid

Toetskader hypothecaire kredietverstrekking

De AFM heeft in haar toezicht op verantwoorde kredietverstrekking een aantal met elkaar samenhangende problemen geconstateerd. Het huidige toetskader voor hypothecair krediet, de Gedragscode Hypothecaire Financieringen (GHF), biedt voor sommige categorieën huishoudens onvoldoende bescherming tegen risico's bij hun hypothecaire lening. We zien een te ruime toepassing van de *explain-clausule*, die het mogelijk maakt om met uitleg af te wijken van de algemene normen. Ook worden risico's op een grote restschuld onvoldoende beheerst. Dit zou onder andere ondervangen kunnen worden door nadere voorschriften te verbinden aan de verhouding tussen de hoogte van het verstrekte hypothecair krediet en de (aankoop)waarde van de woning (de LTV-ratio: loan to value). Deze verhouding is namelijk van

belang voor de vraag of een eventuele restschuld betaalbaar is voor de consument.

De AFM constateerde in 2009 dat – mede door de kredietcrisis – de betalingsrisico's de afgelopen jaren zijn gestegen. De kans dat deze risico's zich daadwerkelijk realiseren neemt de komende jaren toe als huizenprijzen dalen in combinatie met een oplopende werkloosheid, en een (mogelijke) stijging van de rente voor hypothecaire kredieten.

In september 2009 heeft de AFM haar voorstellen voor aanpassing van het toetsingskader nader onderbouwd in het consultatiedocument 'Toetskader hypothecaire kredieten'. Belanghebbenden zijn daarmee in de gelegenheid gesteld commentaar te leveren op de voorstellen. Het nieuwe toetskader treedt naar verwachting op 1 januari 2011 in werking. Kredietverstrekkers en bemiddelaars zullen hierdoor voldoende tijd hebben om de nieuwe voorstellen te implementeren in hun bedrijfsvoering.

Het belang van de bescherming van de consument moet voorop staan

→ **Hanneke Hartman**

Manager toezichtgroepen financiële ondernemingen

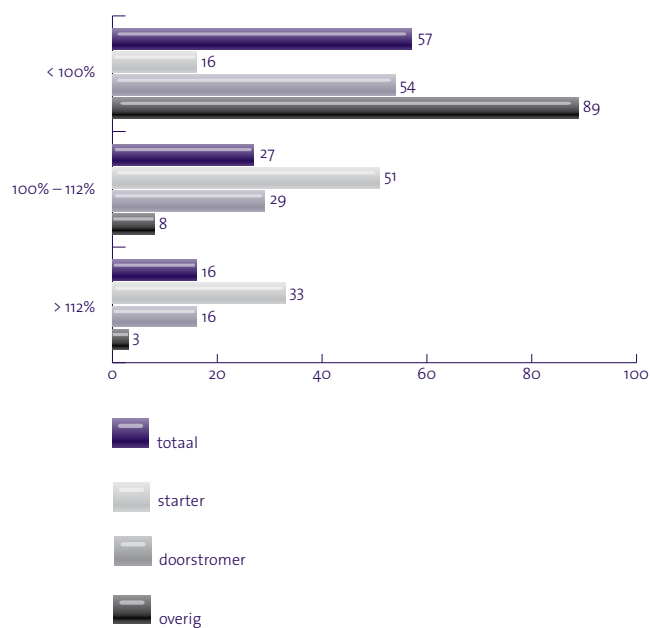
'Een hypotheek is voor veel consumenten de belangrijkste financiële beslissing in hun leven. De gevolgen kunnen ook groot zijn als er foute keuzes worden gemaakt, bijvoorbeeld als iemand te veel leent. Niet voor niets zijn er enkele jaren geleden adviesregels voor dit product gekomen. Dat een tophypotheek waarbij veel meer dan de waarde van de woning wordt geleend in tijden van stijgende werkloosheid en dalende huizenprijzen zo'n verkeerde keuze blijkt te zijn, is evident. Je loopt een veel groter risico op restschuld als je je huis nu moet verkopen. Ik denk dat we als AFM nog nooit zoveel commentaar hebben gekregen als op ons voorstel om de normen voor hypotheeklen aan te scherpen. En dat is begrijpelijk, er zijn veel belangen mee gemoeid. Maar het belang van een voldoende bescherming van de consument moet daarbij volgens mij uiteindelijk voorop staan. De AFM heeft de verantwoordelijkheid de markt te duiden wat onder verantwoorde kredietverlening moet worden verstaan, als we signaleren dat de consument te grote risico's loopt.'

Starters sluiten relatief hoge hypotheken af

Starters lenen relatief vaak bedragen die hoger zijn dan de geschatte waarde van het huis. Volgens de AFM Consumentenmonitor Q3 2009 heeft 27 procent van de hypotheekafsluiters een LTV tussen 100 en 112 procent en 16 procent een LTV hoger dan 112 procent. Van de starters heeft de helft een LTV tussen 100 en 112 procent. Eén op de drie heeft zelfs een LTV hoger dan 112 procent.

Ook heeft een meerderheid van de starters (62 procent) geen eigen spaargeld ingebracht, terwijl ongeveer de helft daarvan toch de beschikking heeft over eigen spaargeld en/of beleggingen. Bijna één op de drie starters heeft wel eigen spaargeld ingebracht bij het afsluiten van een hypotheek.

Loan to value (in %)

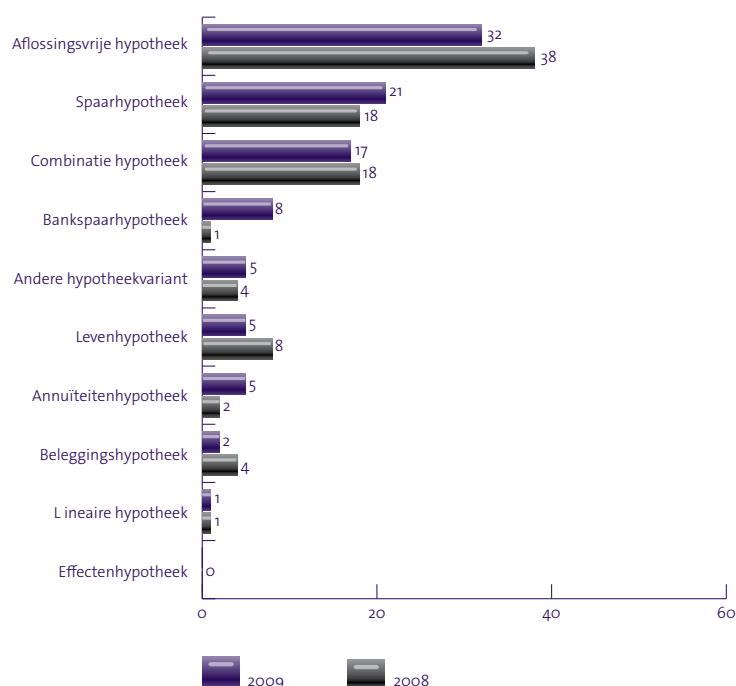

Bron: AFM Consumentenmonitor Q3 2009

Aandeel nieuw afgesloten aflossingsvrije hypotheek neemt af

De aflossingsvrije hypotheek heeft de laatste jaren sterk marktaandeel veroverd. In 1996 was slechts negen procent van de uitstaande hypotheek voor het grootste deel aflossingsvrij. In 2008 was dit opgelopen tot 48 procent (bron: GfK Panel Services). Hoewel het grootste deel van de hypotheek nog een aflossingsvrij component bevat, neemt het aandeel in nieuw afgesloten hypotheek af. In 2008 was 38 procent van de nieuw afgesloten hypotheek aflossingsvrij. In het derde kwartaal van 2009 was 27 procent van de nieuw afgesloten hypotheek aflossingsvrij. Uit de AFM Consumentenmonitor Q3 2009 blijkt dat één op de vijf starters voor een aflossingsvrije hypotheek kiest.

Nieuw afgesloten hypotheek naar hypotheekvorm

Klantbelang Centraal

Met het rapport van de commissie Maas (Adviescommissie Toekomst Banken) en met de Code Banken is door de sector een belangrijk signaal afgegeven dat de klant weer centraal moet komen te staan in het bancaire bedrijf. Ook de verzekeraars zijn bezig zich te heroriënteren op het klantbelang. Dat zijn goede ontwikkelingen, waar de AFM als gedragstoezichthouder graag aan bijdraagt. Het centraal stellen van klanten blijkt voor financiële ondernemingen echter een weerbarstig proces.

Handelen in het belang van de klant betekent dat aanbieders alleen producten ontwikkelen en verkopen die toegevoegde waarde bieden voor de doelgroepen waar ze voor bedacht zijn. Bovendien moeten financiële ondernemingen op een eenvoudige, begrijpelijke en heldere manier over deze producten communiceren. Het betekent ook dat de adviseurs over de juiste informatie en ondersteuning beschikken

om goed over de producten te kunnen adviseren en dat zij actief gestuurd worden op hoogwaardige kwaliteit van de advisering.

De AFM vindt het belangrijk dat de consument de mogelijkheid heeft om kwalitatief goede producten aan te schaffen. Producten van onvoldoende kwaliteit horen niet thuis in de financiële markt. Daarnaast moet de consument over duidelijke informatie beschikken en goed advies krijgen om uiteindelijk het product te kiezen dat past bij zijn behoeftes en zijn risicoprofiel.

Aangezien de AFM verwacht dat zelfregulering onvoldoende effect zal hebben, heeft zij de minister van Financiën voorgesteld de regelgeving aan te passen. Primair zouden de bestaande wettelijke zorgplichtbepalingen kunnen worden uitgebreid door het opnemen van een norm die aanbieders verplicht het proces van productontwikkeling zo in te richten dat voldoende recht wordt gedaan aan het belang van de klant.

In het productontwikkelingsproces kan op deze manier onder meer worden gewaarborgd dat aanbieders alleen producten ontwikkelen die toegevoegde waarde bieden voor de beoogde doelgroep. Ook worden de gevolgen van het product in alle scenario's beter te verklaren en te accepteren.

Verankering in regelgeving stelt de AFM in staat eerder risicogestuurd toe te zien in het proces van productontwikkeling, marketing en distributie. De AFM is hierover in gesprek met het ministerie van Financiën en verwacht dat in de loop van 2010 duidelijk wordt of en hoe de wetgeving ondersteunend kan zijn in het centraal stellen van de klant door financiële ondernemingen.

*Handelen in belang
klant betekent dat aan-
bieders producten ont-
wikkelen en verkopen
die toegevoegde waar-
de bieden*

Waarschuwingzin kredietreclames

Vanaf 1 april 2009 zijn financiële ondernemingen verplicht in reclame-uitingen voor krediet een waarschuwing op te nemen over de gevolgen die aan het opnemen van dit krediet verbonden zijn. Het doel van deze waarschuwing is het bewustzijn van consumenten over de gevolgen van lenen te verhogen.

De waarschuwingzin luidt: 'Let op! Geld lenen kost geld'. Deze zin moet samen met een waarschuwingssymbool worden opgenomen in de reclame-uitingen. De verplichting geldt voor alle kredietreclames op televisie, radio, internet en in gedrukte media. Uitgezonderd zijn reclames voor hypothecaire kredieten wanneer er in de reclame geen relatie met een ander bestedingsdoel wordt gelegd dan de verwerving van de eigen woning.

De verplichting is door de AFM opgenomen in de Nadere regeling gedragstoezicht financiële ondernemingen (Nrgfo).

Regelgeving kapitaalmarkten

Transparantierichtlijn

Per 1 januari 2009 is de Europese Transparantierichtlijn geïmplementeerd in Nederlandse wet- en regelgeving. Deze implementatie introduceert nieuwe regels voor beursgenoteerde ondernemingen (uitgevende instellingen) uit Nederland met een beursnotering op een gereguleerde markt in de Europese Unie. Deze regels hebben onder meer betrekking op het algemeen verkrijgbaar stellen en het deponeren van financiële verslaggeving en zijn van toepassing op boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2008.

De richtlijn introduceert het begrip lidstaat van herkomst. Dit begrip is van belang om de reikwijdte van deze regels te bepalen. Daarnaast houdt de AFM voortaan ook toezicht op het algemeen verkrijgbaar stellen van (half)jaarlijkse financiële verslaggeving en tussentijdse verklaringen. Uitgevende instellingen die onder de regels vallen moeten de (half)jaarlijkse financiële verslaggeving en tussentijdse verklaringen tegelijk met het algemeen verkrijgbaar stellen ook deponeren bij de AFM.

Toezicht op credit rating agencies (CRA's)

Vanwege de Europese Verordening op kredietbeoordelingsorganisaties ('credit rating agencies'), die november 2009 van kracht is geworden, wordt in elke Europese lidstaat een toezichthouder aangewezen die verantwoordelijk is voor het handhaven van de bepalingen uit de Verordening op de verschillende nationale niveaus. De AFM zal worden aangewezen als de nationale toezichthouder op ratingbureaus.

Na het aanvaarden van deze nieuwe taak is de AFM verantwoordelijk voor het uitvoeren van deugdelijk toezicht, zowel op Europees als op nationaal niveau. Op Europees niveau zal de AFM deelnemen aan één van de toezichtcolleges voor de grote wereldwijde ratingbureaus (Standard & Poors, Moody's of Fitch), en ook op nationaal niveau krijgt zij een aantal taken.

Short selling

In juni 2009 heeft de AFM de tijdelijke maatregelen tegen short selling afgeschaft. De meldingsplicht voor significante short posities bleef echter gehandhaafd. Gezien het belang van short selling voor de prijsvorming, het afdekken van ongewenste risico's en investeringsmogelijkheden, achtte de AFM het onwenselijk het verbod langer van kracht te laten zijn dan strikt noodzakelijk. De meldingsplicht stelt de AFM in staat significante short posities in de gaten te houden en maakt verbanden tussen short posities en manipulatieve strategieën zichtbaar.

De AFM nam deze maatregelen tegen de achtergrond van door andere internationale toezichthouders genomen maatregelen. In CESR-verband heeft de AFM zich ingespannen voor permanente Europese maatregelen die de transparantie van short selling vergroten.

Evaluatie MiFID

In de evaluatie van de Markets in Financial Instruments Directive (MiFID) worden verschillende aspecten van deze regels tegen het licht gehouden. Het gaat onder meer om consequenties als concurrentie en fragmentatie en om transparantie, zowel pre-trade als post-trade.

2.5. Organisatie

Veranderagenda

Het jaar 2009 stond in het teken van de verdere professionalisering van de AFM-organisatie en haar medewerkers. Het vergroten van de effectiviteit en efficiëntie van het toezicht en de bedrijfsvoering is een belangrijk speerpunt dat al in 2008 is ingezet met een reorganisatie van de AFM. Onder het motto 'Samen, Slimmer, Strakker' is de AFM in 2009 een aantal projecten gestart die de AFM nog beter moeten toerusten om de kwaliteitsorganisatie te zijn die op een effectieve manier gedrag in de financiële markt weet te beïnvloeden.

Met een Veranderagenda wil de AFM de competenties versterken die nodig zijn om in te kunnen spelen op een veranderende maatschappij en veranderende financiële sector. Dit vraagt om een toezichthouder die met een open blik naar de toekomst kijkt. Die bereid en in staat is haar manier van werken tijdig bij te sturen als dat nodig is. Operationele excellentie in de eigen organisatie is daarbij het uitgangspunt. Met de veranderagenda zijn in 2009 belangrijke stappen gezet.

Zo is in 2009 een slag gemaakt om de doorlooptijden van interne procedures terug te dringen. Enerzijds legt de AFM zich duidelijkere normen op waarop zij aangesproken kan worden, anderzijds zal er binnen de AFM strakker gestuurd gaan worden op doorlooptijden. Hierbij wordt niet alleen aandacht geschonken aan de procedurele belemmeringen in de doorloop, maar ook aan culturele aspecten. De efficiëntie van het vergunningverleningstraject is in 2009 verder toegenomen. De doorlooptijden van nieuwe aanvragen zijn met zo'n vijftien procent teruggebracht. Ook de doorlooptijd in het incassotraject van de vorderingen van de AFM uit hoofde van de heffingen is aanzienlijk bekort. Dit heeft

geleid tot een sterke verbetering in de gemiddelde betalingstermijn.

De AFM is voor het toezicht afhankelijk van een goede kennis van de markt. Daarvoor is van belang dat de toezichthouders zicht hebben op de belangrijkste risico's in de markt. Binnen het toezicht op de financiële ondernemingen is een apart team geformeerd om centraal alle toezichtsignalen te verzamelen en op basis daarvan een risicoanalyse te maken. Dit team signaleert ook trends en ontwikkelingen in de financiële markten en zal ook pro-actief gaan signaleren. Dat betekent dat actief op zoek wordt gegaan naar signalen op bijvoorbeeld klachtenfora op internet.

In 2009 heeft ook een herijking plaatsgevonden van de planning- en controlcyclus. Doel is om voor de boekjaren 2010 en later een planning- en controlcyclus in te voeren waarin inhoud en financiën meer logische en samenhangende onderdelen zijn en waarmee de organisatie effectiever en efficiënter bestuurd kan worden en zich helderder kan verantwoorden over het door haar uitgevoerde beleid. De strategische en inhoudelijke sturing worden geïntegreerd met de sturing in de P&C-cyclus. Zo is de manier waarop de begroting en de jaarplannen tot stand komen deels herzien en zijn de vorm en de frequentie van interne rapportages gewijzigd om een en ander efficiënter te maken.

Binnen de AFM is 'hefboom' tegenwoordig een gevleugeld begrip. In AFM-jargon is dit: 'alles wat een toezichthouder kan doen om op een creatieve en slimme manier het gedrag van marktpartijen te beïnvloeden en daarmee met relatief weinig inspanning een toezichtprobleem effectief aan te pakken.' Of: handig en effectief toezichthouden. Het gaat de AFM niet primair om het handhaven van regels, maar om marktbreed en bij individuele marktpartijen een hoge mate van naleving van de regels te bereiken. Dat vergt van de toezichthouders andere kennis en vaardigheden. In 2009 is veel geïnvesteerd om het gebruik van hefboomen te verankeren in de werkzaamheden.

De AFM investeert ook in de verbetering van de communicatie met de ondernemingen die onder toezicht staan en met andere belanghebbenden (in duidelijke taal) en heeft haar telefonische bereikbaarheid verbeterd.

Een aantal verbeterprojecten heeft al geleid tot een verandering in werkwijze, andere projecten zullen in 2010 in de organisatie worden doorgevoerd.

Verandertraject leidt tot meer efficiëntie en effectiviteit

→ **Martine Brands**

Hoofd Personeel en Organisatie

‘We werken en handelen steeds meer vanuit onze missie en kernwaarden en een gedeeld toezichtkader. Het toezicht wordt effectiever doordat toezichthouders bewuster bezig zijn met het maken van keuzes. Waar steek ik mijn energie in? Levert het effect op in de markt of kan ik mijn energie beter ergens anders insteken? We maken daarbij ook steeds handiger gebruik van slimme hefboomen. Onder andere door de samenvoeging van afdelingen wordt er meer en beter samengewerkt. Daarbij leren we van elkaars ervaringen.

Het SSS-project (Samen, Slimmer, Strakker) is typisch zo'n ontwikkelingsstraject waar niet iedereen binnen de AFM elke dag bewust mee bezig is, maar waar wel iedereen mee te maken heeft. Als je nu op het jaar terug kijkt, zie je dat SSS stap voor stap leidt tot meer efficiëntie en effectiviteit. SSS geeft een duw aan de organisatieontwikkeling van de AFM die na afronding van de Veranderagenda altijd zal blijven doorgaan. Wij blijven anticiperen op de veranderende omgeving van de AFM om onze doelstellingen te realiseren. Dat maakt werken bij de AFM ook zo boeiend en interessant.’

2.6 AFM en belanghebbenden

De AFM opereert niet in isolement maar staat in voortdurend contact met haar omgeving. Zij ontvangt signalen en geeft signalen af – buiten de toezichtscontacten.

Communicatie

De AFM zet communicatie in ten behoeve van haar missie: het bevorderen van eerlijke en transparante financiële markten. Communicatie moet een bijdrage leveren aan de naleving van de wettelijke regels. De AFM heeft ook in 2009 gewerkt aan verbetering van de communicatie.

De AFM wil zo open mogelijk zijn, binnen de wettelijke mogelijkheden en beperkingen. De Wft geeft de AFM in afdeling 1.5.2 verplichtingen tot publicatie. Artikel 1:89 bevat juist een geheimhoudingsplicht, die bepaalt dat alle vertrouwelijke gegevens en inlichtingen die de AFM door haar toezicht heeft verkregen, geheim zijn. De Wft verstaat onder vertrouwelijke informatie in ieder geval concurrentie-

gevoelige informatie en informatie die een disproportionele inbreuk maakt op de persoonlijke levenssfeer. Informatie die al openbaar is, is in elk geval geen vertrouwelijke informatie die onder de geheimhoudingsplicht van de AFM valt.

We onderkennen de maatschappelijke wenselijkheid om zoveel mogelijk openheid te betrachten, ook om consumenten en beleggers inzicht te geven in de risico's in de markt. Tegelijkertijd moeten ondernemingen onder het toezicht van de AFM belangrijke concurrentiegevoelige informatie met de AFM kunnen delen, zonder dat zij bang hoeven te zijn dat deze gegevens naar buiten komen.

Hoewel de AFM transparantie over haar toezicht van groot belang vindt, is zij terughoudend met het geven van informatie over bijvoorbeeld onderzoeken die zijn of worden gestart. Dit omdat de AFM zorgvuldig moet zijn in al haar communicatie en dus steeds alle betrokken belangen tegen elkaar moet afwegen. Bij deze afweging kan bijvoorbeeld relevant zijn of onderzoeksbelangen van de AFM of het Openbaar Ministerie of prudentiële

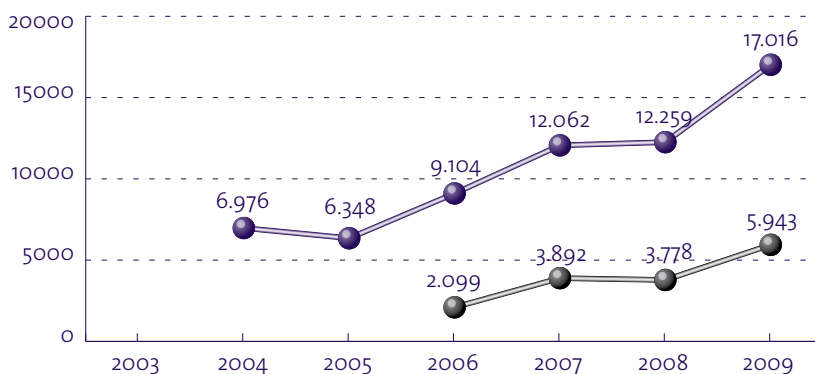
belangen zich verzetten tegen externe communicatie over lopende onderzoeken. Ook het privacybelang van onderzochte personen of bedrijven weegt uiteraard zwaar – al is dat niet altijd doorslaggevend. Maatschappelijke onrust of sterke speculaties rondom bepaalde onderzoeken van de AFM kunnen een reden zijn voor de AFM om juist wel te communiceren. Wanneer de AFM communiceert over lopende onderzoeken, geeft zij daarbij in neutrale zin aan dat het om een onderzoek gaat waarvan de uitkomsten nog niet bekend zijn – en waarvan het resultaat dus ook kan zijn dat er geen overtreding wordt vastgesteld.

Het aantal communicatie-uitingen is in 2009 sterk toegenomen. Zo plaatste de AFM 160 nieuwsberichten op de website, terwijl ruim 13 duizend meldingen (vragen, tips, signalen) van consumenten werden beantwoord. De contacten van het Meldpunt hebben geleid tot zo'n 6.000 signalen voor het toezicht. Ook de interne communicatie is geïntensiveerd, onder meer met de introductie van een nieuw personeelsblad.

Meldpunt Financiële Markten

In 2009 heeft de AFM 17.019 meldingen van consumenten ontvangen via het Meldpunt Financiële Markten. Daarbovenop namen 15.000 consumenten contact op met de AFM naar aanleiding van een uitzending van het televisieprogramma Kassa over een ING-product (zie onder meer hoofdstuk 4). Consumenten kunnen bij het Meldpunt terecht met klachten, opmerkingen en vragen over een financieel product of een aanbieder van financiële producten. Het Meldpunt is te bereiken op 0900- 5400 540 (vijf cent per minuut) op werkdagen tussen 09.00 uur en 17.00 uur en via www.afm.nl/contact.

Ongeveer een derde van de contacten betrof een vraag en ruim een derde was een klacht over een financiële onderneming. De meeste klachten gingen over verzekeringen, hypotheek en consumptief krediet.

Het Meldpunt Financiële Markten werkt samen met de consumentenloketten van andere toezichthouders. Zo verwijst zij door naar de Informatiedesk van DNB bij vragen over prudentieel financieel toezicht. Voor vragen en klachten over andere consumentenzaken, bijvoorbeeld over energieleveranciers of garanties op een product, verwijst het Meldpunt naar ConsuWijzer. ConsuWijzer is het informatieloket van de drie toezichthouders die onder het ministerie van Economische Zaken vallen; de Consumentenautoriteit, de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) en de Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA).

De AFM bemiddelt zelf niet bij klachten, maar kan consumenten wel de klachtenprocedure uitleggen. Dit doen we op www.afm.nl/klacht en in de folder 'Een financiële klacht?'. De AFM stimuleert wel om een kopie van de klacht naar het Meldpunt Financiële Markten te sturen. Zo kan de AFM voorkomen dat er meer klachten komen over de financiële onderneming; ongeveer een derde van de consumentencontacten leidt tot een signaal voor het toezicht.

De AFM heeft de afgelopen jaren verschillende digitale hulpmiddelen ontwikkeld om consumenten op weg te helpen bij het maken van financiële keuzes. In 2009 heeft de AFM twee nieuwe 'checklists' gelanceerd: www.checklisthypotheekgesprek.nl en www.financielechecklist.nl.

De hypotheekgesprekchecklist is bedoeld voor consumenten die een hypotheek willen afsluiten of oversluiten. Met de interactieve vragenlijst kan men bekijken of de hypotheekadviseur alles wat tijdens een hypotheekgesprek aan de orde zou moeten komen heeft besproken. De checklist geeft geen oordeel over de inhoud van het hypotheekadvies.

Op www.financielechecklist.nl staan financiële tips over verschillende onderwerpen als hypotheeken,

sparen, verzekeren, beleggen en lenen. Zij zijn tot stand gekomen in samenwerking met het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud).

De website van de AFM maakt verder duidelijk wat onderzoek en rapporten van de AFM, zoals in 2009 de leidraad zorgvuldig adviseren over vermogensopbouw en de consultatie met nieuwe richtlijnen voor hypotheeken, voor consumenten betekenen.

Begin 2010 is een nieuwe *corporate website* gelanceerd, die informatie van de AFM beter toegankelijk maakt. De onderdelen voor consumenten en professionals zijn in 2009 opnieuw drukker bezocht. De AFM wil op de nieuwe website beter tegemoet komen aan de behoefte aan nieuws en andere informatie.

Naamsbekendheid AFM

Een randvoorwaarde voor succes bij voorlichtingsactiviteiten is dat de AFM een bekende en betrouwbare afzender is. Naamsbekendheid is geen doel op zich, maar een middel om onze doelstellingen te halen.

De geholpen naamsbekendheid van de AFM is in 2009 verder gestegen. Bijna twee derde van de ondervraagden kende de AFM van naam en een derde wist (globaal) wat de AFM doet.

In 2009 steeg vooral de inhoudelijke bekendheid van de werkzaamheden van de AFM. Wist 27 procent in 2008 (globaal) wat de AFM doet, in 2009 is dit gestegen naar 34 procent. De bekendheid van de AFM is hoger onder mensen die recent bijvoorbeeld een hypotheek hebben afgesloten.

In hoeverre kent u de Autoriteit Financiële Markten (AFM)?	2007	2008	2009
ik heb er niet eerder van gehoord	55%	46%	38%
ik ken ze van naam	22%	27%	28%
ik ken ze van naam en weet globaal wat ze doen	17%	18%	23%
ik weet vrij goed wat ze doen	6%	9%	11%

Bron: AFM Consumentenmonitor

De naamsbekendheid wordt in het voorjaar en in het najaar gepeild. In de meting van oktober 2009 kende 63 procent de AFM ten minste van naam en wist 36 procent van de consumenten (globaal) wat de AFM doet.

De spontane naamsbekendheid van de AFM is gestegen van rond 20 procent in de jaren 2006-2008 tot 30 procent in 2009. Ook weet de consument vaker toezichhouders op de financiële markt te benoemen. In 2009 kon minder dan een kwart geen enkele toezichthouder noemen. In 2006 was dit nog 69 procent.

Dialogo met belanghebbenden

De AFM heeft als stelregel te luisteren naar alle externe belanghebbenden. De dialoog met belanghebbenden kent een overlegstructuur met enerzijds bilateraal overleg (met koepelorganisaties en onder toezicht staande instellingen), en anderzijds een aantal vaste overlegfora. Vaste fora zijn het 'Adviseerend Panel van vertegenwoordigende organisaties' en een aantal expertcommissies waarin specifieke kennis van de markt samenkomt.

Het Adviseerend panel van vertegenwoordigende organisaties (ingesteld in 2004) omvat leden uit organisaties van zowel onder toezicht staande instellingen als financiële consumenten. De ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid vaardigen een toehoorder af. Het bestuur van de AFM bespreekt met het panel met name de kerndocumenten uit de planning- en controlcyclus.

Daarnaast werkt de AFM onder meer met verschillende partijen samen in het platform CentiQ, een samenwerkingsverband van overheden, consumentenorganisaties, brancheorganisaties en wetenschap waarin onder meer het Nationaal Instituut voor Budgetvoorzichting (Nibud), Stichting Pensioenkijker.nl, het Geldmuseum, Nederlandse Vereniging van Banken en het Verbond van Verzekeraars deelnemen. CentiQ wil fungeren als een wegwijzer

in geldzaken. De AFM wisselt daarnaast expertise uit met het Nibud.

De AFM heeft in 2009 ook deelgenomen in de Regiegroep aanpak misbruik vastgoed. Deze is door de ministeries van Financiën en Justitie ingesteld om de aanpak van malafide vastgoedtransacties door verschillende overheidsdiensten te coördineren.

Overzicht overlegfora	Aantal bijeenkomsten in 2009	Gespreksonderwerpen
Adviserend panel van vertegenwoordigende organisaties	2	Jaarverantwoording 2008, uitvoering begroting 2009 Hoofdpijnen begroting 2010 Tarieven heffingen doorlopend toezicht
Commissie Kapitaalmarkt	3	Beleid en Casuïstiek Vaste onderdelen kapitaalmarkttoezicht: Toezicht Emissies & Openbare Biedingen Toezicht Marktmissbruik Advies aan AFM inzake Rol van de Marktmeester bij Openbare Biedingen Advisering over AFM beleidsissues Toezicht Accountants Toezicht Financiële Verslaggeving
Commissie Financiële Verslaggeving	3	Toezichtgerelateerde onderwerpen, bijvoorbeeld gevolgen kredietcrisis op financiële verslaggeving Thematische onderzoeken Doeltreffendheid toezichtswetgeving

De Commissie Kapitaalmarkt bestaat uit veertien externe experts. Zij adviseert de AFM over casuïstiek, wetgevingsaspecten en interpretaties op het gebied van openbare biedingen, marktmisbruik, prospectusvraagstukken, financiële verslaggeving en toezicht op accountantsorganisaties. De Commissie Financiële Verslaggeving adviseert over thema's op het gebied van de Wtfov.

De leden van de diverse commissies zijn op de website van de AFM te vinden onder marktpartijen/governance/externe stakeholders.

De AFM overlegt ook periodiek met de verschillende brancheorganisaties op het terrein van financiële dienstverlening. Op de agenda staan beleidsthema's die eenieder raken, zoals toezichtstrategie, en efficiëntie en effectiviteit van gezamenlijke zelfreguleringsinitiatieven. Met verschillende relevante brancheorganisaties is in 2009 bestuurlijk overleg gevoerd.

3. Kerncijfers en effecten

KERNCIJFERS AFM 2009

	realisatie		
	2009	2008	2007
AFM IN HET KORT			
Lasten (in miljoenen euro's) ^{1,2}	71,7	78,4	72,6
Aandeel overheidsbijdrage als percentage van de totale baten	35%	34%	31%
Personele bezetting in fte's (jaargemiddelde)	456	434	434
Percentage direct toezicht	52%	52%	52%
Aantal onder toezicht staande instellingen ³	14.100	14.700	15.100
OVERZICHT TOEZICHTMAATREGELEN			
Aangiftes marktmisbruik en meldingen	4	10	7
Aangiftes Wet handhaving consumentenbescherming	2	0	0
Aangiftes niet vergunninghouders	8	7	5
Overige aangiftes	1	5	1
Totaal aantal aangiftes	15	22	13
Boetes aanbieden	13	1	1
Boetes adviseren en bemiddelen	23	4	0
Boetes marktmisbruik en meldingen	6	6	2
Boetes niet vergunninghouders	9	7	1
Boetes overig	1	2	2
Totaal aantal boetes	52	20	6
<i>Aantal gepubliceerde boetes</i>	35	14	2
Lasten onder dwangsom	59	123	77
Aanwijzingen	237	24	10
Aanwijzingen in de vorm van handelsmaatregelen	5	6	5
Publieke waarschuwingen	9	12	10
Instelling van een Wft curator	6	3	3
Intrekking vergunning ⁴	38	11	2
Civielrechtelijke maatregelen (Wtfv)	33	29	26
Totaal aantal overige formele toezichtmaatregelen	387	208	133
<i>Aantal gepubliceerde lasten onder dwangsom</i>	37	61	31
Totaal aantal formele toezichtmaatregelen	454	250	152
Aantal normoverdragende gesprekken/brieven	1605	560	269

1. Dit zijn de jaarlijkse lasten zonder de afschrijvingslasten op geactiveerde voorbereidingskosten van nieuwe taken. Deze zijn in eerdere jaren namelijk al als lasten verantwoord.
2. Als gevolg van een stelselwijziging in de verantwoording van de pensioenlasten 2009 zijn omwille van de vergelijkbaarheid de cijfers voor 2008 aangepast.
3. Dit betreft een telling op basis van het aantal instellingen per heffingscategorie. Wanneer een individuele instelling onder meerdere categorieën valt wordt deze dan ook meerdere keren geteld. Op basis van de huidige systemen is het niet mogelijk het aantal unieke instellingen te rapporteren.
4. De cijfers zijn geschoond voor de intrekking van vergunningen door de AFM als gevolg van faillissement van de onderneming. In het jaarverslag 2007 en 2008 werden deze nog geteld als toezichtmaatregel.

3.1 Kerncijfers

De AFM maakt bij de interne sturing en de externe verantwoording gebruik van prestatie- en effectmeting. Zij wil zo treffend mogelijk zichtbaar maken in welke mate zij erin slaagt haar doelstellingen te realiseren. Juist in bewegende tijden is het van belang de effecten van ons optreden te laten zien.

In paragraaf 6.1.2. wordt uitgelegd hoe de AFM komt tot prestatie- en effectmetingen. Op andere plaatsen in dit jaarverslag wordt telkens bij de verschillende activiteiten zoveel mogelijk aangegeven wat de *output* – de productie – maar ook de *outcome* – het effect van het werk van de AFM – is geweest van de activiteiten. In dit hoofdstuk vindt u onze kerncijfers. In de toelichting daarop wordt ook ingegaan op enkele algemene effecten van het werk van de AFM. De terugkoppeling die zij daarover ontvangt staat centraal in paragraaf 3.3, over het recente onderzoek onder belanghebbenden.

3.2 Toelichting

AFM in het kort

Het ministerie van Financiën heeft in 2007 aangekondigd dat de AFM structureel acht procent van de toezichtlasten die voor 2007 zijn begroot, moet bezuinigen. Dit moet in de periode 2008 tot en met 2011 geëffectueerd worden in het voor de gehele rijksdienst geldende tempo (respectievelijk 12,5 procent voor het eerste jaar, daarna 25 procent, 50 procent het jaar daarop en 100 procent in 2011). Op het kostenkader van de AFM wordt jaarlijks een door het ministerie van Financiën vastgestelde prijscompensatie (onder meer inflatiecorrectie) toegepast.

De gerealiseerde lasten in 2009 zijn acht procent lager dan begroot. De lasten blijven hierdoor ruim onder het door het ministerie van Financiën opgelegde kostenkader.

De lagere realisatie wordt met name veroorzaakt door een vrijval van de voorziening in verband met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen. Dit is het directe gevolg van een verbeterd betaalgedrag van de onder toezicht staande instellingen. Het verbeterde betaalgedrag heeft daarnaast een positief effect op de liquiditeitspositie van de AFM en heeft er tezamen met een relatief laag rentepercentage toe geleid dat de interestlasten aanzienlijk achter zijn gebleven bij de begroting. De afschrijvingslasten voor computerapparatuur en software zijn lager dan begroot als gevolg van

een latere ingebruikname dan verwacht van een programma ter ondersteuning van het primaire proces. De toezichtinzet is nagenoeg gelijk geweest aan de begroting.

Het aandeel van de overheidsbijdrage in de totale baten bedraagt voor 2009 35 procent en is daarmee één procent gestegen ten opzichte van 2008.

Het aantal medewerkers is in 2009 toegenomen van gemiddeld 434 fte in 2008 naar 456 fte in 2009. Zowel de situatie op de arbeidsmarkt als de vergroting van de wervingsinspanningen – onder meer met een nieuwe arbeidsmarktcampagne – hebben ervoor gezorgd dat een groot aantal vacatures is ingevuld. Inclusief uitzendkrachten bedroeg de gemiddelde bezetting in 2009 493 fte tegenover 473 fte in 2008.

Het percentage direct toezicht geeft aan welk deel van de totaal gewerkte uren van AFM-medewerkers wordt besteed aan het direct aan categorieën van instellingen te relateren deel van het primaire proces van de AFM, het houden van toezicht. Dit percentage is in de afgelopen jaren gestabiliseerd en is ook in 2009 uitgekomen op 52 procent.

De daling van het aantal onder toezicht staande instellingen heeft zich ook in 2009 verder doorgezet. Bedroeg de afname in 2008 nog 400 instellingen, in 2009 is het aantal onder toezicht staande instellingen met 600 gedaald.

Overzicht toezichtmaatregelen

De AFM opereert risicogestuurd: waar zijn de (mogelijke) problemen? Vervolgens wordt de vraag beantwoord hoe een probleem is op te lossen. Hierbij maakt de AFM gebruik van een mix van middelen, zowel informele als formele.

De AFM kan als zij dat wenselijk vindt informele instrumenten gebruiken, zoals het stimuleren van bepaalde initiatieven in de markt. Een voorbeeld van een informele toezichtmaatregel is het zogenaamde normoverdragend gesprek. Natuurlijk blijft de AFM ook formele toezichtmaatregelen gebruiken, zoals lasten onder dwangsom en boetes. De inzet van middelen is steeds gericht op het beoogde effect: eerlijke en transparante financiële markten, in het belang van consumenten en beleggers.

De kerncijfers laten net als afgelopen jaar zien dat de AFM in 2009 het toezicht heeft geïntensiveerd door de regels te handhaven waar overtredingen worden vermoed of vastgesteld. Uit de cijfers blijkt dat het totale aantal

formele en informele toezichtsmaatregelen fors is gestegen. In 2009 is het aantal boetes toegenomen ten opzichte van 2007 en 2008. De formele en informele toezichtsmaatregelen laten fluctuaties zien. Zo was het aantal lasten onder dwangsom en het aantal publieke waarschuwingen in 2009 lager dan in 2008.

In de cijfers is de aanpak van de AFM te herkennen. De AFM houdt toezicht op de naleving van regels die in de afgelopen jaren in werking zijn getreden. Met name tot 2008 is veel energie gestoken in de voorbereiding op nieuwe wetgeving. Vervolgens verschoof de aandacht naar activiteiten om deze uit te voeren. In dat kader werden duizenden verzoeken om een vergunning voor financiële dienstverlening en accountantsorganisaties behandeld. Ondernemingen mogen in het algemeen alleen financiële activiteiten verrichten met een vergunning, waarvoor zij aan wettelijke eisen moeten voldoen. Ondernemingen met een vergunning staan onder toezicht van de AFM.

Het is de AFM er niet om te doen zoveel mogelijk boetes op te leggen, maar effecten in de markt te bereiken

Omdat de nieuwe regels veel 'open normen' brachten, is niet meteen de volle capaciteit van de AFM gebruikt voor handhaving. Via algemene (thema)-onderzoeken, rapportages en leidraden zijn de open normen eerst verduidelijkt. Sinds 2007 neemt het aantal handhavingsmaatregelen sterk toe, met name op het gebied van het aanbieden en adviseren en bemiddelen.

In 2009 legde de AFM 52 boetes op, waarvan er 35 zijn gepubliceerd. De boetes vielen met name bij aanbieders en adviseurs en bemiddelaars. In veel gevallen was sprake van overtreding van de regels die ondernemingen opdragen klantgericht te adviseren. Daarnaast steeg bij de aanpak van illegale financiële activiteiten het aantal boetes van zeven in 2008 naar negen in 2009. Sinds de inwerking-treding van de Wft per 1 januari 2007 publiceert de AFM in beginsel alle boetes. Het feit dat het aantal

gepubliceerde boetes lager is dan het aantal opgelegde boetes is voornamelijk het gevolg van het tijdsverloop tussen oplegging en publicatie.

Het is de AFM er niet om te doen om zoveel mogelijk boetes op te leggen, maar om effecten in de markt te bewerkstelligen. Het aantal boetes geeft wel een indicatie voor de toezicht- en met name de handhavingskracht van de AFM.

Het aantal **aangiftes** is gedaald van 22 in 2008 naar vijftien in 2009. Eén aangifte werd gedaan in de categorie adviseren en bemiddelen, één vanwege het vermoeden van marktmanipulatie, drie vanwege het vermoeden van voorwetenschap, twee op grond van de Wet handhaving consumentenbescherming en acht jegens illegale ondernemingen.

De daling van het aantal aangiftes op het gebied van marktmisbruik vloeit voort uit de mogelijkheid die de AFM heeft om zelf als alternatief de bestuurlijke **boete** in te zetten. In 2009 is vaker dan in eerdere jaren gekozen voor een boete in plaats van een aangifte, omdat de zaken zich leenden voor bestuursrechtelijke handhaving.

Het aantal **intrekkingen** van vergunningen door de AFM is meer dan verdrievoudigd, van 11 naar 38. De intrekking kan een sanctie zijn als een onderneming niet (meer) aan de wettelijke eisen voldoet. De stijging heeft met name betrekking op de intrekking van vergunningen bij de categorie adviseren en bemiddelen. Hiermee werpt de aanpak van de 'onderkant' van de markt vruchten af. De 'onderkant' bestaat uit ondernemingen die niet kunnen voldoen aan de eisen die de wet stelt. Direct effect van de intrekking van de vergunning is dat een aantal ondernemingen niet meer op de markt actief mag zijn. De AFM beoordeelt het als positief dat kwalitatief ondermaatse ondernemingen hun activiteiten staken.

De **aanwijzing** is veelal een stap op weg naar intrekking van de vergunning. In de categorie adviseren en bemiddelen is, op grond van efficiency-overwegingen, vaker gekozen voor de inzet van het instrument van de aanwijzing. Het aantal aanwijzingen is ten opzichte van 2008 aanzienlijk gestegen, van 24 naar 237. In de categorie adviseren en bemiddelen werden 203 aanwijzingen gegeven. Het ging hier met name om ondernemingen die niet hebben gereageerd op de aanschrijving om een *self assessment* uit te voeren. Voorheen zette de AFM hier ook wel de last onder dwangsom in. Het niet naleven van de aanwijzing kan een stap zijn op weg naar het intrekken van de vergunning. De daling van het aantal **lasten onder dwangsom**, van 123 in 2008 naar 59 in 2009, valt deels te verklaren doordat eerder werd overgegaan tot intrekking van de vergunning. De AFM legt onder meer

lasten onder dwangsom op als zij twijfels heeft over de legaliteit van bepaalde activiteiten. De betrokken ondernemers worden dan verplicht informatie te leveren. Ook kan de AFM bedrijven via een last onder dwangsom dwingen hun illegale activiteiten te staken. In 2009 werden lasten onder dwangsom opgelegd in de categorieën niet-vergunninghouders (25) en de Wet handhaving consumentenbescherming (15), adviseren en bemiddelen (14), aanbieden (3) en pensioenuitvoerders (2). Een aantal bedrijven dat op geen enkel verzoek of andere poging tot contact van de AFM reageerde, is in 2009 de vergunning ontnomen.

De AFM bracht in 2009 negen **publieke waarschuwingen** uit, in sommige gevallen tegen meerdere ondernemingen tegelijkertijd. In acht gevallen had dit betrekking op niet-vergunninghouders en in één geval op adviseren en bemiddelen.

Het aantal **curatoren** dat door de AFM is aangesteld in het kader van de Wft is gestegen van drie in 2008 naar zes in 2009. Vier daarvan werden aangesteld bij aanbieders of beheerders van beleggingsobjecten.

Het aantal **civielrechtelijke maatregelen** in het kader van de Wtffv bedroeg 33 in 2009. In 2008 waren dit er nog 29.

De AFM heeft in 2009 uiteraard ook andere instrumenten ingezet. Bij de **normoverdragende gesprekken** is sprake van een stijging van 560 in 2008 naar 1.605 in 2009. Deze stijging is toe te schrijven aan een toename in het toezicht op informatieverstrekking, van 172 naar 1.253. De AFM hield actief toezicht op het gebruik van de zogenaamde kredietwaarschuwing. De AFM bracht ook verschillende leidraden uit, waarmee zij meer duidelijkheid geeft aan de markt over de omgang met de open normen in de wet. Een voorbeeld hiervan is de leidraad passende provisie financieel dienstverleners.

Voor een nadere specificatie van de toezichtmaatregelen per categorie onder toezicht staande instellingen wordt verwezen naar het overzicht van prestatie-indicatoren achterin dit jaarverslag.

Tot slot heeft de AFM ook **andere activiteiten** ondernomen die minder zichtbaar zijn voor de markt en andere belanghebbenden. Ook lezingen, gesprekken en interviews in relevante media kunnen bijdragen aan bewustwording van het belang van naleving van wetgeving. In sommige gevallen is deze aanpak effectiever dan een meer publieke maatregel.

OVERZICHT BEROEPEN, BEZWAREN EN OVERIGE PROCEDURES 2009

Beroepen en overige procedures	Aantal ingediende procedures	Aantal afgehandelde procedures	Onderverdeling afgehandelde procedures				
			Aantal ingetrokken procedures	Aantal niet-ontvankelijk verklaarde procedures	AFM in het ongeëlijk gesteld	AFM gedeeltelijk in het geëlijk gesteld	AFM volledig in het geëlijk gesteld
Beroepen	82	85	15	33	7	7	23
Hogere Beroepen	14	9	3	0	2	1	3
Voorlopige voorzieningen (bestuursrechtelijk)	24	20	1	0	7	0	12
Voorlopige voorzieningen (civielrechtelijk)	0	0	0	0	0	0	0
Civiele procedures	1	1	1	0	0	0	0
Totaal beroepen en overige procedures 2009	121	115	20	33	16	8	38
Bezwaren	Aantal ingediende bezwaren	Aantal afgehandelde bezwaren	Onderverdeling afgehandelde bezwaren				
			Aantal bezwaren ingetrokken	Aantal bezwaren niet-ontvankelijk verklaard	Aantal bezwaren (gedeeltelijk) gegrond verklaard	Aantal bezwaren ongegrond verklaard	
Bezwaar heffingen Cliëntenremisiers (CR)	0	40					
Bezwaar heffingen Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta)	18	13					
Bezwaar heffingen Wet op het financieel toezicht (Wft)	4173	2563					
Bezwaar heffingen Pensioenwet (Pw)	61	59					
Bezwaar heffingen Wet toezicht financiële verslaggeving (Wtfov)	17	11					
Totaal aantal bezwaren op heffingen	4269	2686	27	276	195	2188	
Overige bezwaren	93	85	8	14	11	52	
Totaal aantal overige bezwaren	93	85	8	14	11	52	
Totaal aantal bezwaren 2009	4362	2771	35	290	206	2240	

Het grote aantal bezwaren tegen heffingen Wft betreft de heffingsjaren 2008 en 2009. Naar aanleiding van de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 18 juni 2008 zijn de tarieven voor 2008 later dan gebruikelijk vastgesteld. Hierdoor zijn zowel de heffingen over 2008 als 2009 in 2009 opgelegd. Tegen zowel de heffingen over 2008 als de heffingen over 2009 is bovendien door een grote groep bezwaarmakers collectief bezwaar gemaakt. Tegen de heffing 2008 zijn in 2009 1.693 bezwaren ingediend, 1.625 daarvan zijn afgehandeld. Tegen de heffing 2009 zijn 1.460 bezwaren ingediend.

In vergelijking met 2008 is het aantal overige bezwaren gedaald, van 177 in 2008 naar 93 in 2009. Deze daling is te verklaren door het feit dat de toevloed van bezwaren, die te maken had met het overgangsregime voor financiële dienstverleners, is opgedroogd.

3.3 Onderzoek stakeholders

Eind 2009 heeft de AFM voor de derde keer een ‘stakeholders-enquête’ gehouden. In dit tweejaarlijks onderzoek kunnen belanghebbenden hun mening geven over het functioneren van de AFM en de financiële markt. In totaal hebben 820 zakelijke stakeholders en 193 consumenten hun mening gegeven. De groep zakelijke stakeholders bestond voor 50 procent uit bemiddelaars, de grootste groep onder toezichtgestelden van de AFM. De mening van de bemiddelaars is dan ook oververtegenwoordigd. De uitkomsten zullen nader worden geanalyseerd. De AFM zal hieruit uiteraard lering trekken.

Het onderzoek is uitgevoerd door een extern bureau. De volledige onderzoeksrapportage wordt op de AFM website gepubliceerd.

Hieronder volgen de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek. Waar mogelijk zijn de resultaten vergeleken met de vorige meting in 2007. In 2007 is de onderzoeksopzet gewijzigd. De resultaten zijn daarom niet vergelijkbaar met de eerste meting in 2006.

Waardering voor de AFM

In totaal zijn 895 consumenten benaderd voor het onderzoek. Bijna 22 procent (193 consumenten) kent de AFM. Zij waarden de AFM gemiddeld met een 6,6 (op een schaal van 1-10). De zakelijke stakeholders waarden de AFM gemiddeld met een 6,2. Deze waardering varieert van een 5,1 van bemiddelaars tot een 6,9 van overheidsinstanties. In 2007 kreeg de AFM van consumenten gemiddeld een 7,1.

Van zakelijke stakeholders kreeg de AFM een 6,5. Dit cijfer varieerde van een 6,1 van bemiddelaars tot een 7 van overheidsinstanties.

Een belangrijk aspect voor de waardering van zakelijke stakeholders is de mate waarin de AFM medewerkers hen met respect behandelen. Bijna driekwart van de zakelijke stakeholders beoordeelt de mate waarin de AFM medewerkers hen met respect behandelt als (zeer) goed. Ruim de helft van de zakelijke stakeholders vindt de bereikbaarheid van AFM medewerkers en de mate waarin er wordt geluisterd naar vragen (zeer) goed. Ook het contact met de AFM wordt door de helft als (zeer) goed beoordeeld.

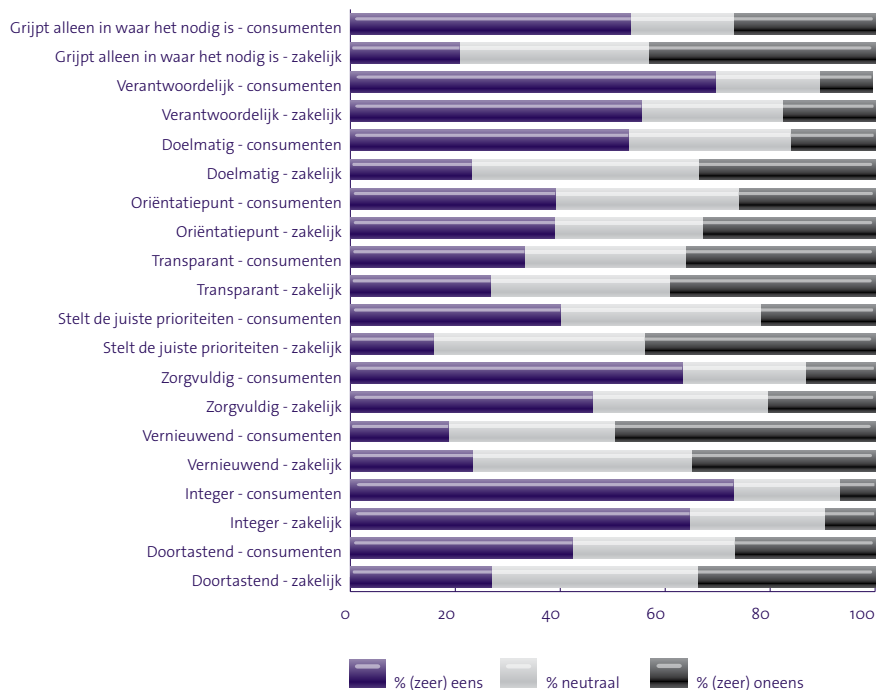
Volgens de zakelijke stakeholders zijn er ook een aantal verbeterpunten voor de AFM, zoals efficiëntie, transparantie en het stellen van de juiste prioriteiten. Deze aspecten hebben een hoge impact op de waardering voor de AFM maar worden minder goed beoordeeld.

Voor de AFM is de mate waarin de stakeholders de AFM als integer zien van belang. Van de zakelijke stakeholders is bijna tweederde het (zeer) eens met de stelling dat de AFM integer is. Bijna driekwart van de consumenten is het (zeer) eens met de stelling dat de AFM integer is.

Naast bovengenoemde imago-aspecten is aan de stakeholders gevraagd in hoeverre zij de kernwaarden van de AFM van toepassing vinden op de AFM. De AFM hanteert sinds 2008 vijf kernwaarden in haar toezicht:

- Verantwoordelijkheid
- Doortastendheid
- Zorgvuldigheid
- Oriëntatiepunt
- Doelmatigheid

De kernwaarde ‘Verantwoordelijkheid’ scoort onder alle stakeholders het hoogst: 70 procent van de consumenten en 55 procent van de zakelijke stakeholders onderschrijft de stelling dat deze kernwaarde op de AFM van toepassing is. Over de kernwaarde ‘Doelmatigheid’ zijn de meningen het meest verdeeld. Ruim de helft (53 procent) van de consumenten is het zeer eens met de stelling dat de AFM doelmatig is. Van de zakelijke stakeholders is slechts een kwart het eens met de stelling.

Effectiviteit van de AFM

De AFM bevordert eerlijke en transparante financiële markten. Een belangrijke indicator voor de effectiviteit van de AFM is de bijdrage aan het vertrouwen van consumenten en bedrijven in de financiële markten, ook internationaal. De helft van de zakelijke stakeholders vindt de bijdrage van de AFM aan het vertrouwen van Nederlandse instellingen in de Nederlandse financiële markt redelijk. Eén op de vijf (20 procent) vindt de bijdrage (zeer) goed. Ook de bijdrage van de AFM aan het vertrouwen van consumenten vindt de meerderheid (44 procent) van de zakelijke stakeholders redelijk. Een minderheid (17 procent) vindt de bijdrage

(zeer) goed. Daar staat tegenover dat 40 procent het (zeer) slecht vindt. De bemiddelaars zijn het negatiefst: 48 procent vindt de bijdrage van de AFM aan het vertrouwen van consumenten (zeer) slecht.

Alles bij elkaar genomen waardeert ruim de helft (53 procent) de effectiviteit van de AFM als redelijk. 16 procent van de zakelijke stakeholders waardeert de effectiviteit van de AFM als (zeer) goed.

Onderstaande figuur laat op onderdelen de waardering van zakelijke stakeholders zien voor de bijdrage van de AFM.

Consumenten zijn overal positiever over de bijdrage van de AFM. Negen van de tien consumenten vinden het optreden van de AFM nuttig. Ruim de helft van de consumenten (54 procent)

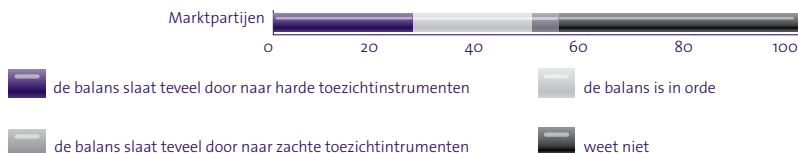
is het eens met de stelling dat ze door het optreden van de AFM kritischer zijn geworden bij de aanschaf van een financieel product.

Het optreden van de AFM wordt door consumenten minder positief beoordeeld dan in 2007. Ruim de helft (56 procent) vindt de maatregelen die de AFM neemt bij overtredingen (zeer) goed en 31 procent vindt de maatregelen redelijk. In 2007 vond 70 procent de maatregelen die de AFM neemt bij overtredingen (zeer) goed en 22 procent vond het redelijk. Bijna de helft van de consumenten vindt de mate waarin AFM marktpartijen aanspreekt op hun eigen verantwoordelijkheid en de mate waarin de AFM consistent optreedt (zeer) goed. Dit is lager dan in 2007, toen het voor beide onderdelen 61 procent was.

Manier van toezichhouden

De AFM hanteert zowel 'harde' en 'zachte' toezichtinstrumenten. Onder harde toezichtmaatregelen verstaan we boetes, aanwijzingen en vergunningsintrekkingen. Onder zachte toezichtmaatregelen verstaan we onder meer het voeren van een normoverdragend gesprek. Aan de zakelijke stakeholders is gevraagd naar hun mening over de balans tussen harde en zachte instrumenten in het AFM-toezicht. Bijna een kwart (23 procent) vindt de balans in orde en ruim een kwart (26 procent) vindt de balans teveel doorslaan naar harde toezichtinstrumenten. Met name de bemiddelaars vinden dat de balans teveel doorslaat naar het gebruik van harde toezichtinstrumenten: ruim een derde geeft dit aan.

Citaten uit de stakeholder-enquête

Manier van toezichhouden

- 'Streng, maar zeer behulpzaam. Respect voor de tussenpersoon.'
- 'Vooral grote marktpartijen worden (te) voorzichtig aangepakt.'
- 'De boete voor kleine adviseurs is in vergelijking met de boetes voor aanbieders/verzekeraars veel te hoog.'
- 'Men zou het niet juiste intermediair allang van de markt gehaald moeten hebben.'
- 'Er wordt te snel een boete opgelegd'
- 'Er mogen wat mij betreft bij grove overtredingen hogere / zwaardere sancties volgen.'
- 'Boetes voor grote overtreders zoals DSB zijn veel te laag.'
- 'Ik vind dat ze te laat actie hebben ondernomen bij bijvoorbeeld DSB.'
- 'Te weinig zichtbaarheid.'

Discussie tophypotheek

- 'De discussie over tophypotheek komt te laat op gang, deze had in een veel eerder stadium gevoerd moeten worden.'
- 'Er zijn in het verleden te veel hoge hypotheekverstrekkingen waardoor een hoop consumenten nu in de problemen komen.'
- 'Moet de AFM zich niet mee bezig houden.'
- 'De woningmarkt wordt nu nog een beetje draaiende gehouden door de "starters". Deze groep heeft bijna altijd een tophypotheek nodig.'

4. Financiële dienstverlening

Adviseurs en bemiddelaars

→ Grote druk om te veranderen

Aantoonbaar passend advies wordt de norm. Een significant aantal slechte adviseurs en bemiddelaars trekt zich terug van de markt of wordt zichtbaar van de markt verwijderd.

Jaaragenda 2009

De AFM besteedde in 2009 veel aandacht aan de verbetering van de algehele kwaliteit van het financieel advies. De druk om te veranderen is groot. De AFM streeft naar zichtbare verbetering van het algemene adviesniveau, het deskundighedsniveau en de kwaliteit van de bedrijfsvoering van adviseurs en bemiddelaars. De belangrijkste aandachtspunten in 2009 waren onder meer:

Pensioenadvies

De AFM constateert dat advisering over pensioenverzekeringen in het MKB veel beter moet. Dit bleek uit de steekproef naar de advisering van rechtstreeks verzekerde regelingen aan MKB-ondernemers. De financieel adviseurs die over dit complexe product adviseren, bleken in het algemeen te weinig ervaring met en kennis van dit soort producten te hebben. De AFM publiceerde daarom een leidraad, in verschillende afleveringen, voor een kwalitatief goed pensioenadviestraject.

Naast het opstellen van richtlijnen voor een kwalitatief goede pensioenadviespraktijk, pleitte de AFM voor het verhogen van de deskundigheidseisen voor pensioenadvisering. De AFM verwacht in de eerste helft van 2010 met uitgebreide uitkomsten van het onderzoek naar buiten te kunnen komen. In 2009 kwam uit vervolgonderzoek naar de slechtste praktijken uit de steekproef al wel een aantal misstanden naar voren. Dit leidde eind 2009 tot boeteoplegging. Naar verwachting volgen er nog meer sancties in 2010.

Vermogensopbouw

Zorgvuldig adviseren bij vermogensopbouw is van groot belang om consumenten op een goede manier te ondersteunen bij het verzorgen van hun financiële welzijn. Financieel adviseurs, banken en beleggingsondernemingen moeten daarom hun klant goed doorgronden, een juiste inschatting maken van het risicoprofiel en de nazorg goed regelen. Dat zijn de belangrijkste aandachtspunten in de leidraad *Zorgvuldig Advies bij Vermogensopbouw* die de AFM eind 2009 publiceerde.

Op basis van de bevindingen uit eerdere onderzoeken vormde de AFM een visie op zorgvuldig adviseren over vermogensopbouw. Om meer consistentie in de verschillende adviezen te bevorderen, ontwikkelde de AFM ook een standaardindeling van risicoprofielen. De AFM wil bereiken dat consumenten goed inzicht krijgen in de keuze voor het type belegging, bijvoorbeeld actief gemanagede fondsen versus indexfondsen. Een adviseur, bank of beleggingsonderneming moet ook aandacht geven aan transparantie over zijn vergoedingen en de norm voor passende provisie. De AFM gaat op dat laatste punt controleren in 2010.

Bemiddelaars in Beeld

De AFM bezocht in 2009 tientallen bemiddelaars in financiële producten voor een bedrijfsbezoek. Daarbij hebben we aandacht besteed aan de naleving van een aantal specifieke thema's, zoals vakbekwaamheid en de in 2009 ingevoerde regels over provisietransparantie. Dit heeft geleid tot een groot aantal normoverdragende gesprekken, waarin de AFM mogelijkheden voor verbeteringen aan de orde heeft gesteld. Verder besprak en controleerde de AFM het 'self assessment' dat eerder dat jaar was ingevuld door de betrokken tussenpersoon. Het self assessment is een verplichte zelftoets die financiële ondernemingen jaarlijks moeten invullen. De controles richtten zich op een brede dwarsdoorsnede van alle adviseurs en bemiddelaars. De AFM bezocht in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht vergunninghouders die willekeurig waren geselecteerd.

Provisies

Financiële dienstverleners kregen in 2009 te maken met nieuwe regels rond provisie en transparantie. Zij moeten voor complexe producten aan hun klant vertellen hoeveel provisie zij ontvangen. Deze moet ook voldoen aan de passende provisenorm. Per 1 januari 2010 zijn mede op verzoek van de AFM uitvaartverzekeringen en betalingsbeschermers onder de reikwijdte van deze regels gebracht. Bovendien moeten klanten aan de hand van een dienstverleningsdocument inzicht krijgen in de activiteiten van een adviseur en zijn beloning. Dergelijke initiatieven om het provisiestelsel aan te passen, dragen bij aan de omslag van productgerichte naar een meer klantgerichte verkoop.

Mede door de invoering van de transparantieregels stapten verschillende dienstverleners over op alternatieve beloningsvormen, zoals directe beloning door de consument zelf. De AFM stelde in 2009 dat idealiter een tussenpersoon wordt betaald door degene wiens belang hij vertegenwoordigt.

Om meer richting te geven aan de manier waarop invulling moet worden gegeven aan de nieuwe normen, stelde de AFM in 2009 de leidraad *Passende Provisie* op. Deze werd in augustus gepubliceerd. Daaraan ging een consultatieperiode vooraf waarin de AFM reacties ontving op een voorlopige versie. Hoewel het dienstverleningsdocument geen vaste vorm heeft gekregen in de regelgeving, bleken er toch veel vragen te leven over de juiste inhoud van dit document. In aanloop naar de invoering van het dienstverleningsdocument halverwege 2009 maakt de AFM daarom tevens een beknopte leidraad. Uit een eerste kleine steekproef eind 2009 naar de naleving van de regels rond het dienstverleningsdocument en de inhoud, bleek dat in de helft van de gevallen niet werd voldaan aan de wettelijke vereisten. Dit is aanleiding voor de AFM om in 2010 prioriteit te geven aan de handhaving van deze regels.

Verzekeringen om mogelijke betalingsproblemen bij consumptief krediet en hypotheek op te vangen, stonden veel in de belangstelling. In juli 2008 verviel de vrijstelling voor het advies over deze financiële producten, waarop de AFM meerdere onderzoeken startte bij financieel dienstverleners die veelal doorliepen in 2009. Daarnaast heeft het ministerie van Financiën mede op verzoek van de AFM gewerkt aan strengere regelgeving ten aanzien van de zogenaamde betalingsbeschermers. Deze betalingsbeschermers beogen een voorziening te treffen indien de afnemer van bijvoorbeeld een hypotheek niet aan zijn

betalingverplichtingen kan voldoen. De minister besloot om de provisie transparantie uit te breiden naar de betalingsbeschermers en de norm voor passende provisie van toepassing te laten zijn op deze producten.

Onderkant bemiddelaars

Ook in 2009 maakte de AFM veel werk van de aanpak van de slechtste praktijken in de financiële dienstverlening. Om een eerlijk speelveld te creëren waarop alle adviseurs en bemiddelaars op de juiste manier kunnen opereren, is het van belang dat slechte partijen van deze markt worden geweerd. Illegale bemiddeling zonder vergunning, evident slechte advisering of twijfels aan de betrouwbaarheid en deskundigheid zijn praktijken waar de AFM veel tijd aan heeft besteed.

De AFM heeft verschillende onderzoeken gedaan naar deze 'onderkant' van de adviseurs en bemiddelaars. Zo was er een succesvolle aanpak van ontduikingsconstructies, waarbij schijndeskundigheid door diplomaverhuur is teruggedrongen door de aanpak van zowel de verhuurder als de partij die de diploma's huurde. Ook zette de AFM druk op aanbieders en service providers om gezamenlijk meer te doen aan het voorkomen van slechte praktijken. Een groot aantal aanbieders en service providers voerde nieuw beleid in, waarbij is afgesproken strenger te screenen bij het aangaan van relaties met adviseurs en bemiddelaars.

Een groot deel van de toezichtsinspanning tegen de 'rotte appels' was gericht op slecht tot zeer

slecht advies aan consumenten. In 2009 nam de AFM in totaal 273 formele toezichtmaatregelen tegen tussenpersonen aan de onderkant van de markt. Het betrof 23 boetes, 14 lasten onder dwangsom en 203 aanwijzingen, één aangifte, één publieke waarschuwing en 31 vergunningintrekkingen (zie hieronder).

In 2009 zijn er bij de adviseurs en bemiddelaars in totaal 1.138 vergunningen ingetrokken. Het overgrote deel, 918 vergunningen, betreft intrekkingen op eigen verzoek van de instelling zonder dat daar een actie van de AFM aan vooraf is gegaan. Daarnaast is in 59 gevallen de vergunning door de onderneming uit eigen beweging ingetrokken als gevolg van normoverdracht van de AFM en in 130 gevallen is de vergunning door de AFM ingetrokken als gevolg van een niet gemeld faillissement en geconstateerde inactiviteit van de onderneming.

Naast de hierboven genoemde intrekkingen leiden onderzoeken van de AFM in 31 gevallen tot een formele toezichtmaatregel in de vorm van de intrekking van een vergunning. In 27 van de 31 gevallen was dit als direct gevolg van het opvragen van het self assessment bij bemiddelaars, deels omdat de bedrijfsvoering niet zodanig was ingericht dat sprake was van een beheerste bedrijfsvoering. Hierdoor was de AFM niet in staat toezicht te houden. In vier gevallen is de vergunningen ingetrokken als formele toezichtmaatregel na onderzoeken die de AFM heeft uitgevoerd naar aanleiding van ernstige signalen.

PRESTATIE-INDICATOREN ADVISEURS EN BEMIDDELAARS

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	116	82
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven	141	21
Aantal formele toezichtmaatregelen	273	92

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (X 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Doorlopend toezicht Adviseren en bemiddelen		16.591	16.769	20.237
Specifieke verrichtingen Adviseren en bemiddelen		1.926	4.333	3.188

Vergunningen

Het aantal adviseurs en bemiddelaars is in 2009 verder afgenomen. Verleende de AFM in voorgaande jaren per jaar aan circa duizend adviseurs en bemiddelaars een vergunning, in 2009 waren dat er 562. Het aantal intrekkingen bleef op peil, waardoor het totaal aantal adviseurs en bemiddelaars is gedaald.

De AFM controleerde aan de poort strenger dan voorheen op ontbrekende deskundigheid en verwijtbare betrokkenheid bij faillissementen. Hierdoor werden meer vergunningaanvragen op eigen verzoek ingetrokken en werden meer vergunningaanvragen afgewezen.

De AFM constateert dat bestaande vergunninghouders hun vergunning in veel gevallen uitbreiden, zodat zij hun klanten een breder scala aan diensten kunnen aanbieden. Dit kan meerdere redenen hebben. Omdat de hypotheekverkoop sterk zijn teruggelopen, hebben bedrijven bijvoorbeeld alternatieve inkomstenbronnen willen aanboren. Een andere reden om de vergunning uit te breiden kan zijn dat de AFM steeds meer belang hecht aan het centraal stellen van de klant en scherp inzet op de zorgplicht die bemiddelaars hebben richting hun klanten.

*Voor een eerlijk
speelveld voor
adviseurs en
bemiddelaars,
moeten slechte
partijen worden
geweerd*

	2009	2008
Boete	23	4
Last onder dwangsom	14	69
Intrekking vergunning	31	7*
Aanwijzing	203	8
Publieke waarschuwing	1	1
Aangifte	1	3
Totaal formele maatregelen	273	92
Normoverdragend gesprek/brief	141	21
Totaal maatregelen	414	113

* geschoond cijfer, zonder intrekking na faillissement die voorheen wel werden meegeteld bij de formele maatregelen.

Aanbieders

→ Klantbelang centraal

Kredietaanbieders houden zich aan zelfreguleringscodes voor overkreditering

Jaaragenda 2009

De Nederlandse banken namen in 2009 stappen om het vertrouwen van de klant terug te winnen. Door de kredietcrisis en de daaropvolgende steunmaatregelen van de overheid raakten consumenten dit vertrouwen snel kwijt. Nadat in april 2009 de commissie-Maas namens de banken zijn rapport met voorstellen presenteerde, volgden de banken in september 2009 met hun eigen Code Banken.

Ook de verzekeraars zijn bezig zich te heroriënteren op het klantbelang.

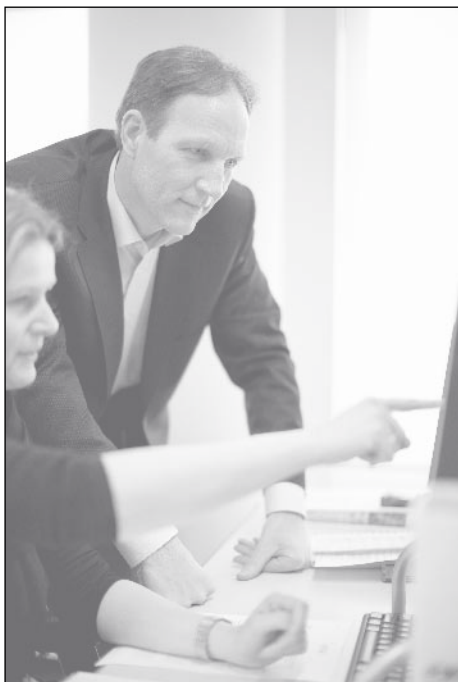
De AFM volgt de voortvarendheid van deze veranderingen met een kritisch oog en hecht zeer aan het streven om serieus werk te maken van het handelen in het belang van de klant. Integrale verbeterprogramma's zijn daarvoor nodig. De AFM maakte eind 2009 duidelijk dat aanbieders het zich echt niet langer kunnen veroorloven 'knollen voor citroenen' te verkopen. Dure en ondoorzichtige financiële (beleggings)producten zijn niet in het belang van de consument en stellen het belang van de klant dus niet echt centraal.

De AFM hecht zeer aan het streven serieus werk te maken van handelen in het belang van de klant

Liever slecht gedrag zien veranderen dan per se straffen uitdelen

→ *Ruud de Hollander,*

Hoofd toezichtgroepen financiële ondernemingen

'Voor mij als toezichthouder op financiële instellingen is 2009 een bijzonder jaar geweest. Het was het jaar dat de AFM op stoom is gekomen. Dat blijkt onder meer uit een recordaantal boetes dat we hebben opgelegd. Maar ook uit de, voor de buitenwereld wellicht minder zichtbare, acties en successen die we daarnaast ook hebben uitgevoerd en behaald. Want nog steeds is het zo dat wij veel liever zien dat slecht gedrag wordt veranderd en dat consumenten zo snel als mogelijk beter worden behandeld, dan dat we per se straffen willen uitdelen. Voor een goede toezichthouder is een boete slechts een middel, het doel blijft om op welke manier dan ook de belangrijkste problemen te vinden en op te lossen.

Het was ook het jaar waarin banken en verzekeraars meer dan ooit aan den lijve hebben ondervonden wat het betekent als de klant ontevreden is met zijn financiële product. En wat het betekent om onder vuur te komen door je eigen gedrag. Het betekent voor ons als toezichthouder dat we nog scherper op zullen moeten treden, nog sneller, en dat we ook in ons toezicht laten merken aan de financiële instellingen dat de lat omhoog moet, dat er nog belangrijke stappen zijn te maken. De tijd van excuses is wat dat betreft sinds 2009 voorbij: het belang van de klant moet echt centraal!

Ondanks dat marktbreed sprake is van een redelijke naleving van de nieuwe gedragscodes voor consumptief krediet, heeft de AFM diverse maatregelen opgelegd aan partijen die onvoldoende verantwoorde kredieten verstrekten.

In 2007 publiceerde de AFM een onderzoek naar de kwaliteit van hypotheekadviezen. In 2009 hebben grote aanbieders eigen onderzoek gedaan, waarna de AFM ook zelf onderzoeken is gestart. In 2010 zal de AFM opnieuw een marktbrede 1-meting doen. Zij streeft ernaar om voor de zomer over de uitkomsten te rapporteren.

De AFM vindt het in het algemeen onwenselijk en onverstandig dat banken klanten lokken met hoge spaarrentes en deze rente vervolgens verlagen in de hoop dat klanten toch blijven 'plakken'. Dat is niet goed voor het vertrouwen in de financiële sector en dat past ook niet

bij het centraal stellen van het belang van de klant. Informatie over de ontwikkeling van de spaarrente moet zodanig helder zijn dat er geen misverstand kan bestaan over de betekenis. De klant moet niet op het verkeerde been worden gezet. Inmiddels staat duurzaam spaarbeleid bij de grote banken op de agenda. In 2010 zal dit een belangrijk thema blijven.

In het kader van de kredietcrisis voerde de AFM verschillende onderzoeken uit bij beleggingsondernemingen en beleggingsinstellingen. Het betrof voornamelijk onderzoeken en activiteiten bij open end beleggingsinstellingen die vanwege de financiële crisis de inkoop van deelnemingsrechten opschorten.

In 2009 heeft de AFM meerdere onderzoeken gedaan naar de beschikbare prospectussen en de intrinsieke waarde berekening bij beleggingsinstellingen. Het rapport 'Aanbevelingen

Beleggingsinstellingen voor juiste en betrouwbare prospectusinformatie en handelsprijzen' informeert marktpartijen over de resultaten hiervan. Het bevat ook aanbevelingen voor verbeteringen.

De AFM heeft ook veel aandacht gehad voor beleggingsinstellingen en beleggingsondernemingen die als gevolg van de kredietcrisis in de problemen zijn gekomen.

De kosten voor deze categorie nemen toe als gevolg van de kredietcrisis. Naast extra inzet voor het inventariseren van de risico's is er meer toezichtcapaciteit ingezet voor de afhandeling van het toegenomen aantal signalen. Deze hogere kosten hebben deels betrekking op repressieve activiteiten. Deze worden door de overheid vergoed.

De AFM is in 2009 begonnen met het ontwikkelen van een nieuwe toezichtstrategie op beleggingsondernemingen. Zo zijn de voorbereidingen getroffen voor het self assessment, dat begin 2010 zal moeten worden ingevuld door alle beleggingsondernemingen.

Kredietverlening

In 2009 controleerde de AFM streng op de eind 2008 aangescherpte normen voor de verstrekking van consumptief krediet. Uit eerder onderzoek van de AFM was gebleken dat te veel kredietverstrekkers en bemiddelaars te veel geld leenden aan consumenten met het risico op probleemschulden. Daarop werden de normen aangescherpt, waarbij meer en beter rekening wordt gehouden met de vaste lasten van de consument.

Eind 2008 werden alle kredietverstrekkers en -bemiddelaars door de AFM gewezen op deze nieuwe

normen. Uit verschillende onderzoeken kwamen desondanks relatief veel fouten naar boven. Meerdere partijen bleken hun beleid niet te hebben aangepast. Dat leidde in 2009 tot zes boetes voor overtreding van het Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen, dat onder meer voorschrijft dat instellingen beleid moeten hebben om overkreditering van de consument te voorkomen.

Beleggingsobjecten

De AFM had in 2009 meer dan normale aandacht nodig voor de aanbieders van beleggingsobjecten. De informatieverstrekking van aanbieders aan beleggers schoot in veel gevallen tekort, waardoor beleggers geen goede inschatting konden maken van de risico's die ze lopen. In totaal nam de AFM in 2009 zestien formele toezichtmaatregelen. Om beleggers nogmaals te wijzen op de zeer hoge risico's bij deze vorm van beleggen, vroeg de AFM ook in de media aandacht voor beleggingsobjecten. Naast de blijvende aandacht voor de informatieverstrekking aan beleggers heeft de AFM ook haar aandacht gericht op de manier van verkoop en advisering van beleggingsobjecten. Ook de transparantie over de provisies is daarbij meegenomen.

Beleggen in teakhout en andere beleggingsobjecten heeft een zeer hoog risico. Niet alleen vanwege het buitenlandrisico (de plantages bevinden zich vaak in het buitenland en daar is geen toezicht mogelijk), maar ook vanwege de vaak zeer lange looptijd (vaak 20 jaar of langer) en het feit dat tussentijds beëindigen niet of nauwelijks mogelijk is. De beleggingsobjecten vallen bovendien niet onder het prudentieel toezicht van DNB. Door het zeer hoge risico is het extra belangrijk dat er voor de belegger voldoende informatie beschikbaar is.

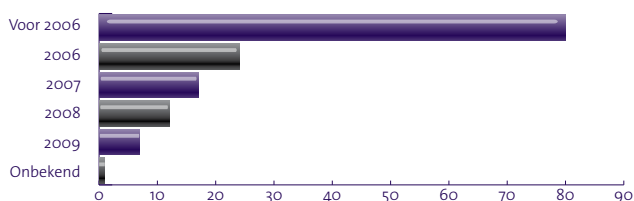
Investerings in teakbeleggingen dalen

Uit consumentenonderzoek van de AFM blijkt dat 60 procent van beleggers in beleggingsobjecten investeren in beleggingsobjecten vanwege het ethische of milieu aspect. Slechts een kwart van de beleggers in beleggingsobjecten geeft aan (zeer) vertrouwd te zijn op het terrein van beleggen. Ook bleek dat consumenten de hoge risico's en het gebrek aan vertrouwen in aanbieders van beleggingsobjecten als belangrijke redenen zien om niet te beleggen in beleggingsobjecten.

Daarnaast heeft 23 procent van de beleggers in beleggingsobjecten wel eens geld geleend om te kunnen investeren in beleggingsobjecten. Dit is opvallend, aangezien er een zeer groot risico is verbonden aan beleggingen in beleggingsobjecten. Beleggen met geleend geld verhoogt dit risico verder.

Een groot deel (80 procent) van de beleggers die in het bezit is van teakhoutbeleggingen, heeft ook al voor 2006 beleggingsobjecten aangeschaft. Dus voordat zij onder het toezicht van de AFM kwamen. Vanaf 2006 zijn er jaarlijks minder nieuwe orders geplaatst. Ongeveer de helft van de geplaatste orders na 2006 zijn gedaan door beleggers die ook al voor 2006 teakbeleggingen hebben aangeschaft.

Periode waarin beleggingsobjecten zijn gekocht BASIS: Respondenten die in teakhout beleggen (N=119) - (in %, meerdere antwoorden per respondent mogelijk)

Tophypotheke

De voorstellen voor strengere normen bij hypotheekverstrekking leidden in 2009 tot veel kritiek. In april liet de AFM bij de presentatie van haar jaarverslag weten te werken aan voorstellen om het risico op te hoge hypotheke terug te dringen. Daarbij zou het aantal bestaande uitzonderingen op de bestaande GHF-norm worden beperkt en zou de maximale hypotheek op termijn teruggebracht moeten worden naar 100 procent van de aankoopwaarde van de woning, met een aantal uitzonderingen.

De aanpassingen waren nodig omdat in tijden van stagnerende en dalende huizenprijzen en een grotere kans op werkloosheid, een hoge hypotheek het risico in zich draagt van mogelijke grote restschuld bij de verkoop van de woning. In de tweede helft van 2009 legde de AFM de uitgewerkte plannen voor aan alle betrokkenen door de publicatie van een consultatiedocument. De verwerking van alle reacties en definitieve vorm en inhoud van de aanscherping wordt begin 2010 gepubliceerd.

Of je in de spotlights of in stilte werkt maakt voor je oordeel weinig uit

→ **Wim van Santen**

Senior toezichthouder financiële ondernemingen

'Ik loop al heel wat jaren mee in het toezicht op financiële instellingen, maar ik heb nog nooit meegemaakt dat ons werk op zoveel belangstelling heeft kunnen rekenen als in 2009. Er is heel veel gebeurd rond DSB dit jaar en van vele kanten is ons optreden tegen deze partij onder een vergrootglas komen te liggen. Dat is een nieuwe ervaring. Maar of je nu in de spotlights of in stilte werkt, dat maakt voor het oordeel dat we hebben moeten geven over het gedrag van deze bank uiteindelijk weinig uit.

Het was voor mij ook een belangrijk jaar, omdat er een belangrijke stap is gezet bij het terugdringen van de grootschalige verkoop van koopsomverzekeringen met zeer hoge provisies. Vanaf het moment dat deze verzekeringen onder ons toezicht kwamen, hebben we onderzocht hoe hoog de provisies nu daadwerkelijk waren. We kenden de verhalen, nu mochten we uiteindelijk ook de feiten onderzoeken. Het resultaat van dit onderzoek heeft eraan bijgedragen dat de provisieregels per 1 januari 2010 zijn aangescherpt en er van de prijs van deze producten niet langer 80 procent provisie of meer bij de adviseur mag blijven hangen. Hoewel je altijd kunt twisten over de vraag of dit niet eerder had gemoeten, geeft het me een goed gevoel dat ik in het belang van de consumenten heb kunnen bijdragen aan het aanpakken van dit soort misstanden.'

Afab

De AFM besteedde in 2009 bovengemiddeld veel aandacht aan Afab. Deze kredietbemiddelaar en *serviceprovider* was met verschillende dochterondernemingen onderwerp van onderzoek. Dit leidde in juli tot een boete voor O&B Finance voor niet-passende adviezen bij kredietverlening in combinatie met beleggingsverzekeringen. Later in 2009 kreeg Hollandsche Disconto Voorschotbank (HDV), een zogenaamde aangesloten instelling van Afab, drie boetes voor ontoereikend beleid om overkreditering en te hoge kredieten te voorkomen.

In november volgde de splitsing van Afab en verzelfstandigde de onderneming de activiteiten als service provider. De kredietbemiddelaar sloot ook een akkoord met zes financiers voor de herfinanciering van 190 miljoen euro schuld. Afab stelde zelf in haar persbericht dat 'de organisatorische veranderingen mede zijn ingegeven door de bevindingen van de AFM', en liet weten nog meer sancties van de AFM te verwachten. Afab bleef in 2009 onder verhoogd toezicht staan, onder meer in het kader van de afhandeling van klachten

PRESTATIE-INDICATOREN AANBIEDERS

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	45	62
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven	19	11
Aantal formele toezichtmaatregelen	47	15

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (X 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Doorlopend toezicht Aanbieden	Bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	5.007	4.175	3.633
	Beleggingsobjecten	2.358	1.023	1.915
	Krediet	2.269	1.788	1.708
	Levensverzekeringen	2.982	4.965	2.858
	Collectieve pensioenregelingen (Wft)	124	323	80
	Rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	3.571	2.239	3.037
	Schadeverzekering	634	576	403
Totaal		16.945	15.089	13.634

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Specifieke verrichtingen Aanbieden	Bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	0	0	2
	Beleggingsobjecten	144	131	253
	Krediet	-7	0	6
	Levensverzekeringen	0	0	0
	Rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	455	739	565
	Schadeverzekering	-1	0	4
Totaal		592	870	830

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Doorlopend toezicht Verlenen van beleggings- diensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten	Handelen voor publiek	5.363	5.745	6.345
	Handelen niet voor publiek	663	244	417
	Exploitatie van een MTF	25	78	5
	EP-houders	24	148	148
Totaal		6.075	6.215	6.914

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Specifieke verrichtingen Verlenen van beleggings- diensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten	Handelen voor publiek	624	735	760
	Handelen niet voor publiek	43	35	59
	Exploitatie van een MTF	59	68	74
	EP-houders	36	63	33
	Vrijgestelden	17	0	-2
	Adequaate toezichthouders	0	23	33
Totaal		779	924	957

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Doorlopend toezicht Optreden als clearinginstelling		-5	58	13

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Specifieke verrichtingen Optreden als clearinginstelling		0	0	1

Integriteit

→ Focus op agressieve handelspraktijken en misleidende informatie door vrijgestelde aanbieders beleggingsproducten

Malafide partijen komen voor binnen alle toezichtgebieden van de AFM. Van kleine tussenpersonen tot aanbieder, van financiële onderneming tot prospectusplichtige. Zij zijn vergunninghouder, vrijgesteld of werken illegaal. De aard en omvang van niet-integere gedragingen verschillen, net als de mate van schade die wordt berokkend aan de markt. Het aantal ondernemingen dat onder het AFM-toezicht valt is met de invoering van de nieuwe wetgeving in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Het aantal signalen over vermoedelijk malafide praktijken groeit gestaag. Ontwikkelingen als de kredietcrisis dragen daar mogelijk aan bij.

Het volledig weren van malafide partijen is niet reëel, gelet op de omvang en de diversiteit van het toezichtgebied en de middelen waarover de AFM beschikt. Door slim toezicht te houden en goede prioriteiten te stellen kan wel de schade die deze partijen berokkenen zo beperkt mogelijk worden gehouden. In 2009 is daarom veel energie gestoken in het optimaliseren van het integriteittoezicht door een effectievere en efficiëntere inzet van medewerkers en middelen.

In 2009 is de focus van het integriteitstoezicht voor een deel verschoven naar onderzoeken gericht op agressieve handelspraktijken en misleidende informatie door aanbieders van beleggingsproducten die zijn vrijgesteld van toezicht onder de Wft. Door de komst van de Whc kon eind 2008 begonnen worden met het aanpakken van deze aanbieders, die al langer als risico werden gezien.

De eerste Whc-onderzoeken werden in 2009 afgerond en trokken veel publieke belangstelling. In 2009 zijn 26 onderzoeken gestart in het kader van de Whc. Er is in deze onderzoeken het afgelopen jaar twee keer aangifte gedaan van oplichting en/of verduistering. Er zijn vijftien lasten onder dwangsom opgelegd om informatieverstrekking aan de AFM of aan beleggers af te dwingen.

De AFM pleit ervoor de grens voor vrijgestelden vanaf 50.000 euro te verhogen naar bijvoorbeeld 100.000 euro, omdat duidelijk is dat niet alleen professionele partijen actief zijn in dit segment. Juist veel minder ervaren consumenten hebben door bijvoorbeeld een erfenis of overwaarde op hun huis de beschikking over dit soort bedragen

en willen investeren. Om de grens te verhogen moet Europese wetgeving worden aangepast. Samen met het ministerie van Financiën probeert de AFM de Europese collega's te overtuigen van het belang van een hogere grens.

Ook is in 2009 aandacht besteed aan de samenwerking tussen aanbieders van malafide financiële producten en vergunninghoudende instellingen die daarin bemiddelen. De betrokken dienstverleners zijn aangepakt. Er zijn in dit kader drie vergunningen ingetrokken. Tegen de betrokken malafide aanbieders zijn lasten onder dwangsom opgelegd en gepubliceerd. Ook is aangifte gedaan.

De toename van het aantal signalen van 574 in 2008 naar 695 in 2009 maakt het noodzakelijk om goed te prioriteren. De afhandeling van signalen is zowel technisch als procesmatig geprofessionaliseerd. Door de thematische aanpak kunnen meer signalen worden onderzocht en kan het handhavingsinstrumentarium effectief worden ingezet. Zo is in 2009 wederom gewaarschuwd voor *boilerrooms* en malafide kredietaanbieders door middel van officiële waarschuwingen en persberichten. Ook is aandacht besteed aan frauderende bemiddelaars en beleggingen in grond. Vanzelfsprekend is ook handhavend opgetreden.

In 2009 zijn belangrijke stappen gezet naar een efficiëntere handhaving door het uitwerken van een inkeerregeling naar het voorbeeld van de clementieregeling van de NMa. Deze regeling voorziet in de behoefte om sneller vanuit de sector zelf noodzakelijke informatie over belangrijke overtredingen te krijgen. Met bijvoorbeeld een reductie van het mogelijke boetebedrag in het vooruitzicht worden klokkenluiders gestimuleerd om naar voren te treden. De regeling wordt in 2010 ingevoerd.

Het is bekend dat financiële problemen bij ondernemingen een verhoogd risico op niet-integer gedrag met zich meebrengen. Door de kredietcrisis en de recessie hebben steeds meer financiële ondernemingen met financiële tegenslagen te kampen. Dit is bijvoorbeeld duidelijk zichtbaar in het sterk toegenomen aantal faillissementen van adviseurs en bemiddelaars in hypotheek en assurantiën. Het toegenomen aantal signalen van overtredingen in dit marktsegment ondersteunt de indruk dat deze risico's zich daadwerkelijk manifesteren. De AFM zal de ontwikkelingen blijven monitoren en geconstateerde overtredingen streng aanpakken.

Karakter van het integriteitstoezicht

Bij sommige onderzoeken, vooral naar illegale activiteiten, zijn de bestuursrechtelijke mogelijkheden van de AFM te beperkt en is inzet van opsporingsbevoegdheden noodzakelijk. Daarnaast is, bijvoorbeeld bij geconstateerde grootschalige oplichting, strafrechtelijke in plaats van bestuursrechtelijke handhaving wenselijk. In dergelijke gevallen kan de AFM aangifte doen bij het Openbare Ministerie en opsporingsdiensten (FIOD-ECD of politie). Daartoe wordt nauw samen gewerkt met justitie en opsporingsdiensten, onder andere via het Financieel Expertise Centrum (FEC).

Integriteitstoezicht onderscheidt zich door het sterke handavingskarakter. Onderzoeken bij vergunninghoudende bedrijven worden in eerste instantie gericht op de integere bedrijfsvoering en de betrouwbaarheid van de beleidsbepalers. Bij onderzoeken tegen niet-vergunninghouders gaat het om het voortbestaan van de bedrijfsactiviteiten. Dit zorgt ervoor dat onderzoeken vaak relatief lang duren.

Signalen

Het integriteitstoezicht is in grote mate afhankelijk van adequate signalen over normschendingen uit externe bronnen. In 2009 zijn in totaal 520 onderzoeken afgerond naar aanleiding van signalen van marktpartijen (12 procent), consumenten (31 procent), toezicht (52 procent), FIOD-ECD (1 procent), politie (3 procent) en het Openbaar Ministerie (1 procent).

De AFM heeft in 2009 deelgenomen in de Regiegroep aanpak misbruik vastgoed, een door de ministeries van Financiën en Justitie ingesteld orgaan om de aanpak van malafide vastgoedtransacties door verschillende overheidsdiensten te coördine-

ren. Het AFM-toezicht bestrijkt ook delen van de vastgoedsector. De eerdergenoemde Whc-onderzoeken betroffen hoofdzakelijk vastgoedactiviteiten. Daarnaast is er in het toezicht extra aandacht geweest voor de (af)waardering van vastgoed.

PRESTATIE-INDICATOREN WET HANDHAVING CONSUMENTENBESCHERMING

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	13	0
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven	0	3
Aantal formele toezichtmaatregelen	17	0

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (X 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Wet handhaving consumenten bescherming		1.157	348	191

PRESTATIE-INDICATOREN INTEGRITEITSTOEZICHT VERGUNNINGHOUDERS

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken*	85	53
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven*	31	15
Aantal formele toezichtmaatregelen*	19	14

*deze prestatie-indicatoren worden eveneens verantwoord bij de desbetreffende toezichtcategorieën.

PRESTATIE-INDICATOREN INTEGRITEITSTOEZICHT NIET VERGUNNINGHOUDERS

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	422	546
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven	77	112
Aantal formele toezichtmaatregelen	54	83

Informatieverstrekking

→ Financiële ondernemingen moeten beter invulling geven aan open normen correct, duidelijk en niet misleidend

Opbrengsten, risico's en kosten van financiële producten worden duidelijker

Jaaragenda 2009

De crisis op de financiële markten onderstreept dat de consument groot belang heeft bij correcte, duidelijke en niet misleidende informatie over financiële producten. Het doorlopend toezicht op de informatieverstrekking concentreerde zich in 2009 daarom op deze zogenaamde open normen. De specifieke focus door de AFM op reclame en gesloten normen afgelopen jaren heeft er toe geleid dat de markt weet dat de AFM informatieverstrekking serieus neemt en hiertoe inderdaad actie onderneemt. Marktpartijen zelf lijken informatieverstrekking ook serieus te nemen, gezien onder andere de hoge compliance voor wat betreft voorgeschreven informatie, bijvoorbeeld in reclame-uitingen.

Tegelijkertijd heeft deze focus op gesloten normen er niet toe geleid dat partijen uit zichzelf de kwaliteit van informatieverstrekking naar een hoger niveau hebben gebracht. De meerderheid lijkt zich eerder te conformeren aan wat minimaal verplicht is en gaat niet actief

op zoek naar hoe de informatieverstrekking optimaal kan worden, gericht op werkelijk begrip door de consument. De doelstelling van de AFM blijft dan ook dat door marktpartijen verstrekte informatie 'overduidelijk duidelijk' wordt.

Onderzoeken van de AFM bevestigen dat financiële ondernemingen nog onvoldoende invulling geven aan de open normen 'correct, duidelijk en niet misleidend'.

Bij het kwalitatieve onderzoek naar de informatieverstrekking bij hypotheeklen is met behulp van consumentenonderzoek gekeken naar de vindbaarheid en begrijpelijkheid van de informatie en naar de mate waarin hypotheekinformatie voldoet aan de wettelijke (open) normen 'correct, duidelijk en niet-misleidend'. Hieruit bleek dat aanbieders meer aandacht moeten besteden aan vindbaarheid en begrijpelijkheid. De AFM publiceert hierover in 2010 een leidraad.

De informatie die consumenten bij variabele rente ontvangen stelt hen niet in staat om een weloverwogen keuze te maken en besluit te nemen. Vooral over de factoren die het percentage beïnvloeden en de risico's die daarbij horen was de informatie onvoldoende. Deze factoren blijken tussen aanbieders sterk te verschillen, met als gevolg een uiteenlopende ontwikkeling van de in rekening gebrachte variabele rente. De AFM zal in 2010 in dit verband nadere invulling geven aan de bepalingen van artikel 4:19 (algemene regels rond informatievoorziening) en 4:20 Wft (verplichte pre-contractuele informatie).

In 2009 heeft de AFM een vervolgonderzoek gedaan naar de informatieverstrekking bij gestructureerde producten. Van vijf instellingen zijn telkens twee brochures beoordeeld. Hieruit bleek dat de informatieverstrekking ten opzichte van het AFM-onderzoek in 2007 is verbeterd. In het algemeen bevatten de brochures echter nog onvoldoende informatie over de werking van het product om de belegger de mogelijkheid te geven een adequate beslissing te nemen over een eventuele aankoop. Door de financiële crisis is juist duidelijk geworden dat informatieverstrekking bij dergelijke complexe producten van groot belang is voor de belegger. De AFM heeft daarom een interpretatie van de wet- en regelgeving opgesteld waar de brochures van nieuwe gestructureerde producten vanaf 1 april 2010 aan moeten voldoen. Daarnaast zijn van sommige aanbieders nog specifieke brochures over gestructureerde producten beoordeeld.

De AFM heeft ook onderzoek gedaan naar kredietreclames van aanbieders van consumptief krediet en naar informatie in de Financiële Bijsluiter (FB). Het onderzoek naar kredietreclames moest de AFM inzicht geven in de representativiteit van hun kredietreclames ten aanzien van de daarin gepubliceerde tarieven voor het aangeboden consumptief krediet alsmede in het eventueel beleid om van de gepubliceerde rentetarieven af te wijken. De AFM heeft geconstateerd dat gemiddeld een van de zes betrokken aanbieders geen representatieve rentetarieven in de kredietreclames publiceerde. Van de betrokken aanbieders heeft 83 procent aangegeven de interne regel te hanteren, dat niet mag worden afgeweken van in de kredietreclame gepubliceerde rentetarieven.

Het marktbrede FB-onderzoek richtte zich vooral op informatie met betrekking tot het historisch rendement. Hierbij is gekeken naar de FB's van aanbieders van complexe opbouwproducten met een beleggingscomponent. De AFM heeft geconstateerd dat bij ongeveer de helft van de onderzochte FB's waarvan het historisch rendement (deels) is gebaseerd op eigen historie ten aanzien van de beleggingsrendementen, de betreffende informatie onvoldoende actueel is en daarom een

verouderd beeld (kan) geven van het complexe product. Mede gezien deze constatering en de risico's hiervan, zal de AFM in 2010 concreet aangeven wanneer sprake is van verouderde informatie ten aanzien van het historisch rendement in de FB.

In 2009 heeft de AFM verder geconstateerd dat de informatie bij uitvaartverzekeringen over een deel van de onderzochte punten onvoldoende transparant is. Er is een marktverkennd onderzoek gedaan naar de informatieverstrekking van aanbieders van minileningen (flitskredieten). Zij zijn momenteel nog wettelijk uitgezonderd van de vergunningplicht.

*Focus gesloten normen
betekent niet dat
partijen uit zichzelf
de kwaliteit van
informatieverstrekking
naar hoger niveau
hebben gebracht*

ING Toprekening

Een uitzending van het televisieprogramma Kassa van de VARA leidde in 2009 tot een recordaantal klachten bij het Meldpunt Financiële Markten. Meer dan vijftienduizend consumenten meldden zich over de informatievoorziening over de ING Toprekening, een spaarrekening waarbij de eerste zes maanden een extra hoge rente werd gegeven.

Consumenten klaagden dat zij door de brochure van deze spaarrekening de indruk kregen dat de rente op vier procent zou worden vastgesteld na afloop van de eerste zes maanden. In werkelijkheid kwam de rente fors lager uit (als gevolg van de gedaalde marktrente). De AFM onderzocht daarop de betreffende informatie van ING en concludeerde dat de informatieverstrekking over de ING Toprekening niet misleidend was, maar onvoldoende duidelijk. Brochures moeten alle relevante kenmerken van een financieel product duidelijk beschrijven. De AFM heeft ING laten weten dat de eerdere informatieverstrekking onvoldoende duidelijk was, en heeft de bank gewezen op haar verantwoordelijkheid om klanten op duidelijke wijze te informeren over producten.

ING heeft de informatie over de Toprekening aangepast en heeft overigens toegezegd de informatieverstrekking van al haar producten tegen het licht te houden. Ook zegde de bank toe afstand te nemen van 'de op de Nederlandse spaarmarkt gangbare praktijk om een nieuwe spaarrekening te lanceren met een aanvankelijk hoge basisrente om na verloop van tijd op een relatief laag renteniveau te eindigen, zonder dat de marktomstandigheden daartoe aanleiding geven.'

Bekendheid 'Let op! Geld lenen kost geld' groot

Sinds 1 april 2009 is de waarschuwingszin Let op! Geld lenen kost geld verplicht voor alle reclames over krediet op televisie, radio, internet en in gedrukte media. Uit consumentenonderzoek is gebleken dat bijna alle Nederlanders, al een half jaar na de introductie, de waarschuwingszin kennen. Daarbij geeft 73 procent van de consumenten aan dat de zin aanzet tot denken over de nadelige gevolgen van lenen. Aanbieders van krediet passen de verplichte waarschuwing ook goed toe op radio, televisie en gedrukte media, zo blijkt op basis van een representatieve steekproef. Alleen op internetsites, vooral van kleine bemiddelaars, ontbreekt de waarschuwing vaak of is deze niet conform de regels.

PRESTATIE-INDICATOREN INFORMATIEVERSTREKKING

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	293	1.519
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven	1.532	173
Aantal formele toezichtmaatregelen	4	4

Pensioenen

→ Informatie over pensioenen nog niet op orde

Een grote meerderheid van de pensioenuitvoerders haalt het niveau van informatieverstrekking dat nu alleen door de top van de sector wordt gehaald

Jaaragenda 2009

Deelnemers aan pensioenregelingen vinden pensioenen vaak moeilijk en besteden er weinig aandacht aan. Het pensioeninzicht bij consumenten moet verbeteren zodat zij op tijd de nodige financiële beslissingen kunnen nemen. Goede communicatie met deelnemers aan pensioenregelingen is daarom belangrijk.

Helaas blijkt uit het toezicht in 2009 dat zowel pensioenverzekeraars als pensioenfondsen de wettelijke eisen met betrekking tot de informatieverstrekking nog niet voldoende naleven. De startbrief en het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) zijn nog niet altijd volledig, juist, begrijpelijk en tijdig. Terwijl meer dan ooit duidelijk werd dat deelnemers meer risico lopen dan gedacht of verwacht: geen of minder indexatie, versoering van de regeling en mogelijk zelfs korting op het pensioen.

Ook de AFM kreeg door de gevolgen van de kre-

dietcrisis in de pensioensector extra werk. Zo moesten onverwacht meer dan honderd verzoeken worden verwerkt tot goedkeuring van aanpassingen op verplichte informatie over verhoging van pensioenen, zoals voorgeschreven in de zogenoemde toeslagenmatrix.

In 2009 is voor de tweede keer het *self assessment* onder pensioenfondsen en –verzekeraars uitgevoerd. Hieruit bleek dat de informatieverstrekking door pensioenfondsen aan hun deelnemers beter is dan in 2007. Wel zijn er nog verdere verbeteringen mogelijk en nodig. Vooral de tijdige verstrekking van het UPO is een aandachtspunt. Zo zijn de meeste UPO's in 2008 tijdig verzonden, maar één op de tien fondsen bleef nog in gebreke. Door middel van een beleidsregel is invulling gegeven aan de open norm 'tijdigheid'. Werd in 2008 een UPO dat in het vierde kwartaal werd verzonden nog als tijdig beschouwd, vanaf 2009 moet een pensioen-

uitvoerder het UPO uiterlijk in het derde kwartaal van het betreffende jaar verzenden.

Ook bij de pensioenverzekeraars was het tijdig versturen van het UPO nog een belangrijk verbeterpunt. Ruim de helft van de 31 pensioenverzekeraars verstuurde niet alle UPO's binnen de wettelijk verplichte termijn. Daarnaast blijken pensioenverzekeraars niet altijd op een toereikende manier invulling te geven aan hun zorgplicht bij premieovereenkomsten met beleggingsvrijheid. Vooral het opstellen van het klantprofiel en het adviseren van de deelnemer moeten beter.

Eind 2009 zijn onderzoeken gestart naar de tijdige verstrekking van UPO 2009 door pensioenfondsen en verzekeraars. De eerste bevindingen tonen aan dat de pensioenuitvoerders goed op weg zijn, maar helaas worden de UPO's nog niet altijd uiterlijk het derde kwartaal verzonden. De onderzoeken worden in 2010 afgerond.

Uit andere onderzoeken blijkt dat de pensioenuitvoerders goed op weg zijn, maar nog niet aan alle wettelijke eisen voldoen. Zo kunnen zowel pensioenfondsen als pensioenverzekeraars nog veel verbeteren aan de juistheid en begrijpelijkheid van startbrieven. De AFM heeft voor een beperkt aantal ernstige overtredingen van startbrief- of UPO-verplichtingen formele maatregelen in gang moeten zetten. Met de uitkomsten van kwalitatief marktonderzoek wil de AFM pensioenuitvoerders helpen hun startbrieven te verbeteren.

Bij een representatieve selectie van pensioenuitvoerders met premieovereenkomsten is de kostentransparantie in de startbrieven onder de loep genomen. Slechts zeven procent van de onderzochte startbrieven voldeed aan alle wettelijke transparantieplichtingen. Bij meer dan de helft van de onderzochte startbrieven (56 procent) ontbrak het verplichte overzicht van de kosten. Ook staat de informatie over kosten vaak verspreid in de documentatie, waardoor voor de deelnemer overzicht ontbreekt. Voor het onderzoek is ook een aantal premieovereenkomsten doorgerekend;

hierbij wordt gemiddeld van iedere euro premie 79 cent aan de opbouw van het pensioen besteed, 16 cent aan kosten en vijf cent aan risicopremies (overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico).

*Meer dan ooit werd
duidelijk dat deel-
nemers meer risico
lopen dan gedacht
of verwacht*

De AFM boog zich ook over de vraag of en op welke manier uitvoerders van premieovereenkomsten de zorgplicht hebben ingevuld. Als een deelnemer besluit zelf te gaan beleggen heeft hij namelijk recht op advies. Dat advies moet worden gegeven op basis van het klantprofiel. Uit het onderzoek bleek dat het klantprofiel niet altijd juist en volledig wordt opgesteld. De financieel dienstverleners die de MKB-ondernemers over rechtstreeks verzekerde regelingen adviseren hebben in het algemeen te weinig ervaring en kennis van dit soort producten. Naar aanleiding van dit onderzoek zijn richtlijnen voor een kwalitatief goed pensioenadviestraject opgesteld en verspreid.

Ten slotte is een onderzoek gestart naar de juistheid van het UPO. De eerste bevindingen tonen aan dat pensioenregelingen erg divers en complex zijn. Bovendien voeren sommige uitvoerders erg veel verschillende regelingen uit. Dat alles maakt dat het risico op fouten aanwezig is en dat het complex is om de juistheid van de gegevens op het UPO vast te stellen. Het onderzoek wordt in 2010 afgerond.

Goede pensioencommunicatie: de modelbrief

Een voorbeeld van goede communicatie is dat veel pensioenuitvoerders in het voorjaar hun deelnemers per brief hebben geïnformeerd over de gevolgen van de kredietcrisis op hun pensioen. Na overleg tussen de AFM, DNB, het ministerie van SZW en de pensioen-koepels werd besloten dat pensioenuitvoerders het nieuw in te voeren indexatielabel niet hoefden te gebruiken als zij hun deelnemers goed informeerden over de gevolgen van de crisis. De pensioenuitvoerders hebben dit met de speciaal opgestelde modelbrief massaal gedaan.

Kosten en premies bij pensioenpremieovereenkomsten

Een ruime meerderheid van de consumenten vindt het belangrijk om inzicht te krijgen in de kosten en risicopremies bij pensioenpremieovereenkomsten, blijkt uit de AFM Consumentenmonitor van oktober 2009. Bijna driekwart wil ook een duidelijk onderscheid tussen risicopremies en kosten zien in de informatie die ze van hun pensioenuitvoerder ontvangen.

Gemiddeld vindt men een bedrag van ruim twaalfenhalve cent per euro redelijk voor de kosten voor het uitvoeren van de pensioenregeling. Voor bijna 80 procent geldt dat de werkelijke gemiddelde kosten van 16 cent per ingelegde euro, hoger zijn dan wat zij redelijk vinden.

Risicopremies voor overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico van bijna 15 cent per euro vinden consumenten gemiddeld redelijk. De werkelijke gemiddelde risicopremie van vijf cent per ingelegde euro in een premieovereenkomst is voor driekwart een redelijk bedrag.

PRESTATIE-INDICATOREN PENSOENUITVOERERS

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	122	0
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven	640	669
Aantal formele toezichtmaatregelen	2	0

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (X 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Toezicht pensioenuitvoerders (Pw en Wvb)	Pensioenfondsen	1.556	1.391	1.123
	Verzekeraars	1.144	936	991
Totaal		2.700	2.327	2.114

5. Kapitaalmarkten

Emissies en overnames

→ Toename aantal prospectusgoedkeuringen, minder biedingen door economisch klimaat

De balans tussen beleggersbescherming, snelheid, kosten en voorspelbaarheid voor marktpartijen verbetert.

Jaaragenda 2009

Het toezicht op openbare biedingen en het prospectustoezicht wordt in sterke mate gedreven door een moeilijk te voorspellen aanbod vanuit de markt. Begin 2009 viel de markt helemaal stil. Door de impact van de kredietcrisis op de reële economie en de beperktere mogelijkheden overnames te financieren, bleef het aantal openbare biedingen duidelijk achter bij voorgaande jaren.

In totaal behandelde de AFM 11 overnamedossiers. Meerdere overnames werden uiteindelijk niet voltooid of op een andere manier afge-

rond die niet onder het toezicht van de AFM viel. Dit laatste gebeurde bij de overname van supermarktketen Super de Boer door concurrent Jumbo, waarbij een bod op de activa en passiva van het bedrijf werd gedaan, en niet op het aandelenkapitaal.

Op de markt voor openbare biedingen op effecten heeft in Nederland de laatste jaren een gedragsverandering plaatsgevonden. Er wordt vaker gekozen voor een vijandig bod. Ook concurrerende biedingen komen meer voor.

In 2007 ontstond discussie over het ‘marktmeesterschap’. Waar de roep om een onafhankelijk scheidsrechter naar Brits model op de overname-markt aanvankelijk groot was, is men er inmiddels van overtuigd dat de Nederlandse wetgeving in dit opzicht voldoet. De minister van Financiën heeft in

Meerdere overnames uiteindelijk niet voltooid of op manier afgerond die niet onder AFM-toezicht viel

2009 wel aangekondigd de wet op een aantal punten aan te passen. Zo wordt de regeling met betrekking tot transparantie voorafgaand aan de aankondiging van een openbaar bod (bijvoorbeeld vanwege geruchten die het koersverloop kunnen beïnvloeden) verduidelijkt. Een onderwerp waarvoor de AFM, vanwege het ontbreken van voldoende transparantie naar de markt toe, in meerdere openbare biedingen boetes heeft opgelegd.

De AFM beoogt transparant te zijn over haar toezicht op de regels die gelden bij openbare biedingen. Zij heeft daarom in 2009 de markt geconsulteerd over haar visie op de verhoging van de biedprijs, het ontstaan van de biedplicht (onder de

bepalingen van het verplicht bod) tijdens een vrijwillig gestart bod en het verbod op zogeheten ‘potestatieve’ voorwaarden (voorwaarden bij een bod mogen noch in formulering, noch in uitwerking van de invloed van de bieder afhankelijk zijn). Begin 2010 publiceerde de AFM haar definitieve interpretatie van deze onderwerpen.

Het aantal aanvragen tot goedkeuring van een prospectus lag enigszins hoger ten opzichte van 2008. Voor een deel kwam dit door een toegenomen aantal aanvragen voor goedkeuringen van supplementen. Dit hing samen met het feit dat veel nieuwe informatie als gevolg van marktomstandigheden moest worden verwerkt in lopende aanbiedingsprogramma’s. Daarnaast liet de tweede helft van 2009 een toegenomen aantal goedkeuringen voor aandelen (claim)emissies zien. Dit had te maken met de noodzaak van een aantal beursgenoteerde ondernemingen om de balans te versterken door het aantrekken van nieuw kapitaal. In totaal werden in 2009 302 goedkeuringen verleend.

In 2010 wordt de Prospectus Richtlijn herzien. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de reikwijdte van de prospectusplicht. Beleggingen met een inleg van meer dan 50.000 euro of een emissieomvang van minder dan 2,5 miljoen euro, zijn op dit moment niet prospectusplichtig. Deze grenzen staan nu ter discussie. De AFM pleit ervoor de vrijstellingsgrens van 50.000 euro te verhogen tot bijvoorbeeld 100.000 euro.

De arbeidscapaciteit die vrijkwam door beperktere werkzaamheden op de afdeling is via detachering ingezet op andere taken binnen de AFM. Bij het aantrekken van emissie – en overnamemarkt is deze capaciteit direct weer inzetbaar.

PRESTATIE-INDICATOREN EMISSIES EN OPENBARE BIEDINGEN

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	7	15
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven	3	13
Aantal formele toezichtmaatregelen	0	2

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (x 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Specifieke verrichtingen Uitgeven van effecten	Emissies	3.120	4.041	3.481
	Openbare biedingen	487	1.093	1.005
Totaal		3.607	5.134	4.486

Marktmisbruik

→ Accent op marktmanipulatie

Marktmanipulatie wordt effectiever aangepakt

Jaaragenda 2009

Het bestrijden van marktmanipulatie stond in 2009 hoog in het vaandel bij de AFM. Er werd veel tijd besteed aan onderzoeken hiernaar mede door de turbulentie op de beurzen tijdens de kredietcrisis. Marktmisbruik schaadt de integriteit van de financiële markten en schendt het vertrouwen van het publiek. In het kader van haar toezicht op marktmisbruik volgt de AFM ontwikkelingen op handelsplatformen en analyseert zij het handelsgedrag van marktpartijen. Met signalen over mogelijke misstanden kan de AFM toezicht houden daar waar het nodig is.

Om de markt houvast te geven over hoe de AFM het verbod op marktmanipulatie interpreteert, bracht zij begin 2009 een voorlichtingsbrochure 'manipulatieve handelspatronen' uit. Daarin worden handelspatronen beschreven die de AFM als manipulatief heeft aangemerkt. De brochure geeft geen uitsluitend over de prioriteiten van de AFM. Evenmin zijn de geschetste handelspatronen uitputtend bedoeld.

De AFM herzag ook haar handhavingsbeleid met betrekking tot marktmanipulatie. Transacties die op het eerste oog opvallend lijken, kunnen immers wijzen op mogelijk markt-

misbruik. Maar zij kunnen ook voortkomen uit algemene markttrends of passen in een legitieme strategie. Marktpartijen kunnen de AFM daarover waardevolle informatie geven. De AFM neemt daarom vaker informatief contact

Handel met voorwetenschap beperkt zich niet tot aandelen en derivaten; ook handel in andere instrumenten, lijkt lucratief

op met hen om bepaalde transacties te duiden. Om het nieuwe handhavingsbeleid rond marktmanipulatie toe te lichten heeft een aantal bijeenkomsten plaatsgevonden met marktpartijen.

Het toezicht op de publicatie van koersgevoelige informatie vergde enerzijds minder inspanning, gezien de opgedane ervaring van de beursgenoteerde ondernemingen met deze bepaling en het toezicht van de AFM. Anderzijds is in het derde kwartaal regelmatig overlegd met beursgenoteerde ondernemingen over de halfjaarcijfers, in verband met de implementatie van de transparanti Richtlijn.

In 2009 leverde het nieuwe Detectie & Analyse-systeem tientallen 'alerts' per dag op, waaruit signalen zijn voortgekomen die uiteindelijk tot diepgaander onderzoek hebben geleid. Het gaat daarbij vooral om onderzoek naar mogelijke marktmanipulatie en handel met voorwetenschap.

De AFM stelde 73 onderzoeken in naar mogelijk marktmisbruik. Zij legde drie boetes op voor het niet tijdig publiceren van koersgevoelige informatie. Zij deed vier keer aangifte bij het Openbaar Ministerie. In drie gevallen ging het om voorwetenschap en in één geval om marktmanipulatie. In een aantal oudere voorwetenschapzaken heeft het OM in 2009 een transactie aangeboden aan de betrokken partijen.

Behalve op marktmanipulatie, lag het accent ook op onderzoeken naar handel met voorwetenschap. Anders dan in andere jaren constateert de AFM dat onderzoeken naar handel met voorwetenschap in 2009 vaak gekoppeld waren aan 'extreme gebeurtenissen', zoals een overname of faillissement. De handel met voorwetenschap beperkt zich niet alleen tot aandelen en derivaten; ook de handel in andere financiële instrumenten, zoals obligaties, kan lucratief lijken. In een onvoorspelbare markt valt mogelijke handel met voorwetenschap echter minder snel op.

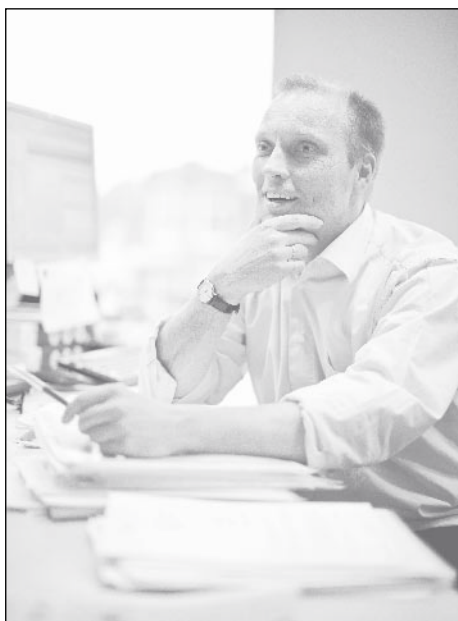
Internationale samenwerking is van toenemend belang om marktmisbruik te kunnen opsporen en aanpakken. Een verdergaande internationalisering van beurshandel, en daarmee onderzoeken, heeft bovendien gevolgen voor de doorlooptijd van onderzoeken. Ondanks de Europese harmonisatie zijn er nog grote verschillen tussen de lidstaten.

De AFM heeft in haar rol als commissaris van de handel vijf keer de handel in een bepaald fonds stilgelegd omdat koersgevoelige informatie niet gelijktijdig voor alle beleggers beschikbaar was. Ook werd de handel in het aandeel Fortis drie keer geschorst door de Belgische toezichthouder CBFA in nauw overleg met de AFM.

AFM alert op automatisch gegenereerde handel

→ Paul-Willem van Gerwen

Hoofd Toezicht Effectenverkeer en Financiële Infrastructuur

‘De AFM houdt nu ruim vier jaar toezicht op het verbod op marktmanipulatie. In dat kader volgen wij natuurlijk ook de ontwikkelingen op handelsplatformen en analyseren wij het handelsgedrag van marktpartijen. Na het heftige crisisjaar 2008, waarin de beurskoersen als een kaartenhuis in elkaar klaptten, leken beleggers in 2009 weer enigszins opgelucht adem te halen. Maar stijgende beurskoersen beteke-

nen niet dat de AFM rustig achterover kan gaan zitten. Integendeel. De volatiliteit bleef opmerkelijk groot – waardoor er meer ‘gelegenheid’ was voor gedrag dat niet door de beugel kan.

Voor een deel is de recente beweeglijkheid van de koersen toe te schrijven aan de toename van automatisch gegenereerde handel – op basis van algoritmen. Op zichzelf leidt dit niet zonder meer tot toename van volatiliteit, maar de al bestaande volatiliteit wordt wel uitvergroot – al zijn er geluiden te horen dat de liquiditeit door deze handel juist toeneemt, waardoor de volatiliteit mogelijk juist verminderd wordt.

Handel op basis van algoritme bestaat al vele jaren, maar de omvang en de snelheid waarmee gehandeld kan worden heeft sinds de invoering van de MiFID richtlijn een enorme vlucht genomen. Was het in 2005 nog goed voor 30 procent van alle transacties, in 2009 is dat naar schatting meer dan de helft. Het gebruik van algoritmes door marktpartijen is niet zonder risico’s. Uiteraard houdt de AFM hier de vinger aan de pols.

Andersom kunnen marktpartijen de AFM ook waardevolle informatie geven. Wij nemen daarom steeds vaker telefonisch contact met hen op, puur om informatie in te winnen over bepaalde transacties. Door het contact met marktpartijen voorkomt de AFM ook nodeloos onderzoek. Dit zie je terug in de cijfers.’

PRESTATIE-INDICATOREN MARKTMISBRUIK

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	61	42
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven	8	0
Aantal formele toezichtmaatregelen	13	20

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (X 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Doorlopend toezicht Uitgeven van effecten	KGI	825	690	1.305
	Klikplicht	173	139	192
	Marktmanipulatie	2.620	2.737	2.545
	Publicisten	194	197	242
	Voorwetenschap	2.783	3.198	2.510
Totaal		6.595	6.961	6.794

Meldingen

→ Meldingsregelingen beter nageleefd

De wettelijke verplichting om bepaalde transacties bij de toezichthouder te melden, moet bijdragen aan optimale transparantie in de zeggenschap en kapitaalbelangen in beursgenoteerde ondernemingen.

Over het algemeen lag het aantal maatregelen en normoverdragende acties van de AFM in het kader van de meldingsplicht in 2009 lager dan verwacht. De AFM beschouwt dit als een positief signaal dat de naleving van de regels verbeterd.

Bij de uitvoering van de meldingsregels heeft het feit dat elektronisch gemeld kan worden geleid tot meer efficiëntie in de afhandeling van de meldingen. De AFM zag het aantal meldingen in 2009 afnemen doordat het aantal insider-meldingen is afgenomen. Dit is te verklaren doordat personeelsopties vaak hun waarde bleken te verliezen. De AFM heeft in 2009 twee boetes opgelegd voor te late meldingen. Onder meer door de verscherpte controle op de naleving van de regeling is het aantal te late meldingen echter meer dan gemiddeld teruggelopen.

Op een aantal punten gaf de AFM meer duidelijkheid over haar interpretatie van de wet. Zo publiceerde zij een nadere toelichting over haar interpretatie van de gevolgen die het in- en uitlenen van aandelen hebben voor de meldingsplicht.

Ook herzag zij haar beleid met betrekking tot overeenkomsten om een duurzaam gemeenschappelijk stembeleid te voeren. De AFM is er van overtuigd dat overleg tussen aandeelhouders kan bijdragen aan het inzicht in de corporate governance van een beursgenoteerde onderneming. Beleggers mogen volgens de AFM bovendien vaker dan zij dachten buiten de aandeelhoudersvergadering om overleggen met beursgenoteerde ondernemingen. De AFM vindt dat de dialoog tussen aandeelhouders onderling en met bedrijven bijdraagt aan een goede corporate governance.

Het verbod op *short selling* verviel per 1 juni 2009. In plaats daarvan werd een meldingsplicht ingevoerd voor short posities in Nederlandse financiële instellingen, die de AFM in staat stelt short posities in de gaten te houden en verbanden tussen short posities en manipulatieve strategieën zichtbaar te maken.

De AFM heeft verschillende meldingen van shortposities ontvangen. In enkele gevallen stonden tegenover de gemelde shortposities echter ook zogeheten 'long' posities, waardoor feitelijk niet gemeld had hoeven worden.

In CESR-verband blijft de AFM zich inspannen voor internationale convergentie van toekomstige maatregelen die de transparantie van *short selling* vergroten.

Vanaf 2010 waarschijnlijk belangen melden uitgebreid

De nieuwe wetgeving die het verplicht stelt belangen vanaf drie procent te melden heeft in 2009 wegens de financiële crisis vertraging opgelopen. Naar verwachting wordt deze op 1 januari 2011 ingevoerd. De systemen die de AFM gebruikt voor het verwerken van meldingen zijn ook geschikt voor meldingen met een andere drempelwaarde dan de huidige.

Het ministerie van Financiën overweegt de meldingsplicht ook uit te breiden naar economische longposities. Er bestaan in de praktijk financiële instrumenten die de houder ervan een economische waarde bieden die afhankelijk is van de waardestijging van aandelen in een beursvennootschap (long posities), zonder dat de houder juridisch een aanspraak op de (onderliggende) aandelen kan maken. Hiervoor bestaan momenteel geen specifieke meldingsverplichtingen.

Door economische longposities kan de houder ervan eenvoudiger dan zonder het financiële instrument het geval zou zijn, een substantieel belang in de uitgevende instelling verwerven onder dat de markt hiervan op de hoogte is. Om die reden wordt voorgesteld het stelsel van meldingsplichten uit te breiden.

PRESTATIE-INDICATOREN MELDING ZEGGENSCHAP

	2009	2008
Aantal formele toezichtmaatregelen	2	2
Aantal meldingen zeggenschap en insider meldingsregeling	2.041	2.448
Aantal te late meldingen	98	161

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (x 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Doorlopend toezicht Uitgeven van effecten	Insider - meldingsregelingen	152	155	132
	Melding zeggenschap	483	629	566
Totaal		635	784	698

Infrastructuur

→ Concurrentie tussen handels- en afwikkelplatforms neemt verder toe

Veranderingen in handels- en afwikkelplatforms voltrekken zich zonder schadelijke consequenties voor transparantie en level playing field voor beleggers

Jaaragenda 2009

Ook in 2009 zijn er in Europa en Nederland nieuwe handelsplatformen opgericht en zijn er nieuwe initiatieven ontstaan die de concurrentie aangaan met de bestaande platforms. Er komen voor afwikkelplatforms concurrerende initiatieven van de grond en platforms van buiten Nederland betreffen de Nederlandse markt, bijvoorbeeld door het aanbieden van secundaire verhandeling van Nederlandse aandelen.

De concurrentie die is ontstaan met de invoering van de MiFID zorgt voor lagere tarieven voor het uitvoeren van orders. Maar de spreiding van liquiditeit maakt het aan de andere kant lastiger om de beste plaats van uitvoering te vinden. Verspreide liquiditeit kan bovendien een extra risico voor de handel zijn, bijvoorbeeld als verminderde pre- en post-trade transparantie een efficiënte prijsvorming belemmert.

De AFM heeft bijzondere aandacht voor de naleving van de vergunningsvereisten. Zij heeft The Order Machine (TOM), een joint venture tussen BinckBank en Optiver, een vergunning verleend als broker. TOM heeft eind 2009 bovendien aangekondigd haar diensten spoedig verder te willen uitbreiden en heeft daartoe een vergunning voor het exploiteren van een multilaterale handelsfaciliteit (MTF) aangevraagd.

Ondertussen zit de concurrentie, waaronder effectenbeurzen zoals NYSE Euronext, niet stil. NYSE Euronext heeft het alternatieve platform NYSE Arca Europe opgericht, dat verhandeling van de belangrijkste Europese blue chips aanbiedt. De AFM heeft hiervoor een vergunning verstrekt.

Naast de verhevigde concurrentie tussen handelsplatformen is er ook in toenemende mate sprake van concurrentie tussen ondernemingen die de

afwikkeling verzorgen van de transacties op deze handelsplatformen, de zogeheten clearing & settlement. Vanwege het belang van deze diensten voor de stabiliteit van en het vertrouwen in de financiële infrastructuur zullen deze ontwikkelingen de komende tijd verhoogde aandacht vragen.

Concurrentie zorgt voor lagere tarieven uitvoeren orders, maar spreiding liquiditeit maakt vinden beste plaats lastiger

In het kader van een adequate werking van de effectenmarkten houdt de AFM samen met de Belgische Franse, Portugese en Britse toezichthouders toezicht op de Europese handelsplatformen van NYSE Euronext en op de organisaties die de afwikkeling verzorgen. Ook met het

door Fortis opgerichte EMCF bestaat een indirecte toezichtrelatie. EMCF is als Nederlandse centrale tegenpartij actief voor de handelsplatformen Chi-X, Nasdaq OMX en BATS. Ook energiebeurs Endex en diens centrale tegenpartij vallen onder het toezicht van de AFM.

Over de internationale samenwerking bij het toezicht op een aantal centrale tegenpartijen heeft de AFM afspraken gemaakt met DNB en de Britse Financial Services Authority (FSA). In verband met de uitbreiding van de dienstverlening van EMCF aan de Scandinavische markten van NasdaqOMX heeft de AFM afspraken gemaakt met de relevante toezichthouders om het toezicht daarop te coördineren. Een belangrijk aandachtspunt in het toezicht is de risicobeheersing en de interoperabiliteit van de systemen in de verschillende landen.

Binnen de Nederlandse grenzen besteedde de AFM in het derde en vierde kwartaal veel tijd aan het onderzoek rond de ondergang van effectenhuis Van der Moolen. Het onderzoek wordt naar verwachting begin 2010 afgerond.

Het wetsvoorstel dat wettelijk toezicht op afwikkelondernemingen moet introduceren heeft opnieuw vertraging opgelopen. Ook in het toezicht hierop zou een rol zijn weggelegd voor de AFM. Nederland is binnen Europa het enige land dat nog geen relevante wetgeving heeft op dit gebied.

Van der Moolen

In 2009 zijn AFM en DNB een onderzoek gestart naar de gang van zaken bij de Van der Moolen groep. De toezichthouders keken hierbij naar de vereisten die in de Wft worden gesteld aan de diverse onderdelen van de Van der Moolen groep. De structuur en de diverse activiteiten van de Van der Moolen groep maken dat het onderzoek complex is. Van der Moolen Holding is een uitgevende instelling waarvan de effecten worden verhandeld op de gereguleerde markt van Euronext Amsterdam. Dit brengt verplichtingen met zich mee op het gebied van bijvoorbeeld koersgevoelige informatie. De AFM heeft in 2009 tweemaal de handel in effecten Van der Moolen opgeschort in afwachting van een persbericht. Toen dat bericht was gepubliceerd is de handel hervat.

Van der Moolen Holding was 100 procent aandeelhouder van twee Nederlandse vergunninghoudende entiteiten, Van der Moolen Financial Services en Van der Moolen Effecten Specialist. Zowel de AFM als DNB hebben bevoegdheden met betrekking tot de verschillende onderdelen van de Van der Moolen groep die deels verschillend, deels overlappend zijn. De groep was bovendien actief in meerdere landen, ook buiten de Europese Unie. Het onderzoek is daardoor niet beperkt tot Nederland, maar raakt ook buitenlandse entiteiten en bevoegdheden van buitenlandse toezichthouders. AFM en DNB werken nauw samen in dit onderzoek.

Toezicht op kredietbeoordelingsorganisaties geïntroduceerd

Op 17 november is de Europese Verordening over ratingbureaus gepubliceerd. De invoering van toezicht op kredietbeoordelingsorganisaties moet de organisaties transparanter maken. Ook moeten de regels onder meer de integriteit, de governance en de betrouwbaarheid van ratings verbeteren.

De AFM zal vanaf de zomer van 2010 als (host)toezichthouder deelnemen aan het toezicht op een van de ratingbureaus. Het is waarschijnlijk dat het toezicht kort daarna wordt overgenomen door een op te richten Europees orgaan.

PRESTATIE-INDICATOREN INFRASTRUCTUUR

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	4	8
Aantal adviezen/vvgb's/notificaties/toetsingen	72	17
Aantal beoordelingen reglementswijzigingen	15	25
Aantal beoordelingen organisatie/systeemwijzigingen	43	31

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (X 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Doorlopend toezicht	Marktexploitanten	818	1.195	1.165
Doorlopend toezicht	Onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	340	479	519
Totaal		1.158	1.674	1.684

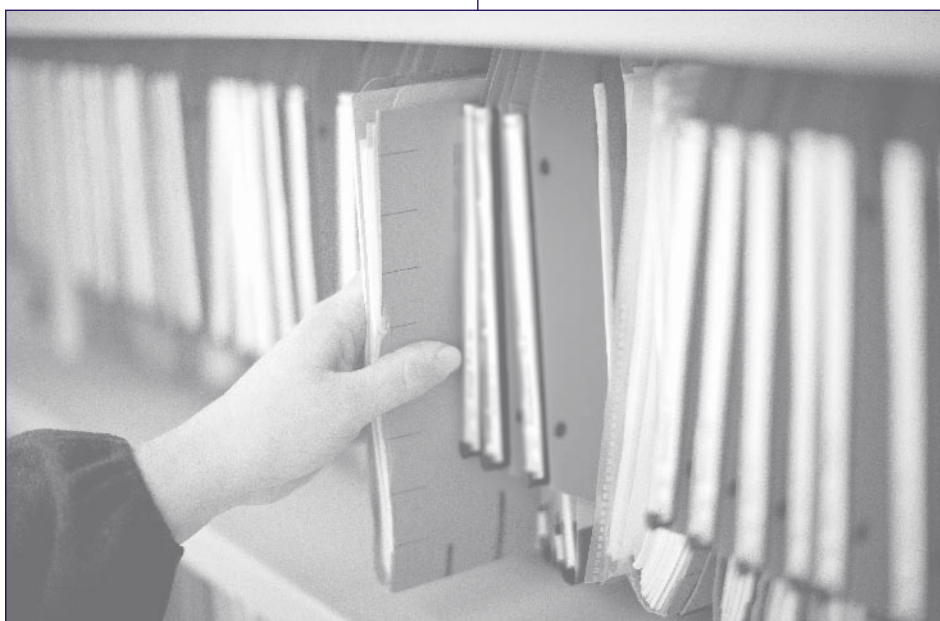
Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Specifieke verrichtingen	Marktexploitanten	1	46	17
Specifieke verrichtingen	Onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	0	24	0
Totaal		1	70	17

Financiële verslaggeving

→ Leereffect toezicht financiële verslaggeving nog te beperkt

De kwaliteit van naleving van de IFRS-bepalingen zal verder toenemen

Jaaragenda 2009

Het jaarverslag geeft beleggers inzicht in het functioneren van een onderneming, waardoor zij een betere beleggingsbeslissing kunnen nemen. Goede financiële verslaggeving is essentieel voor het vertrouwen in de financiële markten.

De slagkracht van de AFM is echter te beperkt om het toezicht optimaal uit te oefenen. De AFM signaleert bij de uitvoering van het toezicht op de financiële verslaggeving een aantal knelpunten. Zij verwelkomt de voorgestelde wetgeving die de onderzoekstermijn voor de AFM verlengt van zes tot negen maanden na het vaststellen van de financiële verslaggeving dan ook van harte.

Daarnaast pleit de AFM ervoor om voor het toezicht over de reguliere bestuursrechtelijke mogelijkheden te beschikken om informatie op te vragen. De AFM wenst bovendien gemakkelijker relevante informatie te kunnen uitwisselen binnen de AFM zelf, wat het toezicht ten goede zou komen. Die mogelijkheden zijn nu in haar ogen te beperkt.

De Wet toezicht financiële verslaggeving wordt in de loop van 2010 geëvalueerd. De genoemde knelpunten worden hierin door het ministerie van Financiën meegenomen.

De AFM constateert dat het leereffect van haar toezicht nog niet voldoende is. Ondernemingen die zij aanspreekt op onjuiste naleving van de verslaggevingsregels volgen de mededelingen van de AFM in het overgrote deel van de gevallen op in het opvolgende verslagjaar. Maar deze verbeteringen blijven beperkt tot deze specifieke ondernemingen.

De AFM heeft in 2009 in totaal 98 onderzoeken afgerond. Hiervan hebben 35 onderzoeken betrekking op de halfjaarlijkse financiële verslaggeving en 63 onderzoeken op de jaarlijkse financiële verslaggeving.

Bij 24 van de 63 beursgenoteerde ondernemingen waar de AFM de jaarlijkse financiële verslaggeving onderzocht, werd nagegaan of uitgevende instellingen in voldoende mate

opvolging hebben gegeven aan mededelingen die de AFM naar aanleiding van de financiële verslaggeving over het voorgaande jaar deed. Bij achttien van deze ondernemingen is in voldoende mate opvolging gegeven aan de mededelingen. Daarmee is het percentage ondernemingen dat in voldoende mate opvolging heeft gegeven aan de mededelingen van de AFM toegenomen van 55 procent in 2008 naar 75 procent in 2009. Dit is zonder meer een goede ontwikkeling, maar er blijft ruimte voor verbetering.

Hoewel de AFM in 2009 een gelijk aantal onderzoeken naar de jaarlijkse financiële verslaggeving uitvoerde als in 2008, is het aantal ondernemingen waaraan zij één of meer mededelingen heeft gedaan toegenomen met twintig procent. Bij 38 van de 63 afgeronde reviews heeft de AFM de onderneming om een nadere toelichting verzocht over de toepassing van de verslaggevingsvoorschriften. Dit is even vaak als in 2008. Aan 33 instellingen werden één of meer mededelingen gedaan, waarvan er één (2008: twee) vergezeld werd van een aanbeveling. Twee ondernemingen konden de bij de AFM gerezen twijfel over de juiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften wegnemen.

De AFM concentreerde zich bij de controle van de jaarverslagen over 2008 voor een belangrijk deel op de toelichtingen in de financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. Die moeten bij een aantal posten in de financiële verslaggeving substantieel verbeteren. Ook moeten ze concreter worden.

De mededelingen hebben vooral betrekking op de onjuiste toepassing van de verslaggevingsvoorschriften in IFRS 7 (Informatieverschaffing over financiële instrumenten), IAS 12 (Winstbelastingen), IAS 1 (Presentatie van de jaarrekening) en IAS 36 (Bijzondere waardeverminderingen van activa). De onderzochte ondernemingen nemen veelal niet, onvolledige of onjuiste toelichtingen op. De AFM wees verschillende ondernemingen ook op onvoldoende naleving van de regels met betrekking tot de verwerking van deelnemingen in geconsolideerde groepsmaatschappijen en de vorming van wettelijke reserves in de enkelvoudige jaarrekening.

Ook de koepel van Europese toezichthouders CESR onderzocht de informatie die financiële instellingen geven over de waardering van en risico's verbonden aan de financiële instrumenten die zij bezitten. Ook CESR kwam tot de conclusie dat niet altijd voldoende informatie wordt gegeven. De koepelorganisatie onderzocht de financiële verslaggeving van 96 beursgenoteerde banken en verzekeraars in Europa.

Internationaal is grote druk uitgeoefend op de International Accounting Standards Board (IASB) om de regelgeving over het waarderen van deze financiële instrumenten aan te passen. In de zomer van 2009 heeft de IASB voorgesteld het waarderingssysteem te vereenvoudigen door nog maar twee in plaats van vier verschillende waarderingssystemen te gebruiken. Doordat een aantal Europese landen bezwaar heeft tegen de nieuwe voorstellen, zijn de regels nog niet van toepassing in de Europese Unie. De AFM is er een voorstander van de aanpassingen zo snel mogelijk in de Europese wetgeving te verankeren.

De AFM heeft in 2009 door de invoering van de Transparantierichtlijn voor het eerst ook toezicht uitgeoefend op de halfjaarlijkse financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. In 2010 zal zij thematisch onderzoek doen naar de halfjaarlijkse financiële verslaggeving. Hierbij wordt een vergelijking gemaakt tussen de halfjaarlijkse financiële verslaggeving van 2008 en die van 2009. Op deze manier wordt bekeken wat het effect van de invoering van de Transparantierichtlijn is op de halfjaarlijkse financiële verslaggeving.

In 2009 is de (half)jaarlijkse financiële verslaggeving van 240 ondernemingen in het AFM-register opgenomen. Van circa 130 ondernemingen werden de tussentijdse verklaringen geregistreerd. Nog teveel ondernemingen deponeren hun stukken te laat. De AFM gaf negen keer een aanwijzing om ondernemingen ertoe te bewegen de jaarlijkse financiële verslaggeving te deponeren.

Toelichtingen financiële verslaggeving moeten substantieel beter

De toelichtingen bij een aantal posten in de financiële verslaggeving moeten substantieel verbeteren en concreter. Zij moeten bijvoorbeeld duidelijker zijn op de volgende punten:

- Om inzicht te geven in de liquiditeitsrisico's van onder IFRS 7 vallende financiële instrumenten zijn ondernemingen verplicht een looptijdenanalyse op te nemen in de toelichting. Hierin wordt echter vaak niet met alle toekomstige betalingsverplichtingen rekening gehouden. Vooral de betalingen uit renteverplichtingen ontbreken.
- In de toelichtingen bij waardeverminderingen van activa (*impairment*) zou vaker aandacht moeten worden besteed aan de specifieke oorzaken daarvan. De toelichtingen beperken zich veelal tot een verwijzing naar de algemeen economische omstandigheden.

PRESTATIE-INDICATOREN FINANCIËLE VERSLAGGEVING

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	98	63
Aantal formele toezichtmaatregelen	42	36
Aantal deponeringen jaarverslagen	748	312

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (x 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Doorlopend toezicht Uitgeven van effecten	Deponeren financiële verslaggeving (Wft)	151	0	0
	Financiële verslaggeving (Wtfv)	3.927	4.490	4.725
Totaal		4.078	4.490	4.725

Accountants

→ Toezicht accountantsorganisaties komt op stoom

Accountantsorganisaties zetten hun verbeterlagen door en het toezicht zet belangrijke stappen om in te kunnen spelen op het internationale karakter van de accountancy

Jaaragenda 2009

Na het afronden van het vergunningverlenings-traject in 2008, richtte de AFM haar aandacht op het doorlopende toezicht op accountantsorganisaties. Vergunninghouders die wettelijke controles verrichten bij organisaties van openbaar belang (OOB's) worden afhankelijk van de omvang en de onderkende risico's een of meerdere malen per jaar bezocht. Voor niet OOB-vergunninghouders moet volgens de wet minimaal een keer in de zes jaar een regulier onderzoek plaatsvinden.

De AFM voerde in 2009 reguliere onderzoeken uit bij de grotere OOB-kantoren en zal dat ook in 2010 doen om het totaalbeeld van het stelsel van kwaliteitsbeheersing te completeren. De resultaten van dit totaalbeeld bij de vier grote accountantskantoren worden in 2010 gepubliceerd. De AFM deed ook nader onderzoek bij enkele OOB-kantoren

naar aanleiding van een aantal opmerkingen bij de vergunningverlening. Naast deze onderzoeken heeft de AFM in 2009 ook een aantal incidentenonderzoeken gedaan.

Het in 2008 gestarte onderzoek naar de jaarrekeningcontrole 2007 van financiële ondernemingen naar aanleiding van de kredietcrisis werd na het verwerken van de reacties van de betrokken accountantskantoren in 2009 afgerond. De AFM richtte dit onderzoek bij de grote vier accountantsorganisaties op de controle van financiële activa in de jaarrekening 2007 van achttien Nederlandse financiële ondernemingen.

De AFM merkt naar aanleiding van het onderzoek op dat accountants kritisch zullen moeten zijn en blijven bij de controle van de jaarrekeningen van financiële ondernemingen. Als de accountantscontrole onvoldoende kritisch wordt uitgevoerd bestaat de kans dat fouten in de jaarrekening niet ontdekt worden en de accountantsverklaring onterecht wordt afgegeven.

De betrokken accountantskantoren hebben maatregelen getroffen om beter te waarborgen dat de controles voldoende kritisch zijn. In haar reguliere onderzoeken heeft de AFM in 2009 opnieuw een aantal jaarrekeningcontroles van financiële ondernemingen geselecteerd, mede om te beoordelen of de door de kantoren genomen maatregelen effectief zijn.

Daarnaast zijn ook jaarrekeningcontroles 2008 van ondernemingen beoordeeld uit sectoren die eveneens zijn geraakt door de economische crisis, zoals de bouw en automotieve sector. Het reguliere onderzoek is daarmee breder qua opzet dan het kredietcrisis onderzoek en richt zich enerzijds op aspecten die samenhangen met de kredietcrisis zoals waarderingen van financiële activa en de continuïteitsveronderstelling en anderzijds op specifieke aspecten van kwaliteitsbewaking zoals de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling en de kwaliteit van de interne compliance-functie, waaronder die van de interne reviews. De AFM verwacht over de uitkomsten van deze reguliere onderzoeken te rapporteren in 2010. Tijdens de periodieke gesprekken bij de OOB-kantoren kwamen onder meer recente ontwikkelingen bij het kantoor, de kwaliteit van de interne reviews en het schendingenregister aan de orde.

De onderzoeken die in 2009 zijn afgerond hebben in vijf gevallen geleid tot een maatregel in de vorm van een normoverdragend gesprek. In 2009 zijn geen andere maatregelen opgelegd.

In het kader van het tussen de Samenwerken-de Registeraccountants en Accountants-administratieconsulenten (SRA) en de AFM gesloten convenant voert de SRA onderzoeken uit bij niet-OOB-organisaties die bij haar zijn aangesloten. De SRA doet dit in opdracht van en met het toetsingsinstrumentarium van de AFM. De SRA heeft haar eerste onderzoeksdossiers ter handhaving overgedragen aan de AFM.

Ongeveer de helft van de niet-OOB-kantoren is niet bij de SRA aangesloten. Hierop houdt de AFM rechtstreeks toezicht. De geplande onderzoeken bij 11 niet-OOB-kantoren zijn afgerond en in de rapportagefase. Daarnaast heeft de AFM bij ruim 150 niet-OOB-kantoren nader on-

derzoek gedaan naar de opvolging van opmerkingen die zij kregen bij de vergunningverlening. Ook is er nader onderzoek gedaan bij niet-OOB-kantoren die bezwaar hebben gemaakt tegen het afwijzen van een vergunning.

Het aantal deskundigheids- en betrouwbaarheidstoetsingen is toegenomen. Bij accountantsorganisaties vonden veel wisselingen van (mede)beleidsbepalers plaats. De AFM heeft in 2009 twee rechtszaken gewonnen die kantoren hadden aangespannen wegens het afwijzen van een vergunning. Op dit moment zijn nog vijf van dergelijke juridische procedures onder handen. Aan zestien nieuwe aanvragers is in 2009 een vergunning verleend.

Accountants moeten kritisch blijven bij controle van jaarrekeningen van financiële ondernemingen

In totaal zijn vijftien aanvragen voor een registratie als auditororganisatie van een derde land bij de AFM ingediend. Van in totaal tien auditororganisaties van derde landen is de beoordeling afgerond en zijn betrokken auditororganisaties geregistreerd. Hiervan vallen zeven in het overgangsregime en drie in het regulier regime.

In het najaar heeft de AFM alle vergunninghoudende accountantskantoren een aantal vragen voorgelegd via het zogenoemde 'bijdragemodel'. De antwoorden geven de AFM meer inzicht in de actuele kenmerken van de accountantskantoren en de markt. Deze informatie gebruikt de AFM om haar toezichtinstrumenten op de belangrijkste gesignaleerde risico's in te zetten.

Aandachtspunten accountants naar aanleiding van de kredietcrisis

Uit onderzoek van de AFM naar aanleiding van het door haar in 2008/2009 uitgevoerde onderzoek naar de jaarrekeningcontrole 2007 naar aanleiding van de kredietcrisis kwam naar voren dat de accountantscontrole op een aantal punten moet worden verbeterd. De belangrijkste uitkomsten van het onderzoek van de AFM zijn:

- Bij de controle van de financiële activa moeten accountants kritischer onderzoek doen naar de waardering om vast te stellen dat deze adequaat is door na te gaan of er informatie uit onafhankelijke bron beschikbaar is die de gekozen waardering onderbouwt.
- Accountants moeten meer aandacht besteden aan de toetsing van de begrijpelijkheid en toereikendheid van de toelichting in de jaarrekening en in het bijzonder de toelichting op onzekerheden in de waardering van financiële activa.
- Bij de controle van multinationale financiële ondernemingen moeten groepsaccountants zich actiever en kritischer opstellen ten opzichte van ingeschakelde buitenlandse accountants. Zij moeten meer sturing geven aan de uitvoering van de controles door deze ingeschakelde buitenlandse accountants en vaststellen dat de controles ook adequaat zijn uitgevoerd.
- Accountantsorganisaties moeten beter waarborgen dat interne handreikingen en instructies in de praktijk worden toegepast.

Toezicht accountants vereist internationale samenwerking

→ *Janine van Diggelen*

Hoofd Toezicht op accountantsorganisaties

‘De grotere accountantskantoren opereren in internationaal netwerk verband. Doordat deze wereldwijd opererende netwerken zich steeds meer omvormen tot één organisatie (in plaats van een verband van nationaal opererende organisaties) en een aantal zich Europees geïntegreerd heeft moet je in het toezicht dus meer samenwerken met andere nationale toezichthouders om het toezicht verder vorm te geven. Dat gebeurt bijvoorbeeld in de European Group of Auditors’ Oversight Bodies (EGAOB), een adviesorgaan van de EC, en in IFIAR (International Forum of Independent Audit Regulators), waarvan AFM-directeur Steven Maijoor voorzitter is.

Bij Europees geïntegreerde kantoren wordt de noodzaak tot verdergaande samenwerking tussen toezichthouders heel duidelijk zichtbaar; beleid wordt veelal niet meer nationaal, maar juist centraal op het niveau van de Europese accountantsorganisatie bepaald. Dit beleid, als ook de tone at the top, is in belangrijke mate bepalend voor de uiteindelijke kwaliteit die op nationaal niveau door de accountantsorganisaties bij jaarrekeningcontroles wordt geleverd. Europese toezichthouders zullen daarom nationaal overstijgende toezichtvraagstukken gezamenlijk moeten oppakken.

De samenwerking tussen Europese toezichthouders met de Amerikaanse toezichthouder (PCAOB) is vanwege conflicterende regelgeving ten aanzien van geheimhouding en de daarmee samenhangende mogelijkheden om vertrouwelijke informatie uit te wisselen nog niet verder gestalte gegeven. Als gevolg hiervan heeft de PCAOB nog geen gezamenlijke inspecties met de AFM kunnen uitvoeren bij de Nederlandse kantoren die een registratie bij de PCAOB hebben.

Om samenwerking mogelijk te maken is in de Verenigde Staten het proces in gang gezet om de Sarbanes-Oxley wetgeving aan te passen op het punt van uitwisseling van vertrouwelijke informatie tussen de PCAOB en buitenlandse toezichthouders op accountants. Zodra deze wetswijziging van kracht is en de EC de PCAOB adequaat verklaart ten behoeve van samenwerking, kan de AFM een samenwerkingsovereenkomst op basis van wederkerigheid sluiten met de PCAOB. Daarna kunnen gezamenlijke inspecties met de PCAOB worden uitgevoerd.’

PRESTATIE-INDICATOREN ACCOUNTANTS

	2009	2008
Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	122	1
Aantal doelstelling- of normoverdragende gesprekken/brieven	5	5
Aantal formele toezichtmaatregelen	0	0

KOSTEN PER HEFFINGSCATEGORIE (x 1.000 EURO)

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Doorlopend toezicht Verlenen van accountantsdiensten	Auditorganisaties derdelanden	2	9	0
	Accountants met OOB klanten	3.405	4.698	1.633
	Accountants zonder OOB klanten	1.218	2.095	567
Totaal		4.625	6.802	2.200

Categorie	Subcategorie	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Specifieke verrichtingen Verlenen van accountantsdiensten	Auditorganisaties derdelanden	48	0	83
	Accountants met OOB klanten	161	377	902
	Accountants zonder OOB klanten	845	730	3.712
Totaal		1.054	1.107	4.697

6. Governance en bedrijfsvoering

6.1. Governance

De AFM is een zelfstandig bestuursorgaan (zbo). De bevoegdheden voor het gedragstoezicht op financiële markten zijn door de wetgever toegekend aan de AFM. Als zbo draagt de AFM de verantwoordelijkheid voor de concrete uitoefening van het toezicht. De Raad van Toezicht ziet toe op de wijze waarop het Bestuur zijn taken verricht. De minister van Financiën benoemt de Raad van Toezicht. Daarnaast wordt de minister van Financiën gevraagd in te stemmen met onder andere statutenwijzigingen, de jaarlijkse begroting en de jaarrekening. De minister van Sociale Zaken & Werkgelegenheid stemt in met het onderdeel van het toezicht op pensioenuitvoerders uit de jaarlijkse begroting en de jaarrekening. De AFM conformeert zich aan de Corporate Governance Code voor zover deze code kan worden toegepast op een semipublieke organisatie.

6.1.1. Corporate Governance Code

De Wet op het financieel toezicht (Wft) bevat diverse bepalingen over de ‘governance’ van de AFM. Het betreft onder meer regels over de benoeming en bezoldiging van de leden van het bestuur en de Raad van Toezicht, alsook de taken van laatstgenoemd orgaan. De statuten van de AFM bevatten op diverse punten een nadere uitwerking.

De Corporate Governance Code gaat uit van de structuur van een beursvennootschap. De AFM is echter een stichting, als gevolg waarvan een groot aantal bepalingen uit de Code niet of niet rechtstreeks toepasbaar is. In het algemeen geldt dat waar in de Code gesproken wordt over de Raad van Commissarissen dit voor de AFM wordt vertaald naar de Raad van Toezicht, en waar de Code bevoegdheden toekent aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders dit voor toepassing binnen de AFM wordt vertaald naar de bevoegdheden van de minister van Financiën.

De AFM heeft een overzicht opgesteld van alle bepalingen uit de Code waarin wordt aan-

gegeven welke bepalingen zijn geïmplementeerd binnen de organisatie en welke bepalingen niet zijn geïmplementeerd.

In het laatste geval wordt in het overzicht gemotiveerd aangegeven waarom de AFM er voor heeft gekozen een bepaalde bepaling uit de Code niet te implementeren. Indien een bepaling voor de AFM anders wordt toegepast vanwege de structuur of de activiteiten van de AFM, wordt hiervan melding gemaakt. Dit overzicht wordt ook wel aangeduid met de ‘pas toe of leg uit’-matrix. Deze ‘pas-toe-of-leg-uit’-matrix is te vinden op de AFM website onder marktpartijen/governance.

Onder andere gegeven het feit dat de AFM geen beursgenoteerde vennootschap is maar een zelfstandig bestuursorgaan in de vorm van een stichting, is een aantal best practice bepalingen niet van toepassing op de AFM. Het betreft de best practice bepalingen II.1.6, II.1.9 t/m II.1.11, II.2.1, II.2.3 t/m II. 2.7, II.2.10 t/m II.2.13, II.2.15, III.3.4, III.6.4, III.6.6, III.7.1, III.7.2, III.8, IV, V.1.2 en V.2.1. De overige ‘best practice’ bepalingen van de Code worden toegepast met uitzondering van II.2.2, II.2.14, III.5.14 en III.6.3.

De hoofdlijnen uit de ‘pas-toe-of-leg-uit’-matrix voor de AFM zijn:

- De AFM hanteert de Code ten aanzien van de benoemingsperiode voor het bestuur, nevenfuncties van bestuursleden, procedure ter vaststelling van de bezoldiging en de maximale vergoeding bij onvrijwillig ontslag;
- De Raad van Toezicht stelt de bezoldiging van het bestuur vast en behoeft daarvoor de instemming van de minister. De minister heeft in het kader van de benoeming van de nieuwe bestuursvoorzitter in 2007 het beleid voor de salariëring van het bestuur opnieuw vastgesteld. De aanvullende onkostenvergoeding is gekoppeld aan die voor bewindspersonen. De AFM heeft een pensioenregeling die is gebaseerd op het middelloonstelsel en bijbehorende indexatie afspraken. Voor bestuurders geldt bovendien een maximering van de opbouw op 60 procent van het eindloon;

- De AFM kent een incompatibiliteitenregeling (regeling betreffende onverenigbare functies) en een verschoningsregeling (voor het omgaan met situaties van potentieel tegenstrijdige belangen) die voldoen aan de eisen van de Code. Dit geldt zowel voor de regels voor het bestuur als de regels voor de Raad van Toezicht;
- De AFM legt een ‘in control’ verklaring af in lijn met hetgeen door de Monitoring Commissie Corporate Governance is voorgesteld als ‘good practice’ van de best practice bepaling II.1.5, namelijk dat de verklaring zich alleen richt op de financiële rapportage en wordt aangevuld met een beschrijving van de overige risicomanagementactiviteiten;
- De AFM heeft een complianceregelgeving die strikter is dan de Code voorschrijft. Ook kent de AFM de voorgeschreven klokkenluisregeling, alsmede een geschenkenregeling, een privacy statement, een integriteitbeleid en een gedragscode informatiebeveiliging;
- Begroting en jaarrekening worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht en vervolgens ter instemming aan de minister van Financiën gezonden. De minister wordt bij de voorjaars- en najaarsronde geïnformeerd over het verloop van de begroting in het lopende jaar. Het jaarverslag wordt na goedkeuring door de Raad van Toezicht uitgebracht aan de minister. Met de minister van SZW zijn voor het toezicht op pensioenuitvoerders afspraken over begroting en verantwoording gemaakt die aansluiten bij de verhouding tussen de AFM en de minister van Financiën;
- De certificerend accountant van de AFM wordt conform de Code benoemd door de Raad van Toezicht. De accountant heeft rechtstreeks toegang tot de auditcommissie van de Raad van Toezicht;
- De AFM heeft een Interne Audit Dienst (IAD). De bevindingen van de IAD worden besproken in de auditcommissie.

Wat betreft de vier bepalingen uit de Code die niet worden toegepast (schuin gedrukte passages) geldt de volgende uitleg:

- *II.2.2 De raad van commissarissen stelt de hoogte en de structuur van de bezoldiging van bestuurders mede vast aan de hand van uitgevoerde scenarioanalyses en met inachtneming van de beloningsverhoudingen binnen de onderneming.*
Op basis van artikel 1:26, lid 4 van de Wft worden de salarissen en de regelingen ten aanzien van pensioen en vergoeding van onkosten van de bestuurders vastgesteld door de Raad van Toezicht en behoeven zij instemming van de minister van Financiën. De Raad van Toezicht houdt daarbij rekening met het door minister van Financiën gehanteerde beleidskader. Eventuele jaarlijkse correcties in verband met de

loonontwikkeling in de sector zijn conform de correcties bij het personeel van de AFM.

- *II.2.14 De belangrijkste elementen van het contract van een bestuurder met de vennootschap worden na het sluiten daarvan gepubliceerd, uiterlijk bij de oproeping voor de algemene vergadering waar de benoeming van de bestuurder wordt voorgesteld. Deze elementen betreffen in ieder geval de hoogte van het vaste salaris, de opbouw en hoogte van het variabel deel van de bezoldiging, de eventuele overeengekomen afvloeiingsregeling en/of vertrekvergoeding, de eventuele voorwaarden van een change of control clause in het contract met de bestuurder en andere aan de bestuurder in het vooruitzicht gestelde vergoedingen, pensioenafspraken en de toe te passen prestatiecriteria.*
De AFM volgt hier het door de minister van Financiën vastgestelde beleidskader.
- *III.5.14 De selectie- en benoemingscommissie richt zich in ieder geval op: (c) de periodieke beoordeling van het functioneren van individuele commissarissen en bestuurders en de rapportage hierover aan de raad van commissarissen.*
Onderdeel c van de bepaling uit de Code wordt door de Raad van Toezicht als geheel behandeld op initiatief van de voorzitter.
- *III.6.3 Alle transacties waarbij tegenstrijdige belangen van commissarissen spelen worden onder in de branche gebruikelijke condities overeengekomen. Besluiten tot het aangaan van transacties waarbij tegenstrijdige belangen van commissarissen spelen die van materiële betekenis zijn voor de vennootschap en/of voor de desbetreffende commissarissen behoeven goedkeuring van de raad van commissarissen. Dergelijke transacties worden gepubliceerd in het jaarverslag met vermelding van het tegenstrijdig belang en de verklaring dat best practice bepalingen III.6.1 tot en met III.6.3 zijn nageleefd.*

De leden van de Raad van Toezicht spelen geen rol in de besluitvorming over operationele kwesties binnen de AFM, noch hebben zij bevoegdheden bij transacties, leveringen en/of diensten, uitgezonderd eventuele uitzonderlijke situaties (vermeld in de statuten) wanneer zij voorzien in de externe vertegenwoordiging van de AFM vanwege een tegenstrijdig belang tussen de AFM en één of meer bestuursleden. Gelet hierop is geen bijzondere voorziening getroffen anders dan de algemene regeling om belangenconflicten te voorkomen.

6.1.2. Interne sturing en verantwoording

Planning & controlcyclus

De planning & controlcyclus beschrijft het proces van (strategische) planning, via uitvoering naar verantwoording inclusief de bijbehorende producten. Deze vormt daarmee zowel de basis voor de

interne sturing als de externe verantwoording van de AFM.

De cyclus kent grofweg de volgende stappen:

- **Planning (wat gaan we doen/zijn we van plan?):**
Aan de hand van een door de managementgroep vast te stellen beleidskader voor de organisatie stellen de verschillende afdelingen afzonderlijke jaarplannen en begrotingen per afdeling op welke vervolgens worden geconsolideerd in de AFM-begroting;
- **Uitvoering (wat doen we op dit moment en wat gaan we nog doen?):**
Op de uitvoering van de begroting wordt op basis van managementrapportages doel- en resultaatgericht gestuurd. Maandelijks worden financiële en niet-financiële resultaten gerapporteerd. Ook wordt ieder kwartaal - in meer detail - gerapporteerd over de realisatie van geplande activiteiten, afgezet tegen de gestelde doelen. Hierbij speelt de voortgang van de prestatie-indicatoren een belangrijke rol. De managementgroep stuurt waar nodig bij. De AFM besteedt twee keer per jaar (in de voor- en najaarsronde) aandacht aan de (verwachte) ontwikkeling van de realisatie in relatie tot haar begroting. Op basis van de realisatie, aangevuld met de laatste inzichten, wordt de prognose voor het hele jaar opgesteld;
- **Verantwoording (wat hebben we gedaan en is dat in lijn met onze plannen?):**
De cyclus wordt afgesloten met de verantwoording in de vorm van het (inhoudelijke) jaarverslag.

De begroting, kwartaalrapportages, de voor- en najaarsronde en het jaarverslag worden na bespreking en vaststelling door de managementgroep voorgelegd aan de Raad van Toezicht.

Een belangrijk doel van de planning- en controlcyclus is het beschikbaar krijgen van doelmatigheidsinformatie. In de hiervoor ten behoeve van het rijk vastgestelde kaders gaat het om de samenhang tussen de effecten van beleid, de geleverde producten en de ingezette middelen. De AFM herijkt de planning- en controlcyclus. Dit zal leiden tot een andere inrichting van deze cyclus. Aan het eind van deze paragraaf wordt dit toegelicht.

Prestatie- en effectmeting

De AFM maakt bij het bepalen van haar doelmatigheid gebruik van prestatie- en effectmeting. Hierbij wil zij zo treffend mogelijk zichtbaar te maken in welke mate de AFM erin geslaagd is haar doelstellingen (bevorderen

van eerlijke en transparante financiële markten) te realiseren. Daarbij heeft de AFM naast prestatie-indicatoren per toezichtcategorie en per bedrijfs onderdeel, ook organisatiebrede prestatie-indicatoren. Het is echter voor de AFM niet altijd mogelijk om effecten van haar inspanning te kwantificeren. Vragen als 'Zijn de doelstellingen gehaald?' en 'Wat heeft de AFM hieraan bijgedragen?' zijn lastig te beantwoorden.

Het is voor de AFM lastig een algemene uitspraak te doen over het behalen van doelstellingen. Men kan bijvoorbeeld niet snel concluderen: 'de werking van de financiële markten is in de achter ons liggende periode over het algemeen verbeterd, want...'. De markten zijn zeer divers en in verschillende stadia van ontwikkeling. Bovendien is de interpretatie van een ontwikkeling niet altijd evident. Als de AFM misstanden aanpakt die voorheen verborgen waren, kan dit het vertrouwen in de financiële markt op korte termijn schaden, terwijl de AFM juist ten doel heeft dit vertrouwen te waarborgen.

Ook lastig te beantwoorden is de vraag in hoeverre de AFM heeft bijgedragen aan geconstateerde ontwikkelingen. Kunnen veranderingen in het gedrag op de financiële markten worden toegeschreven aan de handelingen van de AFM? Zowel interne als externe belanghebbenden zijn het er over eens dat toezicht bijdraagt aan de goede werking van de financiële markten. Moeilijker wordt het om aan te geven hoe groot het effect is, of waar de AFM effectiever is en waar minder effectief. De AFM is één van vele partijen die de ontwikkelingen in de financiële markten beïnvloeden. Ook hier geldt voorzichtigheid met algemene uitspraken over de effectiviteit van het toezicht.

Hoe bepaalt de AFM dan of toezicht werkt? De AFM analyseert de effectiviteit van haar optreden in specifieke gevallen. Deze analyse, met waar mogelijk een onderbouwing met getallen, is terug te vinden in de hoofdstukken van dit jaarverslag die over het toezicht gaan. In meer algemene termen meet de AFM het effect aan de hand van:

- **Kwalitatieve analyses van beïnvloedingsmaatregelen:**
De AFM kent een variëteit aan beïnvloedingsmaatregelen en zij past die maatregel toe die het best aansluit bij de betreffende situatie. De AFM richt de kwalitatieve analyses zoveel mogelijk op de effecten: welk resultaat is in de markt bereikt?
- **Effectstudies:**
Door meerjarig onderzoek onder

consumenten krijgt de AFM steeds beter inzicht in het vertrouwen van de consument in de financiële markt. Dit zegt op korte termijn weinig over de effectiviteit van de AFM. De AFM beschouwt de uitkomsten van periodieke enquêtes onder stakeholders (onder toezicht staande ondernemingen en hun adviseurs, consumenten, belangenbehartigende en maatschappelijke organisaties) als een belangrijke meting van de perceptie van onze effectiviteit.

De stakeholdersenquête wordt eens in de twee jaar uitgevoerd. De resultaten van de enquête van eind 2009 staan vermeld in paragraaf 3.3. Naast deze enquête doet de AFM verschillende onderzoeken die als nulmeting fungeren. Zo is in 2009 onder andere de begrijpelijkheid van startbrieven en Uniforme Pensioen Overzichten (UPO's) van pensioenaanbieders onderzocht.

Op het gebied van de effectiviteit van het toezicht accountantsorganisaties heeft de AFM in 2009 samen met externe onderzoekers het proces van vergunningverlening beoordeeld. Daarbij is gekeken naar de relatie tussen het AFM-oordeel over de kwaliteit van een vergunninghouder en de kwaliteit van financiële verslaggeving van haar cliënten. De resultaten laten een duidelijk verband zien tussen de kwaliteit van het kantoor en de kwaliteit van verslaggeving.

- **Beleidsvaluaties:**
Door beleidsvaluaties uit te voeren inventariseert de AFM of er regels zijn die onnodig belastend zijn in relatie tot het effect dat ze beogen. Als dat het geval is bij regels die zelf door de AFM zijn opgesteld, zal zij deze aanpassen. In andere gevallen kan de AFM het ministerie van Financiën adviseren de regels eventueel te veranderen. In 2009 zijn geen grote beleidsvaluaties uitgevoerd. Wel zijn de waarschuwingszinnen bij kredietreclames geëvalueerd.

Voor de beoordeling van de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van de AFM zijn enkele graadmeters beschikbaar. Meest concreet is het percentage direct toezicht. Dit percentage geeft aan welk deel van de totaal gewerkte uren van AFM-medewerkers wordt besteed aan het direct aan categorieën instellingen te relateren deel van het primaire proces van de AFM: het houden van toezicht. Dit percentage is in de afgelopen drie jaar gestabiliseerd en komt ook voor 2009 uit op 52 procent.

Herijking Planning & Controlcyclus

In 2009 heeft de AFM veel tijd en energie gestoken in het project Herijking P&C-cyclus. Het project richt zich op de herziening van de manier waarop de AFM omgaat met het sturen op doelen. Doel is om de strategische en inhoudelijke sturing beter te integreren met de sturing in de P&C-cyclus.

Daarbij is ook de manier van sturing door de verschillende geledingen in de organisatie aangepast. De rollen van en de interactie tussen managementgroep, de leden van de managementgroep in hun hoedanigheid van portefeuillehouders en hoofden zijn scherper neergezet in de besturingsfilosofie.

De manier waarop de begroting en de jaarplannen tot stand komen is in 2009 deels herzien. De inhoudelijke keuzes vertalen zich explicieter in de inzet van de middelen. De jaar- en themaplannen krijgen een centrale plaats in de sturing op doelen.

Daarnaast wordt nog verder gewerkt aan het vergroten van de relevantie van de managementinformatie: de bestaande set van indicatoren voor de prestatie- en effectmeting wordt herzien. Kort gezegd moet de aandacht verschuiven van kwantitatieve productie-informatie naar meer kwalitatieve informatie over het effect van onze inspanningen. Zoals al gememoreerd in de paragraaf over prestatie en effectmeting is dit een lastige opgave.

Ook de vorm waarin en de frequentie waarmee intern gerapporteerd wordt, gaat in 2010 veranderen. De maandelijkse managementrapportage blijft – weliswaar in iets gewijzigde vorm – bestaan. Maar de grootste verandering is zichtbaar in het proces van de voor- en najaarsronde. Vanaf 2010 zijn de voor- en najaarsronde het moment voor een heldere beoordeling door managementgroep en afdelingshoofden van de voortgang van de jaar- en themaplannen. Het gaat daarbij niet alleen over inhoudelijke toezichtkwesties. Ook gaat het over afdelingsresultaten, over de voortgang op de acht prioritaire thema's en over de resultaten per heffingscategorie. Daarnaast blijft er aandacht voor de aanpassing van de jaarprognose in de vorm van de voor- en najaarsronde. De kwartaalrapportage in zijn huidige vorm vervalt.

6.1.3. Risicobeheersing

De AFM werkt risicogestuurd. In het toezicht gaat het om het identificeren van risico's en het oplossen van problemen. Bij risicobeheer gaat het om risico's in de markt maar ook om risico's die de AFM als organisatie neemt.

Risicoverklaring

In dit Jaarverslag brengt de AFM voor de tweede keer de risico's – in de markt en voor de AFM als organisatie – bij elkaar in een risicoverklaring (paragraaf 2.2). In deze risicoverklaring wordt nadrukkelijk gekeken naar de risico's die de AFM signaleert in de markt, en naar risico's die de AFM signaleert op terreinen die buiten de formele bevoegdheden van de AFM liggen.

De AFM streeft ernaar om een 'state of the art' toezichthouder op de financiële markten te zijn.

Dat betekent dat er vanuit een basis van gedegen toezicht en bedrijfsvoering continu gestreefd wordt naar (verdere) professionalisering en ontwikkeling. Daarbij hoort dat de organisatie creativiteit aan de dag legt, nieuwe wegen uitprobeert en daarmee regelmatig ook buiten haar 'comfort zone' treedt. En dus ook risico's neemt, mits het berekende en bewust genomen risico's zijn.

De professionaliteit houdt ook in dat er juiste prioriteiten gesteld worden en effectieve keuzes gemaakt worden in de allocatie van middelen. Daaraan ligt een afweging van de kosten en baten voor de AFM en de financiële markten ten grondslag. De AFM streeft er in dit kader naar de (potentiële) kansen en risico's zo goed mogelijk te identificeren, te analyseren en waar nodig passende maatregelen te nemen.

Kansen- en risicomangement framework

Uitgangspunt is dat het bestuur en management verantwoordelijk zijn voor een effectieve identificatie, analyse, beheersing en bewaking van kansen en risico's. Hiertoe heeft de AFM een risk framework ingericht. Daarbij is aansluiting gezocht bij het Enterprise Risk Management framework van COSO, maar is ook gekeken naar de aard, diversiteit en omvang van de eigen organisatie. Voor de AFM is het van belang dat de volgende 'haunting questions' positief beantwoord kunnen worden en risico's beheerst, te weten:

- waarom was u er niet?
- waarom was u er wel maar heeft u niets gezien?
- waarom heeft u het gezien maar er niets aan gedaan?

De AFM maakt in haar primaire processen gebruik van diverse methodieken en instrumenten om risico's en kansen, zowel in de financiële markten als intern, te monitoren en om waar zinvol passende beheersmaatregelen te nemen. Het risk framework maakt gebruik van al deze bouwstenen en zorgt ervoor dat er — met enige regelmaat — een integraal perspectief gekozen wordt waardoor risico's in onderlinge samenhang en op de korte én middellange termijn geanalyseerd worden. De bouwstenen van het risk framework bestaan onder andere uit: ongoing risicobeheersings- en controlesystemen en issuelijsten per taak, diverse taakoverschrijdende overleggen en een periodieke organisatiebrede Risk Self Assessment. De risicobeheersing is onderdeel van de planning- en controlcyclus. De opzet van deze aanpak is

afgestemd met de Raad van Toezicht en de externe accountant. De IAD evalueert de opzet, het bestaan en de werking van het risicobeheersingssysteem en de uitkomsten hiervan worden besproken in de managementgroep, de auditcommissie en de Raad van Toezicht.

In 2010 wordt een nadere borging van de risicobeheersing in de planning- en controlcyclus doorgevoerd. Daarnaast worden de verantwoordelijkheden scherper toegewezen en krijgt risicobeheersing een meer prominente plek in de besturingsdialoog.

Risicobeheersing

De risico's die in 2008 met behulp van het kansen- en risicomangement framework (onder meer met risk self assessments) zijn geïdentificeerd, zijn in 2009 door het management herbevestigd. De geïdentificeerde risico's voor de AFM als organisatie zijn opgenomen in de algemene risicoverklaring (paragraaf 2.2).

De AFM is van mening dat de risicomangementaanpak past bij de huidige aard en omvang van de organisatie. Het daadwerkelijk realiseren van de AFM-doelstellingen en/of het uitsluiten van fouten, gevallen van fraude of niet compliant zijn aan wet- en regelgeving kan echter nooit helemaal gegarandeerd worden. In 2009 heeft de risicomangementaanpak additionele zekerheid aan het management gegeven voor de actuele risicobeheersing.

6.2. Verantwoording rechtmatigheid financieel beheer

Het financieel beheer wordt binnen de AFM op gestructureerde wijze vormgegeven. Om de financiële risico's te beheersen heeft de AFM een stelsel van interne procedures met ingebouwde controles, zoals autorisatie, functiescheidingen, verplichte documentatie en vastlegging van het financieel beheer. In 2009 hebben de Interne Audit Dienst (IAD) en de afdeling Planning, Control en Financiën volgens een vooraf opgesteld programma interne audits en controles uitgevoerd en is een tweetal interim-controles door de externe accountant uitgevoerd. Deze laatste waren ondermeer gericht op de opzet, het bestaan en de werking van de belangrijkste financiële processen, de rechtmatigheid van de heffingen en de lasten over 2009. De aanbevelingen die hieruit voortkwamen, zijn of worden overgenomen.

Voor de financiële rechtmatigheid van de AFM over 2009 zijn de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende eisen van overeenkomstige toepassing. Het stelsel van interne beheersmaatregelen van de AFM heeft ervoor gezorgd dat zich in 2009 geen onrechtmatigheden hebben voorgedaan die de rapporteringstoleranties overschrijden, die op basis van deze regelgeving gelden.

6.3. In control verklaring

Gelet op het voorgaande en de *best practice* bepalingen van de Corporate Governance Code volgend, is de AFM van oordeel dat ten aanzien van de financiële verslagleggingsrisico's de systemen van interne risicobeheersing en controle een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat ten aanzien van de verslagleggingsrisico's de systemen van interne risicobeheersing en controle in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt.

6.4. Onafhankelijke accountantscontrole AFM

Met de invoering van het toezicht op accountantsorganisaties in 2006 zijn alle accountantsorganisaties die wettelijke controles verrichten onder toezicht van de AFM komen te staan. Om te voorkomen dat dit voor de controle op haar eigen jaarrekening tot een belangenverstremming zou leiden of de schijn daartoe zou oproepen, heeft de Raad van Toezicht in overleg met het ministerie van Financiën in 2005 besloten de jaarrekening van de AFM te laten controleren door een accountantsorganisatie die niet onder het toezicht van de AFM valt.

Bovenstaande is in lijn met de bepaling van artikel 35 lid 3 van de wet toezicht accountantsorganisaties (Wta). Gekozen is voor de Rijksauditdienst (RAD) die de interne auditfunctie verzorgt bij meerdere ministeries, waaronder het ministerie van Financiën. Binnen het ministerie van Financiën en de RAD zijn maatregelen getroffen om de onafhankelijkheid van de controlerend accountant binnen het ministerie te waarborgen. De controle is daartoe belegd bij een accountant en medewerkers die geen verantwoordelijkheid hebben voor de accountantscontrole binnen het beleidsterrein van de directie Financiële Markten van het ministerie van Financiën.

6.5. Compliance

De AFM heeft de compliancefunctie binnen haar organisatie in mei 2009 versterkt met een senior compliance officer. Mede hierdoor is meer capaciteit vrijgekomen voor het optimaliseren van de bedrijfsprocessen en werkzaamheden binnen de afdeling. Dit heeft onder meer geresulteerd in meer voorlichting voor medewerkers. Daarnaast is het aantal risicogeoriënteerde onderzoeken in 2009 meer dan verdubbeld in vergelijking met 2008 en opgelopen tot 65. Ook is gewerkt aan een geautomatiseerd 'pre-clearance systeem' om in 2010 een gedeelte van de toestemmingsaanvragen van privétransacties van medewerkers te verwerken. De bestaande Compliance-regeling AFM, als ook het AFM-integriteitsbeleid, zijn in 2009 geëvalueerd. In de loop van 2010 worden van beide geactualiseerde regelingen geïntroduceerd. Compliance wordt het centrale loket voor alle integriteitsvraagstukken binnen de organisatie.

Overtredingen complianceregels door medewerkers

In 2009 zijn 65 complianceonderzoeken uitgevoerd. Bij twaalf controles zijn formele overtredingen van de Compliance-regeling geconstateerd en zijn maatregelen getroffen. Deze maatregelen betroffen normoverdragende gesprekken en aantekeningen van de desbetreffende overtredingen in het compliancedossier van de betrokken medewerker. Het gaat in alle gevallen om 'first offenders' die hebben nagelaten om vooraf toestemming te vragen aan de compliance officer in verband met de uitvoering van privétransacties. Overigens zou op één geval na, voor alle overtredingen wel toestemming van de compliance officer zijn verkregen, wanneer hiernaar gevraagd zou zijn. In het dossier waarvoor geen toestemming zou zijn verkregen is uit nader onderzoek gebleken dat hierbij geen gebruik is gemaakt van voorwetenschap en/of vertrouwelijke toezichtinformatie.

Naar het oordeel van de AFM hebben de genoemde overtredingen dan ook een gering integriteitsrisico voor de AFM opgeleverd. In 2010 wordt extra

aandacht gegeven aan onderwerpen die naar voren zijn gekomen uit bovengenoemde onderzoeken.

6.6. Klachtenregeling

Een ieder heeft het recht om door de AFM en haar medewerkers op een correcte manier te worden behandeld. Als een persoon van mening is dat dit niet het geval is geweest, kan hij of zij een klacht indienen bij de AFM. Klachten worden door de AFM op zorgvuldige wijze behandeld.

In 2009 heeft de AFM 54 klachtdossiers ontvangen. De klachten hadden betrekking op uiteenlopende onderwerpen. Zo waren er klagers die zich onheus bejegend voelden door medewerkers van de AFM. Anderen vonden dat de AFM niet met de vereiste voortvarendheid handelde. Ook waren er klachten dat de AFM niet reageerde op vragen. Het merendeel van de klachten over 2009 had betrekking op de bejegening, zoals een te starre of rechtlijnige houding van (medewerkers van) de AFM.

Van de 54 klachtdossier zijn 31 afgedaan met een inhoudelijke beslissing op de klacht. In 24 dossiers is de klacht ongegrond verklaard, in vier dossiers is een gegrondverklaring uitgesproken en in drie dossiers is de klacht deels gegrond, deels ongegrond verklaard. Bij gegrondverklaring van een klacht zijn waar nodig vervolgstappen ondernomen.

Vier klachtdossiers zijn niet in behandeling genomen onder verwijzing naar een uitzonderingsgrond; de klager had bijvoorbeeld niet een klacht moeten indienen maar bezwaar of beroep dienen aan te tekenen. In tien klachtdossiers is de behandeling ervan stopgezet. In het merendeel van deze gevallen bleek de klager na contact en uitleg geen behoefte meer te hebben aan een inhoudelijke beslissing. Negen klachtdossiers uit 2009 worden in 2010 afgehandeld.

De AFM heeft in 2009 acht klachtdossiers uit 2008 afgewikkeld. In twee dossiers werd de klacht ongegrond verklaard. In één dossier werd de klacht gegrond verklaard en in één dossier deels gegrond, deels ongegrond. In de overige vier dossiers werd de behandeling van de klacht stopgezet omdat van klager geen reactie meer werd ontvangen.

Afwikkeling van klachten binnen de daartoe bij wet gestelde termijnen (maximaal 10 weken), blijft in 2010 verder de aandacht vragen. De AFM zal er bij de afwikkeling van klachten nadrukkelijk rekening mee houden dat een verder uitstel van een beslissing op klacht na het verstrijken van eerdergenoemde termijn alleen met instemming van de klager gebeurt.

Het klachtenproces staat, overeenkomstig hoofdstuk 9 Algemene wet bestuursrecht (Awb), beschreven in het Klachtenreglement AFM. Dit is op de website van de AFM te vinden onder marktpartijen/organisatie/klacht over de AFM.

6.7. Bedrijfsvoering

De AFM en maatschappelijk verantwoord ondernemen

Gezien haar taak, is de maatschappelijke betrokkenheid van de AFM per definitie groot. De AFM ontwikkelt ook beleid en andere maatregelen die in het bedrijfsleven bekend staan in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo). Het gaat hier om 'de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen' zoals die ook voorkomen in de Corporate Governance Code. Ook de AFM wil zichtbaar maken dat zij zich inzet voor duurzaamheid.

Er zijn diverse activiteiten die in dit kader geplaatst kunnen worden, zoals integriteitbeleid, energiebesparing, OV-beleid, de dialoog met stakeholders en projecten met scholen/jongeren. Daarnaast is een aantal aspecten, zoals transparantie en integriteit, volledig verweven in het primaire toezichtproces van de AFM.

Maatschappelijke betrokkenheid en duurzaamheid zijn onderwerpen die in de financiële sector over het algemeen als belangrijk worden ervaren. De AFM vindt het als toezichthouder op deze sector belangrijk zorgvuldig na te denken welke koers zij wil nastreven op dit gebied en wat daarbij een passend ambitieniveau is. In 2009 is een eerste aanzet gegeven om te komen tot een passend mvo-beleid. In 2010 wordt hieraan verdere invulling gegeven.

De AFM heeft verschillende rollen. Zij bewaakt niet alleen de zorgvuldige financiële dienstverlening voor consumenten en de eerlijke en efficiënte werking van de kapitaalmarkten voor beleggers, zij is ook werkgever voor circa 450 medewerkers en een belangrijk orgaan voor de maatschappij en de financiële markt in Nederland. Vanuit deze verschillende rollen benoemt zij drie elementen in haar beleid:

- AFM als organisatie: aandacht voor mens en maatschappij
- AFM als werkgever: aandacht voor medewerkers
- AFM als gebruiker en inkoper: aandacht voor het milieu

In de aanzet tot het mvo-beleid zijn vier focusgebieden benoemd waarop beleid zal worden gevormd. Dit zijn maatschappelijke betrokkenheid, focus bij 'People' op afspiegeling en ontwikkeling, minimaliseren van de CO₂-footprint waar mogelijk en duurzaam inkopen.

Parallel aan het opstellen van een passend beleid zijn diverse activiteiten uitgevoerd om te komen tot een reductie van de CO₂-uitstoot. Als eerste is een CO₂-meting uitgevoerd, waarbij alle milieu-effecten van de AFM in CO₂ zijn uitgedrukt. Deze cijfers zijn afgezet tegen benchmarkcijfers. Hieruit blijkt onder meer dat de AFM goed scoort wat betreft vervoer. Op het gebied van energieverbruik kunnen besparingen gerealiseerd worden. Het belangrijkste reductiepotentieel voor de AFM ligt in maatregelen om het verbruik van elektriciteit en gas terug te brengen. Hiervoor heeft de AFM samen met betrokken leveranciers bepaald welke reductiemaatregelen zinvol zijn. Eind 2009 is gestart met de uitvoering van de maatregelen. Naar verwachting worden die in de loop van 2010 afgerond.

De AFM is in 2009 van start gegaan met nieuwe arbeidsmarktcommunicatie. De missie van de AFM staat centraal in de uitingen. Met deze nieuwe positionering werkt de AFM aan een verbetering van het imago op de arbeidsmarkt en aan de instroom van kwalitatief goede medewerkers op de korte en langere termijn.

Eind 2009 waren er 463 full time medewerkers (Fte) in dienst bij de AFM. De uitstroom is in 2009 gedaald tot 35 Fte (8 procent), hier stond een instroom tegenover van 63 Fte (14 procent). Het aantal vacatures is hierdoor verder gedaald en op de meeste afdelingen is alleen nog sprake van vervanging van vertrekkende medewerkers. Het ziekteverzuim is in 2009 gedaald tot 2,9 procent, mede door het project 'ziekteverzuim' dat het beleid ten aanzien van ziekteverzuim opnieuw op de kaart heeft gezet.

In 2009 heeft een medewerkersonderzoek plaatsgevonden. De respons was met 86,5 procent hoog. Vergeleken met de benchmarks waren de resultaten van de AFM (zeer) hoog op de onderdelen betrokkenheid, motivatie, engagement, loyaliteit en tevredenheid. Op basis van de eigen resultaten hebben de afdelingen plannen gemaakt met verbeterpunten. AFM breed zijn de volgende thema's benoemd: arbeidsomstandigheden (binnenklimaat), efficiënt kunnen werken (belangrijk onderdeel van de veranderagenda), duidelijkheid over verwachte resultaten, doorgroeimogelijkheden, samenwerking tussen afdelingen en het beter evalueren van projecten. Eind 2010 wordt de meting herhaald.

Op het gebied van ICT is, naast de nieuwe heffingenapplicatie, de digitale toezichthouder voor beurstransacties gerealiseerd. Een tussentijdse evaluatie van Fase 1 van het Programma AFM Toezicht Ondersteunende Modules heeft geleid tot de conclusie dat meer middelen en tijd nodig zijn voor de realisatie van de eerste modules, digitaal loket en vergunningverlening, dan voorzien in het oorspronkelijke plan van aanpak. IT-beheer heeft een aantal infrastructurele maatregelen genomen om beter aan de gestelde beschikbaarheids-eisen tegemoet te kunnen komen. De werkplek is gestandaardiseerd en de software voor kantoorautomatisering is aangepast aan de meest gangbare versies. De dienstverlening vanuit ICT is verder verbeterd als gevolg van het ICT-verbeterprogramma. Doelmatigheid in ontwikkel- en beheeraspecten staan bij al deze initiatieven centraal.

Om de organisatie doelmatig te houden is er veel aandacht geweest om partijen aan de AFM te verbinden waarbij de prijs-kwaliteitverhouding in balans is. De AFM heeft in 2009 daarom opnieuw veel aandacht besteed aan Europese aanbestedingen.

Om een meer geordend en toegankelijk archief te creëren heeft de AFM een selectielijst opgesteld voor de periode van de AFM-voorganger STE. Deze selectielijst is goedgekeurd door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en is gepubliceerd in de Staatscourant. Aan de hand van de selectielijst wordt bepaald welke documenten bewaard dan wel vernietigd moeten worden. Het te bewaren deel zal te zijner tijd worden overgebracht naar het Nationaal Archief.

Sinds de verhuizing van de AFM naar de Vijzelgracht werd de vijfde etage van het AFM-gebouw nog niet gebruikt. Eind 2009 is een huurcontract met een externe huurder ondertekend voor de verhuur van deze etage. Dit huurcontract gaat in per 1 maart 2010. De beveiligingsmaatregelen van de AFM worden daarop aangepast. De voorbereidingen hiervoor zijn in 2009 gestart.

Notities

A series of horizontal dotted lines providing a template for writing notes or a list.

DEEL II | JAARREKENING

Inhoudsopgave jaarrekening

Staat van baten en lasten voor de jaren eindigend op 31 december	101
Balans per 31 december	102
Kasstroomoverzicht voor de jaren eindigend op 31 december	103
Toelichting	104
Toelichting op de staat van baten en lasten	108
Lasten per toezichtcategorie	118
Toelichting op de lasten per toezichtcategorie	122
Kerncijfers over het door de AFM uitgevoerde toezicht	123
Toelichting op de balans	123
Realisatie 2009, begroting 2009 en 2010	140

STAAT VAN BATEN EN LASTEN VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER

(bedragen in euro's)		2009	begroting 2009	2008
BATEN				
<i>Regulier</i>				
Heffingen	1	51.510.166	56.476.035	48.728.664
Boetes en dwangsommen		642.500	-	675.788
Overheidsbijdragen	2	27.936.015	27.384.882	29.176.797
Overige opbrengsten	3	363.909	-	1.093.343
<i>Als gevolg van geactiveerde lasten</i>				
In latere jaren in de heffingen te verrekenen lasten	4	1.424	33.459	48.308
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	4	459.032	289.775	323.172
Totale baten		80.913.046	84.184.151	80.046.072
LASTEN				
Personeelslasten	5	52.303.141	50.948.224	55.145.765
Afschrijvingen vaste activa	6	7.991.178	9.884.413	10.316.251
Overige bedrijfslasten	7	16.378.565	21.326.477	19.544.134
Totale lasten		76.672.884	82.159.114	85.006.150
Financiële Baten en Lasten	8	420.609	2.025.037	1.370.373
Som der lasten		77.093.493	84.184.151	86.376.523
EXPLOITATIESALDO		3.819.553	-	-6.330.451

BALANS PER 31 DECEMBER

(bedragen in euro's)		2009	2008
ACTIVA			
Vaste activa			
<i>Immateriële vaste activa</i>			
	9		
Nieuwe taken		7.457.118	12.886.229
Ontwikkelde software		658.592	347.265
		8.115.710	13.233.494
<i>Materiële vaste activa</i>			
	10		
Verbouwingen		2.097.295	2.250.149
Inventaris		1.561.558	2.097.454
Computerapparatuur & software		4.717.193	2.956.846
		8.376.046	7304.449
		16.491.756	20.537.943
Volttende activa			
Te verrekenen exploitatiesaldi	11	8.924.616	12.744.169
Debiteuren	12	7.771.556	486.299
Kortlopende vorderingen en overlopende activa	13	5.191.670	44.495.165
Ministerie van Financiën		-	545.906
		21.887.842	58.271.539
<i>Liquide middelen</i>			
	14	1.027.060	723
		22.914.902	58.272.262
		39.406.658	78.810.205
PASSIVA			
Voorzieningen			
	15	5.413.094	8.873.390
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Opgenomen kredietfaciliteit ministerie van Financiën	16	23.976.432	61.312.535
Crediteuren		3.804.098	1.970.079
Ministerie van Financiën		2.342	-
Belastingen en premies sociale verzekeringen		2.326.009	2.165.770
Overige schulden en overlopende passiva	17	3.884.683	4.488.431
		33.993.564	69.936.815
		39.406.658	78.810.205

KASSTROOMOVERZICHT VOOR DE JAREN EINDIGEND OP 31 DECEMBER

(bedragen in euro's)	2009	2008
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatiesaldo	3.819.553	-6.330.451
Aanpassing voor		
- Afschrijvingen immateriële vaste activa	5.578.240	8.034.390
- Afschrijvingen materiële vaste activa	2.412.938	2.281.862
- Mutatie van de voorzieningen	-3.460.296	7.186.424
- Boekresultaat materiële vaste activa	-	-16.879
	4.530.882	17.485.797
Toename (-/-) / afname in het werkkapitaal		
- Kortlopende vorderingen	32.564.144	-23.794.619
- Kortlopende schulden	1.392.852	-10.012.128
	33.956.996	-33.806.747
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>	42.307.431	-22.651.401
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa	-3.484.535	-2.328.528
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	34.580
Activering nieuwe taken	-1.424	-48.308
Activering ontwikkelde software	-459.032	-323.172
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	-3.944.991	-2.665.428
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Opgenomen uit kredietfaciliteit	-37.336.103	24.282.280
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	-37.336.103	24.282.280
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	1.026.337	-1.034.549
Eindsaldo 31 december	1.027.060	723
Af: beginsaldo 1 januari	723	1.035.272
Mutatie liquide middelen	1.026.337	-1.034.549

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Het bedrag aan liquide middelen kan als volgt worden uitgesplitst:

(bedragen in euro's)	2009	2008
Banksaldi vrij opneembaar	-	-
Banksaldi niet vrij opneembaar	1.026.026	-
Kas	861	723
Te verzilveren cheques	173	-
Totaal per 31 december	1.027.060	723

Toelichting

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt in euro's, tenzij anders is aangegeven. Hoewel de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM) niet is onderworpen aan Titel 9 Boek 2 BW is de jaarrekening, zoals vereist in de diverse toezichtswetten, zoveel als mogelijk opgemaakt in overeenstemming met deze bepalingen.

Vreemde valuta

Vorderingen en schulden in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers op transactiedatum. De hiermee samenhangende koersverschillen worden in de staat van baten en lasten verwerkt.

Stelselwijziging

Verwerking van de pensioenlasten in de jaarrekening

De AFM heeft ervoor gekozen om met ingang van de jaarrekening 2009 de pensioenlasten te verantwoorden conform de in 2009 gewijzigde RJ 271.3. Volgens deze richtlijn dienen de te betalen pensioenpremies als last in de staat van baten en lasten te worden verwerkt. Daarnaast dienen in rechte afdwingbare verplichtingen voortvloeiend uit de pensioenovereenkomst en het pensioenreglement als voorziening op de balans opgenomen te worden. Op grond van de verslaggevingsregels worden de effecten van de stelselwijziging retrospectief verwerkt in het eigen vermogen en worden uitsluitend omwille van vergelijkingsdoelinden de van belang zijnde cijfers 2008 aangepast. De AFM heeft geen eigen vermogen en verreken exploitatiesaldi met de financiers van het toezicht. De effecten van de stelselwijziging zijn daarom verwerkt in de vergelijkende cijfers van de overheidsbijdrage (tabel 2) en in de met de marktpartijen te verrekenen bedragen (tabel 11, kolom B).

Conform de nieuwe richtlijn dient een voorziening getroffen te worden van € 6.060.725 in verband met de bijdrage die de AFM levert aan een kortetermijn- en een langetermijnherstelplan. Het kortetermijnherstelplan is ultimo 2008 door Stichting Mercurius Amsterdam (voorheen Stichting Pensioenfonds Euronext) vastgesteld en door DNB in 2009 goedgekeurd. Het herstelplan kent een startdatum van 1 januari 2009 en de einddatum is naar verwachting 31 december 2014. Op grond van het herstelplan leveren alle belanghebbenden een bijdrage aan het herstel van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Alle bij Mercurius aangesloten werkgevers dragen bij door middel van een eenmalige storting en door premieverhoging. Ook is er een versobering doorgevoerd in de aanspraken van (gewezen) deelnemers en krijgen de gepensioneerden geen toeslag (indexatie). Het cumulatief financieel effect van de stelselwijziging op de pensioenlasten bedraagt € 4.889.788. Hiervan is, conform de in de jaarrekening 2008 toegepaste toerekeningsmethodiek, € 1.559.983 doorberekend aan de overheid terwijl het restant, zijnde € 3.329.805, via de heffingen 2010 voor rekening van de marktpartijen komt.

In het volgende overzicht zijn de aanpassingen in de vergelijkende cijfers 2008 als gevolg van de stelselwijziging beknopt weergegeven.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	Vergelijkende cijfers 2008	jaarrekening 2008	Stelselwijziging
Overheidsbijdrage	29.176.797	27.123.656	2.053.141
in latere jaren in de heffingen te verrekenen lasten	48.308	44.232	4.076
Totaal effect op baten			2.057.217
Personeelslasten	55.145.765	48.710.166	6.435.599
Afschrijvingen vaste activa	10.316.251	10.312.175	4.076
Totaal effect op lasten			6.439.675
Totaal effect op exploitatiesaldo			-4.382.458
Balans			
Te verrekenen exploitatiesaldi	12.744.169	9.414.364	3.329.805
Ministerie van Financiën	545.906	-1.014.077	1.559.983
Voorzieningen	-8.873.390	-3.983.602	-4.889.788

Grondslagen voor resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

De lasten van de AFM worden hoofdzakelijk gedekt door jaarlijkse heffingen die worden opgelegd aan de onder toezicht staande instellingen, voorts uit vaste bijdragen gekoppeld aan de behandeling van aanvragen en registraties en uit overheidsbijdragen.

De heffingen zijn gebaseerd op de volgende besluiten en regelingen:

Algemene maatregelen van bestuur

- Besluit bekostiging financieel toezicht 12 oktober 2006, Staatsblad 2006, 504, laatstelijk gewijzigd, Staatsblad 2009, 437;
- Besluit toezicht accountantsorganisaties 16 augustus 2006, Staatsblad 2006, 380, laatstelijk gewijzigd, Staatsblad 2009, 524;
- Besluit toezicht financiële verslaggeving 31 oktober 2006, Staatsblad 2006, 570, laatstelijk gewijzigd, Staatsblad 2008, 578;
- Besluit uitvoering pensioenwet en wet verplichte beroepspensioenregeling 18 december 2006, Staatsblad 2006, 709, laatstelijk gewijzigd, Staatsblad 2009, 598.

Ministeriële regelingen

- Herziening tot aanpassing van een aantal regelingen van de minister van Financiën tot vaststelling van de bedragen voor eenmalige toezichthandelingen alsmede van maatstaven, bedragen, bandbreedtes en verdeelsleutels/tarieven voor het toezicht op de financiële markten gedurende de jaren 2005, 2006 en 2007 12 februari 2009, Staatscourant 2009, 29;
- Wijziging vrijstellingsregeling Wft en Regeling vaststelling bedragen voor eenmalige toezichthandelingen, Staatscourant 24 juni 2008, nr. 119;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2008 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes en verdeelsleutels/tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 19 november 2008, nr. 225, laatstelijk gewijzigd Staatscourant 2009, 61;
- Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 25 september 2006 nr. 186, laatstelijk gewijzigd Staatscourant 22 december 2009, 19840;
- Herziening van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2008 van de maatstaven, bandbreedtes en tarieven, bedoeld in artikel 3 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 17 november 2008, nr. 223;
- Regeling tot aanpassing van de regeling van de minister van Financiën van 10 januari 2008 tot vaststelling voor 2008 van de bedragen voor eenmalige toezichthandelingen, bedoeld in de artikelen 2 en 3 van het Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 8 januari 2009, 4;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2008 van de bedragen, bedoeld in artikel 6 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 8 januari 2009, 4;

- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2008 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Wet toezicht financiële verslaggeving, Staatscourant 18 november 2008, 224;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de bedragen voor eenmalige toezichthandelingen, bedoeld in de artikelen 2 en 3 van het Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 31 maart 2009, 62;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de bedragen, bedoeld in artikel 6 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 31 maart 2009, 62;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Besluit bekostiging financieel toezicht, Staatscourant 29 juli 2009, 11341;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de maatstaven, bedragen, bandbreedtes en tarieven, bedoeld in artikel 3 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties, Staatscourant 10 juli 2009, 10356;
- Regeling van de minister van Financiën tot vaststelling voor 2009 van de bedragen, bandbreedtes, verdeelsleutels en tarieven Wet toezicht financiële verslaggeving, Staatscourant 16 juli 2009, 10633;
- Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, Staatscourant 2006, 253 rectificatie in Staatscourant 2007, 16, laatstelijk gewijzigd Staatscourant 2009, 19698;
- Regeling van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 11 december 2009, nr. AV/PB/09/28423, tot wijziging van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met wijziging van de kostenregeling, Staatscourant 21 december 2009, nr. 19698.

Indien de AFM een bezwaar tegen een opgelegde heffing gegrond verklaart, wordt het te restitueren bedrag in mindering gebracht op de baten uit heffingen. Ingeval de AFM in een beroepszaak tegen een afwijzende beslissing op bezwaar tegen een opgelegde heffing door de rechter in het ongelijk wordt gesteld en niet verder wordt geprocedeerd, wordt het door de AFM aan de dagende partij(en) verschuldigde bedrag als negatieve baten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Daarnaast biedt de Wet Invoering dwangsom en bestuurlijke boete de mogelijkheid boetes en dwangsommen op te leggen. Per 1 augustus 2009 zijn de Wet wijziging boetestelsel financiële wetgeving (Boetewet) en het Besluit bestuurlijke boetes financiële sector in werking getreden. Zoals hierin vermeld kunnen de in rekening te brengen boetes variëren en kunnen deze bij zwaardere overtredingen worden verhoogd zodat de boete meer in verhouding staat tot de veroorzaakte schade of het genoten voordeel. Tevens is per 1 juli 2009 de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gewijzigd, onder meer door uitbreiding van het hoofdstuk over handhaving. Met deze wijziging is het voor de AFM onder meer mogelijk geworden om ook een bestuurlijke sanctie, zoals een boete, op te leggen aan de natuurlijke persoon of personen die feitelijk leiding hebben gegeven aan de overtreding door een rechtspersoon. De AFM kan voortaan een boete opleggen aan de bestuurder(s) van een onder toezichtstaande instelling die een overtreding heeft begaan. Voor natuurlijke personen en rechtspersonen gelden dezelfde boetebedragen. De AFM houdt bij het opleggen van een boete rekening met de draagkracht van de overtreder.

De boetes worden als bate verantwoord zodra deze onherroepelijk zijn komen vast te staan. Dwangsommen worden na het uitbrengen van een invorderingsbeschikking als bate verantwoord. Om als bate te worden verantwoord, geldt voor boetes en dwangsommen tevens, dat het waarschijnlijk moet zijn dat de opgelegde boete of dwangsom door de AFM wordt ontvangen. De verantwoorde opbrengsten uit boetes en dwangsommen worden het volgende jaar in mindering gebracht op de heffingen voor het toezichtgebied waarin de overtreding is geconstateerd.

De pensioenpremies van toegezegde pensioenregelingen en de toegezegde bijdrageregelingen worden als last genomen in het jaar waarop deze betrekking hebben.

De AFM is voor de uitvoering van haar wettelijke taken vrijgesteld van zowel vennootschapsbelasting als omzetbelasting.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

De activa en verplichtingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde tenzij anders vermeld.

De lasten voortvloeiende uit de nieuw toegekende taken worden geactiveerd onder immateriële vaste activa voor zover er nog geen wettelijke basis bestaat voor de doorberekening van deze lasten aan onder toezicht staande instellingen. Na het tot stand komen van een dergelijke wettelijke basis worden de

geactiveerde lasten over een periode van vijf jaar in de heffingen voor die taak verrekend. Voor een toelichting op de berekening van de lasten van de verschillende taken verwijzen wij naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

De lasten voortvloeiende uit softwareontwikkeling worden tegen vervaardigingsprijs geactiveerd onder immateriële vaste activa. Op de geactiveerde software wordt stelselmatig, op basis van de geschatte economische levensduur, afgeschreven. Het verloop van de afschrijvingen houdt gelijke tred met de genoten economische voordelen in de verstreken perioden.

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en worden lineair afgeschreven op basis van aanschafwaarde en verwachte economische levensduur.

De waardering van debiteuren en kortlopende vorderingen geschiedt tegen nominale waarde. Voor zover nodig, wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid.

Voorzieningen worden gevormd tegen verplichtingen die op balansdatum als waarschijnlijk of als vaststaand worden beschouwd maar waarvan niet bekend is welke omvang zij hebben of wanneer zij zullen ontstaan. De voorzieningen worden, tenzij anders vermeld, gewaardeerd tegen contante waarde waarbij, met uitzondering van de pensioenvoorziening, een rentepercentage van 5,75% is gehanteerd. De pensioenvoorziening is contant gemaakt tegen een rentepercentage van 5%.

De AFM heeft de pensioenregeling ondergebracht bij Stichting Mercurius Amsterdam. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling en de uitvoeringsovereenkomst zijn als volgt:

- De opbouw van het pensioen gebeurt volgens het middelloonstelsel;
- Jaarlijks worden de aanspraken van de actieve deelnemers op basis van de collectieve prijscompensatie geïndexeerd;
- het pensioenfonds wordt in eigen beheer uitgevoerd;
- jaarlijks wordt de AFM de kostendekkende premie in rekening gebracht.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds is ultimo 2009 voorlopig op 103% bepaald. In 2008 was dit 82,8%.

Ultimo 2008 is een voorziening getroffen voor de verplichtingen die het herstelplan van het pensioenfonds met zich meebrengt. Deze voorziening is opgebouwd uit twee delen. Namelijk, een additionele storting van € 2.080.000 in 2009 en de contante waarde van zes maal een 10% opslag per 1 januari 2009 ad € 746.926. Het tweede deel van de verplichting voortvloeiend uit het herstelplan is door de actuaaris bepaald. De totale nominale waarde van de 10% opslag ad € 4.481.556 is contant gemaakt tegen een percentage van 5%. Dit rentepercentage is gebaseerd op het rendement van hoogwaardige ondernemingsobligaties met een gemiddelde looptijd van drie jaar.

De overige uitgestelde personeelsbeloningen zijn in de jaarrekening zoveel mogelijk verwerkt in overeenstemming met RJ 271.4. Voorbeelden van een dergelijke uitgestelde personeelsbeloning zijn jubileumuitkeringen en (andere) vergoedingen wegens lang dienstverband. De voorzieningen voor jubileumuitkeringen en pensioengratificaties zijn actuarieel berekend. Bij de bepaling van de verplichtingen hiervoor wordt rekening gehouden met toekomstige elementen zoals verwachte salarisstijgingen.

De voormalige Wabb-reserve is gewaardeerd tegen nominale waarde. Een eventueel ongebruikt gebleven deel wordt op termijn gerestitueerd aan de marktpartijen.

De voorziening uit hoofde van claims is gewaardeerd tegen nominale waarde.

De te verrekenen exploitatiesaldi worden normaliter per toezichtcategorie in de heffingen voor die toezichtcategorie in het eerstvolgende boekjaar verrekend. Hierop zijn de volgende uitzonderingen van toepassing:

- de exploitatiesaldi van de toezichtcategorie Openbare biedingen op effecten worden over een periode van vijf jaren na het boekjaar verrekend;
- het exploitatietekort van het toezicht op verlenen van accountantsdiensten, dat ontstaan is in de periode tussen ingangsdatum van de wet en het afronden van de eerste fase van vergunningverlening, wordt in vijf gelijke jaarlijkse termijnen met de heffingen verrekend.

Toelichting op de staat van baten en lasten

1. Heffingen

(bedragen in euro's)

Heffingen doorlopend toezicht

Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten
Het aanbieden van beleggingsobjecten
Het aanbieden van krediet
Het aanbieden van levensverzekeringen
Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen (wft)
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling
Het aanbieden van schadeverzekeringen
Het optreden als clearinginstelling
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek
Het verlenen van accountantsdiensten - Auditororganisaties derde landen
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten
Het adviseren en bemiddelen
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving
Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen
Het uitgeven van effecten - KGI
Het uitgeven van effecten - klikplicht
Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap
Marktexploitanten
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen
Het bemiddelen in opvorderbare gelden
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)

Totaal doorlopend toezicht

Heffingen specifieke verrichtingen

Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten
Het aanbieden van beleggingsobjecten
Het aanbieden van krediet
Het aanbieden van levensverzekeringen
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling
Het aanbieden van schadeverzekeringen
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - adequaat toezichthouders
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden
Het verlenen van accountantsdiensten - Auditororganisaties derde landen
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten
Het adviseren en bemiddelen
Het uitgeven van effecten - Emissies
Het uitgeven van effecten - Openbare biedingen
Marktexploitanten
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen
Het bemiddelen in opvorderbare gelden

Totaal specifieke verrichtingen

Totaal heffingen

	Te heffen in 2009			2008
	A	B	C=A+B	
	begroting 2009	te verrekenen uit 2008 in 2009	totaal te heffen 2009	
2009				
4.412.302	3.842.253	594.980	4.437.233	4.667.937
394.185	506.195	649.102	1.155.297	436.745
1.389.703	1.696.931	-224.438	1.472.493	1.357.947
4.455.443	4.702.390	-288.717	4.413.673	3.023.940
-5.948	274.137	-383.957	-109.820	72.782
1.742.085	1.889.147	-360.939	1.528.208	371.755
368.768	597.742	-224.122	373.620	260.741
61.342	102.820	46.325	149.145	66.630
2.440	129.894	-194.210	-64.316	7.362
6.593	77.841	-71.209	6.632	22.589
481.743	216.988	202.606	419.594	176.754
2.253.228	4.281.450	-1.382.270	2.899.180	3.515.106
-	8.964	68.624	77.588	-
6.643.164	5.445.480	1.058.830	6.504.310	3.224.343
2.694.726	1.971.409	526.427	2.497.836	758.133
13.835.946	11.411.639	6.249.171	17.660.810	13.283.334
5.574.425	4.601.578	855.596	5.457.174	5.031.105
25.781	155.148	-132.068	23.080	72.780
942.027	854.370	105.398	959.768	527.567
18.164	88.395	-68.940	19.455	315.092
253.782	608.980	-341.002	267.978	624.399
827.881	1.192.863	-100.852	1.092.011	991.574
-	-	-	-	-129.430
-	-	3.120	3.120	-
921.174	1.369.684	-35.029	1.334.655	1.260.653
1.249.181	893.502	142.436	1.035.938	946.242
48.548.135	46.919.800	6.694.862	53.614.662	40.886.080
-672	-	-	-	2.486
-4.497	131.333	-	131.333	16.457
40.258	-139	-	-139	61.041
-292	-	-	-	470
244.175	739.211	-	739.211	338.181
5.130	-	-	-	42.800
-	23.023	-	23.023	-
47.634	62.696	-	62.696	72.870
-8.196	68.113	-	68.113	120.412
16.200	34.531	-	34.531	5.480
406.940	735.044	-	735.044	485.591
-13.312	-	-	-	2.108
35.975	-	-	-	7.267
14.342	333.867	-	333.867	50.386
160.055	312.175	-	312.175	3.905.108
1.226.370	4.332.999	-	4.332.999	615.643
709.749	1.702.302	584.376	2.286.678	878.880
82.172	993.756	-321.220	672.536	1.237.404
-	45.533	-	45.533	-
-	23.535	-	23.535	-
-	18.256	-	18.256	-
2.962.031	9.556.235	263.156	9.819.391	7.842.584
51.510.166	56.476.035	6.958.018	63.434.053	48.728.664

Waar mogelijk brengt de AFM aan onder toezichtstaande instellingen een bedrag per verrichte toezicht-handeling in rekening. Dat kan bij activiteiten die gekoppeld zijn aan concrete verzoeken of acties van instellingen, bijvoorbeeld bij aanvragen voor vergunningen, registraties, ontheffingen, bestuurders-toetsingen en beoordelingen van openbare biedingen of emissieprospectussen. De heffingtarieven zijn gebaseerd op het principe van kostendekkendheid en worden vastgesteld door de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Bij het merendeel van de toezichtactiviteiten zijn de werkzaamheden niet gekoppeld aan concrete verzoeken en acties van instellingen. De kosten hiervan worden gedekt door jaarlijkse heffingen aan alle onder toezicht staande instellingen in een bepaalde subcategorie. De heffing in enig jaar is gebaseerd op twee componenten: (1) het te heffen bedrag uit de begroting van dat jaar en (2) het te verrekenen bedrag uit het voorafgaande jaar. Daarom is voor een goede vergelijking in bovenstaande tabel niet alleen de begroting opgenomen maar ook het te verrekenen bedrag uit 2008. Het totaal te heffen bedrag slaat de AFM binnen de betreffende subcategorie om via een vast bedrag per instelling of een tarief dat is gebaseerd op een 'heffingsmaatstaf'. Deze maatstaf verschilt per subcategorie instellingen en is vaak gerelateerd aan de grootte van een individuele instelling. In 2009 is € 51.510.166 aan heffingsopbrengsten gerealiseerd. Dit is € 11.923.887 minder dan het te heffen bedrag van € 63.434.053. Voor een groot gedeelte (€ 6.857.360) wordt deze lagere opbrengst veroorzaakt doordat de opbrengsten bij de specifieke verrichtingen aanzienlijk lager zijn dan begroot. Als gevolg van de kredietcrisis zijn er minder aanvragen ontvangen. In 2009 is daarnaast gebleken dat een groter dan begroot deel van de betrouwbaarheids- en deskundigheidstoetsingen niet in rekening gebracht kon worden doordat het toetsingen van personen betrof die al eerder zijn getoetst.

Het verschil tussen het totaal te heffen bedrag en de realisatie 2009 voor doorlopend toezicht ad € 5.066.527 wordt voor € 4.043.478 veroorzaakt doordat de minister van Financiën bij de tariefsbepaling 2009 besloten heeft om bij een drietal toezichtcategorieën (een deel van) het te verrekenen bedrag uit 2008 niet in de tarieven 2009 te verdisconteren. Dit betreft (1) het tekort bij beleggingsobjecten ad € 649.102. Dit tekort blijft als nog te verrekenen exploitatiesaldo op de balans staan; (2) een deel van het tekort bij adviseren en bemiddelen (€ 2.810.000). Dit tekort is voor € 1.810.000 door de overheid gedekt. Het restant heeft betrekking op moeilijk inbare vorderingen bij vergunninghoudende instellingen en is als nog te vorderen op de beginbalans 2009 blijven staan; (3) het na te heffen bedrag uit 2008 van € 584.376 bij de toezichtcategorie emissies is niet in de tarieven 2009 verrekend maar via een extra overheidsbijdrage in 2009 gedekt.

Overige verschillen tussen het te heffen bedrag en het werkelijk geheven bedrag hangen samen met onvoorziene mutaties in de populatie van onder toezicht staande instellingen in combinatie met de maatstaven waarop de heffingen worden gebaseerd en crediteringen die plaatsvonden in 2009 welke betrekking hadden op voorgaande jaren. Een verdere toelichting op de verschillen per toezichtcategorie maakt onderdeel uit van de toelichting op de exploitatiesaldi bij punt 11.

2. Overheidsbijdragen

De overheidsbijdragen, die afkomstig zijn van het ministerie van Financiën, zijn als volgt te specificeren:

(bedragen in euro's)

Overheidsbijdrage doorlopend toezicht

Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten
Het aanbieden van beleggingsobjecten
Het aanbieden van krediet
Het aanbieden van levensverzekeringen
Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen (wft)
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling
Het aanbieden van schadeverzekeringen
Het optreden als clearinginstelling
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klienten
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten
Het adviseren en bemiddelen
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving
Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving
Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen
Het uitgeven van effecten - KGI
Het uitgeven van effecten - klikplicht
Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie
Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap
Het uitgeven van effecten - publicisten
Het uitgeven van effecten - voorwetenschap
Financieel Expertise Centrum
Marktexploitanten
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen
Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (wwft)
Het bemiddelen in opvorderbare gelden
Het onderhouden van een betalingsafwikkelingsysteem
Credit Rating Agencies
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)
Wet handhaving consumenten bescherming

Totaal doorlopend toezicht

Overheidsbijdrage specifieke verrichtingen

Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten
Het aanbieden van beleggingsobjecten
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klienten
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten
Het adviseren en bemiddelen
Het uitgeven van effecten - Emissies
Het uitgeven van effecten - Openbare biedingen
Het bemiddelen in opvorderbare gelden

Totaal specifieke verrichtingen

Kosten werkzaamheden die niet herleidbaar zijn tot een wettelijke taak

Totaal overheidsbijdragen

De overheidsbijdrage dekt de kosten van repressieve handhaving, dat wil zeggen de toezichtkosten die de AFM maakt wanneer er sprake is van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit of het overtreden van een bestuurlijk gestelde norm. De kosten voor repressieve handhaving bedroegen in 2009 € 17.105.097. Ook draagt de overheid de niet-repressieve kosten voor het toezicht op marktmanipulatie, het toezicht

	2009	begroting 2009	2008
	535.921	494.445	403.823
	1.403.462	547.279	793.842
	666.632	251.320	360.575
	64.092	512.477	212.630
	-	48.406	-
	544.273	349.600	358.630
	91.934	59.737	9.373
	-	5.812	-
	13.119	17.928	17.711
	388.255	7.171	4.979
	1.375.583	1.463.660	893.350
	4.435	397.869	39.965
	2.449	614.853	7.974
	8.169.205	6.421.368	5.775.657
	347.993	1.219.431	269.274
	39.007	-	-
	3.599	-	6.833
	363.888	133.971	386.785
	171.214	77.251	177.770
	2.932.561	3.101.497	2.770.891
	28.843	19.542	53.685
	249.828	261.323	297.167
	2.782.803	3.197.632	2.510.137
	-	-	937.997
	-	2.151	-
	339.644	478.684	519.057
	49.433	496.432	369.972
	14.230	125.498	21.605
	-768	128.412	144.326
	113.919	-	-
	34.285	68.391	1.113
	71.719	45.353	-
	1.156.571	348.166	191.342
	21.958.129	20.895.659	17.536.463
	-	-	1.484
	-	-	84.580
	16.462	-	-
	14.213	43.028	84.102
	77.623	417.728	27.075
	194.328	-	344.799
	3.497.097	2.924.366	2.539.903
	1.880	98.964	46.780
	4.231	-	-
	3.805.834	3.484.086	3.128.723
	2.172.052	3.005.137	8.511.611
	27.936.015	27.384.882	29.176.797

op publicisten, het toezicht op de handel met voorwetenschap, het toezicht op het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen, het toezicht op de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, het toezicht op de naleving van de Wet handhaving consumentenbescherming en een deel van de lasten van het toezicht op emissies. In 2009 zijn hier de

voorbereidingskosten van het toezicht op Credit Rating Agencies bijgekomen. Daarnaast vergoedt de overheid de kosten die de AFM maakt voor de voorbereiding van wet- en regelgeving en voor een aantal andere activiteiten waarvoor onvoldoende wettelijke basis bestaat om deze in de heffingsgrondslag te betrekken. In de overheidsbijdrage 2009 is een extra bijdrage van € 2.390.000 opgenomen die betrekking heeft op de dekking van tekorten uit 2008. Hiervan heeft € 1.810.000 betrekking op adviseurs en bemiddelaars en € 580.000 op het toezicht emissies. Daarnaast is in de overheidsbijdrage 2009 in het kader van de compensatieregeling Beleggingsondernemingen een extra bijdrage opgenomen van € 354.921. In de overheidsbijdrage 2008 is een bedrag van € 843.401 verwerkt voor de inhaalafschrijving van geactiveerde voorbereidingskosten die verband houdt met de CBb uitspraak van juni 2008. In 2007 heeft de overheid een extra bedrag van € 2.400.000 aan de AFM overgemaakt ten behoeve van het toezicht op beleggingsobjecten. Hiervan is in 2007 en 2008 in totaal € 1.832.660 als baten verantwoord. In 2009 is het resterende bedrag van € 567.340 in de baten verantwoord. Dit bedrag maakt onderdeel uit van de repressieve kosten van het toezicht op beleggingsobjecten in 2009. De toelichting op overige grote afwijkingen in de overheidsbijdrage per toezichtcategorie maakt onderdeel uit van de toelichting op de exploitatiesaldi. Vanwege de stelselwijziging inzake de pensioenlasten zijn, omwille van vergelijking, de cijfers 2008 verhoogd met € 2.053.141. Het cumulatieve financiële effect van de stelselwijziging op de overheidsbijdrage bedraagt € 1.559.983.

3. Overige opbrengsten

(bedragen in euro's)	2009	begroting 2009	2008
Incidentele opdrachten ministerie van Financiën	-	-	713.351
Incidentele overige overheidsopdrachten	82.262	-	146.229
Diversen	281.647	-	233.763
Totaal overige opbrengsten	363.909	-	1.093.343

Onder overige opbrengsten worden onder meer de opbrengsten verantwoord die betrekking hebben op de detachering van medewerkers, het uitvoeren van projecten, de werkzaamheden die de AFM verricht voor De Nederlandsche Bank in het kader van het opleggen van heffingen voor het prudentieel toezicht en de verhuur van parkeerplaatsen.

4. Geactiveerde lasten

(bedrag in euro's)	2009	begroting 2009	2008
Onderhouden van een betalingsafwikkelingsysteem	1.424	33.459	48.308
Totaal in latere jaren in de heffingen te verrekenen lasten	1.424	33.459	48.308
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	459.032	289.775	323.172
Totaal geactiveerde lasten	460.456	323.234	371.480

Het vergelijkend cijfer van 'onderhouden van een betalingsafwikkelingsysteem' is met € 4.076 verhoogd vanwege de stelselwijziging pensioenen. De geactiveerde lasten van ontwikkelde software betreffen nieuw te ontwikkelen systemen voor het opleggen van heffingen en een applicatie voor toezichtondersteuning.

5. Personeelslasten

De personeelslasten zijn als volgt te specificeren:

(bedragen in euro's)	2009	begroting 2009	2008
Salarissen	33.090.087	35.034.714	30.879.079
Sociale lasten	3.688.992	3.684.641	3.287.297
Pensioenlasten	7.244.962	5.869.259	12.130.039
Overige personeelslasten	8.279.100	6.359.610	8.849.350
Totaal personeelslasten	52.303.141	50.948.224	55.145.765

Het verschil tussen de in 2009 en 2008 gerealiseerde salarislasten en sociale lasten ad € 2.612.703 wordt voor een groot deel verklaard door het hoger gemiddeld aantal werknemers op fte-basis. De pensioenlasten zijn in 2009 € 4.885.077 lager dan in 2008. Dit komt voornamelijk doordat in de vergelijkende cijfers 2008 de stelselwijziging met betrekking tot de verantwoording van de pensioenlasten is verwerkt. De pensioenlasten in 2009 zijn ten opzichte van 2008 gedaald omdat in 2008 de verplichting uit hoofde van het herstelplan als eenmalige last is genomen.

De totale personeelslasten zijn € 1.354.917 hoger dan begroot ondanks een lagere dan begrote gemiddelde personeelsbezetting. Dit is met name het gevolg van hoger dan begrote pensioenlasten ad € 1.375.703. De lagere salarislasten, als gevolg van de lagere dan begrote gemiddelde personeelsbezetting, worden teniet gedaan door hogere lasten dan begroot voor uitzendkrachten.

De verdeling van het gemiddeld aantal werknemers op fte-basis naar organisatie-indeling is als volgt:

	2009	begroting 2009	2008
Financiële Dienstverlening	174	172	168
Kapitaalmarkt	81	90	73
Directe Toezichtondersteuning	85	90	88
Bedrijfsvoering	116	113	105
Totaal gemiddeld aantal werknemers op fte-basis	456	465	434

SPECIFICATIE VAN DE PENSIOENLASTEN

(bedragen in euro's)	2009	begroting 2009	2008
Pensioenpremie toegezegde pensioenregeling	7.056.177	5.827.679	5.906.203
Dotatie herstelplan pensioenfonds	161.690	-	6.060.725
Pensioenpremie toegezegde bijdrageregeling	27.095	41.580	163.111
Totaal pensioenlasten	7.244.962	5.869.259	12.130.039

De pensioenlasten zijn in 2009 lager dan in 2008 doordat in de vergelijkende cijfers de financiële effecten van de overgang naar de in 2009 gewijzigde RJ271.3 zijn verwerkt. De dotatie herstelplan in 2009 betreft de oprenting van de verplichting.

De lasten in de vorm van toegezegde bijdrageregelingen bestaan uit spaarpremies voor werknemers die voor 1 januari 2005 55 jaar of ouder waren en daardoor onder de overgangsregeling voor opbouw van prepensioen- en vutregelingen vallen. Tevens had de AFM in 2009 voor één personeelslid een afzonderlijke pensioenregeling op basis van een toegezegde bijdrageregeling.

BEZOLDIGING BESTUUR EN RAAD VAN TOEZICHT EN ENKELE ANDERE FUNCTIONARISSEN

De rapportage uit hoofde van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde top-inkomens (Wopt) is als volgt:

(bedragen in euro's)	dagen in dienst	2009 belastbaar loon	pensioen premie	dagen in dienst	2008 belastbaar loon	pensioen premie
BESTUUR						
J.F. Hoogervorst	365	297.647	123.321	366	294.129	111.289
Th. F. Kockelkoren	365	278.398	24.724	366	270.921	34.845
R.H. Maatman	365	286.013	116.798	245	188.755	44.778
OVERIGE FUNCTIONARISSEN						
Directeur	365	217.897	103.264	366	212.424	111.207
Directeur	365	227.304	66.343	366	219.547	49.563
Hoofd	365	163.205	78.855	366	153.198	91.612
Hoofd	365	170.101	44.992	366	164.009	31.951
CESR-Secretaris	365	218.709	49.820	366	217.926	48.720

De beloning van de bestuurders en van enkele andere functionarissen van de AFM bedraagt meer dan het gemiddelde belastbare loon van de ministers zoals jaarlijks wordt vastgesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en voor 2009 is gepubliceerd in de Staatscourant nr.2054 van 11 februari 2010. Deze hogere beloning hangt samen met het feit dat de toezichthoudende taken van de AFM een specialistisch karakter hebben. De AFM concurreert daardoor bij het aantrekken van medewerkers met de financiële marktsector. De AFM zoekt immers deskundige en ervaren medewerkers en bestuurders met een achtergrond als (register)accountant, specialist in financieel recht, financieel analist, effectenspecialisten en dergelijke, en met werkervaring bij grote accountantskantoren, advocatenkantoren of financiële instellingen. De beloningen dienen dan ook een relatie te hebben met de arbeidsvoorwaarden van dergelijke functies. Voor de beloningen van de bestuurders geldt dat deze, na te zijn vastgesteld door de Raad van Toezicht, de instemming behoeven van de minister van Financiën. De minister heeft laatstelijk in zijn brief van 8 juni 2007 aan de Tweede Kamer zijn overwegingen bij het bijgestelde beloningsbeleid t.a.v. de bestuurders van de AFM uiteengezet.

In het belastbaar loon van de CESR-Secretaris zijn verstrekte vergoedingen voor hogere verblijfkosten in het buitenland inbegrepen.

De pensioenpremieberekening vindt op individuele basis plaats (en dus niet, zoals bij veel andere pensioenfondsen gebruikelijk is, op basis van een doorsneepremie). Door de berekening op individuele basis ontstaan bij gelijke salarissen, verschillen tussen de premiebedragen afhankelijk van leeftijd en eerder in het pensioenfonds opgebouwde rechten. Voor oudere werknemers zijn de zo berekende premies hoog, voor jongeren laag, terwijl dit bij een doorsneepremie voor beiden gemiddeld zou zijn.

BELONINGEN RAAD VAN TOEZICHT

(bedrag in euro's)	2009	2008
A. Baan	30.000	30.000
J. Vroegop (tot 1 april 2008)	-	6.250
A.J. Bindenga (tot 15 december 2009 †)	25.000	25.000
J.W. Winter (tot 1 november 2009)	20.833	25.000
F.M.J. Böttcher	25.000	25.000
Mw. A.G.Z. Kemna (vanaf 1 april 2008 en tot 1 november 2009)	20.833	18.750
J.S.T. Tiemstra (vanaf 1 november 2009)	4.167	-
Mw. D.C.C. van Everdingen (vanaf 1 november 2009)	4.167	-
Totaal	130.000	130.000

De minister van Financiën stelt de bezoldiging van de leden van de Raad van Toezicht vast op voorstel van de Raad van Toezicht.

6. Afschrijvingen vaste activa

(bedragen in euro's)	2009	begroting 2009	2008
Afschrijving nieuwe taken	5.430.535	6.281.555	7.957.142
Afschrijving ontwikkelde software	147.705	161.295	77.247
Totaal afschrijving immateriële vaste activa	5.578.240	6.442.850	8.034.389
Verbouwingen	244.666	264.189	234.004
Inventaris	668.190	745.894	713.739
Computerapparatuur & software	1.500.082	2.431.480	1.334.119
Totaal afschrijving materiële vaste activa	2.412.938	3.441.563	2.281.862
Totaal afschrijvingen vaste activa	7.991.178	9.884.413	10.316.251

De afschrijvingen op nieuwe taken zijn € 2,5 miljoen lager dan in 2008. In de afschrijvingen 2008 is een bedrag € 1,6 miljoen aan extra afschrijvingen opgenomen naar aanleiding van de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) d.d. 18 juni 2008. Deze extra afschrijvingen hebben betrekking op lasten die volgens deze uitspraak niet aan marktpartijen mogen worden doorberekend en worden gefinancierd door de overheid. Tevens vond in 2008 een versnelde afschrijving plaats van € 0,16 miljoen op de voorbereidingskosten voor het toezicht op het onderhouden van betalingsafwikkel-

systemen. De extra afschrijvingen in 2008 hebben niet geleid tot aanpassing van de afschrijvingstermijnen. Het gevolg hiervan is dat de jaarlijkse afschrijvingslasten per taak met ingang van 2009 lager zijn. De afschrijvingslasten in 2009 op computerapparatuur en software zijn in 2009 € 0,16 miljoen hoger. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere afschrijvingslasten op investeringen in software voor detectie en analyse. In vergelijking met de begroting is de realisatie op de afschrijvingen op materiële vaste activa € 1,03 miljoen lager. De grootste afwijkingen treden op bij de afschrijvingslasten voor hard- en software. Deze blijven respectievelijk € 0,25 miljoen en € 0,68 miljoen achter bij de begroting. Dit wordt nagenoeg geheel veroorzaakt doordat ten tijde van het opstellen van de begroting de investeringen te hoog waren geschat waardoor ook de afschrijvingslasten voor 2009 te hoog waren opgenomen. Een andere oorzaak is het uitstel van de ontwikkeling van een nieuwe toezicht ondersteunende applicatie. Als gevolg hiervan schuiven de voor 2009 begrote afschrijvingslasten door naar latere jaren.

7. Overige bedrijfslasten

(bedragen in euro's)	2009	begroting 2009	2008
Huisvestingslasten	5.584.812	5.818.496	5.164.457
Advieslasten	4.239.965	3.480.620	3.772.890
Algemene lasten	6.553.788	12.027.361	10.606.787
Totaal overige bedrijfslasten	16.378.565	21.326.477	19.544.134

De huisvestingslasten zijn € 420.355 hoger dan in 2008. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de huur- en servicelasten voor een totaal van € 255.092.

De advieslasten zijn in 2009 € 467.075 hoger dan in 2008 voornamelijk als gevolg van hogere advieslasten met betrekking tot informatisering.

In 2009 zijn de algemene lasten € 4,1 miljoen lager dan in 2008. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een lagere dotatie voorziening debiteuren ad € 5,2 miljoen als gevolg van extra inspanningen op het gebied van incasseren van openstaande vorderingen en anderzijds hogere lasten voor informatisering ad € 1,3 miljoen.

Lasten certificerend accountant

De lasten van de controle door de certificerend accountant zijn opgenomen onder de algemene lasten.

De onderverdeling van deze lasten naar soort vergoeding is als volgt:

(bedrag in euro's)	2009	begroting 2009	2008
Controle van de jaarrekening	165.933	145.000	213.415
Andere niet-controlewerkzaamheden	32.367	-	1.322
Totaal lasten certificerend accountant	198.300	145.000	214.737

8. Financiële baten en lasten

(bedragen in euro's)	2009	begroting 2009	2008
Interestlasten	555.570	2.085.037	1.453.886
Interestbaten	134.961	60.000	83.513
Totaal financiële baten en lasten	420.609	2.025.037	1.370.373

De financiële baten en lasten zijn € 0,9 miljoen lager dan in 2008 als gevolg van een gemiddeld minder opgenomen krediet en een lager interestpercentage. De interestbaten bestaan grotendeels uit ontvangen wettelijke rente over te laat betaalde heffingen en boetes en ontvangen rente op aangehouden tegoeden in verband met afgegeven bankgaranties.

Lasten per toezichtcategorie

In onderstaande tabel worden de gerealiseerde lasten, begrote lasten en de lasten voorgaand boekjaar per toezichtcategorie weergegeven. De vergelijkende cijfers zijn aangepast als gevolg van de stelselwijziging pensioenen.

(Bedragen in euro's)

Doorlopend toezicht (op):

Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten
Het aanbieden van beleggingsobjecten
Het aanbieden van krediet
Het aanbieden van levensverzekeringen
Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen (Wft)
Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling
Het aanbieden van schadeverzekeringen
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders
Het optreden als clearinginstelling
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten
Het verlenen van accountantsdiensten - Auditororganisaties derde landen
Het adviseren en bemiddelen
Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving
Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving
Het uitgeven van effecten - KGI
Het uitgeven van effecten - klikplicht
Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie
Het uitgeven van effecten - publicisten
Het uitgeven van effecten - voorwetenschap
Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen
Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap
Marktexploitanten
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen
Financieel expertise centrum
Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (wwft)
Het bemiddelen in opvorderbare gelden
Het onderhouden van een betalingsafwikkelingsysteem
Credit Rating Agencies
Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb)
Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb)
Wet handhaving consumentenbescherming

Totale kosten doorlopend toezicht

	2009	begroting 2009	2008
	5.006.671	4.175.325	3.633.319
	2.357.865	1.023.411	1.914.610
	2.268.599	1.788.282	1.707.883
	2.982.325	4.965.028	2.858.119
	124.205	322.543	80.054
	3.570.751	2.238.747	3.036.645
	633.956	575.847	402.857
	5.362.720	5.745.110	6.345.321
	663.011	224.159	416.465
	24.647	77.841	4.775
	23.531	147.822	148.221
	-5.142	58.263	13.150
	3.405.345	4.697.790	1.632.592
	1.217.537	2.095.309	567.321
	1.662	8.964	-
	16.590.893	16.768.638	20.236.645
	3.927.241	4.490.074	4.724.823
	150.871	-	-
	825.499	690.476	1.305.054
	172.998	139.082	192.387
	2.619.556	2.737.114	2.545.011
	194.167	196.526	241.505
	2.782.803	3.197.632	2.510.137
	152.348	155.148	132.032
	482.744	628.521	565.874
	817.766	1.195.015	1.164.896
	339.644	478.684	519.057
	-	-	923.686
	49.433	496.432	369.972
	14.230	125.498	21.605
	1.424	33.459	48.308
	113.919	-	-
	1.555.887	1.391.427	1.122.665
	1.144.479	936.401	990.917
	1.156.571	348.166	191.342
	60.730.156	62.152.734	60.567.248

(bedragen in euro's)

Specifieke verrichtingen voor:

- Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten
- Het aanbieden van beleggingsobjecten
- Het aanbieden van krediet
- Het aanbieden van levensverzekeringen
- Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling
- Het aanbieden van schadeverzekeringen
- Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek
- Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek
- Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF
- Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders
- Het verlenen van beleggingsdiensten - vrijgestelden
- Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - adequaat toezichhouders
- Het optreden als clearinginstelling
- Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten
- Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten
- Het verlenen van accountantsdiensten - Auditororganisaties derde landen
- Het bemiddelen in opvorderbare gelden
- Het adviseren en bemiddelen
- Het uitgeven van effecten - Emissies
- Het uitgeven van effecten - Openbare biedingen
- Marktexploitanten
- Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen

Totale kosten specifieke verrichtingen

Totale kosten van alle toezichtcategorieën

- Afschrijving eerder geactiveerde lasten
- Geactiveerde lasten ontwikkelde software
- Kosten van werkzaamheden die niet direct herleidbaar zijn tot een wettelijke taak

Som der lasten

	2009	Begroting 2009	2008
	-164	-	1.746
	143.740	131.333	253.099
	-6.581	-139	6.127
	-22	-	22
	455.300	739.211	565.469
	-800	-	3.547
	623.882	735.044	759.542
	42.638	34.531	58.602
	59.080	68.113	74.180
	36.241	62.696	33.275
	17.243	-	-2.146
	-	23.023	33.103
	-	-	788
	161.314	376.895	901.676
	845.222	729.903	3.712.244
	48.265	-	83.450
	875	18.256	3.431
	1.925.665	4.332.998	3.188.256
	3.119.637	4.041.299	3.480.962
	487.100	1.092.719	1.005.085
	1.399	45.533	17.293
	-	23.535	-
	7.960.034	12.454.950	14.179.751
	68.690.190	74.607.684	74.746.999
	5.430.535	6.281.555	7.957.142
	459.032	289.775	323.172
	2.513.736	3.005.137	3.349.210
	77.093.493	84.184.151	86.376.523

Toelichting op de lasten per toezichtcategorie

Het uitgangspunt voor de financieringssystematiek van de AFM is dat min of meer homogene groepen onder toezichtstaande instellingen alleen betalen voor het toezicht op de instellingen binnen die groep. Kruissubsidiëring tussen verschillende groepen wordt vermeden. De toerekening van de lasten aan toezichtcategorieën vindt plaats in de procentuele verhouding van het aantal directe toezichten per toezichtcategorie. Directe toezichten zijn gedefinieerd als uren voortkomend uit de voorbereiding of uitvoering van toezicht uit hoofde van één of enkele wettelijke taken. Een aantal kostencomponenten wordt niet via de directe uren aan de toezichtcategorieën toegerekend, maar rechtstreeks. Hieronder vallen onder meer:

1. De dotatie aan de voorziening voor de oninbaarheid van vorderingen;
2. De rentelasten die samenhangen met de financiering van de geactiveerde voorbereidingskosten;
3. De kosten die voortvloeien uit contracten boven de € 100.000 worden rechtstreeks aan de toezichtcategorie(ën) doorberekend waarop deze betrekking hebben, waarbij geldt dat zowel de totale kosten van het contract als het gedeelte dat aan een bepaalde toezichtcategorie wordt toegerekend minimaal € 100.000 bedraagt;
4. De kosten waarvoor onvoldoende wettelijke basis bestaat om ze in de heffingsgrondslag te betrekken. Deze kosten worden geheel toegerekend aan de daarvoor bedoelde toezichtcategorie 'kosten van werkzaamheden die niet direct herleidbaar zijn tot een wettelijke taak';
5. De afschrijving op geactiveerde voorbereidingskosten. Deze kostencomponent is niet in onderliggende kosten per toezichtcategorie opgenomen, maar wordt apart vermeld.

De begrote kosten per toezichtcategorie zijn gebaseerd op de begrote totale kosten van de AFM en de begrote directe toezichten per toezichtcategorie. De gerealiseerde kosten per toezichtcategorie kunnen afwijken van de begroting als gevolg van een tweetal factoren: (1) een verschil tussen begroting en realisatie van de totale kosten van de AFM en (2) een verschil tussen begroting en realisatie van de procentuele verhouding in het aantal directe toezichten per toezichtcategorie.

De verschillen tussen begroting en realisatie in de urenverdeling per toezichtcategorie treden niet onverwacht op. In de begrotingscyclus worden de geplande uren per toezichtcategorie in het najaar voorafgaande aan het begrotingsjaar zo goed als mogelijk en volgens de meest actuele inzichten gepland, maar de AFM past haar toezichtinspanning tijdens het begrotingsjaar aan aan de ontwikkelingen in de markt. Zij reageert op incidenten en speelt in op trends die de aandacht van de toezichthouder vergen. De dynamiek van de markt maakt dat de toezichtinspanning per toezichtcategorie hierdoor afwijkt van wat bij de opstelling van de begroting voorzien was. Met de hierdoor optredende afwijkingen in de kosten per toezichtcategorie is daarom expliciet rekening gehouden in de financieringssystematiek van de AFM, de verschillen tussen de begrote en gerealiseerde kosten per toezichtcategorie in een jaar worden in het opvolgende jaar in de heffingen verrekend. Aanmerkelijke verschillen met de begroting die ontstaan tijdens de begrotingsuitvoering worden volgens afspraak gedurende het jaar gemeld aan de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en aan het Adviserend panel van vertegenwoordigende organisaties. In 2009 gebeurde dit in mei en oktober.

In 2009 zijn de totale kosten van de AFM lager dan begroot. Deze lagere kosten worden voor een groot gedeelte veroorzaakt door een niet voorziene vrijval van de voorziening voor oninbaarheid van vorderingen als gevolg van verbeterd betaalgedrag. In de begroting werd rekening gehouden met een dotatie terwijl er een netto vrijval is gerealiseerd. Daarnaast zijn de rentelasten lager uitgevallen dan begroot als gevolg van een lager interestpercentage. De Afschrijvingskosten nieuwe taken zijn lager dan begroot omdat, als gevolg van de CBb-uitspraak van 18 juni 2008, in het boekjaar 2008 extra afschrijvingskosten zijn genomen, welke in 2008 zijn doorberekend aan de overheid.

De toelichting op de afwijkingen in de kosten per toezichtcategorie maakt onderdeel uit van de toelichting bij punt 11 bestemming van het exploitatiesaldo en de te verrekenen bedragen in de heffingen 2010.

Kerncijfers over het door de AFM uitgevoerde toezicht

(Bedragen in miljoenen euro's)	2009	2008
LASTEN		
Aanbieders	24,4	22,4
Accountantsorganisaties	5,7	6,9
Adviseurs en bemiddelaars	18,5	23,4
Effecten uitgevende instellingen	14,9	16,7
Infrastructuur	1,1	1,7
Integriteit	0,1	1,3
Overig	4,0	2,4
Kosten van werkzaamheden die niet direct herleidbaar zijn tot een wettelijke taak	2,5	3,3
Afschrijving eerder geactiveerde lasten	5,4	8,0
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	0,5	0,3
Som der lasten	77,1	86,4
Gemiddeld aantal fte's	456	434
Aan onder toezichtgestelden toe te rekenen kosten*	43,8	49,2

Als gevolg van de stelselwijziging pensioenen zijn de vergelijkende cijfers over 2008 aangepast.

* Inclusief de in het betreffende jaar gemaakte voorbereidingskosten die later aan onder toezichtgestelden worden doorberekend.

Toelichting op de balans

9. Immateriële vaste activa

Dit betreft de geactiveerde lasten van nieuwe toezichttaken en de geactiveerde lasten van de door de AFM ontwikkelde software. Het verloop is als volgt:

(bedragen in euro's)	2009	2008
Stand per 1 januari	13.233.494	20.896.403
Investerings	460.456	371.480
Afschrijvingen	-5.578.240	-8.034.389
Stand per 31 december	8.115.710	13.233.494
<i>Uitlopende geheel afgeschreven immateriële activa</i>		
Aanschafwaarde	-955.301	-
Afschrijvingen	955.301	-
Cumulatieve aanschafwaarde	35.459.132	35.953.978
Cumulatieve afschrijvingen	-27.343.422	-22.720.484
Boekwaarde per 31 december	8.115.710	13.233.494

De specificatie, met voor de voorbereidingskosten een verbijzondering naar taak, luidt als volgt:

(bedragen in euro's)	stand per			stand per
	31 december 2008	investeringen	afschrijving	31 december 2009
Toezicht marktmisbruik / marktmanipulatie	1.132.865	-	-647.351	485.514
Toezicht financiële verslaggeving	3.597.884	-	-1.199.295	2.398.589
Toezicht financiële dienstverlening	2.950.116	-	-1.475.058	1.475.058
Toezicht accountantsorganisaties	4.088.787	-	-1.486.831	2.601.956
Toezicht onderhouden betalingsafwikkelingsystemen	31.940	1.424	768	34.132
Optreden als clearinginstelling	134.704	-	-44.902	89.802
Toezicht beleggingsobjecten	58.830	-	-29.415	29.415
Toezicht pensioenuitvoerders	136.853	-	-45.618	91.235
Toezicht emissies	754.250	-	-502.833	251.417
Totaal Nieuwe Taken	12.886.229	1.424	-5.430.535	7.457.118
Applicaties voor het opleggen van heffingen	347.265	142.786	-147.705	342.346
Toezicht ondersteunende applicatie	-	316.246	-	316.246
Totaal ontwikkelde software	347.265	459.032	-147.705	658.592
Balanswaarde immateriële vaste activa	13.233.494	460.456	-5.578.240	8.115.710

Het ministerie van Financiën heeft voor de financiering van de voorbereidingskosten van het toezicht op nieuwe taken een overheidsgarantie gegeven om het risico af te dekken dat de vorderingen uit hoofde van de geactiveerde voorbereidingskosten oninbaar zijn. De overheidsgarantie is verstrekt tot een maximum van € 12.889.000.

De applicaties voor het opleggen van heffingen worden vanaf het moment van ingebruikname lineair in 3 jaar afgeschreven.

Voor de door de AFM in de balans opgenomen immateriële vaste activa (ontwikkelingskosten), dient ter grootte van de boekwaarde krachtens het Burgerlijk Wetboek Boek 2 een wettelijke reserve te worden aangehouden. De AFM heeft met het ministerie van Financiën afgesproken geen eigen vermogen aan te houden en om deze redenen wordt door de AFM geen wettelijke reserve gevormd. De financiële positie van de crediteuren van de AFM wordt hierdoor niet verslechterd, aangezien de AFM geen winstuitkeringen doet.

10. Materiële vaste activa

Het verloop is als volgt:

(bedrag in euro's)	2009	2008
Stand per 1 januari	7.304.449	7.275.484
Investeringen	3.484.535	2.328.528
Afschrijvingen	-2.412.938	-2.281.862
Desinvesteringen	-	-17.701
Stand per 31 december	8.376.046	7.304.449
Cumulatieve aanschafwaarde	28.837.034	25.352.500
Cumulatieve afschrijvingen	-20.460.988	-18.048.051
Boekwaarde per 31 december	8.376.046	7.304.449

De specificatie luidt als volgt:

(bedrag in euro's)	stand per				stand per
	31 december 2008	investeringen	afschrijving	desinvesteringen	31 december 2009
Verbouwingen	2.250.149	91.812	-244.666	-	2.097.295
Inventaris	2.097.454	132.294	-668.190	-	1.561.558
Computerapparatuur & software	2.956.846	3.260.429	-1.500.082	-	4.717.193
Balanswaarde materiële vaste activa	7.304.449	3.484.535	-2.412.938	-	8.376.046

De volgende afschrijvingstermijnen zijn gehanteerd:

- Verbouwingen gedurende de looptijd van de huurcontracten;
- 5 jaar voor inventaris;
- 3 jaar voor computerapparatuur & software.

11. Te verrekenen exploitatiesaldi

Hierna is per toezichtcategorie een toelichting opgenomen op de exploitatiesaldi en de te verrekenen bedragen 2010. Indien de kosten voor een toezichtcategorie geheel door de overheid worden vergoed, worden deze direct afgerekend in de overheidsbijdrage van dat jaar waardoor er geen exploitatiesaldo overblijft. In dat geval wordt een toelichting gegeven op de afwijking van de kosten. Een in het opvolgende jaar te verrekenen bedrag kan onder meer het gevolg zijn van afwijkingen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting in de kosten, in de overheidsbijdrage of in de heffing. Afhankelijk van de voornaamste oorzaak van het te verrekenen bedrag wordt in onderstaande toelichtingen hierop nader ingegaan.

Exploitatiever verschillen die ontstaan bij de specifieke verrichtingen worden verrekend in het doorlopend toezicht. In 2009 is gebleken dat een groter dan verwacht deel van de betrouwbaarheids- en deskundigheidstoetsingen niet in rekening gebracht kon worden doordat het toetsingen van personen betrof die al eens door de AFM getoetst zijn. De kosten die samenhangen met deze toetsingen zijn onvoldoende verdisconteerd in de tarieven en veroorzaken als gevolg daarvan bij meerdere toezichtcategorieën exploitatietekorten.

Als gevolg van de stelselwijziging in de verantwoording van de pensioenlasten is de openingsbalans van de AFM per 01-01-2009 aangepast. De oude voorziening voor de overgangsverplichting is vrijgevallen en er is een nieuwe voorziening gevormd voor het herstelplan van het pensioenfonds en de eindafrekening 2008. Deze mutatie van de beginbalans heeft gevolgen voor de te verrekenen bedragen uit 2008. De te verrekenen bedragen zijn over de toezichtcategorieën verdeeld op basis van de directe uren 2008 en zullen worden verrekend in de heffingen 2010.

BESTEMMING VAN HET EXPLOITATIESALDO EN DE TE VERREKENEN BEDRAGEN IN DE HEFFINGEN 2010

		Uit 2008
DT staat voor doorlopend toezicht; SV staat voor specifieke verrichtingen		A
		Te verrekenen uit 2008 in 2009
(bedragen in euro's)		
Aanbieden	DT - van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	594.980
	SV - van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten	-
	DT - van beleggingsobjecten	649.102
	SV - van beleggingsobjecten	-
	DT - van krediet	-224.438
	SV - van krediet	-
	DT - van levensverzekeringen	-288.717
	SV - van levensverzekeringen	-
	DT - uitvoeren van collectieve pensioenregelingen	-383.957
	DT - van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	-360.939
	SV - van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling	-
	DT - van schadeverzekeringen	-224.122
	SV - van schadeverzekeringen	-
Het optreden als clearinginstelling	DT	46.325
	SV	-
Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten	DT - EP-houders	-194.210
	SV - EP-houders	-
	DT - exploitatie van een MTF	-71.209
	SV - exploitatie van een MTF	-
	DT - handelen niet voor publiek	202.606
	SV - handelen niet voor publiek	-
	DT - handelen voor publiek	-1.382.270
	SV - handelen voor publiek	-
	SV - vrijgesteld	-
Het verlenen van accountantsdiensten	DT - Auditororganisaties derde landen (WTA)	68.624
	SV - Auditororganisaties derde landen (WTA)	-
	DT - accountantsorganisaties met OOB-klienten (WTA)	1.058.830
	SV - accountantsorganisaties met OOB-klienten (WTA)	-
	DT - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten (WTA)	526.427
	SV - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten (WTA)	-
Het adviseren en bemiddelen	DT	6.249.171
	SV	-
Het uitgeven van effecten	DT - financiële verslaggeving (WTFV)	855.596
	DT - deponeren van financiële verslaggeving	-
	DT - insider-meldingsregelingen	-132.068
	DT - KGI	105.398
	DT - klikplicht	-68.940
	DT - marktmanipulatie	-
	DT - melding zeggenschap	-341.002
	DT - publicisten	-
	DT - voorwetenschap	-
	SV - Emissies	584.376
	SV - Openbare biedingen	-321.220
Marktexploitanten	DT	-100.852
	SV	-
Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen	DT	-
	SV	-
Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (wwft)	DT	-
Het bemiddelen in opvorderbare gelden	DT	-
	SV	3.120
Credit Rating Agencies	DT	-
Het onderhouden van een betalingsafwikkelingsstelsel	DT	-
Pensioenuitvoerders	DT - pensioenfondsen (Pw en Wvb)	-35.029
	DT - verzekeraars (Pw en Wvb)	142.436
Wet handhaving consumentenbescherming	DT	-
Niet direct herleidbaar tot een wettelijke taak (ministerie van Financiën en derden)		-
Totale		6.958.018

		Exploitatie 2009				
	B Effect stelselwijz- ing pensioenen op exploitatiesaldi 2008	C Kosten 2009 na activering	D Afschrijving 2009 nieuwe taken	E Opbrengsten 2009	F (=C+D-E) Exploitatie- saldo 2009	G Verrekening SV in DT
	210.293	5.006.671	138.619	4.970.447	174.843	508
	-	-164	-	-672	508	-508
	86.127	2.357.865	29.415	1.805.147	582.133	148.237
	-	143.740	-	-4.497	148.237	-148.237
	84.687	2.268.599	137.412	2.179.335	226.676	-46.839
	-	-6.581	-	40.258	-46.839	46.839
	179.299	2.982.325	214.612	4.519.535	-1.322.598	270
	-	-22	-	-292	270	-270
	6.645	124.205	-	-5.947	130.152	-
	222.611	3.570.751	-	2.286.358	1.284.393	211.125
	-	455.300	-	244.175	211.125	-211.125
	28.081	633.956	70.122	460.702	243.376	-5.930
	-	-800	-	5.130	-5.930	5.930
	54	-5.142	44.902	61.342	-21.582	-
	-	-	-	-	-	-
	15.674	23.531	-	15.559	7.972	-11.393
	-	36.241	-	47.634	-11.393	11.393
	5.443	24.647	-	6.593	18.054	50.814
	-	59.080	-	8.266	50.814	-50.814
	32.271	663.011	-	869.998	-206.987	26.438
	-	42.638	-	16.200	26.438	-26.438
	466.282	5.362.720	-	3.658.811	1.703.909	247.497
	-	623.882	-	406.940	216.942	-216.942
	-	17.243	-	-13.312	30.555	-30.555
	5.743	1.662	-	-	1.662	12.290
	-	48.265	-	35.975	12.290	-12.290
	134.628	3.405.345	1.040.781	6.647.599	-2.201.473	132.759
	-	161.314	-	28.555	132.759	-132.759
	293.705	1.217.537	446.050	2.697.175	-1.033.588	607.544
	-	845.222	-	237.678	607.544	-607.544
	949.770	16.590.893	914.293	22.237.151	-4.731.965	504.967
	-	1.925.665	-	1.420.698	504.967	-504.967
	230.349	3.927.241	1.199.295	5.922.418	-795.882	-
	-	150.871	-	39.007	111.864	-
	8.189	152.348	-	33.380	118.968	-
	45.790	825.499	255.866	1.401.915	-320.550	-
	858	172.998	22.819	189.378	6.439	-
	-	2.619.556	313.005	2.932.561	-	-
	33.227	482.744	-	432.625	50.119	-
	-	194.167	55.661	249.828	-	-
	-	2.782.803	-	2.782.803	-	-
	-	3.119.637	502.833	4.206.846	-584.376	-
	66.034	487.100	-	84.052	403.048	-
	81.503	817.766	-	827.881	-10.115	1.399
	-	1.399	-	-	1.399	-1.399
	-	339.644	-	339.644	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	49.433	-	49.433	-	-
	-	14.230	-	14.230	-	-
	236	875	-	4.231	-3.356	-
	-	113.919	-	113.919	-	-
	-	-	-768	-768	-	-
	74.812	1.555.887	43.337	955.459	643.765	-
	67.494	1.144.479	2.281	1.320.900	-174.140	-
	-	1.156.571	-	1.156.571	-	-
	-	2.513.736	-	2.513.736	-	-
	3.329.805	71.202.502	5.430.535	80.452.590	-3.819.553	-

H (=F+G) Exploitatie- saldo 2009 na verrekening SV in DT	Balansmutaties 31-12-2009		Toelichting *
	I van/naar balans 2011/2014	J (= A+B+H+I) Te verrekenen in 2010	
175.351	-	980.624	1
-	-	-	
730.370	-	1.465.599	2
-	-	-	
179.837	-	40.086	3
-	-	-	
-1.322.328	-	-1.431.746	4
-	-	-	
130.152	-	-247.160	5
1.495.518	-	1.357.190	6
-	-	-	
237.446	-	41.405	7
-	-	-	
-21.582	-	24.797	8
-	-	-	
-3.421	-	-181.957	9
-	-	-	
68.868	-	3.102	10
-	-	-	
-180.549	-	54.328	11
-	-	-	
1.951.406	-	1.035.418	12
-	-	-	
-	-	-	13
13.952	-	88.319	14
-	-	-	
-2.068.714	555.120	-320.136	15
-	-	-	
-426.044	526.427	920.515	16
-	-	-	
-4.226.998	-	2.971.943	17
-	-	-	
-795.882	-	290.063	18
111.864	-	111.864	19
118.968	-	-4.911	20
-320.550	-	-169.362	21
6.439	-	-61.643	22
-	-	-	23
50.119	-	-257.656	24
-	-	-	25
-	-	-	26
-584.376	-	-	27
403.048	-518.252	-370.390	28
-8.716	-	-28.065	29
-	-	-	
-	-	-	30
-	-	-	
-	-	-	31
-	-	-	
-	-	-	32
-3.356	-	-	
-	-	-	33
-	-	-	
643.765	-	683.548	34
-174.140	-	35.790	35
-	-	-	36
-	-	-	
-	-	-	37
-3.819.553	563.295	7.031.565	

Kolom A is gelijk aan kolom H in de tabel van punt 11 van te verrekenen exploitatiesaldi in de jaarrekening 2008. Voor de leesbaarheid is echter gekozen om het teken te wijzigen van negatief naar positief. In de jaarrekening 2009 betekent een positief te verrekenen saldo een vordering van de AFM op marktpartijen. Alle toezichtcategorieën waarachter geen verwijzing naar een toezichtwet wordt vermeld vallen onder de Wet op het financieel toezicht (Wft). Het voorstel voor bestemming van het exploitatiesaldo staat verwoord in deel III, overige gegevens.

De heffingen over de jaren 2011 tot en met 2014 worden in totaal met € 1.893.051 verhoogd. Dit bedrag is als volgt te specificeren:

TE VERREKENEN BEDRAGEN IN 2011 EN LATERE JAREN					
(bedragen in euro's)	2011	2012	2013	2014	Totaal
Het uitgeven van effecten - Openbare biedingen	-429.631	-336.022	-60.389	29.572	-796.470
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klienten (WTA)	555.120	555.120	-	-	1.110.240
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten (WTA)	526.427	526.427	526.427	-	1.579.281
Balanswaarde te verrekenen bedragen in 2010 en latere jaren	651.916	745.525	466.038	29.572	1.893.051

TE VERREKENEN EXPLOITATIESALDI		
(bedragen in euro's)	Stand per 31 december 2009	Stand per 31 december 2008
Te verrekenen in 2010 (respectievelijk 2009)	7.031.565	10.287.823
Te verrekenen in 2011 (respectievelijk 2010) en latere jaren	1.893.051	2.456.346
Balanswaarde te verrekenen exploitatiesaldi	8.924.616	12.744.169

Het jaarlijkse exploitatiesaldo en het daaruit voortvloeiende te verrekenen bedrag wordt verrekend conform artikel 6, derde lid van het besluit bekostiging financieel toezicht. Dit artikel geeft aan dat het uitstaande exploitatiesaldo dat aan een categorie van instellingen valt toe te rekenen in het opvolgende jaar wordt verrekend in de heffingen van de desbetreffende categorie instellingen indien een daartoe strekkend voorstel als bedoeld in artikel 1:35, tweede lid van de Wet op het financieel toezicht is opgenomen in de jaarrekening of verantwoording waarmee door de minister is ingestemd. Ten aanzien van het toezicht op Openbare biedingen op effecten wordt het jaarlijkse exploitatiesaldo vanaf het eerstvolgende jaar in vijf gelijke jaarlijkse termijnen verrekend. Het exploitatietekort van het toezicht op verlenen van accountantsdiensten dat ontstaan is in de periode tussen ingangsdatum van de Wet toezicht op de accountantsorganisaties en het afronden van de eerste fase van vergunningverlening wordt in vijf gelijke jaarlijkse termijnen verrekend. Dit volgt uit artikel 15 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties.

Het ministerie van Financiën heeft voor een deel van de financiering van het exploitatietekort een overheidsgarantie verstrekt van € 1.650.000 om het risico voor oninbaarheid af te dekken. Deze garantie heeft voor € 650.000 betrekking op het exploitatietekort van de toezichtcategorie het aanbieden van beleggingsobjecten en voor € 1.000.000 betrekking op het exploitatietekort van de toezichtcategorie adviseren en bemiddelen.

Door het negatieve exploitatieresultaat 2009 voor het toezicht op openbare biedingen is het aan de markt te restitueren overschot verlaagd tot € 1.166.860. Hiermee blijft een buffer bestaan voor toekomstige jaren met eventueel lagere inkomsten in dit volatiele segment.

* Toelichting op te verrekenen in 2010

1. Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten € 980.624

De kosten zijn substantieel hoger dan begroot. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat er meer uren zijn besteed aan het vervolg van het traject ter verbetering van de kwaliteit van het hypotheekadvies. Daarnaast zijn de inspanningen ten aanzien van deze toezichtcategorie geïntensiveerd in het kader van (de voorbereiding van) het thema 'productaanbieders gaan de klant centraal stellen'. Als gevolg van deze hogere kosten is een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan.

2. Het aanbieden van beleggingsobjecten € 1.465.599

De kosten zijn substantieel hoger dan begroot. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat er meer uren zijn besteed aan de afwikkelingstrajecten van niet-vergunninghouders. Daarnaast hebben verschillende incidenten om een extra toezichtinspanning gevraagd. Ook de aanstelling van enkele

curatoren als toezichtmaatregel en een hogere dotatie aan de voorziening in verband met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen hebben aan de stijging van de kosten bijgedragen. Een groot gedeelte van de kostenstijging is repressief en komt voor rekening van de overheid. Het in 2010 na te heffen bedrag wordt behalve door de stijging van de kosten ook veroorzaakt door een na te heffen bedrag uit 2008. Als gevolg van het besluit van de minister van Financiën om het tekort uit 2008 niet in de tariefsberekening 2009 te betrekken is dit na te heffen bedrag doorgeschoven naar 2010. Ook bij de specifieke verrichtingen is als gevolg van de afwikkeling van oude dossiers een tekort ontstaan dat in 2010 verrekend moet worden.

3. Het aanbieden van krediet € 40.086

De kosten zijn hoger dan begroot als gevolg van intensieve aandacht voor het speerpunt verantwoorde kredietverstrekking en de hieruit voortkomende handhavingstrajecten. Het in 2010 na te heffen bedrag blijft echter beperkt omdat deze hogere kosten grotendeels door de overheid worden vergoed.

4. Het aanbieden van levensverzekeringen € -1.431.746

Door de sterke terugloop in de verkoop van het aantal beleggingsverzekeringen is de inzet op deze toezichtcategorie afgenomen. Als gevolg van deze terugloop is besloten de 1-meting op het adviesproces Beleggingsverzekeringen niet meer in 2009 uit te voeren. Als gevolg van de lagere kosten is er een in 2010 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

5. Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen € -247.160

Aan deze categorie is minder aandacht besteed dan verwacht. In de begroting werd rekening gehouden met de inzet van toezichtcapaciteit voor de opvolging van de resultaten uit het self assessment. De benodigde follow-up bleek minder dan verwacht. In 2009 is geen heffing opgelegd aan de onder toezichtgestelde instellingen aangezien het terug te geven bedrag uit 2008 hoger was dan de begrote toezichtkosten 2009. Voor 2010 is er opnieuw een aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

6. Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling € 1.357.190

De kosten voor deze categorie nemen toe als gevolg van de kredietcrisis. Naast extra inzet voor het inventariseren van de risico's is er meer toezichtcapaciteit ingezet voor de afhandeling van het toegenomen aantal signalen. Deze hogere kosten hebben deels betrekking op repressieve activiteiten welke door de overheid worden vergoed. Als gevolg van de hogere kosten is er een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan. Het na te heffen bedrag wordt vergroot door een tekort dat is ontstaan bij de specifieke verrichtingen doordat de tijdsbesteding per verrichting meer was dan waar in de tariefsberekening rekening mee is gehouden.

7. Het aanbieden van schadeverzekeringen € 41.405

De kosten zijn hoger dan begroot als gevolg van intensieve aandacht voor koopsomverzekeringen en de hieruit voortkomende handhavingstrajecten. Een deel van deze hogere kosten heeft betrekking op repressieve activiteiten welke door de overheid worden vergoed. Als gevolg van de hogere kosten is er in 2010 een na te heffen bedrag ontstaan.

8. Het optreden als clearinginstelling € 24.797

De toezichtinspanning op deze toezichtcategorie is als gevolg van risico georiënteerd toezicht in 2009 zeer beperkt geweest waardoor de kosten lager zijn uitgevallen dan begroot. Desondanks is als gevolg van een lagere opbrengst uit heffingen een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2009 voor het eerst een heffing is opgelegd aan deze categorie over de jaren 2008 en 2009 en het aantal instellingen lager is gebleken dan waarmee in de tariefsbepaling rekening is gehouden.

9. Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders € -181.957

Bij deze toezichtcategorie is een aan de markt terug te geven bedrag ontstaan. In tegenstelling tot eerdere verwachtingen zijn de EP-houders niet meegenomen in het onderzoek Strategie beleggingsondernemingen en beleggingsinstellingen. Als gevolg hiervan zijn de kosten lager dan begroot. In 2009 is geen doorlopend toezicht heffing opgelegd aangezien het terug te geven bedrag uit 2008 hoger was dan de begrote toezichtkosten 2009. Voor 2010 is er opnieuw een aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

De heffingen over de jaren 2011 tot en met 2014 worden in totaal met € 1.893.051 verhoogd. Dit bedrag is als volgt te specificeren:

TE VERREKENEN BEDRAGEN IN 2011 EN LATERE JAREN					
(bedragen in euro's)	2011	2012	2013	2014	Totaal
Het uitgeven van effecten - Openbare biedingen	-429.631	-336.022	-60.389	29.572	-796.470
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klienten (WTA)	555.120	555.120	-	-	1.110.240
Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klienten (WTA)	526.427	526.427	526.427	-	1.579.281
Balanswaarde te verrekenen bedragen in 2010 en latere jaren	651.916	745.525	466.038	29.572	1.893.051

TE VERREKENEN EXPLOITATIESALDI		
(bedragen in euro's)	Stand per 31 december 2009	Stand per 31 december 2008
Te verrekenen in 2010 (respectievelijk 2009)	7.031.565	10.287.823
Te verrekenen in 2011 (respectievelijk 2010) en latere jaren	1.893.051	2.456.346
Balanswaarde te verrekenen exploitatiesaldi	8.924.616	12.744.169

Het jaarlijkse exploitatiesaldo en het daaruit voortvloeiende te verrekenen bedrag wordt verrekend conform artikel 6, derde lid van het besluit bekostiging financieel toezicht. Dit artikel geeft aan dat het uitstaande exploitatiesaldo dat aan een categorie van instellingen valt toe te rekenen in het opvolgende jaar wordt verrekend in de heffingen van de desbetreffende categorie instellingen indien een daartoe strekkend voorstel als bedoeld in artikel 1:35, tweede lid van de Wet op het financieel toezicht is opgenomen in de jaarrekening of verantwoording waarmee door de minister is ingestemd. Ten aanzien van het toezicht op Openbare biedingen op effecten wordt het jaarlijkse exploitatiesaldo vanaf het eerstvolgende jaar in vijf gelijke jaarlijkse termijnen verrekend. Het exploitatietekort van het toezicht op verlenen van accountantsdiensten dat ontstaan is in de periode tussen ingangsdatum van de Wet toezicht op de accountantsorganisaties en het afronden van de eerste fase van vergunningverlening wordt in vijf gelijke jaarlijkse termijnen verrekend. Dit volgt uit artikel 15 van de Regeling toezichtkosten Wet toezicht accountantsorganisaties.

Het ministerie van Financiën heeft voor een deel van de financiering van het exploitatietekort een overheidsgarantie verstrekt van € 1.650.000 om het risico voor oninbaarheid af te dekken. Deze garantie heeft voor € 650.000 betrekking op het exploitatietekort van de toezichtcategorie het aanbieden van beleggingsobjecten en voor € 1.000.000 betrekking op het exploitatietekort van de toezichtcategorie adviseuren en bemiddelen.

Door het negatieve exploitatieresultaat 2009 voor het toezicht op openbare biedingen is het aan de markt te restitueren overschot verlaagd tot € 1.166.860. Hiermee blijft een buffer bestaan voor toekomstige jaren met eventueel lagere inkomsten in dit volatiele segment.

* Toelichting op te verrekenen in 2010

1. Het aanbieden van bancaire diensten, elektronisch geld en betaaldiensten € 980.624

De kosten zijn substantieel hoger dan begroot. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat er meer uren zijn besteed aan het vervolg van het traject ter verbetering van de kwaliteit van het hypotheekadvies. Daarnaast zijn de inspanningen ten aanzien van deze toezichtcategorie geïntensiveerd in het kader van (de voorbereiding van) het thema 'productaanbieders gaan de klant centraal stellen'. Als gevolg van deze hogere kosten is een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan.

2. Het aanbieden van beleggingsobjecten € 1.465.599

De kosten zijn substantieel hoger dan begroot. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat er meer uren zijn besteed aan de afwikkelingstrajecten van niet-vergunninghouders. Daarnaast hebben verschillende incidenten om een extra toezichtinspanning gevraagd. Ook de aanstelling van enkele

curatoren als toezichtmaatregel en een hogere dotatie aan de voorziening in verband met de mogelijke oninbaarheid van vorderingen hebben aan de stijging van de kosten bijgedragen. Een groot gedeelte van de kostenstijging is repressief en komt voor rekening van de overheid. Het in 2010 na te heffen bedrag wordt behalve door de stijging van de kosten ook veroorzaakt door een na te heffen bedrag uit 2008. Als gevolg van het besluit van de minister van Financiën om het tekort uit 2008 niet in de tariefsberekening 2009 te betrekken is dit na te heffen bedrag doorgeschoven naar 2010. Ook bij de specifieke verrichtingen is als gevolg van de afwikkeling van oude dossiers een tekort ontstaan dat in 2010 verrekend moet worden.

3. Het aanbieden van krediet € 40.086

De kosten zijn hoger dan begroot als gevolg van intensieve aandacht voor het speerpunt verantwoorde kredietverstrekking en de hieruit voortkomende handhavingstrajecten. Het in 2010 na te heffen bedrag blijft echter beperkt omdat deze hogere kosten grotendeels door de overheid worden vergoed.

4. Het aanbieden van levensverzekeringen € -1.431.746

Door de sterke terugloop in de verkoop van het aantal beleggingsverzekeringen is de inzet op deze toezichtcategorie afgenomen. Als gevolg van deze terugloop is besloten de 1-meting op het adviesproces Beleggingsverzekeringen niet meer in 2009 uit te voeren. Als gevolg van de lagere kosten is er een in 2010 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

5. Het uitvoeren van collectieve pensioenregelingen € -247.160

Aan deze categorie is minder aandacht besteed dan verwacht. In de begroting werd rekening gehouden met de inzet van toezichtcapaciteit voor de opvolging van de resultaten uit het self assessment. De benodigde follow-up bleek minder dan verwacht. In 2009 is geen heffing opgelegd aan de onder toezichtgestelde instellingen aangezien het terug te geven bedrag uit 2008 hoger was dan de begrote toezichtkosten 2009. Voor 2010 is er opnieuw een aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

6. Het aanbieden van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling € 1.357.190

De kosten voor deze categorie nemen toe als gevolg van de kredietcrisis. Naast extra inzet voor het inventariseren van de risico's is er meer toezichtcapaciteit ingezet voor de afhandeling van het toegenomen aantal signalen. Deze hogere kosten hebben deels betrekking op repressieve activiteiten welke door de overheid worden vergoed. Als gevolg van de hogere kosten is er een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan. Het na te heffen bedrag wordt vergroot door een tekort dat is ontstaan bij de specifieke verrichtingen doordat de tijdsbesteding per verrichting meer was dan waar in de tariefsberekening rekening mee is gehouden.

7. Het aanbieden van schadeverzekeringen € 41.405

De kosten zijn hoger dan begroot als gevolg van intensieve aandacht voor koopsomverzekeringen en de hieruit voortkomende handhavingstrajecten. Een deel van deze hogere kosten heeft betrekking op repressieve activiteiten welke door de overheid worden vergoed. Als gevolg van de hogere kosten is er in 2010 een na te heffen bedrag ontstaan.

8. Het optreden als clearinginstelling € 24.797

De toezichtinspanning op deze toezichtcategorie is als gevolg van risico georiënteerd toezicht in 2009 zeer beperkt geweest waardoor de kosten lager zijn uitgevallen dan begroot. Desondanks is als gevolg van een lagere opbrengst uit heffingen een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2009 voor het eerst een heffing is opgelegd aan deze categorie over de jaren 2008 en 2009 en het aantal instellingen lager is gebleken dan waarmee in de tariefsbepaling rekening is gehouden.

9. Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - EP-houders € -181.957

Bij deze toezichtcategorie is een aan de markt terug te geven bedrag ontstaan. In tegenstelling tot eerdere verwachtingen zijn de EP-houders niet meegenomen in het onderzoek Strategie beleggingsondernemingen en beleggingsinstellingen. Als gevolg hiervan zijn de kosten lager dan begroot. In 2009 is geen doorlopend toezicht heffing opgelegd aangezien het terug te geven bedrag uit 2008 hoger was dan de begrote toezichtkosten 2009. Voor 2010 is er opnieuw een aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

10. Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - exploitatie van een MTF € 3.102

Het aantal exploitanten van een MTF is lager dan waar in de oorspronkelijke begroting rekening mee werd gehouden. Hierdoor zijn de doorlopend toezichtkosten lager dan begroot. Bij de specifieke verrichtingen is in 2009 een tekort ontstaan als gevolg van een correctieboeking in de opbrengst die betrekking heeft op 2008. Dit leidt niet tot een na te heffen bedrag in 2010 omdat dit bedrag wegvalt tegen het aan de markt terug te geven bedrag uit 2008. Het per saldo na te heffen bedrag wordt veroorzaakt door een verschil tussen het in rekening gebrachte uurtarief en het werkelijk gerealiseerde uurtarief.

11. Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen niet voor publiek € 54.328

De kosten zijn hoger dan begroot als gevolg van een groot niet voorzien onderzoek. Dit heeft voornamelijk effect op de hoogte van de overheidsbijdrage in verband met een toename van de repressieve activiteiten. Samen met een tekort bij de specifieke verrichtingen als gevolg van een hogere dan begrote tijdsbesteding per verrichting is hierdoor een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan.

12. Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - handelen voor publiek € 1.035.418

De kosten van het doorlopend toezicht zijn lager dan begroot door herprioritering op basis van risico gestuurd toezicht. Als gevolg van de kredietcrisis zijn minder signalen ontvangen. De lagere kosten wegen niet op tegen de lagere opbrengsten. In de overheidsbijdrage is een extra bedrag opgenomen dat verband houdt met de overgangsregeling beleggingsondernemingen. De reguliere overheidsbijdrage is lager door een geringere omvang dan begroot aantal repressieve activiteiten. De opbrengst uit heffingen is, behalve als gevolg van de overgangsregeling beleggingsondernemingen, ook lager als gevolg van een onvoorziene wijziging in de populatie. Samen met een tekort op de specifieke verrichtingen en de gevolgen van de stelselwijziging in de verantwoording van de pensioenlasten van de AFM is hierdoor een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan.

13. Het verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten - vrijgestelden € 0

In de oorspronkelijke begroting zijn de kosten voor vrijgestelden opgenomen onder de opgeheven toezichtcategorie adequaat toezichthouders. De negatieve opbrengsten zijn het gevolg van een afboeking van een oude overlopende post. Onder andere als gevolg van deze afboeking ontstaat een na te heffen bedrag dat in 2010 verrekend wordt onder de toezichtcategorie handelen voor publiek.

14. Het verlenen van accountantsdiensten - Auditororganisaties derde landen € 88.319

In 2009 is nog geen doorlopend toezicht onderzoek uitgevoerd. Het in 2010 na te heffen bedrag wordt grotendeels veroorzaakt door een nog niet verrekend tekort uit 2008. Omdat in 2009 nog geen doorlopend toezicht heffing is opgelegd, schuift dit tekort uit 2008 door naar 2010. Daarnaast is in 2009 een nieuw tekort ontstaan als gevolg van registraties van auditororganisaties van derde landen. Deze kosten en opbrengsten waren niet begroot en de gerealiseerde opbrengsten van de notificaties waren niet toereikend om de kosten volledig te dekken.

15. Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties met OOB-klanten (WTA) € -320.136

Als gevolg van lagere dan begrote toezichtcapaciteit vonden er minder doorlopend toezicht onderzoeken plaats dan gepland en hebben er geen themaonderzoeken plaatsgevonden. Ook het aantal repressieve uren was te hoog ingeschat. De zorgvuldigheid vereist dat bevindingen eerst schriftelijk met de betrokken externe accountants moesten worden afgestemd alvorens deze aan de accountantsorganisatie kunnen worden voorgelegd. Hierdoor zijn langere doorlooptijden ontstaan dan waarmee in de begroting was gerekend. Als gevolg van deze lagere kosten in het doorlopend toezicht ontstaat een aan de markt terug te geven bedrag in 2010. Dit ondanks een uit voorgaande jaren te verrekenen bedrag in 2010 en een tekort dat in 2009 is ontstaan bij de specifieke verrichtingen. Het tekort bij de specifieke verrichtingen is veroorzaakt door werkzaamheden die betrekking hebben op de behandeling van bezwaarschriften op een vergunningafwijzing in 2007. Deze kosten zijn lager dan begroot als gevolg van lagere juridische advieskosten, maar veroorzaken toch een tekort omdat er in 2009 geen opbrengsten meer tegenover staan.

16. Het verlenen van accountantsdiensten - accountantsorganisaties zonder OOB-klanten (WTA) € 920.515

Het na te heffen bedrag in 2010 dat op deze toezichtcategorie is ontstaan wordt veroorzaakt door een tekort op de specifieke verrichtingen en een te verrekenen bedrag uit voorgaande jaren in 2010. Het tekort bij de specifieke verrichtingen wordt veroorzaakt door werkzaamheden die betrekking hebben op de behandeling van de bezwaarschriften op de afgewezen vergunningaanvragen in 2008. Deze werkzaamheden namen meer tijd in beslag dan begroot en waren bovendien ten onrechte gedeeltelijk als repressief begroot. Bovengenoemde effecten worden gedempt door lagere dan begrote kosten in het doorlopend toezicht. In het doorlopend toezicht hebben minder onderzoeken plaatsgevonden als gevolg van de lagere beschikbare toezichtcapaciteit.

17. Het adviseren en bemiddelen € 2.971.943

De toezichtinspanning in het doorlopend toezicht is hoger dan begroot als gevolg van extra inzet bij het aanpakken van de onderkant van de markt. Deze extra toezichtinspanning komt niet tot uiting in de totale kosten doordat er een vrijval heeft plaatsgevonden van de voorziening voor mogelijke oninbaarheid van vorderingen als gevolg van verbeterd betaalgedrag. De overheidsbijdrage in het doorlopend toezicht is hoger dan begroot aangezien de overheid het deel van het tekort uit 2008 heeft gedekt dat voortkwam uit het niet kunnen innen van heffingen bij instellingen die niet over een vergunning beschikken. De reguliere overheidsbijdrage is slechts beperkt hoger dan begroot. Bij de tariefsbepaling 2009 heeft de minister van Financiën daarnaast besloten om ook het deel van het tekort 2008 dat voortkwam uit oude vorderingen op vergunninghoudende instellingen niet in de heffing 2009 te betrekken, maar op de balans van de AFM te laten staan. De opbrengst uit heffingen 2009 is, afgezien van deze tekorten uit 2008 die niet in de tariefsbepaling zijn meegenomen, aanzienlijk lager dan verwacht. Dit is het gevolg van een krimpende populatie onder toezicht staande instellingen en doordat er een onvoorziene verschuiving heeft plaatsgevonden van instellingen die geen lid zijn van de StFD naar instellingen die wel lid zijn van de StFD waardoor in verhouding een groter aantal instellingen in aanmerking is gekomen voor het verlaagde tarief. Daarnaast hebben er als gevolg van de afwikkeling van oude openstaande vorderingen een aantal crediteringen en afboekingen plaatsgevonden. Tot slot dient er een bedrag nageheven te worden als gevolg van de stelselwijziging in de verantwoording van de pensioenlasten. Daarnaast is er een tekort bij de specifieke verrichtingen ontstaan. Door het lagere aantal vergunningaanvragen, betrouwbaarheids- en deskundigheidstoetsingen zijn de totale kosten bij de specifieke verrichtingen meer dan de helft lager dan begroot. De totale opbrengsten van de specifieke verrichtingen zijn niet toereikend om de totale kosten te dekken. De gemiddelde tijdsbesteding per verrichting blijkt hoger dan waar in de tariefsberekening rekening mee is gehouden. Voorts kan een groter dan verwacht deel van de betrouwbaarheids- en deskundigheidstoetsingen niet in rekening gebracht worden (personen die al eens door de AFM getoetst zijn). De kosten die samenhangen met deze toetsingen blijken onvoldoende verdisconteerd te zijn in de tarieven 2009.

18. Het uitgeven van effecten - financiële verslaggeving (WTFV) € 290.063

De kosten zijn lager dan begroot. Dit wordt deels veroorzaakt doordat de kosten van de toezichtcategorie Deponeren financiële verslaggeving (wft) oorspronkelijk begroot waren onder Financiële verslaggeving (wtfv). Daarnaast zijn de kosten voor juridisch advies lager dan werd verwacht in de begroting. Ondanks deze lagere kosten is er een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan. Dit wordt veroorzaakt doordat de inschatting van het aantal repressieve uren achteraf gezien te hoog was. Als gevolg hiervan is de overheidsbijdrage voor deze toezichtcategorie aanzienlijk lager dan begroot.

19. Het uitgeven van effecten - deponeren van financiële verslaggeving € 111.864

In de oorspronkelijke begroting waren de kosten voor deze toezichtcategorie opgenomen onder de categorie Financiële verslaggeving (wtfv). Het deponeren van financiële verslaggeving valt echter onder de wft en deze kosten worden daarom apart verantwoord. Op deze toezichtcategorie is een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan aangezien er aan de onder toezicht gestelde instellingen in 2009 geen heffing voor het deponeren van financiële verslaggeving is opgelegd.

20. Het uitgeven van effecten - insider-meldingsregelingen € -4.911

De kosten en opbrengsten zijn nagenoeg conform begroting.

21. Het uitgeven van effecten - KGI € -169.362

Er hebben meer onderzoeken plaatsgevonden dan verwacht. De extra inzet van toezichtcapaciteit is grotendeels repressief van aard en wordt daarom door de overheid vergoed. Als gevolg van een vrijval van de voorziening voor de mogelijke oninbaarheid van vorderingen en opbrengsten uit boetes is een in 2010 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

22. Het uitgeven van effecten - klikplicht € -61.643

De kosten zijn hoger dan begroot doordat in een aantal dossiers meldingen van banken extra aandacht hebben gekregen en er enkele internationale klikmeldingen hebben plaatsgevonden. Deze hogere kosten zijn repressief en worden door de overheid vergoed. De begrote kosten voor voorlichting van de markt zijn in 2009 beperkt gebleven. Als gevolg hiervan is er een in 2010 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

23. Het uitgeven van effecten - marktmanipulatie € 0

In het afgelopen jaar is extra aandacht gegeven aan marktmanipulatie onder meer door het geven van additionele 'guidance'. In het verlengde hiervan is ook de handhavinginspanning toegenomen. Door lagere direct aan deze toezichtcategorie doorbelaste informatiseringkosten is deze extra toezichtinspanning niet zichtbaar in de totale kosten. De kosten van deze toezichtcategorie worden door de overheid vergoed.

24. Het uitgeven van effecten - melding zeggenschap € -257.656

De kosten zijn lager dan begroot doordat het aantal meldingen is teruggelopen en een steeds groter aantal meldingen elektronisch wordt aangeleverd. Als gevolg van deze lagere kosten en opbrengsten uit boetes is een in 2010 aan de markt terug te geven bedrag ontstaan.

25. Het uitgeven van effecten - publicisten € 0

De kosten en overheidsbijdrage van deze toezichtcategorie zijn nagenoeg conform begroting.

26. Het uitgeven van effecten - voorwetenschap € 0

De totale kosten zijn lager dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere aan deze toezichtcategorie doorbelaste informatiseringkosten. De kosten van deze toezichtcategorie worden door de overheid vergoed.

27. Het uitgeven van effecten - emissies € 0

Als gevolg van de kredietcrisis is het aantal aanvragen voor goedkeuring van een prospectus vooral in het eerste kwartaal van 2009 achtergebleven bij de begroting met als gevolg lagere dan begrote kosten. De opbrengst uit heffingen is met ongeveer een zelfde bedrag lager dan begroot. Het na te heffen bedrag uit 2008 is in 2009 alsnog door de overheid vergoed. De reguliere overheidsbijdrage is ongeveer conform begroting.

28. Het uitgeven van effecten - openbare biedingen € -370.390

Door de kredietcrisis is het voor branchegenoten en private-equity ondernemingen moeilijk geweest financiering te krijgen voor overnames. Ook de impact van de kredietcrisis op de reële economie en de onzekerheid over de toekomst heeft een rol gespeeld bij marktpartijen minder overnames te doen. Als gevolg hiervan zijn ook de toezichtkosten lager geweest dan begroot. De opbrengsten zijn naar verhouding sterker gedaald dan de kosten. Als gevolg hiervan is er in 2009 een tekort ontstaan dat verdeeld wordt over de jaren 2010 tot en met 2014. Voor 2010 tot en met 2013 blijft er per saldo een aan de markt terug te geven bedrag op de balans staan als gevolg van te verrekenen overschotten uit voorgaande jaren.

29. Marktexploitanten € -28.065

De kosten zijn lager dan begroot doordat het aantal marktexploitanten gedurende het jaar is afgenomen. In de opbrengst zit een correctieboekings die betrekking heeft op het te verrekenen bedrag uit 2008. Het voorschot dat aan de marktexploitanten in rekening is gebracht op basis van een prognose van de toezichtkosten is hoger gebleken dan de werkelijk gerealiseerde toezichtkosten. Echter, het in 2010 aan de markt terug te geven bedrag wordt gedempt door het effect van de stelselwijziging in de verantwoording van de pensioenlasten.

30. Het onderhouden van effectenafwikkelingsystemen € 0

De kosten zijn lager dan begroot omdat prioriteit is gegeven aan andere toezichtcategorieën. De kosten van deze toezichtcategorie worden geheel door de overheid vergoed.

31. Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (wwft) € 0

Aan deze toezichtcategorie is een lage prioriteit gegeven aangezien er minder relevante toezichtsignalen zijn ontvangen dan verwacht. De kosten van deze toezichtcategorie zijn geheel repressief en worden dientengevolge door de overheid vergoed.

32. Het bemiddelen in opvorderbare gelden € 0

De kosten van deze toezichtcategorie zijn in absolute termen zeer beperkt geweest.

33. Credit Rating Agencies € 0

De kosten hebben betrekking op de voorbereiding van toezicht en kunnen bovendien niet aan marktpartijen in rekening worden gebracht en worden derhalve door de overheid vergoed.

34. Pensioenuitvoerders - pensioenfondsen (Pw en Wvb) € 683.548

In 2008 is relatief veel aandacht besteed aan de toezichtcategorie pensioenverzekeraars. Het toezichtaccent voor het reguliere toezicht is op basis hiervan in 2009 verschoven naar de toezichtcategorie pensioenfondsen. Deze verschuiving was bij het opstellen van de begroting niet in deze mate voorzien. De kosten zijn hierdoor hoger uitgevallen. De opbrengsten uit heffingen zijn lager uitgevallen als gevolg van een creditering die betrekking heeft op 2008 en doordat bij de tariefsbepaling 2009 onvoldoende is geanticipeerd op het dalende aantal pensioenfondsen. De creditering op de heffing 2008 is het gevolg geweest van de beslissing van het bestuur van de AFM om de heffing 2008 alsnog te baseren op een engere interpretatie van de heffingsmaatstaf. De hogere kosten en lagere opbrengst hebben tot een in 2010 na te heffen bedrag geleid.

35. Pensioenuitvoerders - verzekeraars (Pw en Wvb) € 35.790

Als gevolg van de uitloop van het in 2008 gestarte speerpunt voor het toezicht op informatieverstrekking rechtstreeks verzekerde regelingen (rvr) en het nieuwe speerpunt kostentransparantie beschikbare premieregelingen heeft op deze toezichtcategorie meer inzet plaats gevonden, mede veroorzaakt door de follow-up maatregelen van dit onderzoek. Deze stijging wordt enigszins gedempt doordat het accent in het reguliere toezicht meer op de pensioenfondsen is komen te liggen. De opbrengsten uit heffingen zijn hoger dan verwacht. De voornaamste oorzaak is dat de werkelijke heffingsmaatstaven hoger zijn gebleken dan waar in de tariefsbepaling rekening mee is gehouden. Per saldo is een in 2010 na te heffen bedrag ontstaan.

36. Wet handhaving consumenten bescherming € 0

Met de inwerkingtreding van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken heeft de AFM de beschikking gekregen over nieuwe instrumenten om effectiever toezicht te houden op informatieverstrekking door vrijgestelden. In de begroting 2009 was nog slechts beperkt tijd gereserveerd voor deze toezichtcategorie. Aangezien een hoge prioriteit wordt toegekend aan whc toezichtsignalen en onderzoeken vaak tijdrovend en complex zijn, is op deze toezichtcategorie extra capaciteit ingezet met hogere dan begrote toezichtkosten als gevolg. De kosten van deze toezichtcategorie zijn geheel repressief en worden dientengevolge door de overheid vergoed.

37. Niet direct herleidbaar tot een wettelijke taak (ministerie van Financiën en derden) € 0

De niet toezichtgerelateerde kosten hebben betrekking op kosten waarvoor onvoldoende wettelijke basis is om ze aan de markt in rekening te brengen (overheidsbijdrage) of kosten die de AFM maakt waar een vergoeding van derden tegenover staat. De niet toezichtgerelateerde kosten zijn lager dan begroot. Vooral de tijdsbesteding aan de voorbereiding van wet- en regelgeving is achtergebleven bij de begroting aangezien de evaluaties van de Wet financiële dienstverlening, de financiële bijsluiter en de richtlijn marktmisbruik nog niet hebben plaatsgevonden. Ook het 'onderhoud' van de Wet financieel toezicht is deels doorgeschoven naar 2010 en later. Ook de uren die besteed zijn aan actieve consumentenvoorlichting zijn lager dan begroot. Anderzijds hebben een aantal niet begrote onderzoeken plaatsgevonden die niet aan de markt in rekening gebracht kunnen worden, zoals het parlementair onderzoek

inzake de kredietcrisis en de evaluatie van het toezicht van de AFM op de DSB.

12. Debiteuren

(bedragen in euro's)	2009				2008
	< 60 dagen	60 - 180 dagen	> 180 dagen	totaal	totaal
Debiteurensaldi gesplitst naar ouderdom ultimo 2009 (respectievelijk saldo 31 december)	7.447.111	2.858.190	6.008.162	16.313.463	8.675.596
Voorzien wegens risico oninbaarheid				-8.541.907	-8.189.297
Balanswaarde debiteuren 31 december				7.771.556	486.299

De toename van het debiteurensaldo van € 7,6 miljoen wordt in belangrijke mate verklaard doordat in 2009 als gevolg van de uitspraak van het CBb d.d. 18 juni 2008 de heffingen voor de jaren 2008 en 2009 zijn gefactureerd.

Ondanks een hoger openstaand debiteurensaldo is door verbeterd betaalgedrag van onze debiteuren de voorziening voor oninbaarheid slechts € 0,4 miljoen hoger.

13. Kortlopende vorderingen en overlopende activa

(bedragen in euro's)	2009	2008
Vooruitbetaalde huur	1.034.914	1.013.183
Vooruitbetaalde pensioenpremie	34.866	-
Overige overlopende activa	4.121.890	43.481.982
Balanswaarde kortlopende vorderingen en overlopende activa 31 december	5.191.670	44.495.165

De vooruitbetaalde pensioenpremie betreft de vooruitbetaalde premie 2010 voor een toegezegde bijdrageregeling. Overige overlopende activa betreffen voornamelijk vooruitbetaalde kosten € 1,4 miljoen, nog te factureren posten € 1,9 miljoen en € 0,5 miljoen terug te ontvangen pensioenpremie 2009 van de toegezegde pensioenregeling. Bij de post nog te factureren is rekening gehouden met het risico voor oninbaarheid.

14. Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking met uitzondering van het bedrag ter grootte van € 1.026.026 dat ter dekking dient voor lopende bankgaranties.

15. Voorzieningen

(bedragen in euro's)	2009				2008
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal	Totaal
Pensioenvoorziening (herstelplan)	746.926	2.689.472	-	3.436.398	6.898.915
Overige personeelsvoorziening: Overgangsregeling ex-DNB-medewerkers	88.516	253.355	65.902	407.773	455.178
Overige personeelsvoorziening: Woningfinanciering	3.915	13.642	4.462	22.019	22.445
Jubilea-voorziening	31.000	665.522	-	696.522	527.699
Voormalige-Wabb-reserve	-	466.315	-	466.315	466.315
Voorziening pensioengratificaties	-	-	159.067	159.067	107.838
Voorziening uit hoofde van claims	-	225.000	-	225.000	395.000
Balanswaarde voorzieningen 31 december	870.357	4.313.306	229.431	5.413.094	8.873.390

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

(bedragen in euro's)	2009	2008
Pensioenvoorziening (herstelplan)		
<i>Balanswaarde 1 januari</i>	6.898.915	571.945
<i>Dotatie</i>	-	6.898.915
<i>Oprenting</i>	161.690	-
<i>Onttrekking</i>	-3.624.207	-571.945
Balanswaarde per 31 december	3.436.398	6.898.915
Overige personeelsvoorziening: Overgangsregeling ex-DNB-medewerkers		
<i>Balanswaarde 1 januari</i>	455.178	694.297
<i>Oprenting</i>	18.456	25.278
<i>Opboeking i.v.m. herziene berekening</i>	37.764	-75.458
<i>Uitbetaald</i>	-101.458	-110.721
<i>Vrijval wegens wijziging in aanstellingsomvang</i>	-2.167	-78.218
Balanswaarde per 31 december	407.773	455.178
Overige personeelsvoorziening: Woningfinanciering		
<i>Balanswaarde 1 januari</i>	22.445	31.099
<i>Oprenting</i>	3.761	3.789
<i>Vrijval i.v.m. herziene berekening</i>	-273	-6.854
<i>Uitbetaald</i>	-3.914	-4.107
<i>Vrijval wegens vertrek medewerkers</i>	-	-1.482
Balanswaarde per 31 december	22.019	22.445
Jubilea-voorziening		
<i>Balanswaarde 1 januari</i>	527.699	474.627
<i>Dotatie</i>	116.000	113.000
<i>Oprenting</i>	29.000	24.000
<i>Vrijval i.v.m. herziene berekening</i>	61.000	-58.000
<i>Uitbetaald</i>	-37.177	-25.928
Balanswaarde per 31 december	696.522	527.699
Voormalige-Wabb-reserve		
<i>Balanswaarde 1 januari</i>	466.315	466.315
<i>Uitbetaald</i>	-	-
Balanswaarde per 31 december	466.315	466.315
Voorziening pensioengraticaties		
<i>Balanswaarde 1 januari</i>	107.838	-
<i>Dotatie</i>	24.000	113.000
<i>Oprenting</i>	6.000	5.000
<i>Actuariële resultaten</i>	24.000	-
<i>Uitbetaald</i>	-2.771	-10.162
Balanswaarde per 31 december	159.067	107.838
Voorziening uit hoofde van claims		
<i>Balanswaarde 1 januari</i>	395.000	-
<i>Dotatie</i>	80.000	445.000
<i>Vrijval</i>	-36.500	-
<i>Uitbetaald</i>	-213.500	-50.000
Balanswaarde per 31 december	225.000	395.000

De pensioenvoorziening betreft de verplichtingen voortvloeiend uit het herstelplan van het pensioenfonds. In de vergelijkende cijfers van 2008 is als gevolg van de stelselwijziging deze voorziening opgenomen. Tevens is in de vergelijkende cijfers van 2008 de eindafrekening van de pensioenpremie over 2008 in de voorziening verantwoord. De eindafrekening van het pensioenfonds over 2009 is in de post kortlopende vorderingen en overlopende activa opgenomen.

De overige personeelsvoorziening: Overgangsregeling ex-DNB-medewerkers betreft rechten in verband met de overbrugging van verschillen in de arbeidsvoorwaarden van personeel dat is overgekomen van De Nederlandsche Bank in het kader van de overdracht aan de AFM van het toezicht uit hoofde van de Wet toezicht beleggingsinstellingen.

De overige personeelsvoorziening: Woningfinanciering betreft rechten in verband met de harmonisatie van verschillen in de woningfinancieringsregelingen van personeel dat is overgekomen van De Nederlandsche Bank in het kader van de overdracht aan de AFM van het toezicht uit hoofde van de Wet toezicht beleggingsinstellingen.

De jubilea-voorziening betreft rechten van werknemers bij een dienstverband van 10, 20, 30 en 40 jaar. Voor de gehanteerde uitgangspunten voor de actuariële berekeningen voor 2009 wordt verwezen naar de tabel hierna.

De voormalige-Wabb-reserve is een voorziening gevormd door een in 2006 ontvangen bedrag van € 882.242 van de Sociaal Economische Raad (SER). Deze voorziening dient ter dekking van arbeidsrechtelijke afspraken gemaakt in het kader van de overgang naar de AFM per 1 januari 2006 van een aantal personeelsleden van de SER in verband met de inwerkingtreding van de Wet financiële dienstverlening.

De voorziening pensioengratificaties betreft rechten van werknemers bij einde dienstverband in verband met het bereiken van de (pre)pensioengerechtigde leeftijd. Voor de gehanteerde uitgangspunten voor de actuariële berekeningen voor 2009 wordt verwezen naar de tabel hierna.

De voorziening uit hoofde van claims betreft de nominale verplichtingen in verband met aansprakelijkstelling door derden.

Gehanteerde uitgangspunten voor de actuariële berekening van de jubilea-voorziening en de voorziening pensioengratificaties.

Disconteringsvoet	5,75%
Toename salarissen	Conform de huidige beloningsstructuur; hierbij is rekening gehouden met de mogelijkheid van promotie.
Indexatie	2,00%
Sterftetafel	AG prognosetafel 2006-2050 met leeftijdsterugstelling 2 jaar voor mannen en 1 jaar voor vrouwen.
Pensioenleeftijd	65 jaar

Met invaliditeit en ontslag is in de berekening rekening gehouden.

16. Opgenomen kredietfaciliteit ministerie van Financiën

Dit betreft een met het ministerie van Financiën afgesloten rekening-courantovereenkomst met kredietfaciliteit.

De kredietfaciliteit ultimo 2009 is € 70,0 miljoen. Met ingang van 1 maart 2010 is deze verlaagd naar € 55,0 miljoen.

17. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen in euro's)	2009	2008
Vooruit ontvangen bedragen	36.904	-
Niet opgenomen vakantiedagen en overuren	1.819.305	1.587.400
Geïncasseerde bedragen voor andere toezichthouders	544.026	150.474
Vooruit ontvangen overheidsbijdrage	-	567.340
Overige te betalen lasten	1.484.448	2.183.217
Balanswaarde overige schulden en overlopende passiva 31 december	3.884.683	4.488.431

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De verplichtingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen in euro's)	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Huurovereenkomsten	4.246.351	16.985.404	12.739.053	33.970.808
Kantoormachines	71.985	169.320	-	241.305
Verzekeringen	17.513	9.679	-	27.192
Hard / software	10.300	-	-	10.300
Verbouwing	19.447	-	-	19.447
Overige lease-overeenkomsten	109.531	134.820	-	244.351
Totaal niet in de balans opgenomen verplichtingen	4.475.127	17.299.223	12.739.053	34.513.403

Ten behoeve van de verhuurder van het Noortse Bosch is er 1 januari 2009 een bankgarantie afgegeven van € 1.026.026.

Voorwaardelijke verplichtingen

In haar vonnis d.d. 14 september 2005 heeft de rechtbank te Amsterdam (uitspraak 253835 / HA ZA 02.2534) geoordeeld dat de AFM en een drietal banken onrechtmatig hebben gehandeld jegens een aantal beleggers en dat zij aansprakelijk zijn voor de als gevolg van hun handelwijze geleden schade. De zaak betreft beleggingen via commanditaire vennootschappen waarin vermogensbeheerder Befra participeerde als beherend vennoot. Het Gerechtshof heeft in hoger beroep beslist dat de AFM niet aansprakelijk en derhalve niet schadelijkt is. Er is door Befra cassatie ingesteld, waarbij de AFM één van de gedaagde partijen is en verweer zal voeren. De AFM is van mening dat er in deze kwestie geen aanleiding is om tot aansprakelijkheid te concluderen. Of de uiteindelijke uitkomst van de cassatie en een eventueel daarop volgende verdere procedure een wezenlijke invloed zal hebben op de vermogenspositie van de AFM is op dit moment, gezien de feitelijke en juridische onzekerheden, niet in te schatten.

Het College van Beroep voor het bedrijfsleven (Cbb) heeft op 12 september 2006 de beslissingen op bezwaar van 27 december 2005 vernietigd en de aanwijzingsbesluiten van de AFM van 14 april 2003 herroepen. Deze besluiten betroffen een aanwijzing aan Veer Palthe Voûte (VPV) in haar hoedanigheid van beheerder en (mede)bestuurder van een aantal beleggingsinstellingen aangaande de toenmalige bestuurders van deze instelling. Naar aanleiding van deze uitspraak van het Cbb zijn de toenmalige bestuurders van VPV onder meer tegen de AFM een civiele procedure gestart. De rechtbank heeft conform het standpunt van de AFM beslist dat de AFM niet aansprakelijk en derhalve niet schadelijkt is. De AFM is, mede gezien de ontwikkelingen in de gerelateerde strafzaak bij het Gerechtshof te Amsterdam, van mening dat in dit geval met de uitspraken van het Cbb de onrechtmatigheid van de aanwijzingsbesluiten en de toerekening daarvan aan de AFM niet vaststaat en dat zij derhalve niet aansprakelijk is voor

de door de toenmalige bestuurders beweerdelijk geleden schade. Er is door VPV hoger beroep ingesteld. Hoewel niet uitgesloten kan worden dat in hoger beroep een schadevergoeding wordt toegekend, is de AFM thans van mening dat die kans niet heel groot is. De AFM is nu niet in staat om de hoogte van een eventuele schadevergoeding met een redelijke mate van betrouwbaarheid in te schatten, mocht de AFM in hoger beroep wel schadeplichtig worden geacht.

De Stichting Fortis Effect heeft de AFM naast enkele andere partijen bij brief van 22 oktober 2008 aansprakelijk gesteld wegens beweerdelijk falend toezicht op Fortis. De Stichting Fortis Effect stelt dat de schade ten minste € 10 miljard bedraagt. De AFM heeft iedere aansprakelijkheid afgewezen. In de uiteindelijk (in april 2009) aanhangig gemaakte procedure bij de Rechtbank Amsterdam is de AFM evenwel geen gedaagde partij. Vooralsnog acht de AFM de kans op schadeplichtigheid klein.

Naast claims waarvoor de AFM een voorziening heeft getroffen is thans een beperkt aantal overige procedures tegen de AFM aanhangig. Op grond van de thans beschikbare informatie en gesteerd door de adviezen van de betrokken juridische adviseurs is de AFM van mening dat niet te verwachten valt dat de uitkomsten van die procedures van wezenlijke nadelige invloed zullen zijn op de vermogenspositie van de AFM.

Realisatie 2009, begroting 2009 en 2010

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in 2009 begrote en gerealiseerde, en de voor 2010 begrote baten en lasten.

(bedragen in euro's)	2009	begroting 2009	begroting 2010
BATEN			
<i>Regulier</i>			
Heffingen	51.510.166	56.476.035	56.674.208
Boetes en dwangsommen	642.500	-	-
Overheidsbijdragen	27.936.015	27.384.882	26.336.890
Overige opbrengsten	363.909	-	-
<i>Als gevolg van geactiveerde lasten</i>			
In latere jaren in de heffingen te verrekenen lasten	1.424	33.459	-
Geactiveerde lasten ontwikkelde software	459.032	289.775	562.250
Totale baten	80.913.046	84.184.151	83.573.348
LASTEN			
Personeelslasten	52.303.141	50.948.224	53.359.000
Afschrijvingen vaste activa	7.991.178	9.884.413	9.183.034
Overige bedrijfslasten	16.378.565	21.326.477	20.083.314
Totale lasten	76.672.884	82.159.114	82.625.348
Financiële baten en lasten	420.609	2.025.037	948.000
Som der lasten	77.093.493	84.184.151	83.573.348
EXPLOITATIESALDO	3.819.553	-	-

Voor begrote bedragen per toezichtcategorie voor 2010 verwijzen wij naar de begroting voor 2010 van de AFM waarmee de minister van Financiën en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben ingestemd. De volledige begroting 2010 is te vinden op de website van de AFM (www.afm.nl).

Amsterdam, 24 maart 2010

Bestuur

drs. J.F. Hoogervorst MA, voorzitter

Ir. Th.F. Kockelkoren MBA

prof. mr. R.H. Maatman

Raad van Toezicht

drs. G.A. Möller, voorzitter

mr. D.C.C. van Everdingen, vice-voorzitter

drs. F.M.J. Böttcher

drs. J.S.T. Tiemstra RA

DEEL III | OVERIGE GEGEVENS

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de financiële overzichten die deel uitmaken van de jaarrekening 2009 van de Stichting Autoriteit Financiële Markten (AFM) te Amsterdam gecontroleerd. De financiële overzichten omvatten:

- de jaarrekening 2009 met de toelichting (opgenomen op de pagina's 98 tot en met 141);
- de verantwoording over de financiële rechtmatigheid 2009 in paragraaf 6.2. Verantwoording rechtmatigheid financieel beheer in het activiteitenverslag (opgenomen op pagina 92)

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de financiële overzichten die het vermogen, het resultaat en de financiële rechtmatigheid getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, zoveel mogelijk in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW en voor de financiële rechtmatigheid in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat en de financiële rechtmatigheid zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële overzichten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaar-

rekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het relevante interne beheersingssysteem voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen, resultaat en financiële rechtmatigheid, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geven de financiële overzichten een getrouw beeld van:

- zowel de grootte en de samenstelling van het vermogen van de AFM per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009 zoveel mogelijk in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW;
- de financiële rechtmatigheid over 2009 in overeenstemming met de overeenkomstige toepassing van de Comptabiliteitswet 2001 en de daaruit voortvloeiende regelgeving.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de overeenkomstige toepassing van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amsterdam, 24 maart 2010

Rijksauditedienst
drs. P.S. van Nes RA MGA

Bestemming van het exploitatiesaldo

Het bestuur van de AFM stelt de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor om, conform het bepaalde in art. 1:35 (Wft), artikel 36 (Wta), artikel 13 (Wtfv), artikel 159 (Pw) en artikel 154 (Wvb), de te verrekenen bedragen zoals vermeld bij onderdeel 11 'te verrekenen exploitatiesaldi' van de jaarrekening (pagina 125) integraal te betrekken in de tarieven doorlopend toezicht 2010 met uitzondering van:

- de (gedeelten van) overschotten die inclusief de begrote toezichtkosten 2010 zouden leiden tot negatieve heffingsbedragen in 2010 (regulier);
- het gehele tekort bij het toezicht op beleggingsobjecten.

DEEL IV | BIJLAGEN

OVERZICHT AFM PRESTATIE-INDICATOREN 2009

Hoofd- en Subcategorie	Percentage doorlooptijd procedures binnen wettelijke termijn	Gemiddelde doorlooptijd instellingsspecifieke onderzoeken in kalenderdagen	Aantal signalen	Aantal afgeronde instellingsspecifieke onderzoeken	Aantal afgeronde themaonderzoeken	Aantal normoverdragende gesprekken / brieven	Aantal doelstellingoverdragende gesprekken /brieven
AANBIEDERS							
Aanbieden	78%	224	2.927	28	8	11	0
Verlenen van beleggingsdiensten en het verrichten van beleggingsactiviteiten		196	133	17	4	6	2
ACCOUNTANTS							
Verlenen van accountantsdiensten	100%	341	401	122	0	5	0
ADVISEURS EN BEMIDDELAARS							
Adviseren en bemiddelen	84%	186	3.002	116	5	141	0
EFFECTEN UITGEVENDE INSTELLINGEN							
Marktmisbruik en Meldingen		223	79	61	0	8	0
Financiële verslaggeving		92	7	98	3	0	0
Emissies en Openbare Biedingen	100%	7	7	7	0	2	1
INFRASTRUCTUUR							
Infrastructuur	100%	120	0	4	0	2	0
OVERIG							
Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme			0	2	0	2	0
Toezicht pensioenuitvoerders		120	95	122	3	98	542
Wet handhaving consumentenbescherming		144	28	13	0	0	0
INFORMATIEVERSTREKKING							
			471	293	9	1.253	279
NIET VERGUNNINGHOUDERS							
		142	695	422	0	77	0
Totaal 2009 (indien van toepassing)			7.845	1.305	32	1.605	824
Totaal 2008 (indien van toepassing)			4.686	2.344		560	452

Formele toezichtmaatregelen							
Aangiftes	Aanwijzingen	Lasten onder dwangsom	Boetes	Vergunningintrekkingen	Publieke waarschuwingen	Instelling van Wft curator	Civielrechtelijke maatregelen
0	16	3	13	1	0	5	0
0	2	0	0	6	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0
1	203	14	23	31	1	0	0
4	5	0	6	0	0	0	0
0	9	0	0	0	0	0	33
0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	2	0	0	0	0	0
2	0	15	0	0	0	0	0
0	3	0	1	0	0	0	0
8	4	25	9	0	8	0	0
15	242	59	52	38	9	6	33
22	30	123	20	11	12	3	29

Samenstelling, verantwoordelijkheden en nevenfuncties Raad van Toezicht en managementgroep

De Raad van Toezicht

De AFM heeft een Raad van Toezicht. Deze Raad ziet toe op het doelmatig en doeltreffend functioneren van het bestuur (in het bijzonder van het financieel beheer) en staat daarnaast het bestuur met raad terzijde. De Raad van Toezicht keurt de begroting, het jaarverslag en de jaarrekening van de AFM goed. Strategische bestuursbesluiten worden vooraf ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht voorgelegd. Het gaat daarbij onder meer om het vaststellen en wijzigen van de organisatiestructuur, wijziging van de statuten, en de resultaten van de uitvoeringstoets bij de toebedeling van nieuwe taken aan de AFM. De Raad van Toezicht benoemt voorts de certificerend accountant. De minister van Financiën is bevoegd om de leden van de Raad van Toezicht te benoemen en te ontslaan. Benoeming van een lid van de Raad van Toezicht gebeurt op voordracht van deze Raad.

De Raad van Toezicht bestond in 2009 uit de volgende leden:

drs. A. Baan (voorzitter, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als lid 15-09-2003, herbenoeming per 15-09-2007, benoeming tot voorzitter per 15-09-2005, lopende termijn tot 15-09-2011, gestopt per 01-01-2010).

prof. dr. A.G.Z. Kemna (vice voorzitter, vrouw, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als lid 01-04-2008, lopende termijn tot 01-04-2012, gestopt per 01-11-2009).

prof. dr. A.J. Bindenga RA (lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als lid 15-09-2003, herbenoeming per 15-09-2006, lopende termijn tot 15-09-2010, overleden op 15-12-2009).

mr. D.C.C. van Everdingen (vice voorzitter, lid, vrouw, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2009, lopende termijn tot 01-11-2013, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

drs. F.M.J. Böttcher, (lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-01-2008, lopende termijn 15-09-2010, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

drs. J.S.T. Tiemstra RA (lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2009, lopende termijn tot 01-04-2012, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

De Raad van Toezicht bestaat per 1 januari 2010 uit de volgende leden:

drs. G.A. Möller (voorzitter, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoeming als voorzitter per 01-01-2010, lopende termijn tot 15-09-2011, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

mr. D.C.C. van Everdingen (vice voorzitter, lid, vrouw, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2009, lopende termijn tot 01-11-2013, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

drs. F.M.J. Böttcher, (lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-01-2008, lopende termijn 15-09-2010, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

drs. J.S.T. Tiemstra RA (lid, man, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 01-11-2009, lopende termijn tot 01-04-2012, herbenoeming voor vier jaar mogelijk).

vacature

Op grond van de Corporate Governance Code moeten alle leden van de Raad, met uitzondering van één persoon onafhankelijk zijn. De AFM heeft deze bepaling in de statuten overgenomen, met de mogelijkheid hiervan af te wijken als er zwaarwegende redenen zijn. De onafhankelijkheidseis wordt door de AFM strikter ingevuld dan in de Corporate Governance Code. Leden van de Raad kunnen niet voorafgaand aan hun benoeming tot lid van de Raad van Toezicht een bestuursfunctie bij de AFM hebben vervuld waarbij in tegenstelling tot de Corporate Governance Code geen verjaringstermijn geldt.

Portefeuilleverdeling Raad van toezicht

drs. G.A. Möller

- Voorzitter Raad van Toezicht
- Lid benoemingen- en remuneratiecommissie
- Toezicht effectenmarkten en financiële infrastructuur
- Lid auditcommissie (tijdelijk totdat vacature is vervuld)

mr. D.C.C. van Everdingen

- Vice voorzitter Raad van Toezicht
- Voorzitter benoemingen- en remuneratiecommissie
- Juridische zaken

drs. F.M.J. Böttcher

- Toezicht emissies en openbare biedingen
- Toezicht financiële ondernemingen (tijdelijk totdat vacature is vervuld en incl. markttoegang en transparantietoezicht financiële producten)

drs. J.S.T. Tiemstra RA

- Voorzitter auditcommissie
- Toezicht accountantsorganisaties
- Toezicht financiële verslaggeving

Nevenfuncties Raad van Toezicht

drs. G.A. Möller (geboren in 1947)

- Voorzitter Raad van Toezicht; Leids Universitair medisch Centrum (LUMC), Leiden
- Voorzitter van Stichting Kunst10daagse Bergen (per 1-3-2010), Bergen
- Bestuurslid Stichting Verenigd Bezit, Naarden
- Lid Supervisory Board NasdaqDubai; Verenigde Emiraten/Dubai
- Bestuurslid Stichting Ubbo Emmius Fonds, Groningen
- Kerndocent Comenius Leergang "Financial Ethics", Groningen/Leusden
- Bestuurslid Amsterdam Institute of

Finance, Amsterdam

mr. D.C.C. van Everdingen (geboren in 1957)

- Lid Raad van Toezicht Stichting Almeerse Theaters (Schouwburg Almere)

drs. F.M.J. Böttcher (geboren in 1946)

- Bestuurslid en penningmeester Stichting Triade
- Commissaris Xendo Clinical Trial Manufacturing B.V.

drs. J.S.T. Tiemstra RA (geboren in 1952)

- Bestuurslid Stichting Continuïteit ICT, per 01.01.2010
- Bestuurslid Vereniging Effecten Uitgevoerde Ondernemingen
- Voorzitter Commissie Informatie Voorziening VNO-NCW
- Lid Raad van Commissarissen Bruynzeel Holding B.V.
- Lid Raad van Toezicht Informatie Beheer Groep, t/m 31.12.2009
- Member International Executive Committee Amnesty International London
- Inner Circle Coach for TEC (Top Executive Coaching)
- Lid Visitatiecommissie van de Gerechten 2010, Raad voor de Rechtspraak, Den Haag
- Bestuurder TMS Management Services B.V.

De managementgroep

De managementgroep geeft leiding aan de AFM. De managementgroep bestaat uit drie bestuurders en twee directeuren. De bestuurders vormen samen het statutaire bestuur van de AFM, nemen gezamenlijk bestuursbesluiten en dragen als collectief de strategische eindverantwoordelijkheid. Het bestuur heeft de leden van de managementgroep (zowel de bestuurders als de directeuren) individueel gemandateerd tot het nemen van besluiten namens het bestuur met toepassing van het vier-ogen-principe.

Managementgroepleden hebben ieder een portefeuille met aandachtsgebieden waarvoor zij individueel de strategische verantwoordelijkheid en de operationele eindverantwoordelijkheid dragen.

De managementgroep van de AFM is als volgt samengesteld:

drs. J.F. Hoogervorst MA, voorzitter
ir. Th. F. Kockelkoren MBA, bestuurslid
prof. mr. R.H. Maatman, bestuurslid
drs. H.W.O.L.M. Korte, directeur
prof. dr. S.J. Maijor, directeur

Portefeuilleverdeling managementgroep

drs. J.F. Hoogervorst MA voorzitter

- Interne Audit Dienst
- General Counsel (incl. Compliance en Privacy)
- Strategie, Beleid en Internationale Zaken
- Communicatie
- Voorzitter Commissie Kapitaalmarkten
- Ondernemingsraad
- CESR NL – vertegenwoordiging
- IOSCO Technical Committee vice-chair
- Financial Crisis Advisory Group
- Monitoring Board, chair
- Monitoring Group, chair

ir. Th. F. Kockelkoren MBA, bestuurslid

- Toezichtgroepen Financiële Ondernemingen
- Markttoegang

prof. mr. R.H. Maatman, bestuurslid

- Toezicht Effectenmarkten en Financiële Infrastructuur
- Toezicht Emissies en Openbare Biedingen

drs. H.W.O.L.M. Korte, directeur

- Juridische Zaken
- Transparantietoezicht Financiële Producten
- Personeel en Organisatie
- Informatisering
- IOSCO NL-vertegenwoordiging
- Secretaris van het bestuur

prof. dr. S.J. Majoor, directeur

- Integriteitstoezicht
- Toezicht Accountantsorganisaties
- Toezicht Financiële Verslaggeving
- Planning, Control en Financiën
- Facilitair Bedrijf
- International Forum of Independent Audit Regulators, chair

Nevenfuncties managementgroep

drs. J.F. Hoogervorst MA

- Voorzitter Mondriaan Stichting
- Lid van de Supervisory Board van CTMM (Center for Translational Molecular Medicine)
- Lid van de Raad van Toezicht van het Nationale Ballet
- Lid van het Bestuur van de Stichting MS Centrum
- Lid van het Bestuur Holland Financial Centre
- Lid van de Advisory Board Holland America Friendship Foundation
- High Profile Group
- Stichting AECA Nederland (The American European Community Association)

ir. Th. F. Kockelkoren MBA

- Lid IUCN Netherlands Committee
- Comité van aanbeveling van UniPartners Rotterdam

prof. mr. R.H. Maatman

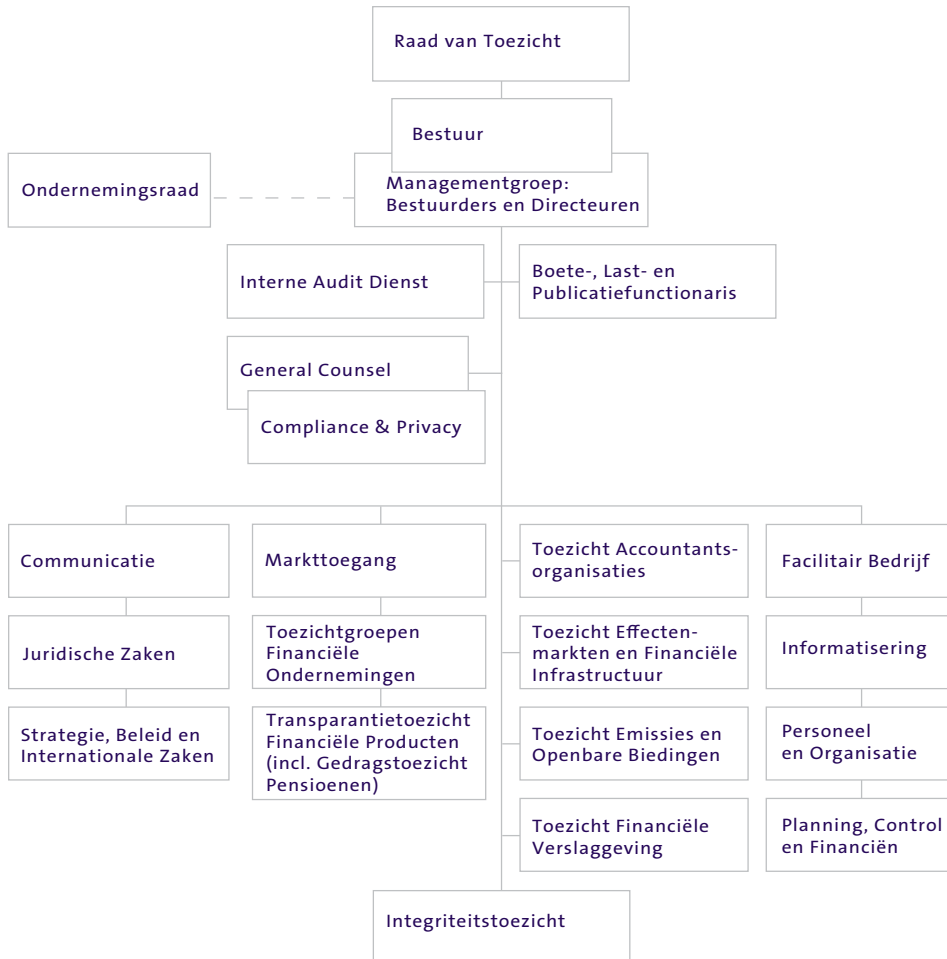
- Medewerker van het tijdschrift Ondernemingsrecht
- Lid Raad van Advies Faculteit Rechtsgeleerdheid Open Universiteit
- Lid van International Committee on Regulation of Securities van de ILA (International Law Association)
- Hoogleraar Vermogensbeheer, Radboud Universiteit Nijmegen
- Bestuurslid Vereniging voor Effectenrecht
- Bestuurslid pensioenfonds Mercurius

prof. dr. S.J. Majoor

- Hoogleraar Audit en Toezicht, Vrije Universiteit Amsterdam
- Hoogleraar Bedrijfseconomie (Control en Auditing), Universiteit Maastricht
- Lid Curatorium Opleiding Corporate Compliance, Vrije Universiteit Amsterdam
- Lid Programme Board Executive Master of Internal Auditing, Universiteit van Amsterdam
- Voorzitter Curatorium Accountantsopleiding, Universiteit van Tilburg

Organigram

Veelgebruikte afkortingen

AFM	Autoriteit Financiële Markten
AIFM	Alternative Investment Fund Managers
AO/IC	Administratieve Organisatie/ Interne Controle
ATOM	AFM Toezicht Ondersteunende Modules
Awb	Algemene wet bestuursrecht
CEBS	Committee of European Banking Supervisors
CEIOPS	Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors
CESR	Committee of European Securities Regulators
CMB	Capital Markets Board
CRA	Credit Rating Agency
CTK	College Toetsing Kwaliteit
DNB	De Nederlandsche Bank
ESMA	European Securities and Markets Authority
FASB	Financial Accounting Standards Board
FCAG	Financial Crisis Advisory Group
FEC	Financieel Expertise Centrum
FSF	Financial Stability Forum
GHF	Gedragscode Hypothecaire Financieringen
IAD	Interne Audit Dienst
IASB	International Accounting Standards Board
IFIAR	International Forum of Independent Audit Regulators
IFRS	International Financial Reporting Standards
IOSCO	International Organization of Securities Commissions
LTV	Loan to value
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive
MTF	Multilateral Trading Facility

Nibud	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting
NIVRA	Koninklijk Nederlands Instituut voor Registeraccountants
NOvAA	Nederlandse Orde van Accountants- Administratieconsulenten
NVB	Nederlandse Vereniging van Banken
PW	Pensioenwet
RAD	Rijksauditdienst
SRA	Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-administratieconsulenten
StFD	Stichting Financiële Dienstverlening
TC	Technical Committee
TOM	The Order Machine
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles
Whc	Wet handhaving consumentenbescherming
Wta	Wet toezicht accountantsorganisaties
Wtfv	Wet toezicht financiële verslaggeving
Wft	Wet op het financieel toezicht
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Notities

A series of horizontal dotted lines providing a template for writing notes or a list of items.

Colofon

Ontwerp & lay-out Proforma ontwerpers & adviseurs BNO, Rotterdam
*Thoas Hooning van Duyvenbode, Robert Hagman
& Toon Tesser*

Fotografie Thomas Schlijper, Amsterdam

Drukwerk DeltaHage, Den Haag

Papier Munken Polar, 250 & 100 grams

Lettertype TheSans, *Luc(as) de Groot*

Oplage 2.000 exemplaren

Dit is een uitgave van de Autoriteit Financiële Markten.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)
Vijzelgracht 50 | 1017 HS Amsterdam
Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam
+31 (0)20 797 20 00

Meldpunt Financiële Markten
0900 540 05 40
info@afm.nl | www.afm.nl